

GÖNÜL NAĞMELERİ

HUTBELER

M. FETHULLAH
GÜLEN

GÖNÜL NAĞMELERİ

HUTBELER

M. Fethullah Gülen

GÖNÜL NAĞMELERİ

HUTBELER

Copyright © *Süreyya Yayınları*, 2023

Bu eserin tüm yayın hakları *Süreyya Yayınları*'na aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin, *Süreyya Yayınları*'nın önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Süreyya Yayınları

-

<https://sureyyakitap.com>

Takdim Yerine

Yine bir Cuma günü...

Uzak yerlerden binbir zahmetle gelen insanlar camiye hıncahınç doldurmuş. Saatler öncesinden toplanan kalabalık hatibini bekliyor. *“Hele bir kere dinleyelim!”* dedikten sonra müdavimi olmuşlar. Cuma günlerini âdeta ipile çekiyorlar. Yaşadıkları bu manevî atmosferden başkalarının da istifade etmesini istedikleri için her hafta yanlarında birilerini getiriyorlar. Yeni gelenler de artık müdavim oluyor. Cemaat zamanla caminin içine sığmayıp önce avluya, oradan da sokaklara taşıyor.

Bir haftadır heyecanla bekledikleri an nihayet geliyor. Henüz kırklı yaşlarını yeni idrak eden hatip, yavaş adımlarla minbere doğru ilerliyor. Tiril tiril cübbesi ve özenle sarılmış sarığıyla diğerlerinden farkı hemen göze çarpıyor. Hareketlerinde bir vakar ve ciddiyet var. Minberin önüne gelip duaya başladığı zaman sanki farklı bir dünyaya geçiveriyor. Basamakları çıkıp dualarını yaptıktan sonra cemaatini şöyle bir süzüyor ve hutbeye başlıyor:

“Muhterem Müslümanlar!

İslam, elde edilen kazançların heba olmayacağı, çekilen zahmetlerin boşa gitmeyeceği, dökülen gözyaşlarının israf olmayacağı, damlatılan terlerin heder olmayacağı bir anlayış ve bir hayat tarzı ortaya koymuştur.

Her gayret, karşısında bir meyve bulur.

Her meşakkat, bir rahata mukabil gelir.

Her ter damlası, öbür âlemde çeşit çeşit mükâfat olarak insanın karşısına çıkar.

Çalışmanızın karşılığını görmeyi düşünüyorsanız, meşakkatten sonra rahata ermeyi ümit ediyorsanız, binbir türlü iç ızdırabından sonra gönül huzuruyla yaşamayı istiyorsanız bu, ancak Allah’a ve âhirete inanmakla mümkün olur.”

Kimi zaman ölmüş gönülleri yeniden diriltmeye, paslanmış sinelerin pasını silmeye, kurumuş gözleri yaşlarla doldurmaya çalışıyor:

“Peygambere indirilen Kur’ân’ı dinledikleri vakit gözlerinin yaşla dolup taşıdığını görürsün...”

Necaşî ağlıyor, gözleri çağlayan gibi...

Ashab-ı sefine ağlıyor gözleri çağlayan gibi...

Huzur-u Risalet- penâhiye gelenler ağlıyor gözleri çağlayan gibi.

Ömer ağlıyor... İbn Ömer ağlıyor... Ebû Hüreyre ağlıyor... Ümmü Ebû Hüreyre ağlıyor... Gözleri çağlayan gibi.

Yığın yığın günahın kendilerini zebun ettiği, bellerini kırdığı, boyunlarını büktüğü, kalbî hayatlarını öldürdüğü Müslüman cemaati ne yapıyor acaba?

Allah bunu bize sorarsa ne diyeceğiz?

Resûlullah bize sorarsa ne diyeceğiz?

‘Ne yapıyorsunuz? Neredesiniz?’ derse ne diyeceğiz?’

Kimi zaman İslami heyecanı gitmiş, üzerine âdeta ölü toprağı serpilmiş bir topluma yeniden heyecan kazandırmaya gayret ediyor:

“Aziz olarak yaşamaya hakkı olanlar, ancak fatihler ve azimli olan ruhlardır.

Aziz olarak yaşamaya hakkı olanlar, rahatı mevzuunda fedakârlıkta bulunmasını bilen kimselerdir.

Rahat terk edilmeden rahata erilemez. Fâni olmadan pek çok yönleriyle bekaya mazhar olunamaz. Beka beladan geçer... Tükenmek lazım ki varlık başlasın... Her şeyin bittiği yerde, bitmeyen bir varlık başlar.

İnsanlar nefis ve enaniyet bakımından tükenmelidirler ki asıl hüviyetleriyle, melekîyet yönleriyle, Allah’ın sevdiği taraflarıyla var olabilme yoluna girsinler. Bunu ise ancak belli meselelerde azmi ve ikdamı olan, fatih ruhlu, üzerlerindeki uyşukluğu atan, gözlerini namütenahi, sonsuz ufuklara diken insanlar başaracaktır.”

Bu ruhun ancak sahâbi anlayışı içinde elde edileceğine inanan hatip, hutbelerini o seçkin neslin hayatından tablolarla beziyor:

“Habbaş b. Kays, o gün atının sırtına binmiş sabahtan ikindiye kadar savaşmıştı. İkinci vakti güneş gurup edeceği an ikindiyle öğleyi beraber cem’ edip de kılâyım diye atının üzengisine davranınca birdenbire baş aşağı gitmişti. Öğlen savaşırken bacağını kaybetmiş fakat akşama kadar bunun farkına dahi varmamıştı.”

Evet, bu hatip, ömrünü vaazlar, hutbeler, sohbetler, konferanslarla geçiren Fethullah Gülen Hocaefendi’den başkası değildir. Elinizde tuttuğunuz

bu kitap ise kendisinin yetmişli yıllarda, camilerde verdiği Cuma hutbelerinin bir kısmını içermektedir.

60 ihtilali ile 12 Eylül arası, yitik ve karanlık bir 'ara dönem' olarak nitelendirilir. Hocaefendi'nin kitapta yer alan hutbeleri de işte bu döneme denk gelmektedir. Hutbelerin içeriğini tam olarak anlayabilmek için dönemin şartlarını bilmek gerekir.

27 Mayıs 1960 ihtilaliyle birlikte Türkiye'de karanlık bir dönem başlamıştı. Bu karanlık dönem yavaş yavaş aydınlanıp demokrasi ve insan hakları alanlarında çeşitli adımlar atılırken bu sefer de 12 Mart 1971 muhtırası yaşandı. Askerlerin, sivil hükumete müdahalesi sonucunda hürriyet gömleği tekrardan daraldı. Ardından gelen 12 Eylül 1980 darbesi ise tabiri caizse bütün kazanımları yerle bir etti.

Yetmişli yıllar, Kıbrıs bunalımının, 15-16 Haziran olaylarının, Kanlı 1 Mayıs'ın, Maraş Katliamı'nın yaşandığı yıllardı.

Bu yıllar, Türkiye'nin 70 sente bile muhtaç olduğu yıllardı. Ülke ihracat yapamıyor, elde döviz olmayınca da en zaruri ihtiyaçlar bile karşılanamıyordu. Tüpgaz kuyrukları, yağ kuyrukları, ekmek kuyrukları, şeker kuyrukları bu yıllarda yaşanmıştı.

Yine bu yıllarda mahalle mahalle kurtarılmış bölgeler vardı. Şehirler, mahalleler, sokaklar 'siyaseten' bölünmüştü. Bir sürü sol fraksiyon türemişti. Bazı günler sokağa çıkmak, okula gitmek cesaret isterdi. Sokaklar silahlı çatışmalardan geçilmiyor, sıradanlaşan çatışmalarda ülkenin çiçeği burnunda delikanlıları bir hiç uğruna hayatlarını kaybediyorlardı.

İşte bu yıllarda Hocaefendi, insanları etkileyip topluma yön verebilmek için büyük gayret sarf etmiş, sadece camilerdeki vaaz ve sohbetlerle yetinmemiş, irşat ve tebliğ adına her fırsat ve ortamı değerlendirmişti.

Tam istifade etme adına kitabı okurken bu tarihi arka planı da göz önünde bulundurmanızı hatırlatıyor ve sizi Hocaefendi'nin o coşkun hutbeleriyle başbaşa bırakıyoruz.

Süreyya Yayınları

1. Allah Yoluna Gönül Verme

وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

“Allah esenlik yurduna çağırıyor ve dilediğini doğru yola iletiyor.” (Yunus Sûresi, 10/25)

Muhterem Müslümanlar!

İslam, elde edilen kazançların heba olmayacağı, çekilen zahmetlerin boşa gitmeyeceği, dökülen gözyaşlarının israf olmayacağı, damlatılan terlerin heder olmayacağı bir anlayış ve bir hayat tarzı ortaya koymuştur.

Her gayret, karşısında bir meyve bulur.

Her meşakkat, bir rahata mukabil gelir.

Her ter damlası, öbür âlemde çeşit çeşit mükafat olarak insanın karşısına çıkar.

Çalışmanızın karşılığını görmeyi düşünüyorsanız, meşakkatten sonra rahata ermeyi ümit ediyorsanız, binbir türlü iç ızdırabından sonra gönül huzuruyla yaşamayı istiyorsanız bu, ancak Allah’a ve âhirete inanmakla mümkün olur.

İnsan hayat boyu çeşitli fedakârlıklara katlanır. Akla, hayale gelmedik tehlikelere atılır. Bazen olur, seve seve ölüme gider.

Niçin bunları yapar insan?

Çünkü inanır ki burada kaybettiği şeylerin karşılığında ötede daha büyüklerini alacak, böylesi bir alışveriş kendisi için çok kârlı olacaktır. O katiyen bilir ve inanır ki burada kaybettiği her şey bâki bir surette öbür âlemde kendisine verilecektir.

Apaydın bir mazi, yıldız yıldız mefahir bu inanç üzerinde kurulmuş, bu inanç üzerinde gelişmiştir. Seve seve kendilerini ölümün kucağına atanlar; dünyayı hakir gören, onun ötesinde bir şeyler arayan insanlardır. Dünyayı elinin tersiyle rahatlıkla itebilen insan, ondan daha değerli bir şeyin peşine düşmüştür. Binaenaleyh bir mümin, âhirete inandığı için hayatı ve hayata ait bütün lezzetleri rahatlıkla terk edip zorlu bir hayatı

tercih edebilir, tahammül sınırlarını zorlayacak meşakatlere rahatlıkla katlanabilir. Çünkü bütün bunların ötesinde, Allah'ın huzurunda hakiki huzura, hakiki saadete erecek ve ebediyen mesut olacaktır.

İşte gerçekten inanmış, büyük bir davaya gönül vermiş ve seve seve onun yoluna baş koymuş hakiki Hazret-i Muhammed ümmeti ile O'nun arkasında takliden duranların farkı bu noktada ortaya çıkar. Bu itibarla bu iki cemaat birbirinden ayrılır. Hakikaten büyük bir davaya baş koymuş, ölüme tebessüm ederek gidebilen bir cemaatle hayatın şartları altında mağlup olmuş, gönlünü dünyaya kaptırmış ve onun karşısında eziklik hisseden bir cemaat birbirinden büsbütün farklıdır.

Yeryüzünde yeniden bir ihya, ölü gönüllerin yeniden hayata kavuşturulması, sönmüş hislerin, kaybedilen heyecanların yeniden elde edilmesi düşünülmüyorsa yeniden dine dönülmesi ve yeniden dine ait meselelerin ele alınması gerekir.

Muhterem Müslümanlar!

Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), kendi cemaatini bu anlayış içinde yetiştirdi. Bu anlayış içinde yetişen cemaat de dünyanın kaderini değiştirdi. Yıkılması gereken köhneleşmiş ümranları yıktı; yapılması gerekenleri ise yeniden inşa etti. Her zaman Allah diyen, her mesele karşısında Allah'a itimat eden, gözünü âhirete dikmiş, ebediyetten başka bir şey düşünmeyen, Ezel ve Ebed Sultanı'na gönlünü kaptırmış bir cemaat insanlığın kaderini değiştirdi.

Onlar yapıları, yetiştikleri muhit, tahsilleri ve kültürleri itibariyle bizlerden farklı değillerdi. Bununla beraber Allah en medeni, en ileri medeniyetlere yaptırmadığı şeyleri onlara yaptırdı. Bilal-i Habeşî, Habbab b. Eret, Selman-ı Farisî gibi kimselere yaptırdı.

Mekke vadisinin her taşına, her çakılına, Betha'nın kenarına köşesine işlenen bir ses, bir soluk vardı, şöyle diyordu:

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

“De ki; O Allah bir tektir. Allah Samed'dir. Bütün varlıklar O'na muhtaçtır fakat O, hiçbir şeye muhtaç değildir. O'ndan çocuk olmamıştır. Kendisi de doğmamıştır. Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir.” (İhlâs Sûresi, 112/1-4)

Mazi silemedi bunu. Betha'nın her vadisine kan-ter içinde, soluk soluğa işlenen bu ses, kıyamete kadar devam edecekti. Mekke'nin metruk hâle geleceği, ıssızlaşacağı âna kadar devam edecekti.

Hak davasının mecnunları, Allah'ın adını “*Ehad, ehad!*” diye diye Betha'nın her köşesine işlemekteydi. Bunlardan Bilal-i Habeşî'yi size arz etmek istiyorum:

Bilal-i Habeşî, Ümeyye b. Halef isimli zalim ve gaddar bir insanın yanında köle idi. Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) zuhuruyla onun için yepyeni bir dünyaya kapı ve pencere açılmış; o da ömrünün sonuna kadar sadakatinden taviz vermemiştir. Nihayetinde sultanlara taç giydirecek kadar yüce makamlara ulaşmıştır.

Sırf Allah Resûlü'ne gönül verdiği için ayaklarına pranga vuruluyor, Mekke'nin vadilerinde sürükleniyordu; ancak o yine de sözünden dönmüyordu. Uğradığı her yer, üzerinde sürüklendiği her kum tanesi, sırtına konan her taş parçası ondan tek bir ses duyuyordu; “*Ehad, ehad*” (Bir teksin Allah'ım!)

Ve bir gün Bedir harbi cereyan etti: Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), o güne kadar karşısında daima hasım vaziyetinde bulunmuş düşmanlarına müthiş bir darbe indireceği Bedir harbi... Hazreti Bilal de Bedir harbine iştirak etmişti. Bir aralık Bilal'in gözü Ümeyye b. Halef'e ilişince;

رَأْسُ الْكُفْرِ لَا نَجَاتُ إِلَّا بِرَأْسِ نَجَاتِ أُمِّيهِ

“İşte küfrün başı! Şayet Ümeyye kurtulursa ben kurtulmuş sayılmam.”¹ dedi. Bunun manası şuydu: “Eğer o, bugün buradan Mekke'ye sağ dönerse ben kurtulamam, Allah bana bunun hesabını sorar. Onun canına okumak bana düşüyor.”

Savaş esnasında Ümeyye'nin kulağına en son senelerce evvel duyduğu tanıdık bir ses ilişti. Bu sesin sahibi eski kölesi, şu kıvırcık saçlı Bilal'den başkası değildi. Bilal'i karşısına dikilmiş görünce büyük bir dehşete düştü.

Evet, bir ses duyuyordu, kulaklarını çınlatacak bir ses, tanıdık bir ses... Bu sesi, Mekke'nin vadisinde, sokaklarında çok duymuştu... “*Ehad, ehad*” derken hatırlıyordu. Birkaç dakika sonra da bu eski kölesinin kılıç darbeleri altında yere yıkıldı. Bilal, Bedir'in aslanı olmuştu. Allah Resûlü'nün huzuruna gönlü inşiraha kavuşmuş (rahatlamış) olarak dönüyordu.

O'nun tek duygusu, tek düşüncesi mutlu bir akıbet elde etmek ve âhîreti kazanmaktı. Allah Resûlü henüz hayattayken bütün gazalara iştirak etti. Bedir demedi, Uhud demedi, Hendek demedi, Yermuk demedi, düş-

manla yaka paça olunan bütün mekânlarda hazır bulundu.

Tevazuundan hiç taviz vermemiş, yaşadığı o küçük kulübesini terk etmemişti. Öyle basit bir hayat yaşıyordu. Duyguları o kadar duruydu ki hem kendisine hem de kardeşine kız istemek üzere gittiği aileye aynen şöyle dediğini duyarız: “Ben Bilal. Bu da benim kardeşimdir. Bizler Habeşli iki köleyiz. Biz dalâletteydik Allah ikimizi de hidayete kavuşturdu. İkimiz de köleydik, Allah ikimizi de hürriyete kavuşturdu. Eğer bize kız verirseniz Allah’a hamd ederiz. Eğer vermezseniz ‘Allah büyüktür’ der gideriz.” İşte kız isterken bile bu kadar duru, bu kadar berrak duygularla istiyordu.

Hayatının sonuna kadar bu dupduru duygularla yaşadı. Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) vefat edince Hazreti Bilal’in de dünyası değişmişti. Medine birdenbire ona bir zindan olmuş, bu şehrin sokakları, evleri, havası onu sıkmaya başlamıştı.

Bir gün Halife Ebû Bekir’in karşısına çıktı ve şöyle dedi: “Ben Efendim’den işitmişim; O, *‘Müminin en faziletli ameli cihattır.’*² buyurmuştu. Müsaade edersen ben de cihada gitmek, ölünceye kadar başımı bu yola koymak istiyorum.”

Hazreti Ebû Bekir: “O zaman bize kim ezan okuyacak?” şeklinde cevap verdi. Bilal’in sözleri çok dokunaklıydı: “Vallahi, Resûl-i Ekrem’den sonra ben ezan okuyamam!” Nitekim bir iki sefer okumayı denemiş, ancak *‘Muhammedü’r-Resûlullah’*a gelince dizlerinin bağı çözülüp oracığa yığıl-vermişti. Bu, Resûl-i Ekrem’e nasıl bir bağlılıktı, nasıl bir gönül vermeydi ki O’ndan sonra *‘Eşhedü Enne Muhammede’r-Resûlullah’* diyemiyordu!

O, bunları söyleyince Halife de gözyaşlarını tutamadı ve: “Arzu ettiğin gibi git, cihadını yap.” buyurdu. “Git, istediğin cephede *‘uyûn-u sâhire’*den (uyanık gözlerden) biri olarak düşmanı gözetle, nöbet tut. Düşmanın, İslam’ın içerisine sızmasına imkân verme!”

Ve o da hayatının sonuna kadar Şam taraflarında cepheden cepheye koştu.

Bilal-i Habeşî’nin ömrünün sonlarına doğru Hazreti Ömer Şam’a gelmişti. Artık yaşlanmış, beli bükülmüş olan Bilal’den son bir kere daha ezan okumasını rica etti. “Şu coşkun Habeşli bir ezan okuyuversin, Resûl-i Ekrem’i bir kere daha hatırlayalım.” diyordu. Nitekim Hazreti Ömer’in de vefatına, dostuna kavuşmasına az bir zaman kalmıştı. Onun için diyar-ı İslam’ı geziyordu. Bilal, Allah Resûlü’nün halifesinin bu içten arzusunu reddedemedi.

Derken birdenbire Şam'ın yüksek bir kubbesinin başından göklere doğru bir sesin yükseldiği duyuldu. Bu, beş-on sene evvel Medine'de sık sık yankılanan bir sestti. Yataktan fırlayan, yorganını atan, kapıyı çarpan dışarıya koşuyordu. Olur mu olurdu! Bilal ezan okuyordu... Acaba Resûl-i Ekrem mi dirilmişti!

Ömer (radiyallahu anh), hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ashap hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Gönüller yeniden heyecanlanmış, müminler duygulanmış, Allah huzurunda olma havası içinde kendilerinden geçmişlerdi. Bu, Bilal'in, Resûl-i Ekrem'den sonra ilk ve son ezanı oldu. Ağlayanlar ağladı, gözyaşları âdeta sel oldu.

Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali cihana geldiler, çok ağlayıp az güldüler veya hiç gülmediler. Ulvi bir âleme göçtüler. Sizler de önüne geçemeyeceğiniz bir kuvvet tarafından o âleme çekilmektesiniz. Onların gittikleri sofranın başına ister istemez gideceksiniz. Ayağınızda pranga, boynunuzda tasma ile gitmemeye çalışın. Allah'ın davetine güzellikle icabet edin. Unutmayınız ki döktüğünüz ter, akıttığınız gözyaşı, duyduğunuz heyecan öbür âlemde uhrevî nimetler olarak size takdim edilecektir.

Öyle bir yola girin ki çalışma ve gayretiniz boşa gitmesin. Öyle bir mücadele verin ki o mücadelede hiçbir şey kaybetmiş olmayasınız. Aksine kaybettiğiniz şeylerin binlerce kat fazlasını kazanasınız.

Bu yol Allah'ın yoludur. Bu yol, Resûl-i Ekrem'in arkasında bulunma yoludur. Bu yol, âhirete gönlünü kaptırma yoludur. Hayatını, ölümden sonrasına göre tanzim etme yoludur.

Cenab-ı Vâcibü'l-Vücut ve Tekaddes Hazretleri ölü gönüllerimize Bilal-i Habeşî gibi bizleri ihya edecek mürşitler göndersin. Resûl-i Ekrem'den bu yana kasvet bağlamış, bütün kabiliyet ve melekelerini kaybetmiş iç yapımızı yeniden diriltsin, sırat-ı müstakime hidayet eylesin.

Âmîn.

10 Şubat 1978, Merkez Camii, Bornova-İzmir

¹ Buhârî, *megâzî* 8, *vekâlet* 2.

² et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 1/338, 353.

2. Hayra İştîyak

وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاغَمًا كَثِيرًا وَسِعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ
بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ
غَفُورًا رَحِيمًا

“Allah yolunda hicret eden kimse yeryüzünde gidecek birçok uygun yer ve imkân bulacaktır. Kim Allah ve Resûlü uğrunda hicret ederek yurdundan çıkar da sonra ölüm onu yolda yakalarsa artık onun mükafatını vermek Allah’a aittir; Allah günahları affeder, engin rahmet sahibidir.” (Nisâ Sûresi, 4/100)

Muhterem Müslümanlar!

Hayır, başlıbaşına sevap olduğu gibi hayırlı bir işin yolunda olmak da ayrı bir hayır sayılır. Hayra vesile olmak da ayrı bir hayırdır. Diğer bir ifadeyle hayır yolunda atılan her bir adım, o hayrı yapmış gibi insanın defter-i hasenâtına kaydedilir. Kendini hayra adanmış, hayırlı işler yapmaya vakfetmiş insanın yirmi dört saatinin yirmi dördü de onun defter-i hasenâtına doğrudan hasenât olarak geçer. Zira o, yatarken, kalkarken, yerken, içerken, gezerken, otururken büyük bir davaya, büyük bir hakikate gönül vermiştir. O, hayatını bu düşüncelere göre planladığı için Allah, onun hayatındaki karanlık noktaları dahi onun niyet ve düşünceyle aydınlatır, onu apaydın bir hayata ulaştırır.

Binaenaleyh, Allah yolunda ve hayır istikametinde olan bir insanın hayatında karanlık bir nokta yoktur; gecesi, gündüz kadar aydındır onun. Hayatının her saniyesi senelerce ibadet hükmüne geçer. Zira bekâ istikametinde sarf edilen zamanın kısalığına-uzunluğuna bakılmaz; Allah’ın rızasına bakılır. Bir ân-ı seyyale, binlerce sene yaşamaya müreccahtır ve bu, ancak Hak yolunda olana müyesserdir. Diğer bir ifadeyle Allah’a iman şuuruyla bir an yaşamak, O’nu tanımaksızın binlerce sene yaşamaya tercih edilir.

Bu itibarla insanların en akıllısı Allah’a inanıp hayatını âhirete göre

düzenleyendir. Akıllarını irfan ışığıyla aydınlatan müminler en isabetli kararları vermiş, hayatlarını ebediyete çevirme yolunu bulmuş ve bu sayede ölümsüzlüğe ulaşmışlardır.

Müslümanlığın çok iyi bilindiği devirlerde müminler bütün hayır kapılarını araştırıyorlardı. “Ben şu hayrı, şu hayrı yaptım ama ötesinde daha başka bir hayır var mı?” diyorlar, Resûl-i Ekrem’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayır yollarının çoğaltılması istikametinde müracaat ediyorlardı.

“Namazı kılıyoruz, orucu tutuyoruz, zekâtı veriyoruz... Cennete gidebilmemiz için başka ne hayır tavsiye edersin yâ Resûlallah?” diyorlardı. Mevcuttan kaçmak için değil, mevcudun ötesinde, ebediyet yolunda yolculuklarını kolaylaştırmak, birlerini bin yapmak için tavsiye istiyorlardı.

Talepler hep hayır istikametinde, hep Allah yolunda oluyordu. Bütün hayatı nurlandırma istikametinde âdeta bir yarış vardı aralarında. Onun için o devirde genç-yaşlı, kadın-erkek herkesin hayır istikametinde kendilerine engel olacak şeylere karşı ciddi bir tavır içinde olduğunu görürüz.

Buna dair size birkaç misal arz etmek istiyorum:

Büyük kadın Nesibe’yi birçoğunuz duymuşsunuzdur. Bu kadının hayatı hep mücadelelerle geçmişti. Efendiler Efendisi Medine’yi teşrif edince Nesibe de eşiyle ve çocuklarıyla birlikte O’nun emrine girmiş, hizmetini yüklenmişti. Hayatı boyunca Efendimiz’in yanından ayrılmamayı, O’nunla birlikte savaflara iştirak etmeyi çok arzu etti. Nitekim Allah Resûlü izin verince Uhud Harbi’ne katılmış ve orada yaralanan müminlerin yaralarını sarmıştı. Gün gelip de tesettür âyeti nâzil olunca Allah Resûlü, artık erkeklerle birlikte savaflara katılamayacağını haber verdi. Nesibe bunu duyunca beyninden vurulmuşa döndü. Kendi kendine şöyle mırıldanıyordu: “Sen, Allah yolunda cihada çıkarsın da ben burada nasıl dururum yâ Resûlallah!” Onun hayatındaki en acı hatıra işte buydu. Zira o, bir hayır yolundan alıkonulduğu kanaatine varmıştı. Evet, o dönemin kadını böyle idi.

Bir başka misal de İbn Ömer’dir. Kendisi hayır yolundaki iştihakını şöyle anlatır: “Bedir’e çıkılacağı zaman ben on iki, on üç yaşlarında idim. Küçükler, savafla iştirak edebilmek için kendilerini büyük göstermeye çalışıyorlardı. Ben bu fırsatı yakalayamadım. Allah Resûlü, bana parmağıyla işaret etti ve ‘Sen geriye git!’ dedi. O gece eve geldim, yatağa girdim ama Allah’a yemin ederim ki hayatımda ondan daha ızdıraplı bir gece geçirmedi. Zira Bedir’e gidenler arasına katılamamıştım.”

Meşhur sahabi Sa’d b. Ebî Vakkas’ın küçük kardeşi Umeyr b. Ebî Vakkas

da Bedir'e katılmaya can atanlardandı. Umeyr henüz on iki, on üç yaşlarında iken Müslüman olmuştu. Bedir harbi esnasında on beş, on altı yaşlarında ancak vardı. O gün evine gitti, beline kılıcını kuşandı. Parmaklarının ucuna dikilip büyük görünmeye çalıştı. Resûl-i Ekrem ona, "Sen katılabilirsin." dediği zaman dünyalar kendisine bağışlanmış gibi sevinmişti. Zira cihada iştirak etme ve şehit olma imkânı doğmuş, onun için bir hayır kapısı aralanmıştı. Sa'd, kardeşinden bahsederken, "O, benden talihliydi." der: "Zira benimle aynı zamanda Müslüman oldu ama o, Bedir'e iştirak edip orada şehit düştü." Bugün Bedir'in sinesinde, Bedir şehitlerinin arasında o çocuk haliyle yatmaktadır.

Kureyş kabilesinin ve Mekke'nin ileri gelenlerinden Ebû Süfyan, Mekke fethine kadar Allah Resûlü'ne ve Müslümanlara düşmanlık yapmıştı. Her köşe başında İslam'ın ve onu tebliğ eden Resûlullah'ın karşısına çıkmış ve nihayet Mekke fethinde Müslüman olmuştu. Efendimiz'in vefatından sonra Raşit Halifeler Devri'ni idrak etti. Hazreti Ebû Bekir döneminde muhtelif vazifelerde bulundu. Hazreti Ömer zamanında bir gün bir münasebetle halifenin kapısında beklemekteydi. Ömer (radiyallahu anh) içeriye, bir zamanlar hakir gördükleri Bilal'i çağırıyor, Habbab'ı çağırıyor, Selman'ı çağırıyor, Kureyş'in bu ileri gelenlerini ise bekletiyordu. Aralarında Ebû Cehil'in kardeşi Hâris b. Hişam da vardı. Bu durum hoşlarına gitmeyince söylenmeye başladılar. "Biz burada kapının önünde bekliyoruz, o ise dün kapımızda çalıştırdığımız hizmetçileri ve köleleri çağırıyor." diyorlardı. İçlerinden akli başında olan biri onları ikaz etti ve: "Siz Resûlullah'ı terk ettiğiniz zaman onlar O'nun etrafındaydılar. Siz mal yığmaya çalışırken onlar servetlerini sarf ettiler. Siz yumuşak döşeklerde hayatın tadını çıkarırken onlar Mekke'yi terk edip Medine'ye gittiler; aile efradından mahrum kaldılar. Bana göre onların mertebesine yaklaşmanın tek bir yolu vardır, o da gidip Allah yolunda savaşmak ve onların derecesini elde etmektir." dedi. Oradakiler o heyecanla cephelerde canhıraş mücadele verdiler... Bir gün Ebû Süfyan cephede, saplanan bir okla gözünü kaybedince: "Neye yararsın ki yetmiş sene sahibini göremedin." diyecek kadar işin içindeydi artık.

Bir başka misal de İbn Hişam'dır. Onu da Yermuk'ta sancağın dibinde görürüz. Yirmi beş bin kişilik İslam ordusu yüz binin üzerindeki bir orduyla kıyasıya savaşırken o da Resûl-i Ekrem'in bayrağını tutmaktaydı. Yanında yeğeni, Ebû Cehil'in oğlu İkrime de vardı. Dalgalar halinde gelen Bizans ordusu karşısında Hâris b. Hişam şöyle seslenmektedir: "Ey

Bedir'de Resûl-i Ekrem'in önünde savaşıyorlar, Uhud'da kıyasıya mücadele edenler, Hudeybiye'de elini sıkı tutanlar –ki kendisi yoktu bunların içinde– gelin bugün el ele tutalım ve söz verelim, şu yüce bayrağı düşürmeye-
lim.”

Evet, o bayrak yere düşmedi, el değişti ama yine de yere düşmedi. Eller kesilince bacaklarla taşındı, yine düşmedi. Bacaklar kesilince bütün bedenleriyle bayrağın üzerine abandılar, onu yine düşürmediler. Düşman bir adım ileri atılabildiyse de bu, ancak Hâris b. Hişam'ın cesedini çiğneyerek gerçekleşmiştir. Cihad kendileri için bu derece dert olmuştu. Mücadele aşkı onların içinde dinmeyen en büyük ideal idi. Allah yolunda mücadele etme aşkı uyarılmıştı içlerinde.

O bayrağı taşıyanlardan biri de Bilal-i Habeşî idi. Seyyidina Ebû Bekir, bir gün Medine'de Cuma'da hutbeye çıkmıştı. Bilal-i Habeşî, daha evvel kendisine müracaat etmiş, cihat yapmak üzere Medine'den ayrılmak için kendisinden şöyle izin istemişti: “Ey Ebû Bekir, Medine'de durmaya zorlama beni! Resûl-i Ekrem'den sonra kimseye ezan okumak istemem.” Ebû Bekir'in cevabı ise şu olmuştu: “Ben de sensiz duramam. Biraz benim yanımda kal. Zira çok fazla ömrümün kaldığını tahmin etmiyorum. Sonra nereye istersen gidebilirsin.”

Bilal, Hazreti Ebû Bekir'i kıramamıştı ama içi yanıyordu. Zira o, Resûl-i Ekrem hayattayken hep cihada gidiyordu. Hakkı anlatıyordu âfâk-ı âlemde. Kılıç kullanıyor, bayrak taşıyordu. Bugün ise Medine'ye hapsedilmişti, âdeta müezzinlik yapmaya mahkûm edilmek isteniyordu. Bir gün cemaat Cuma'da Hazreti Ebû Bekir'i dinlerken ayağa kalktı ve “Ey Ebû Bekir, beni nefsin için mi hürriyete kavuşturdu yoksa Allah için mi?” diye sordu. Ebû Bekir, “Yemin ederim ki ben seni Allah için hürriyete kavuşturdum.” diye cevap verdi. Bunun üzerine Bilal, “Öyleyse Allah aşkına bırak beni, ben cihat etmek istiyorum.” dedi. Ardından da kısa bir süre içinde Şam önlerine gitti ve orada cepheden cepheye koşarken vefat etti.

Bir başka kahraman da Ebû Hayseme idi. Efendimiz, ordusuyla birlikte Tebuk Seferi'ne çıkmıştı. Mevsim yazdı, hava çok sıcak ve bunaltıcı idi. Meyveler olgunlaşmış, gölgelikler insanlara cazip gelmekteydi. Taiften yeni dönülmüştü. Mücahitler henüz yol yorgunluğunu üzerlerinden atmadan yeni bir sefere çıkmak zorunda kalmışlardı. Bir taraftan da münafıkların sefere çıkılmaması hususundaki propagandaları devam etmekteydi. Ebû Hayseme de işte bu atmosferden etkilenmiş, meseleyi biraz ağırdan almış, bugünü yarına, yarını ertesi güne koymuştu.

Ordu sefere çıktıktan birkaç gün sonra bir öğle vakti Ebû Hayseme evine gitti. Bahçeden içeriye girdiğinde karşılaştığı manzara, taravet ve güzellik insanın aklını başından alacak mahiyetteydi. İki zevcesi, dinleneceği bir çardak hazırlamış, yanına da soğuk sular, tatlı meyveler, sevdiği yiyecekleri koymuşlardı. Doğrusu ailesiyle birlikte geçirdiği bu hayat Hayseme için çok cazipti. Ne var ki o, daha bahçeden içeriye girer girmez Resûl-i Ekrem'i hatırladı: "Allah Resûlü güneşin altında seferde! Ebû Hayseme, sen ise bağında, bahçende, yemeğin başında... Yaraşır mı bu sana!" Eşlerinin "İçeriye gir!" teklifini o, "Hayır!" diyerek reddetti ve "Resûl-i Ekrem orada, ben burada! Olmaz bu iş." diyerek hemen yola koyuldu.

Ta ötelere, on günlük mesafede Resûl-i Ekrem Tebük suyunun başında oturmaktaydı. Birden Medine taraflarından bir toz bulutunun yükseldiği görüldü. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem): "*Kün Ebâ Hayseme.*" (İnşallah bu gelen Ebû Hayseme'dir) buyurdu. Çünkü Ebû Hayseme'nin günah işlemesini istemiyordu. Zira cihattan geriye kalmak çok ciddi bir cürümdür. Ebû Hayseme devesinden iner inmez Allah Resûlü'ne koşup selam verdi. Allah Resûlü ona, "*Neredeyse helâk olacaktın!*" dedi. Sonra onu teselli etti, hakkında duada bulundu.

Aziz Müslümanlar!

Bütün bu örneklerde görüldüğü gibi kadınından erkeğine, gencinden yaşlısına ruhlarında mücadele aşkı uyarılan bir cemaat, hayatının en tatlı anlarını, huzuru Allah yolunda verdikleri mücadelelerde, o yolda katlandıkları meşakkatlerde arıyor. Döşesinde geçirdiği rahat hayatı hayat saymıyor. Önüne kalkıp-inen sofraları hayat saymıyor. Rahat ve rehavet içinde geçirdiği hayatı hayat saymıyor. Mihnet ve meşakkat içinde geçirilen hayatı hayat sayıyor. Diğer türlü hayatı, hayattan daha ziyade ölüme yakın bir derbederlik ve perişaniyet kabul ediyor.

Ashabın maruz kaldığından belki daha büyük binlerce felaket ve helakete maruz kalmış günümüz müminleri! Sizler de on dört asır öncesinin bu havasını çocuklarınızın ruhlarına işlemeye, onların mazi ile münasebetini temin etmeye, köksüzlüğe saplanmalarının önüne geçmeye mecbursunuz. Kimileri, "Nesillerin yetişeceği mektepler benimdir." deyip onlara sahip çıkacaktır. Aksi takdirde sahip çıkmayışının hesabını vermeyecektir. Kimileri de birilerine bir şeyler anlatma, dini, imanı, milleti uğruna bir şeyler yapma imkânına sahipse bu imkânı değerlendirmedeği takdirde Allah'ın huzurunda hesap vermekten kurtulamayacaktır. Sahip

olduğu imkânları, gönülleri ölmüş bir milletin dinî hayatının ihyası uğruna sarf etmeyenler, âhirette yakalarını kurtaramayacaklardır.

Hepiniz, derecenize göre sorumlusunuz ve hepimiz bir vazifeyle mükellefsiniz. Mesuliyetinizi yerine getirdiğiniz zaman inşallah hem dünyanızı hem de âhiretinizi mesut kılacaksınız. Allah dünya ve âhiretinizi mesut kılsın. Sizi aziz ve payidar eylesin!

Âmîn.

18 Ocak 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

3. Mücadele Ruhu

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ

“O müminler, kendilerine tevdi edilen her türlü emaneti korur ve verdikleri sözleri tastamam yerine getirirler.” (Mü’minûn Sûresi, 23/8)

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

“Muhammed, Allah’ın Resûlü’dür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onları, rükû ve secde halinde ve Allah’tan lütuf ve hoşnutluk isterken görürsün. Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir. İşte bu, onların Tevrat’ta ve İncil’de anlatılan durumlarıdır: Onlar, filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ziraatçıların hoşuna giden bir ekin gibidirler. Allah, inkârcıları öfkelenmek için onları böyle sağlam ve dirençli kılar. Allah, içlerinden iman edip salih amel işleyenlere bir bağışlama ve büyük bir mükafat vaat etmiştir.” (Fetih Sûresi, 48/29)

Muhterem Müslümanlar!

Mukaddes İslam dini bir yönüyle Allah tarafından bize tevdi buyrulmuş bir emanettir.. Riayeti gerekli olan bir emanet. Bizden sonra gelecek nesillere arızasız ve pürüzsüz teslim etmekle mükellef olduğumuz bir emanet. Aldığımız gibi vermekle mükellef olduğumuz bir emanet.

Aynı zamanda bu mukaddes emanette bizim neslimizin ve gelecek nesillerin saadet teminatı, huzurunun müjdesi vardır. Buna sarıldığımız nispette aziz olarak yaşayacağımıza dair Allah’ın vaadi vardır.

Her iki yönüyle de mahz-ı hayr (sırf hayır) olan böyle bir mesele karşısında günümüz insanının ne pahasına olursa olsun isabetli, istikametli iyi bir karar vermesi lazımdır. İnsanımız bu mevzuda iki durumla karşı karşıyadır:

Birincisi; emaneti koruma, ona riayet etme, emanete hıyanet edenler arasında haşr u neşr olma endişesini içinde taşıma... Kur'ân'ı, önceki nesillerden aldığı gibi bozmadan, tahrif etmeden gelecek nesillere teslim etme duygu ve düşüncesi...

İkincisi; saadetinin, hatta mevcudiyetinin ve hür olarak yaşamasının buna bağlı olduğunu bilme. Onun vaat ettiği, teminat altına aldığı hususları elde etme.

İnsanımız işte bu iki durumla karşı karşıyadır. Sonunda kararını isabetli verdiği takdirde emanete ihanet etme durumundan kurtulacak; emanete riayet eden bir insan olarak haşrolacaktır. Geçmiş nesiller arasında mualla yerini (yüce mevkiini) alacak ve gelecek nesiller tarafından da rahmetle yâd edilecektir.

Veya emanete hıyanet edecek; geçmiş nesiller arasında kendisine yer bulamayacak, gelecek nesiller tarafından da lanetle anılacaktır.

Emanete riayet veya hıyanet!

Saadet ve huzurun teminatına sımsıkı sarılma veya ellerini gevşetip perişan olma...

Aklı başında olan insan, saadetinin teminatına sımsıkı sarılacak, geleceğin nesillerinin lanetle anmasından kurtulacak ve geçmiş nesiller arasında mualla yerini alacaktır.

Mesele, huzur-u Rabbi'l-âlemine gittiğimizde ümmet-i Muhammed arasında yerimizi alabilme meselesidir. Ama onun da âdâb ü erkânı vardır.

Evvela, Allah'ın dinine sahip çıkacaksınız. Razi olup yeryüzünde yaymak istediği dine... Onu, hayatınızın gayesi ve en tatlı hülyanız hâline getireceksiniz. Yatarken duanız, kalkarken münacatınız olacak. Sofrada besmeleniz, yemekten sonra hamdeleniz o olacak. Tavafta duanız, Allah'a karşı sözünüz hâline gelecek. Mescitten içeriye girerken ahd ü peyman (verdiğiniz söze) sadakatin ifadesi olarak teccid-i biatınız hâline gelecek. Dert hâline, sancı hâline gelecek.

İşte o zaman, Allah da sizi aziz kılacak. Yüzünüzü yere getirmeyecek, ırzınızı pâyimâl, namusunuzu talan ettirmeyecektir. Bir bayrak gibi yüksek burçlarda dalgalanacaksınız. Başkaları size selam duracak.

Ama o burca çıkıncaya kadar yorulmak lazım. Oraya çıkıncaya kadar tehlikelere göğüs germek lazım. Oklara hedef olmak, kandan, irinden deryaları geçmek, dikenli tarlaların içine girmek lazım. Hayatın rahat ve rehavetini terk etmek, meşakkati tercih etmek ve Allah yolunda ölmeyi hayatın en tatlı neticesi görmek lazım.

Nasıl bir cemaat bu bezme dem tutuyor, bu bayrağı o yüce burçlara dikiyordu? İsterseniz bunu bir görelim:

Belli bir dönemeçte yolunu tayin eden, Resûl-i Ekrem'in muhteşem til-mizlerinden birisi de Halid b. Velid'dir. Halid, kendi devrinde bir kasırga, bir fırtınadır. O, esrarlı bir fırtına gibi Sasaniler'in burçları önünde estiği zaman her şey altüst oluverir. Oradan istikamet değiştirip de Bizans'a doğru yönelince bu defa da Bizans altüst oluverir.

Bir fırtına olarak yaşamış, hayatı boyunca ölüm kovalamış bu insan artık ölüm döşeğindedir. Kendi beyanları içinde, vücudunda, okun, kılıcın, mızrağın değmediği para kadar bile yer kalmamıştır. Ancak kovaladığı, arkasından koşup durduğu ölümü de hayatı boyunca bir türlü yakalayamamıştır.

Yakalaysaydı –Allahu a'lem– şöyle diyeycekti:

“Allah'ım, hayatımın bir dönemine kadar Peygamber'inin karşısında yer aldım. O'nun peygamberliğinin on üçüncü senesine kadar bütün Mekke hayatı boyunca O ve ben hep karşı karşıydık. Hicret'ten altı sene sonrasına kadar yine O ve ben karşı karşıydık. Bu kadar büyük bir günaha karşı benim çok ciddi bir kefarete bulunmam lazım. Bu kefarete bir harp meydanında ancak şehit kanı olabilir. Sen, bunu bana lütfettiğinden dolayı arınmış olarak gidiyorum.”

Fakat Halid, ümniyeleri içinde kurup durduğu bu şeye muvaffak olamı-yordu. Cihanı fethetmişti, ancak bu hayalini gerçekleştiremeden şimdi ölüm döşeğinde son nefeslerini veriyordu.

Eski silah arkadaşı Said b. Zeyd bir gün Halid'i hasta yatağında iken ziyaret etmişti. O, alabildiğine bitkindi ve hastalıkların üst üste gelmesi karşısında artık belini doğrultamıyordu. Hususiyle Said b. Zeyd ve Halid b. Velid Yermuk'ta omuz omuza beraber savaşmışlardı ve ikisi de bir adım geriye atmamıştı. Fakat Halid'in harp meydanlarında bir kasırga gibi hareket eden vücudu artık başını taşıyamıyordu. Koca kumandan hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başlamıştı.

Said: “Seni ağlatan ölüm korkusu mudur?” diye sorunca Halid şu

cevabı verdi: “Şu cesedimde ok, mızrak veya kılıç isabet etmeyen para kadar yer kalmamıştır. Ancak arkasından koşup durduğum ölümü harp meydanlarında yakalayamadım.”

Mahzumoğulları’ndan bir şair şöyle der:

وَمَا مَاتَ مِنَّا سَيِّدٌ عَلَى حَتْفِ أَنْفِهِ

“Bizden hiçbir efendi yatağında ölmedi.”

“Ben ise şimdi burada, yatağında ölüyorum ya ona üzülüyorum. Halid yatakta mı ölmeliydi?”

Ve sonra kendi kendine hayallere dalıyor: “Ey Halid’in günleri, geçin gözümün önünden... Şimdi Mute’deyim. Şu an Yermuk’tayım. Sema şakır şakır yağmur boşaltıyor üstüme. Soğuktan tir tir titriyorum. Ve düşmanın karşısında celadetle durmanın zevkini iliklerime kadar duyuyorum. Geçin Halid’in günleri, geçin... Şu son dakikada ona bir lezzet fırtınası daha getirin ve geçin!” diyordu.

Bir aralık, içinde bir şimşek çakmış gibi, “Bana şu kılıcımı verir misin?” dedi. Mücahit, kılıcı eline aldığı zaman ne yapar? Onu bir bayrak gibi yukarıya kaldırır, sonra öper, başına koyar. Halid de son dakikalarında bunu yapacaktır. Kılıcını alır ve üzerine dayanarak ayakta durmaya çalışır. Ölümü böyle karşılayacaktır.

Kahramanlar, silahlarıyla beraber ölmeyi arzu ederler. İsterler ki vefat ettikleri zaman kılıçları da beraberlerinde gömülsün. ‘Bir vasiyetname, bir dua gibi’ silahım yanımda olsun.” derler. Halid de kılıcına dayalı olarak ölecek; ölümü öyle karşılayacaktır.

Onun, kılıcının üzerinde ölmek istemesinin aslında ayrı bir manası daha vardır: Halid de herkes gibi Rabbin huzuruna gidecektir. Ondan evvel niceleri silahları omuzlarında ve kanlar içinde Rabbin huzuruna vardılar. Allah bunu Halid’e nasip etmedi. O da Allah’ın huzuruna geride bırakacağı iki mirastan biri olan kılıcıyla gitmek istiyordu:

“Rabbim, arkamda sadece atımla kılıcımı bıraktım. Atımı orduya vakfettim. Kılıcıma da dayandım ve vasiyette bulundum. Vefat ederken, tıpkı harp meydanlarında olduğu gibi benim mezarımı da kılıcımla kazın. Onun sesini duymak istiyorum. Ruhum, cesedimle alâkasını devam ettirdiği müddetçe onun sesini duymak istiyorum. Zira yiğitler kılıç sesinden hoşlanırlar.”

Bu, bir yiğit ruhudur. Bu, yatakta ölmekten nefret eden bir yüce ruhtur.

Bu, koşarken meydana getirdiği ter içinde boğulmak isteyen âşık bir ruhtur. Bu yüce ruh, yatakta ölmeyi kendisi için en büyük talihsizlik saymaktadır.

İşte bu ruh idi ki milletlerin makûs kaderini değiştirdi. Bir huzur, bir saadet vaadiyle geldi, insanlığa yeni bir neşve getirdi.

Neslimizde uyanmaya başlayan bu ruhu gördükçe Saadet Asrı'nı biraz daha anlama imkânına sahip oluyoruz. Yoksa melekler kadar aziz yaşamış o insanları tanımadan gitmiş olacaktık. Simaları hakikat gamzeden, İslam'ın ızdırabını yaşayan, gönülleri heyecandan çatlayacak hâle gelen bu insanları tanımadan gidecektik.

Sahabe ufkunu yeniden yaşatarak yeni bir Hazreti Muhammed devrinin gelmesini sağlayacak olan bu nesil ise, âyette dile getirildiği şekilde, re'fet ve şefkatle hareket edecek, müminlere karşı mülayim ve tevazu kanatları yerlere kadar inmiş olacak. şirke, küfre karşı içinde nefret duyacak. Bu hâliyle o, İncil ve Tevrat'ın müjdelediği, Kur'ân-ı Kerim'in haklarında rahmet okuduğu ve Allah'ın, kendilerinden razı olduğunu söylediği topluluklar arasındaki mualla yerini alacak ve kıyamete kadar payidar yaşayacaktır.

لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ

اللَّهِ

*“Ümmetinden bir topluluk hakka arka çıktığı, ona destek olduğu müddetçe kıyamet gelinceye kadar dişmanları onlara zarar veremeyecektir.”*²³ fehvasınca sizler, hakka arka çıktığınız müddetçe Cenab-ı Hakk'ın emanının ve lütfunun size geleceğine inanabilirsiniz. Cenab-ı Hak sizi bu ümitte inkisara uğratmasın, yeni bir hayal kırıklığıyla başbaşa bırakmasın.

Üç asırdan beri peş peşe bir sürü gece gördük. şafak söküyor diye ümide kapılıp beklediğimiz her geceyi ayrı bir gece takip etti. Biz, üç asırdan beri geceden başka bir şey görmedik. Onun için ufkumuzda yeni ağarmalar, beyazlanmalar görünce sevinmeye başladık. Ufak emarelere şimdi bel bağladık. Rabbim bizi bağışlasın ve mazur görsün. Ölü gönüllerimizi ihya etmek suretiyle bu bezmde bizden beklenen şeyleri yerine getirmeye bizleri muvaffak eylesin.

Âmîn.

1 şubat 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

³ Buhârî, *i'tisâm* 10; Müslim, *imâret* 171.

4. Dünya – Âhîret Dengesi

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أَجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحِرَ عَنِ النَّارِ
وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

“Herkes ölümü tadacaktır; yaptıklarınızın karşılığı size eksiksiz olarak kıyamet gününde verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılır da cennete konursa o artık kurtulmuştur. Dünya hayatı zaten aldatıcı şeylerden ibarettir.” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/185)

Muhterem Müslümanlar!

Geçici olarak bulunduğumuz bu dünyada sırtımızda geçici olarak taşıdığımız bir emanet vardır. Elimizde olmayarak buraya geldik ve bu emaneti sırtımızda bulduk. Gençliğimiz elden gittiğinde, sıhhatimiz bozulduğunda bunların hep birer emanet olduğunu anlıyoruz. Bir gün gelecek, bu emanetlerin hepsini kaybedeceğiz. Bizden evvel gelip gidenler gibi biz de başımıza dikilmiş bir taşın altında.. İşte o kadarcık bir izle mevcudiyetimizi göstereceğiz. Belki gün gelecek, o taş da kaybolacak ve meçhule karışacağız ve unutulacağız, zamanla zihinlerden büsbütün silinip gideceğiz.

Kâinata silinmeyen, unutulmayan bir iz bırakmak lazım. Öyle bir ün salmak lazımdır ki arşı çınlatsın. Feleği, semeği mevcelendirsin. Kıyamete ve daha ötesine kadar silinmeden, daimî bir iz olarak kalsın. Bu, bir fâni için elde edilebilecek en mukaddes şey olacaktır. Dünyada her yönüyle fâni olan insan, ancak bu şekilde bekâyâ mazhar olabilir, ancak bu yolla daima hafızalarda kalabilir.

Aklını kaybetmemiş, vicdanındaki bekâ arzu ve hissini dinleyebilen bir insan için bu mevzuda başka türlü düşünmek mümkün değildir. Bekâ için yaratılan, bekâyâ namzet olan insan bâki olmanın yollarını araştırarak, bulacak ve onu tahakkuk ettirmeye çalışacaktır.

Bu fâni âlemde bekâyâ ulaşmanın yolu, hayatı istihkâr edip hafife almaya bağlıdır. Bize sunulan hayat, gençlik ve sıhhat gibi emanetleri

Bâki-i Hakiki olan Hazreti Allah'ın yolunda kullanmak suretiyle bâki kılmaya bağlıdır.

Allahu Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri şu fâni âlemde verdiklerini bâkileştirme imkânlarını bizlere lütfeyesin.

Hafızalarımızda ve kalplerimizde birer şeref levhası hâlinde mevcudiyetini devam ettirenler, samimi ve fedakârca yaşayan, dünyaya ait şeyleri hafife alanlardır. Hafızalarda ilelebet yaşamayı düşünüyorsanız yolunuzu ve yaşayacağınız hayatı tayin etme mecburiyetindesiniz. Fâni olmaya, tükenmeye, bitmeye razıysanız olduğunuz gibi kalabilir, fâni zevklerin içinde yaşayabilirsiniz.

Muhterem Müslümanlar!

Sizlere, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in işaret ettiği ufku göstermek ve bu uğurda hayatı hafife alıp canını seve seve feda eden insanlardan örnekler vermek istiyorum.

23 sene gibi kısa bir zamanda İslam'ı, insanlığın başına bir taç gibi koyan o cemaatteki gücün ve kuvvetin sırrı ne idi?

Nasıl oluyor da elimizde bulunan o kadar imkâna rağmen senelerdir başaramadığımız ve hâlâ da başarma ümidini elde edemediğimiz meseleyi onlar bir hamlede başarıyorlardı?

Meselenin sırrı hayata ve âhirete bakışta gizliydi. Onlar, dünya hayatı ile ölümden sonraki hayat arasındaki dengeyi çok iyi kurmuşlardı. Böylelikle her şeyi rahatça, kolaylıkla hallediyorlardı.

Mefhar-i Mevcudat Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) henüz hayattayken batıya açılmayı arzu ediyordu. Zira O, büyük hakikati bütün insanlığa duyurmayı bir sancı halinde içinde yaşıyor ve her fırsatı değerlendirip her bir menfezden batı dünyasına girmeye çalışıyordu. Vefat-ı seniyelerinden birkaç sene evvel üç bin kişilik bir ordu teşkil etmiş, başına Zeyd b. Hârise'yi kumandan tayin etmiş ve ondan, bu orduyla Bizans'ın karşısına çıkmasını istemişti.

Zeyd niçin Bizans'ın karşısına çıkacaktı?

Arap yarımadasında, dünyaya yeni bir yön verecek, yeni bir oluşum, yeni bir diriliş vardı. Bizans, bu oluşumu bitirmek istiyordu. Bunun için Herakleios kumandasında yüz bin kişilik bir ordu göndermişlerdi. Aleyhissalatü vesselam da Zeyd b. Hârise'nin kumandasına üç bin kişi vermiş ve onları, Herakleios'un ordusuna karşı görevlendirmişti.

Ordu Mute'ye kadar vardı. Bu ordunun içinde Halid b. Velid de vardı.

Allah Resûlü'nün iki defa hicret etmiş olan amcasının oğlu Cafer b. Ebî Talip de vardı. Sözü kılıcı kadar, kılıcı da sözü kadar keskin olan Abdullah b. Revâha da vardı. Öte yandan bu ordunun başında kumandan olarak azatlı bir köle olan Zeyd b. Hârise vardı. Zira Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), ordunun içinde eşraftan kişiler olmasına rağmen onların başına azatlı kölesi Zeyd'i komutan olarak tayin etmeyi uygun görmüştü. Orduyu göndermeden önce de daha önce hiçbir seferde sarf etmediği şu sözler dökülmüştü ağzından: *“Zeyd b. Hârise'ye bir şey olursa komutayı Cafer b. Ebî Talip alsın. Ona da bir şey olursa Abdullah b. Revâha alsın. Ona da bir şey olursa Müslümanlar arasından biri sancağı eline alsın ve orduyu kumanda etsin.”*⁴

Ordudaki herkes nasıl bir sefere gidildiğinin farkındaydı. Cafer b. Ebî Talip evine gidip hanımına ve çocuklarına veda ederken aynı zamanda dünyaya da topyekûn veda ediyordu ama zerre kadar tereddüdü yoktu.

Abdullah b. Revâha'nın, evlatlarına veda ederken gözleri dolu doluydu. Şehit olacağına inanıyor ancak kendince Rabbinin huzuruna çıkacak sermayeye sahip bulunmadığını düşünüyor, bunun için müteessir oluyordu.

Zeyd b. Hârise katiyen vefat edeceğine inanmıştı ve ölüme gittiğini biliyordu.

Mücahitler Bizans ordusuyla karşı karşıya gelince Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), Medine-i Münevvere'de âdeta bir ekranda seyrediyor gibi ashâbına harbin safahatından haber veriyor, olup bitenleri canlı olarak anlatıyordu.

Ashâb, Resûl-i Ekrem'in ağzından çıkacak kelimelere dikkat kesilmişti.

Harp bütün şiddetiyle devam ediyordu. Çok geçmeden Zeyd, şehadet şerbetini içti. O şehit olur olmaz, bir fırtına gibi adım adım onu takip eden Cafer b. Ebî Talip sancağı eline aldı. Sancak artık Cafer'in omuzları üzerinde dalgalanıyordu. Bizans ordusu geri püskürtülüyordu. Cafer, atının üzerinde savaşmak zorlaşınca attan indi. Bir elinde sancak, diğerinde kılıç, var gücüyle düşmana saldırıyordu. Bir aralık sancağı tutan koluna bir kılıç darbesi geldi. Resûl-i Ekrem'in sancağı yere düşmesin diye bu sefer diğer elindeki kılıcı attı, sancağı tutmaya başladı.

Bu sırada mescitte Resûl-i Ekrem, cereyan eden hâdiseleri aynen anlatıyor, şöyle diyordu: “Cafer'in sağ elini kopardılar, o da sancağı sol eline aldı. Sol eline de bir kılıç darbesi vurdular. Bu sefer düşmesin diye sancağı bacaklarının arasına aldı. Başına inen kılıç darbeleri altında o arkaya doğru bağıırıyordu: Abdullah b. Revâha! Abdullah b. Revâha!..”

O esnada düşman, birdenbire bir fırtınanın kendilerine doğru geldiğini görüyordu. Çünkü Abdullah b. Revâha, “Sıra bana geldi!” diye çadırında yemeğini yarım bırakıp harp meydanına, Cafer’in sesine koşuyordu. O da atına bindi, sancağı devraldı. Askere yeniden can ve cesaret gelmişti.

Üç bin kişi, kendilerinden 33 defa daha büyük bir düşmanla yaka-paça oluyordu.

Bir aralık bir kılıç darbesi Abdullah’ın kolunu yaraladı. O, yaralı kolu kendisine engel olmaya başlayınca atından indi, ayağıyla koluna basarak ondan kurtuldu ve tekrar atına bindi!

Fakat az sonra Abdullah b. Revâha da şehit olmuştu. Bir aralık sancak ortada sahipsiz kaldı. Davayı sahiplenecek omuz kalmadı. Bu sırada olayları mescitte anbean anlatan Resûl-i Ekrem’in rengi kaçtı ve bir an tereddüt geçirdi. Ashap dikkat kesilmiş, heyecanla soruyordu: “Geri mi dönüyorlar yâ Resûlallah? Savaşta kaçan mı var?”

Neyse ki çok geçmeden Allah Resûlü müjdeyi verdi. Sancağı, Allah’ın kılıçlarından bir kılıç, Halid b. Velid almıştı.

Harp sonuçlanıp da ordu henüz Medine’ye varmadan Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) şühedanın evlerine gitmişti bile. Cafer’in çocuklarının başını okşadı. Hanımını tesellide bulundu ve şöyle buyurdu: “Allah, kesilen iki elinin yerine Cafer’e iki kanat verdi. Ben onu şu an cennette uçarken görüyorum.”

İnsanlar toplanmış, Cafer’in kapısında ağlıyorlardı. İçlerinde fakirler ve yetimler de vardı. Zira o, dulların, yetimlerin, fakirlerin babasıydı. Cebinde bir şey varsa onu hemen dağıtırdı. Evinde bir şey varsa infak eder, ihtiyaç sahiplerinin imdadına koşardı. Cafer, hayatı boyunca bütün malını dağıtmıştı. Sadece bir canı kalmıştı, onu Allah yolunda harcama fırsatı da Mute’de karşısına çıkmış, tereddüt etmeden onu da vermişti. Ölümü âdeta gülerek karşılamıştı.

Gayp aşına gözleriyle onların cennetteki hâllerini seyreden Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle diyecekti: “Zeyd b. Hârise, Abdullah b. Revâha ve Cafer b. Ebî Talip’in âhiretteki hâllerini gördüm. Zeyd ve Abdullah’ın boyunlarında birer bukağı vardı. Savaşırken içlerinden hafif bir tereddüt geçmişti. Bu yüzden onların başlarını dik tutmak için böyle bir bukağı takılmıştı boyunlarına.”⁵ Cafer’e gelince o, ölümü tereddütsüz gülerek karşılamış, bayrağı yere düşürmemek için her türlü tehlikeye göğüs germişti.

Cenneti elde ettikten, yemyeşil kanatlarla cennette bir o tarafa bir bu tarafa uçup durduktan, Resûl-i Ekrem'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu denli hoşnut ettikten sonra hayatı kaybetmenin ne ehemmiyeti vardı ki?...

Asıl hayat o zaman kazanılıyor, asıl izzet o zaman elde ediliyor, işte o zaman gelecek nesiller için kıyamete kadar destanlara mevzu olunuyor.

Aziz Müslümanlar!

Rabbinizin sizinle olduğunu bileceksiniz. Bileceksiniz ki O'nun uğrunda ne kadar gayret gösterirseniz Allah sizi o nispette aziz ve payidar kılacaktır. Allah sizi aziz ve payidar kılsın. Birinizi bin yaparak asırlardan beri devam edegelen ağlamaları dindirsin, gülmelere çevirsin.

Âmîn.

15 Şubat 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

-
- ⁴ İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye*, 5/22-30; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, 2/128; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye* 4/255.
- ⁵ Abdurrezzak, *el-Musannef*, 5/266, Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, 1/121.

5. Âhiret Endişesi

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ
غِلَاطٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan o müthiş ateşten koruyun. Onun başında kaba yapılı, sert ve şiddetli melekler olup onlar asla Allah’a isyan etmez ve kendilerine verilen bütün emirleri tam yerine getirirler.” (Tahrîm Sûresi, 66/6)

Muhterem Müslümanlar!

İnsanın varoluş hikmeti, onun yaratılışının en büyük gayesi, Cenab-ı Hak’ı tanımasıdır. Bu tanımanın kazancı ise onun azaptan kurtulup nimetlerle serfiraz olmasıdır. İnsan için önemli meselelerden biri, Cehennem azabından kurtulma; diğeri ise Cennet nimetleriyle buluşmadır.

Cehennem’in ve azabının hafife alındığı devirlerden biri olan içinde bulunduğumuz asır, bu husus üzerinde daha hassasiyetle durmaya bizi sevk ediyor. Kâinat sel halinde, cenneti veya cehennemi netice vermek üzere akıp gitmekte, bu sel ötede iki havuzda toplanmaktadır. İman edip salih amel işleyenler, hidayet üzere olup ebedî saadeti elde edecekleri cennet havuzuna; imansızlar ise şekavet üzere olup edebî hüsrân yaşayacakları cehennem havuzuna akacaklar.

Cenab-ı Hak, hutbenin girişinde okuduğumuz âyet-i kerimede imanlı kimseleri cehennem azabına karşı uyarmaktadır. Onları, imanlarını amelle payandalayıp sağlamlaştırmak suretiyle Cehennem’den korunmaları konusunda ikaz etmektedir.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) de sık sık insanları bu konuda uyarıyordu. Peygamberlik misyonunun ana yörüngesi de buydu: marifet-i Sâni’i kazandırmak, Yüce Yaratıcı’yı tanıtmak suretiyle insanları Cehennem’den uzak tutmak ve Cennet’e giden yollara sevk etmek.

Ne var ki pek çoğu O’nu dinlemedi; pervanelerin ateşe atıldığı gibi Cehennem’e atıldı ve kendilerini yaktı. Resûlullah, bu durumu anlatır-

ken şu ifadeleri kullanır:

إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ أُمَّتِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا فَجَعَلَتِ الدَّوَابُّ وَالْفَرَاشُ يَقَعْنَ فِيهِ
فَأَنَا آخِذٌ بِحُجْرِكُمْ وَأَنْتُمْ تَقْحَمُونَ فِيهِ

“Benim ve ümmetimin durumu şuna benzer: Bir adam gece vakti ateş yakar. Haşerat ve pervaneler ateşe düşmeye başlarlar. Adam ise onları sakındırmaya çalışır. İşte ben de ateşe girmemeniz için eteklerinizden tutup sizi çekiyorum ama siz körükörüne ateşe atlıyorsunuz.”⁶

Pek çokları dinlemedi, kendilerini ateşe attılar.

Efendimiz’in bu tavrını ailevî münasebetlerinde de görürüz. Onları sever, mürüvvetle hareket eder, dikkat nazarlarını üzerine toplar ve sonra da bu nazarları Hakk’a çevirir, marifet-i ilahiyeye tevcih ederdi. Cennetin bağlarına, ırmaklarına çevirir; onları cehenneme perde yapardı.

Zira Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), onları nasıl seviyor idiye aynen öyle de âkıbetlerinden endişe ediyordu. Ya benim ailem, çocuklarım Cehennem’e giderse ya Allah onlara azap ederse... Bu endişeyi taşıdığı için hata işleyip günaha girmesinler diye dünyaya bulaşmalarını adına gerektiğinde karşılıklarına çıkıyor, kollarını açıp onlara ‘Geçemezsiniz!’ diyordu.

Hazreti Ali, Fatıma ile evlendiğinde çok da kıymetli olmayan kalkanını satmış ve mehir olarak vermişti. Çünkü dünya malı namına sadece bir kalkanı vardı ve onunla dünya evine giriyordu. O kadar imkânları yok idi ki bu kalkandan arta kalan kısmıyla da düğün yemeği verilecekti. Kutsi bir yuva kurulurken sarf edilen ancak bundan ibaretti.

Resûlullah’ın azatlı kölesi Sevban anlatıyor: “(Bir seferinde) Binti Hubeyre elinde bileziklerle Resûl-i Ekrem’in yanına (sallallâhu aleyhi ve sellem) giriverdi. Yüzükleri görünce Resûlullah, Binti Hubeyre’nin ellerine sopayla dokunmaya başladı ve *‘Allah’ın, eline ateşten yüzük takması hoşuna gider mi?’* diye sordu. Binti Hubeyre olanları anlatmak için kalktı, Fatıma’nın yanına geldi. (Biraz sonra da) Resûlullah içeri girdi. Hazreti Fatıma boynundaki zinciri çıkararak ‘Bunu Hasan’ın babası (Hazreti Ali) hediye etti.’ dedi. Bunun üzerine Resûlullah birden kaşlarını çattı ve şöyle dedi: *‘İnsanların senin hakkında, ‘Resûlullah’ın kızının elinde ateşten bir zincir var!’ demeleri hoşuna gider mi?’* Bunları söyledi ve oturmadan çıktı. Hazreti Fatıma beyninden vurulmuşa döndü. Hemen o zinciri

götürüp sattı, parasıyla bir köleyi özgürlüğüne kavuşturdu. Daha sonra Fatıma'nın yaptıklarını haber alınca Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdular: *'Hamd ederim o Allah'a ki kızım Fatıma'yı ateşten korudu!'*⁷

Nebiler nebisi, ateşe sürükleyen şeyler karşısında son derece titizdi. Bu sebeple bir bakıma onları dünya nimetlerinden mahrum ediyordu. Aza kanaat edin, sermayenizi bu dünyada yiyip bitirmeyin, oraya her şeyini kaybetmiş bir müflis olarak gitmeyin, diyordu. İşte dünya adına sahip olunan tek şey olan kalkanın satılıp düğün masraflarına harcanması ve eldeki bir altın zincir karşısında gösterilen tavır hep bu duygu ve bu düşüncenin eseri idi. Bunların altında; Allah'ı tanımanın, âhirete imanının, peygamberliğin, azaptan korkmanın, cenneti ummanın manası yatıyordu.

Bir başka olayı da Hazreti Ali nakletmiştir. O hanenin efendisi olan Hazreti Ali. Allah, adı gibi şanını da yüce etsin, şefaathine bizleri mazhar eylesin inşallah. Ehlibeyt'e muhabbet yani Peygamber'in akrabalarını sevmek imandandır. Allah, Ali'yi bizlere sevdirdi. O, şöyle anlatıyor: "Fatıma, buğdayı el değirmeninde çeker, kullanacağımız suyu da bizzat omzunda taşıyarak getirirdi. Değirmende un öğütmekten elleri, su taşımaktan omuzları nasır bağlamış, temizlik ve evin diğer işlerinden dolayı üstü başı toz toprak içerisinde kalmıştı. Hâlbuki Allah Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) köleler geliyor, O da onları sağa sola dağıtıyor, herkesi memnun etmeye çalışıyordu. Bir gün yine böyle köleler getirilmişti. Ben, Fatıma'yı ikna ettim ve: 'Git babana söyle, sana da bir hizmetçi versin, ne olacak senin bu hâlin böyle. Sabahtan akşama kadar hiç durmadan çalışıyorsun?' dedim.

Fatıma, babasının yanına gitti, ancak Resûlullah'ın yanında oturan insanlardan hicap ettiği için hiçbir şey diyemeden geri döndü. Kızının bir maksada binaen geldiğini anlayan Allah Resûlü, bir müddet sonra evimize çıkageldi. Fatıma utancından yine meseleyi anlatamadı. Bunun üzerine ben, onun durumunu anlatarak, 'Ya Resûlallah, size gelen esirlerden bir hizmetçi de bize verseniz?' dedim. Allah Resûlü, bu istekten memnun olmadı. Kaşlarını çatarak şöyle buyurdu: *'Kızım, ben Medine fakirlerinin hakkını size dağıtamam. Ancak daha hayırlısını size söyleyeyim mi? Değirmen taşını kendin çevir, suyunu kendin taşı, evini kendin süpür, ancak yatağa geldiğinizde ellerinizi açın, 33 defa sübhanallah, 33 defa elhamdülillah, 34 defa Allahuekber deyin. İşte bu, benden istediğiniz şeyden daha*

hayırlıdır.”⁸

Yani Resûl-i Ekrem şunu kastediyordu: “Sizin istediğiniz şey fâni dünya hayatına, onun rahat ve rehavetine bakıyor. Siz benden, dünya hayatında mesut olacağınız şeyleri istiyorsunuz. Hâlbuki ben sizin âhirette mesut olmanızı istiyorum.”

Resûl-i Ekrem, o engin şefkat ve merhameti içinde sürekli âhiret adına endişe duyuyor; âhirete ait semerelerin bu dünyada yenilip bitirilmesinden çok korkuyordu. Müminlerin, amellerinin karşılığının büyük kısmını âhirete bırakmaları lazım geldiğini onlara hatırlatıyor ve bu işe yine kendi ailesinden başlıyordu. O, işte böyle bir aile reisiydi.

Bazen rahmet dolu bulutlar gibi olur, yüzünü ekşitir, kaşlarını çatardı. Ancak bu durum, aynı zamanda rahmet yağmurlarının müjdecisi gibiydi. Yağmur yağacak, etrafı sulayacak ve âhiret hesabına bir gülşen olacaktır. Bazen de tebessüm eder, onları bağrına basar, iltifatlar ederdi. Onlar da bunu kaybedeceklerinden endişe duyar, harfiyen O’nu dinlerlerdi. Bu iki durum da bir hane reisinde bulunması icap eden şeylerdendir.

O (sallallâhu aleyhi ve sellem), Cenab-ı Allah’ın;

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ
اللَّهَ كَثِيرًا

“Andolsun, Allah’ın Resûlünde sizin için; Allah’a ve âhiret gününe kavuşmayı uman, Allah’ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır.” (Ahzâb Sûresi, 33/21) diye bize takdim ettiği, en mükemmel örnek, ders alınacak en mükemmel zattı. Allah, bizleri Habîb-i Edîb’inden ders almaya muvafak kılsın, O’nun yolunda kâim ve daim eylesin.

Âmîn.

3 Ekim 1975, Merkez Camii, Bornova-İzmir

⁶ Buhârî, *enbiyâ* 40; Müslim, *fezâil* 17-19.

⁷ Nesâî, *zînet* 39; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/278-279.

⁸ Buhârî, *farzu'l-humus* 6; *daavât* 11; Müslim, *zîkr* 80.

6. Allah Resûlü ve Aile Hayatı

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِزَوْجِكَ إِن كُنْتُمْ تُرِيدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتَّعَنَّ
وَأَسْرَحَنَّ سَرَّاحًا جَمِيلًا ۖ وَإِن كُنْتُمْ تُرِيدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالذَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ
أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا

“Ey Peygamber, eşlerine de ki: ‘Eğer dünya hayatını ve süsünü istiyorsanız, gelin size boşanma bedellerinizi vereyim ve sizi güzelce boşayayım. Yok, eğer Allah’ı, Resûlünü ve âhiret mülkünü isterseniz, haberiniz olsun ki Allah, sizin gibi iyi hanımlara büyük mükafat hazırlamıştır.” (Ahzâb Sûresi, 33/28- 29)

Muhterem Müslümanlar!

Bir müessirin büyüklüğü eseriyle belli olur. Bir ağacın değer ve kıymeti meyvesiyle ölçülür. Bir faaliyet ve iş, neticesiyle değerlendirilir. Resûl-i Ekrem’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) büyüklüğünü anlayıp değerlendirebilmek için de O’nun o kutsi faaliyetinin neticesine bakmamız gerekir.

O’na; Mekke’de doğmuş, neş’et etmiş, sonra Medine’ye hicret etmiş, orada ruhunun ufkuna yürümüş bir insan olarak değil de insanlık çapında büyük inkılaplar yapmış, beşerde silinmez izler bırakmış, Cenab-ı Hakk’a giden yola hidayet etmiş, gönülleri Allah’a tevcih etmiş büyük bir insan olarak bakma mecburiyetindeyiz.

Allah, O’nu büyük işlerde istihdam etmiş, O da iradesinin hakkını vererek büyük eserler meydana getirmiştir. Her meselede büyük eserlerini gördüğümüz gibi alevî münasebetlerinde, eşlerini idare etmesinde de O’nun eserlerini görürüz. O’nun, eşleriyle bir arada mesut bir şekilde yaşaması, hanesine huzursuzluğun uğramaması büyük bir başarıdır. Beşer tarihinde bunun benzerini göstermeye âdeta imkân yoktur.

Kâinatın Efendisi, âhirete irtihal buyurdıkları zaman arkasında gözü yaşlı zevceler bırakmıştı. Hayatları boyunca kendisinden gül kadar incinmemişler, kırılmamışlardı. Vefat edişiyle de zevcelerinin âdeta bütün dünyaları yıkıldı. Hazreti Âişe’den Ümmü Seleme’ye kadar herkes ken-

dini harap hissediyordu. Bu durum, hiçbir zaman o gönüllerin Resûl-i Ekrem tarafından kırılmadığını, hiçbir zaman o hane içinde dâğidâr olmadıklarını göstermektedir. Demek ki onların içinde daima huzuru ikame etmesini bilmişti. İşte bu durum O'nun ne etkili bir aile reisi, ne fevkalade bir idareci olduğuna ve nasıl müthiş bir fetanet sahibi olduğuna delalet eder.

Efendimiz o kadar maddî imkâna rağmen fakir olarak yaşıyor, fakirlerin hayat standardını ölçü olarak kabul ediyor, onların seviyesinin üstünde bir hayatı kendisi ve ailesi için uygun görmüyordu. Eşleri de bu hayata razı idi. Hazreti Âişe'nin muhterem yeğeni Hazreti Urve anlatıyor: “Teyzem Âişe bir gün bana dedi ki: ‘Yeğenim, iki ay geçirdi de bizim evde ne bir ocak yanar ne de su kaynardı.’” Efendimiz'in bütün haneleri hemen hemen böyle idi. Buna rağmen bütün zevceleri ondan hep memnun yaşamıştı.

Mescidin etrafında ileride insanlığa nur saçacak sekiz, dokuz tane odacık vardı. Ama ne yazık ki içlerinde yere serecek bir şey yoktu... Oturacak bir şey yoktu... Yiyecek bir şey yoktu...

Urve sorar: “Teyzeciğim ne yer ne içerdiniz peki?”

Hazreti Âişe cevap verir: “Sadece hurma yer, su içerdik!”⁹

Resûl-i Ekrem'in hanesinde durum böyle cereyan ediyordu. İki, üç ay bir evde ocak yanmaz, su kaynamaz, çorba pişmezse insan, tabii olarak az da olsa yüzünü ekşitebilir. Bir seferinde böyle bir yüz ekşitme hâdisesi olmuştu. Zevceleri, “Bizim evimizde de hiç olmazsa günde bir defa bir çorba pişsin. Hiç olmazsa halkın içine çıkarken giyeceğimiz bir şey olsun.” demişlerdi. Hâlbuki Kâinatın Efendisi, arasında fakirlerin de bulunduğu bir toplumda, dünya nimetlerinden zaruret dışındaki yararlanmayı uygun bulmuyor; âhirete ait semaratı dünyada yiyip bitirmemeleri, *“Bütün zevklerinizi dünya hayatınızda kullanıp tükettiniz, onlarla sefa sürdünüz.”* (Ahkâf Sûresi, 46/20) âyetinin tokadına müstahak olmamaları için onlara âdeta perhiz yaptırıyordu.

Bir defasında Efendimiz hoşuna gitmeyen bir taleple karşılaşmıştı. Eşleri O'nu anlayamamışlardı; O da onlardan ayrılmıştı. Evinin bir köşesinde oturuyordu. O evin içerisinde Hazreti Ebû Bekir ile Hazreti Ömer'in kızları da vardı. Hâdiseyi duyar duymaz Hazreti Ömer ve Ebû Bekir eve koştular.

Bir tarafta hayatı boyunca ümmetinin kederlerini çeken mahzun peygamber hüzünlü bir şekilde oturuyor, öbür tarafta Hazreti Ebû Bekir ve

Hazreti Ömer'in kızları Âişe ve Hafsa hıçkırma hıçkırma ağlıyorlardı. Belki basit bir dünyalık istemişlerdi, ancak şimdi Cennet'i kaybetme gibi bir tehlikeyle karşı karşıya geldiklerini düşünüyorlardı. Onun telaşı ve endişesi içindeydiler. "Peygamberi kırdık." diye endişe ediyorlardı. Her ikisi de kızlarını tedip etmek istiyordu. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) buna müsaade etmedi fakat yine de çok mahzundu.

Ömer, "Ne yapayım ki Resûl-i Ekrem'i tebessüm ettireyim?" diye düşünüyordu kendi kendine. Hemen karşısına geçti ve şöyle dedi: "Ya Resûlallah, (kendi zevcesini kastederek) eğer Zeyd'in kızı bana böyle bir şey yapacak olsaydı onun boğazına şöyle yapıştırdım." deyiverdi. Nihayet Allah Resûlü tebessüm buyurdular ve şöyle seslendiler: "Bunlar benden, elimde olmayan şeyi istiyorlar. Benden dünyaya teveccüh etmemi istiyorlar."

Aslında hepsi çoktan pişman olmuştu; ancak bu mesele onların pişmanlığı ile bitmiyordu. Mele-i A'lâ'nın sakinleri de durumdan müteessir olmuştu. Aleyhissalatü vesselam'ın çehresinden tebessümü izale edecek her hâdise Arş'ı titretecek kadar büyüktü. "Tahyir" olarak bilinen bu hâdise hakkında hemen bir âyet nâzil olmuştu. Âyet, Efendimiz'e şöyle sesleniyordu:

"Ey Nebi, onlara de ki, eğer dünya hayatını, onun zinet ve debdebesini, âlâyiş ve gösterişini, yeme-içmesini arzu ediyorsanız gelin sizi güzel bir şekilde salıvereyim, boşayayım, sizden ayrılalım, gidin istediğiniz gibi yaşayın..."

Ağır bir ifadeydi bu.

"Yok, eğer Allah'ı ve Resûlü'nü istiyorsanız, âhireti diliyorsanız, sizin içinizden ehl-i ihsan olan, iyiliksever ve Hakk'ı görür gibi kulluk yapanlar var ya, işte Allah, onlar için büyük mükafatlar hazırlamıştır."

Âyet-i kerime nâzil olunca Efendimiz'in zevceleri iki meseleden birini seçmekle karşı karşıya kalmışlardı. Ya Efendimiz'in onları boşamasını kabul edecekler ve ebediyen Peygamberimiz'i, kim bilir belki Cennet'te de saadet-i uzmâyı kaybedecekler ya da o dar geçime, sıkıntılı yaşayışa tahammül edecek, Efendimiz'i, Allah'ın rızasını ve dâr-ı âhireti, Cennet'i kazanacaklardı.

Efendimiz, ilk olarak Hazreti Âişe'yi çağırdı ve ona bu âyeti okudu.

– Sana bir şey söyleyeceğim, ancak annenle ve babanla görüşmeden kendi kendine karar verme, buyurdu.

Nebiler nebisi çok şefkatli, çok merhametliydi. Zira Hazreti Âişe'nin o haneden çıkması belki her şeyden çıkması olacaktı. O hane Hazreti Âişe'yi kaybedecek, Hazreti Âişe de o haneyi kaybedecekti. Bizler de Hazreti Âişe'yi kaybetmiş olacak ve dinimize ait nice şeyleri öğrenemeyecektik. Kadınlık âlemi Hazreti Âişe'yi kaybedecekti. Onun için Allah Resûlü bu umumî hususları nazar-ı mütalaasına alarak ona şöyle diyordu: *“Sakin, annenle ve babanla görüşmeden karar verme!”*

– Nedir o yâ Resûlallah?

– Allah sizi muhayyer bırakmamı emrediyor; ister babanızın evine giderseniz isterseniz de bu sıkıntılı hayata katlanarak burada kalmayı tercih edersiniz.

Hazreti Aişe tebessüm ederek şöyle dedi:

– Bunun için mi annemle ve babamla istişare edeceğim. Ben Allah'ı ve Resûlullah'ı tercih ediyorum!

Hazreti Âişe, bu evde üç ay değil altı ay da ocak yanmasa, yemek pişmese, sıkıntılar birbirini takip etse yine de Allah'ı ve Resûlü'nü tercih edeceğini söylüyordu.

Hazreti Âişe'nin ifadesiyle, Efendimiz'in zevcelerinden hiçbiri dünyayı ve onun ziynetini istememişti. Evimizde Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın sesi yükselir, Nebinin sözü yükselir, evlerimiz birer irşat mahalli olur, demiş, Resûl-i Ekrem ile kalmayı tercih etmişlerdi.

Onlara bu seçimi yaptıran bir şey vardı: Demek ki hepsi Resûl-i Ekrem'den memnun idiler. Küçük bir meseleden ötürü Efendimiz'in kalbini kırmış, Arş'ı ihtizaza getirmiş, Mele-i A'lâ'nın sakinlerini mahzun etmişlerdi. Ne var ki çok geçmeden vahiy gelmiş, gönüller heyecanla coşmuş ve Resûl-i Ekrem'in zevceleri, O'nun eşi olarak kalmayı tercih etmek suretiyle bu meseleyi tatlıya bağlamışlardı.

Evet, Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), o kadar eşi idare etmede dahi mahir, eşi-menendi olmayan müstesna bir insandır. Cenab-ı Hak, bizleri o pâk dâmen hakkında süflî düşüncelerden halas eylesin. Zira O'nun hakkında müminin gönlüne gelecek küçük bir şey dahi ona çok şey kaybettirir belki de ebediyen dinden çıkmasına sebep olur. Onun içindir ki bu meseleyle ilgili herhangi bir tereddüt ve şüphe durumunda hemen bir bilene müracaat etmek, o tereddüdün izalesine çalışmak dinî bir zorunluluktur. Bizim bu meselede arka planımız ne kadar kuvvetli olur ve biz, ne kadar çok delile sahip bulunursak o nispette –inşallah-u

Teâlâ- rahmet tarafından himaye edilmiş ve teminat altına alınmış olu-
ruz.

Âmîn.

17 Ekim 1975, Merkez Camii, Bornova-İzmir

⁹ Buhârî, *hibe* 1, *rikak* 17; Müslim, *zühd* 26, 28.

7. Cihat Aşkı

وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

“Allah, insanları esenlik ve mutluluk diyarına davet eder ve dilediği kimse-
leri doğru yola iletir. (Yûnus Sûresi, 10/25)

Muhterem Müslümanlar!

Bizler, bir imtihan meydanı olarak önümüze açılan bu dünyada, fırsat-
lardan ibaret olan bir kısım hususları değerlendirmekle sorumluyuz. Bu
hususları değerlendirmemiz, ebedî saadetimizin temeli hükmündedir.

Dünyaya bir kere geldik ve bir kere dünyadan göçtükten sonra artık
geri dönme imkânı yoktur.

هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ

“Heyhat ki Heyhat! Size vaat edilen şey (öldükten sonra dünyaya geri gel-
mek) ne kadar da uzak!” (Müminûn Sûresi, 23/36)

Bir daha dirilmek ancak öbür âlemde olacak...

Burada dökülen tohumlar orada neşvünema bulacak, büyüyüp ağaç
olacak...

Burada ekilen her şey orada karşımıza çıkacak...

Burada çekilen zahmetler, katlanılan zorluklar orada cennet meyveleri
hâlinde bize sunulacak...

Bu sebeple insanın, bitip tükeninceye kadar bu dünyayı değerlendiri-
mesi gerekir.

Hakk’a götüren, saadet yurduna ulaştıran bütün yollardan istifade
etmemiz, onların hepsine başvurmamız, hangisinden Allah’a ulaşacağı-
mızı intizar ederek behemehal bütününü değerlendirmemiz gerekir.
Cenab-ı Hak bu konuda bizlere anlayış ihsan eylesin.

Bir irşat vazifesiyle mi karşı karşıya kaldınız?

Dinî bir müesseseyi ihya vazifesiyle mi karşı karşıya kaldınız?

Hakkı bâtilin savletinden kurtarmakla mı karşı karşıya kaldınız?

Müslümanlığa eski onur ve iffetini yeniden iade etmek vazifesiyle mi karşı karşıya kaldınız?

Ne pahasına olursa olsun İslam'ın gösterdiği istikamette koşmaya çalışın.

Hicret'in üstünden kırk küsür sene geçmişti. İslam âleminin her köşesinde ciddi bir hareketlilik göze çarpıyordu. Müslümanlar, yepyeni, güçlü kuvvetli bir ordu teşkil ediyorlardı. Yaşlısı genci, kadını erkeği herkes bu orduya iştirak etmek istiyordu.

Kâinatın Fahri'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) köyünde, Medine'de de herkeste aynı heyecan vardı. Kollarına girerek zorla yürüttükleri, zorla ata bindirdikleri yaşlı bir insan vardı ki o da cihada iştirak etmek istiyordu. Zira bunu herkes yüce, kutsi bir cihat kabul ediyor; gerçekleşecek fethi, Allah'ın rızasını kazanmaya vesile olarak görüyordu.

Yapılacak bu büyük cihat için Nebiler Nebisi,

لَتُفْتَحَنَّ الْقُسْطُنَاطِيَّةَ فَلْنَعْمَ الْأَمِيرُ أَمِيرُهَا وَلْنَعْمَ الْجَيْشُ ذَلِكَ الْجَيْشُ

“İstanbul muhakkak fethedilecektir. Onu fetheden kumandan ne yüce ne âl-i cenâb ne güzel kumandan, o büyük serdarı dinleyen asker de ne güzel askerdir.”¹⁰ buyurmuştu.

Herkes, Allah Resûlü'nün bahsettiği ordunun içinde yer alarak onun güzel bir askeri olmak, bu ordunun başına geçip o talihli serdar-ı azam olmak istiyordu.

İşte bu ordu içindi bütün heyecan.

Bugün ata binmekte zorlanan o yaşlı insan, bundan yaklaşık kırk küsür sene evvel Medine farklı bir gün yaşarken, çiçeği burnunda otuzlu yaşlarında bir delikanlıydı. Hicret dediğimiz, İslam tarihine başlangıçlık yapan hadise gerçekleşmiş, Nebiler Nebisi Medine'yi şereflendirmişti. Allah Resûlü yerini yurdunu değiştirmiş, İslam devleti kurulmuştu.

O gün Allah Resûlü'nün kutlu devesi Medine sokaklarında dolaşıyordu. Benî Saîd oynağının önünden geçerken zimam tutuluyor, “Bizde misafir ol yâ Resûlallah!” deniyordu. Deve ipini kurtarıp başka yöne yöneliyordu. Benî Hâris b. Hazrec'in önünden, Benî Beyâd'ın önünden geçerken her biri, “Bizde misafir ol yâ Resûlallah!” diye yalvarıyordu. Allah Resûlü ise, “Deveyi bırakın, o ne yapacağını bilir.” diyordu. Nihayet deve, Benî Neccâr b. Mâlik'in kapısının önünde çöktü. Deve burada çökünce keyfin-

den ne yapacağını bilemeyen bir delikanlı arz-ı dîdâr etti. Bu kişi, bizim Ebû Eyyûb el-Ensârî olarak bildiğimiz Halid b. Zeyd'di. Henüz bir iki sene evvel, Akabe'de Resûl-i Ekrem'in elini sıkış ve "Gel yâ Resûlallah!" demiş yetmiş kişiden biriydi. Öyle can u gönülden davet etmişti ki, işte Allah Resûlü evine kadar gelmişti.

O gün için Medine'nin garibi Aziz İnsan, Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin misafiriydi. Evliyken dul kalan, anne görmüşken yetim kalan, himaye görmüşken hâmisiz kalan o Kıymetli Misafir, Ebû Eyyûb'un alt katında kalmaktaydı. Bu yüzden Ebû Eyyûb ne yapacağını bilememekteydi. Resûl-i Ekrem evin alt katında, kendisi ise çoluk çocuğuyla birlikte üst kattaydı. Resûlullah'ı gürültüleriyle rahatsız etmekten çok korkuyordu. Nihayet bir gün dayanamadı ve: "Ya Resûlallah! Af buyur, büyük hata ettik. Lütfederseniz üst kata çıkmanızı istiyoruz." deyiverdi.. Allah Resûlü başta çıkmak istemedi. Ancak ısrarlar neticesinde üst katta kalmayı kabul buyurdu. Artık Allah Resûlü üstte, Ebû Eyyûb ise alttaydı. Allah Resûlü'nün mübarek ayağı Ebû Eyyûb'un omuzlarının üzerindeydi. Allah, Resûlü'nü misafir etme şerefine ermiş bu kutlu sahabiyi, yağız atların üzerinde şehadet şerbetini içmek üzere Anadolu'ya kadar gönderecektir.

Ebû Eyyûb, hayatında cihattan dîr olmamış; Resûl-i Ekrem hayattayken Bedir'de, Uhud'da, Hendek'te... her yerde bulunmuştur.

Ağzından sık sık dökülen bir cümle vardı ki herkes onu duyardı:

انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا

"Yaya olarak, ağır yüklü veya hafif yüklü, sahip bulunduğunuz imkânlarla Allah yolunda cihat edin, seferber olun." (Tevbe sûresi, 9/41)

Neye malik iseniz onunla cihat edin.

Nefsinizle, malınızla, canınızla Allah yolunda cihat edin.

En çok söylediği söz bu idi.

Hazreti Ali ile Muaviye arasındaki meselede de o, Hazreti Ali'nin tarafında bulunmuştu. Mesele sulhla bertaraf edilince fitneye sebebiyet vermemek için o da o tarafa biat edivermişti. Fitne olurum diye endişe ediyor, tir tir titriyordu.

Bir gün İstanbul'u fethetmek üzere Yezid kumandasında bir ordu teşkil edilince bu orduya katılmayı arzu etti. Yetmiş küsur yaşındaydı. Seneler önceki hicret döneminin delikanlısı şimdi ata binecek güçte değildi. Ama

ruhunda, cihat yapma, mücahedede bulunma şevki ve enerjisi vardı. Bedeni yaşlanmış ancak ruhu ihtiyarlamamıştı.

O hâliyle at sırtında İstanbul önlerine kadar nasıl geldiğini bilmiyoruz. Belki iple atın sırtına bağladılar, belki de bir hevdece yerleştirdiler. Zira o, atın üzerinde duracak kadar bir güce sahip değildi. Bu vaziyette İstanbul önlerine kadar geldi ve ilk tabya harbi esnasında da ağır yara aldı ve ruhunu Allah'a teslim edeceği dakikaları beklemeye başladı. O sırada ordunun kumandanı Yezid yanına geldi ve son arzusunu sordu: *“Mâ hâcetüke yâ Ebâ Eyyûb!”* Son arzusu sorulan herhangi bir insan, çocuklarına, hanımına vasiyetlerde bulunur. Fakat o mücahit ruh, bunların yerine, tarihe geçecek şu istekte bulundu:

“Beni alın, götürebildiğiniz kadar Rum diyarının içine götürün ve oracığa gömüverin. Zira bu ordu İstanbul'u fethedemese de bir gün bir fatih ordu gelecek, ben o fatih ordunun atlarının kişnemesini, kılıçlarının şakırtısını duyacağım. Bunun için beni içerilere doğru götürdükçe götürün!”

Nitekim vefatından sonra askerler vasiyetine uyar ve Allah Resûlü'nün mihmandarını omuzlarına alırlar. Savaşın bin türlü tehlikesine rağmen “Ta içerilere kadar!” sözüne uyarak götürdükçe götürür, Ebû Eyyûb el-Ensârî'yi Rum diyarının göbeğine yani bugün medfun bulunduğu yere yakın bir mevkiye defnederler.

Yezid'in başında olduğu ordu, fatih ordu olamadı. O fatih ordu, Fatih Sultan Mehmet'iyile, Akşemsettin'iyile, Ulubatlı Hasan'ıyla Osmanlının içinden zuhur edecektir.

Fatih, İstanbul'u fethetti. Ebû Eyyûb, atların kişnemelerini duydu mu duymadı mı bilmiyoruz, ancak her gün yüzlerce minareden Allahuekber, Allahuekber sedaları semaya doğru yükselirken âdeta Ebû Eyyûb'un tebessüm eden dudaklarından şunları duyarız:

صَدَقَ اللَّهُ مَا وَعَدَنَا وَرَسُولُهُ

“Allah'ın ve Resûlü'nün bize vaat ettiği şey doğru çıktı.” ve biz bugün onu müşahede ediyoruz.

Allah'ın rahmet ve gufranı Ebû Eyyûb el-Ensârî'yle beraber bütün mücahitlerin ruhuna olsun.

Muhterem Müslümanlar!

Onların bu tehlikelere atılmasına sebep olan şey neydi?

Neydi onlara hayatı istihkâr ettiren, hafife aldırın husus?

Neydi evlad ü iyali terk ettiren mesele?..

Neydi o yaşlı mücahidi ata binmeye zorlayan ve o şekilde İstanbul önlerine kadar getirten düşünce?

Ve neydi, “Beni düşman diyarına gömün.” dedirten hissiyat?

Neydi acaba atların kişnemesinden duyduğu hazzın manası?

Bütün bunların arka planında, inandığı bir saadet yurdunda Allah'ın rızasını kazanma ve Hazret-i Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), turfanda hurmalarla donatılmış mukaddes sofrasına oturma duygu ve düşüncesi vardı.

Hazret-i Muhammed'le beraber olma, haşr u neşre inanma, öldükten sonra dirileceğine, ba'sü ba'de'l-mevt'e inanma, hakiki hayatın ve saadetin âhiret yurdunda olduğuna inanma, onları bu tehlikelere atılmaya zorlayan hususlardı. Zira insanlar, öldükten sonra dirilmeye inandıkları nispette tehlikelere göğüs gerer, meşakatlere katlanır, hayatı istihkâr eder, önemsiz görürler.

Allah Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri, saadet ve selamet intizar eden, fakat saadet ve selametini yolunu kaybeden, her biri ayrı bir vadide, bir tuğyan içinde bocalayıp duran neslimizi tarîk-i müstakime hidayet eylemek suretiyle darü's-selâma ulaştırın.

Âmîn.

23 Kasım 1979, Merkez Camii, Bornova-İzmir

¹⁰ Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/335; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 2/38; el-Hâkim, *el-Müstedrek* 4/468.

8. Müminin Dayanak Noktaları

وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى

“İnsan, emek ve gayretinin neticesinden başka şey elde edemez.” (Necm Sûresi, 53/39)

Muhterem Müslümanlar!

Her meselenin bir nazarî bir de amelî yönü vardır. Nazarî yönünde, anlatılan şeye inanmaya çalışırız. Safî, temiz inancımıza mâni olan hususları bertaraf etmeye, kanaatimizi dupduru bir hâle getirmeye gayret ederiz. Bu kanaatimizi mücerret, zayıf ve temelsiz bırakmamak için amellerimizle işin imdadına koşarız. Nazarî meseleler amelî olarak desteklenmezse zayıf kalır, kısa ömürlü olur, çabucak söner gider.

Allah’a inandığınızı mı söylüyorsunuz?.. Bunu sağlamlaştırmak ve pekiştirmek için yüzünüzün mütemadiyen Mevla-yı Müteâl’in kapısının eşiğinde olması gerekir. İnancınızla ilgili kanaatinizin solmaması, itikadınızın ölmemesi, iç âleminizin sönmemesi için buna zaruret vardır.

Resûlullah’a mı inanıyorsunuz?.. Hakkında destanlar yazacak kadar O’na inansanız, fakat O’nun sünnetini kendinize rehber etmeseniz, o yolda bir müddet yürüseniz dahi bir gün inhiraf eder, yolundan ayrılır gidirsiniz. Resûl-i Ekrem’e olan inancınız ve bağlılığınız, sünnet-i seniyesine ittiba ile olacaktır. O’nun arkasından ayrılmayacak, sünnetlerini terk etmeyecek, imam olduğunu bir an dahi hatırdan çıkarmayacaksınız.

Öldükten sonra dirilmeye mi inanıyorsunuz?.. Delillerle, burhanlarla bu meseleyi takviye ettikten, aksine ihtimalleri kalpten ve kafadan silip attıktan sonra şayet amelle meselenin imdadına koşmaz iseniz bu dahi uzun ömürlü olmaz, silinir gider. İşte bu büyük nazarî hakikatin dahi amelî bir yönü vardır ve o hakikat, bu amelî yönüne dayanarak yaşayacaktır. Haşre, öldükten sonra tekrar dirilmeye dair inancı takviye edip güçlendirecek olan şey, yapılacak salih amellerdir. Kur’ân, sık sık iman-amel beraberliğinden bahseder. İmanın ardından hemen amele vurgu

yaparak bu ikisinin birbirinden ayrı olamayacağını salıklar:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ۖ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ۖ إِلَّا الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ

“Biz insanı en mükemmel sûrette yarattık. Sonra da onu en aşağı derekeye düşürdük. Ancak iman edip salih amel işleyenler müstesnadır. Onlara ise hiç eksilmeyen bir mükafat vardır.” (Tîn Sûresi, 95/4-6)

Görülüyor ki, küfür ve dalalet gayyalarından kurtulup yüzünü Cenab-ı Hakk’a dönen bir insanın imandan sonra salih amel yapması şart koşulmaktadır.

Mümin, salih amelle cehennemden kurtulur, cenneti kazanır.

Salih amelle, kıyametin dehşet veren manzaralarından korunur.

Salih amelle, kabrini cennet bahçelerinden bir bahçe hâline getirir.

Onlarca âyât-ı beyyinât bu husustaki birinci hükmü anlatmaktadır.

وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى

“İnsana amelinden başka ne vardır?!”

Öyleyse siz, bütün kanaatlerinizi amelî durumla takviye etme mecburiyetinde olduğunuza inanacaksınız.

Allah’a imanınız amelle takviye edilecek,

Resûlullah’a imanınız, sünnet-i seniyesine ittiba ile takviye edilecek,

Öldükten sonra dirilmeye olan inancınız salih amel sayesinde devam edecektir.

Bu rehberi, bu kaideyi, bu esasını ve bu rüknü bırakmayacaksınız. Birinci rüknünüz olarak bunlara sarılacaksınız.

Ebû Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor:

“Mescide, Resûl-i Ekrem’i (sallallâhu aleyhi ve sellem) görmeye bir kadın gelmişti. Allah Resûlü’nün meşgul olduğunu görünce kadının derdini ben dinledim. Kadın şöyle dedi: ‘Ben bir hata işledim ve zina ettim. Bu zinadan bir çocuk dünyaya geldi. Bu ayıbımı örtmek için çocuğun da canına kıydım. Benim için bir kurtuluş, bir çıkış yolu var mıdır?’

Ben, kadının bu sözlerinden çok memnun olmadığımı ifade ettim. Ona, Resûl-i Ekrem’in huzuruna böyle çıkmasının uygun olmayacağını da anlattım. Sonra namaz kıldık. O da bir tarafta kırık kalbiyle, mahzun gönlüyle namazını kıldı. Namazdan sonra Resûl-i Ekrem’in yanına sokul-

dum ve, ‘Ya Resûlallah! Bir zâniye, bir kâtile, peş peşe günahlar işlemiş bir mücrim geldi. Zina etmiş ve sonra doğan çocuğu da öldürmüş. Ben de ona, ‘Hiç bu hâlinle Resûl-i Ekrem’in yanına gelme!’ dedim.

Allah Resûlü buyurdu ki: *“Bi’sse mâ kulte yâ Ebâ Hüreyre!”* yani *“Ne fena söz söyledin ey Ebû Hüreyre! Bilmiyor musun, Kur’ân, senin bu söylediğin günahları saydıktan sonra der ki;*

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Günah işleyen kimse ancak tevbe eder, Allah’a tüm kalbiyle teveccüh eder, iman eder, salih amel yaparsa Allah, onun sonsuz şer kabiliyetini hayır kabiliyetine çevirir. Amel defterindeki seyyiatı hasenâta dönüştürür. En kötü, en mücrim insanı, en masum, en saf hâle getirir...” (Furkân Sûresi, 25/70)

Hemen yerimden fırladığım gibi kadının yanına koştum. Resûl-i Ekrem’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) dediklerini ona söyledim. Kadın, bir ‘Hey!’ çekti ve secdeye kapandı. Anladım ki Allah’a rücu edip tövbe ediyordu.”

Bir başka rivayette şu anlatılır:

“Allah Resûlü bir gün mescitte oturuyordu. O sırada son derece yaşlı, ayakları, vücudunu taşımakta zorlanan, ihtiyarlıktan artık kirpikleri dökülmüş, görmekte güçlük çeken biri içeri girdi. Dizlerini, Resûlullah’ın dizlerine dayayıp oturdu ve şöyle dedi:

يَا رَسُولَ اللَّهِ، رَجُلٌ غَدَرَ وَفَجَرَ، وَلَمْ يَدْعُ حَاجَةً وَلَا دَاجَةً إِلَّا اقْتَطَعَهَا بِيَمِينِهِ، فَهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟

“Gadretmiş, fısk u fücur yapmış, günah işlemiş, işi bitmiş bir yaşlı için tevbe var mıdır, ey Allah’ın Resûlü!”

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem): *“Sen, ‘Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resûlullah’ diyor musun?”* diye sordu. Adam, içinden gele gele kelime-i şهادet getirdi. Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resûlullah dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü, *“Allah senin fücurunu da gadrini de her şeyini bağışladı.”* buyurdu. Yaşlı adam için gençlik bağışlanmış, kapalı cennet yolu açılmış gibi olmuştu. Sanki ayaklarına ve beline bir zindelik gelmişti. Hemen Allahu Ekber deyip gözden kayboluncuya kadar tekbir

getirmeye devam etti.”¹¹

Hakk'ın kapısına dönecek, kalbini düzeltecek, imanına salih amelini ekleyecek, Rabbin kapısında sağlam bir kullukla devam edeceksin. Kanatların bu sayede kuvvet kazanacak. Haşir akidesine sağlam bir şekilde inanacak ve onunla hayatını tanzim etme imkânını elde edeceksin.

İlk esas iman ve salih amel...

İkinci olarak;

Rahmet-i ilahiye hem ilk hem de en son sığınağımız, dayanağımız, kurtuluş ümidimizdir. Ondan başka kuvvetle ümit bağladığımız hiçbir şey yoktur. Mevla-yı Müteâl, bizi, nazarlarımızı, hissiyatımızı, içimize inşirah hâsıl eden bu ilahî ufka çekiyor, rahmetini nazara veriyor. Rahmet-i ilahiyeye haşirde kurtulacak, rahmet-i ilahiyeye kabir koridorunu geçecek, rahmet-i ilâhiyeye hesap cenderesinden çıkacak, rahmet-i ilahiyeye Cennet'e vâsıl olacak ve yine rahmet-i ilahiyeye Cehennem'den masûn ve mahfuz kalacağız inşallah.

أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي

“Kulum beni nasıl zannediyorsa ben öyleyim. Beni nerede, nasıl anarsa öyle tecelli ederim. Kulum beni zannettiği gibi bulur.”¹²

Resûl-i Ekrem tatlı bir tabloda anlatıyor:

Bir kulun hesabı görülmektedir; defteri dürülür ve وَسَبِّقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا “Cehenneme sevk edilen kâfirler...” (Zümer Sûresi, 39/71) güruhu arasında yerini alır... وَالتَّتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ “Bacakların birbirine dolandığı zaman, işte o gün sevk edilmiş, Rabbinedir.” (Kiyâmet Sûresi, 75/29) âyetiyle ifade edilen dehşetli bir manzara içinde ayakları birbirine dolana dolana cehenneme doğru sevk olunur. Bir aralık dönüp de hesabın görüldüğü yere doğru bakar. Rahim ve Rahman olan Allah sorar. Rahmaniyet ve Rahimiyetiyle hazırladığı Cennet'ten mahrum kalan bu zatın bakışına bakar da sorar. “Sorun bakalım kuluma, niçin geriye baktı?” Melekler: “Niçin dönüp de hesap mahalline baktın?” deyince kul şöyle cevap verir: “Ben Rabbim hakkında böyle düşünmüyordum. Ben öyle düşünüyordum ki ne kadar günahla gelmiş olursam olayım, haydi seni affettim, desin beni Cennet'ine koysun...”

Rahmet ihtizaza gelir. Allah ferman eder: “Kulumun yüzünü Cennet'e çevirin.” Biraz evvel ayakları birbirine dolanarak yürüyen kul, “Cennete sevk edilirler...” âyetiyle anlatılan zümre arasına girer ve Cennet'e sevk

olunur.

Rahmet-i ilahiyeden ümit edelim ki o kul biz olalım. O kadar cürmümüze rağmen Cenab-ı Hak bizi de bağışlasın, iyi insanlar içinde, salihler arasında bu bendelerini de Cennet'ine koysun.

Müminin en mühim dayanağı, en kuvvetli nokta-i istinadı Cenab-ı Hak'ın rahmetidir. Bu rahmetten zerre kadar ümidinizi kesmeyiniz. Cenab-ı Hak'ın rahmetinden ancak kâfirler ümidini keser. Cürmünüze bakmadan gönlünüzü Allah'a verin. Cenab-ı Hak'a çok itimat edin. Sizi mahşerin dehşetinden, Cehennem'in dehşetinden kurtaracağına itimad edin ve Cennet'e koyacağına sağlam bir imanla iman edin.

Üçüncü nokta-i istinadınız tövbe olsun...

Mevla'ya rücûunuz, O'na dönüşünüz olsun...

Bin türlü günah işledikten sonra yeniden O'na dönme duygusu ve düşüncesi içinizden silinmesin. Yolun neresinde olursanız olunuz; günahlarınız hangi seviyeye varırsa varsın, isyanlar sizi nasıl esir alırsa alsın şunu biliniz ki; günahlarınız ve isyanlarınız O'nun gufran deryası içinde bir köpük parçasından ibarettir.

Her şeyin bittiği ve tükendiği yerde "Ey Rabbim!" dediğiniz an, O'nun, içinize inşirah hâsıl edecek mübarek "Lebbeyk!" sesini duyacağınıza itimat edin.

Kapısının tokmağına dokunduğunuz an sizi bağışlayacağına itimat edin.

Tevbe duygu ve düşüncesini hayat yolunun hiçbir noktasında aklınızdan çıkarmayın.

Ebediyete uzanan bu yolda önünüze çıkacak pek çok gaile, pek çok dehşet salıcı manzara olacaktır. Cennet'te, Rabbinizin cemalini göreceğiniz âna kadar o kadar korkunç şeylerle karşı karşıya kalacaksınız ki tevbeniz, bütün bunlar karşısında sizin için bir rehber olacaktır. Hayatınızın belli safhalarında, günah işledikten sonra O'na dönmenizi ifade eden "*Tübtü ilallah*" yani "Allah'a tevbe ettim, O'na yöneldim." sözleriniz karşınıza çıkacak ve bu karanlık yolda size ışık tutacaktır. Böylece her vadide nebilerin soluklarını duyacak, kendinizi yalnız hissetmeyeceksiniz:

Âdem hata işledi. Cibilliyet-i beşeriyede (insanın tabiatında) vardı hata işlemek. Ama peygamber fetaneti ne yaptı?..

قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“Rabbimiz, nefsimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz, merhametinle muamelede bulunmazsan hüsranda olacağız.” (A'râf Sûresi, 7/23)

Âdem, bamteline dokunmuştu... Gufranın kapısını güzel çalmıştı... Rahmete iltica etmesini güzel bilmişti... O, Allah'ın Tevvâb (tevbeleri çokça kabul eden) ve Rahîm olduğunu görmüş, nübüvvetin yüksek payesine yeniden yükselmiş ve kendisinden istenen vazifeyi yapmıştı.

Kelîmullah olan Hazreti Musa, kavgayı ayırırken hata ile bir darbe ile birisini öldürdükten sonra,

قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي

“Rabbim, nefsimi zulmettim, günah işledim. Beni mağfired et.” (Kasas Sûresi, 28/16) diyordu. Beni mağfired et, diyen Hazreti Musa'ya “feğafafera leh” *“Onu bağışladı.”* hitabı yetiştiriyor, mağfired ettiğini ifade ediyordu.

Kalbini bir mızrap hâline getiren ve sinesinde bin insanın ızdırabını taşıyan Hazreti Davud,

وَوَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ

“Davud, bizim kendisini imtihan ettiğimizi anladı. Derken Rabbinden bağışlama diledi, eğilerek secdeye kapandı ve Allah'a yöneldi.” (Sâd Sûresi, 38/24) âyetinde anlatıldığı üzere Allah'ın, kendisini imtihan ettiğini anlamış; istiğfar etmiş ve secdeye kapanmıştı. Cenab-ı Hak da onu mağfired buyurmuş ve nübüvvet pâyesiyle yeniden serfiraz kılmıştı.

Hazreti Süleyman *“fağfirlî-beni bağışla”* deyince Cenab-ı Hak, seni de mağfired ettim, diye ferman etmişti.

Tarihin hangi vadisinde olursa olsun, sözü sohbeti, havası edası yerinde, kâmet-i bâlâsı mükemmel binlerce insan binlerce vadide, “Rabbim!” dediği an imdatlarına koşulmuş; *“Festecâbe”* ferman-i sübhânîsi ile onlara mukabelede bulunulmuş, günahları mağfired olunmuş ve eski pâyeleriyle yeniden serfiraz edilmişlerdi.

Bütün bunlardan şunu anlıyoruz ki beşer nerede, ne zaman, ne yaparsa yapsın, yeter ki bütün kalbiyle yeniden Mevla'ya dönsün. Tıpkı bir ekin gibi eğildiği yerden tekrar doğrulsun... Doğrulsun ve Mevla'ya teveccüh etsin. Çamura düştüğünde üstünü başını silsin, yeniden huzur-u Kibriya'ya doğru koşsun. O, Rabbini daima Gafûr ve Rahîm olarak karşısında bulacaktır.

Asrımızın günahkâr Müslümanları, Cenab-ı Hak'ın bu engin rahmetin-

den ümitlerini kesmesin. Cenab-ı Hak, dünyevî hayatlarını mamur edeceği gibi bu sayede uhrevî hayatlarını da mamur edecektir. Dünyada da âhirette de onları mesut ve bahtiyar kılacak, nebilerin arkasında haşr u neşr edecektir.

Allah Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri bizleri yolunda kararlı ve devamlı olan kullarından eylesin. Her türlü dehşetten kurtulmamızın vesilesi olan salih amelleri yapmaya, tevbe ile serfiraz olmaya ve rahmete bel bağlamaya bizleri muvaffak eylesin.

Âmîn.

17 Şubat 1978, Merkez Camii, Bornova-İzmir

¹¹ et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-[evsat](#)* 7/132; el-Heysemî, *Mecmau'z-zevâid* 1/31.

¹² Buhârî, *tevhid* 15, 35; Müslim, *zikir* 2, 19, *tevbe* 1.

9. Gönlünü Allah'a Verme

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

“Allah, fenalıktan korunanlar ve hep güzel davrananlarla beraberdir.”

(Nahl Sûresi, 16/128)

Muhterem Müslümanlar!

İnsan, Cenab-ı Hak'la alâkasını her şeyin üstünde tutmalıdır. O'nun rızasını bütün meselelerin üstünde görmeli, hiçbir şeye feda etmemelidir. O'nu kaybetme, bir mümin için her şeyi kaybetme anlamına gelmelidir.

Cenâb-ı Hakk'a ait manalar, O'na ait hakikatler bir müminin kalbinde öyle taht kurmalıdır ki bunlardan bir tanesinin eksikliği bile onun kalbî ve ruhî hayatında büyük bir boşluk olarak daima kendisini hissettirmelidir.

İnsan, dünyaya geldiği andan itibaren, hakikatperestliği nispetinde, bu hakikatin arkasından koşacaktır. Her şeyin üstünde makbul, her şeyin üstünde mahbûb, her şeyin üstünde merğûb olan Hazreti Allah'a ait mana ve hakikatlerin arkasından koşacak, gönlünü onlarla mamur etmeye çalışacaktır. Bu hakikatlerin bir gün gelip gönlüne oturacağına inanacak ve geldiği zaman da şükür sadedinde ayrı bir iman izhar edecektir.

İnsan, bir şeyin arkasına düşüp aradığı nispette onu elde eder; alâkasız kaldığı nispette de ondan mahrum kalır. Hak ve hakikati, ne zaman, hangi devirde olursa olsun, sadece arayanlar bulmuştur.

مَنْ طَلَبَ وَجَدَ وَجَدَ

“Kim, bir şeyi talep eder ve bu talebinde ciddi olur, peşine düşerse onu elde eder.” darb-ı mesel (atasözü) hâline gelmiş önemli bir sözdür. Talep etme, arkasına düşme, ciddiyet gösterme, mutlaka o aradığı şeyi insanın karşısına çıkaracaktır. Senin içinde hakikate karşı bir arzu, bir iştihak varsa hakikat gelip seni mutlaka bulacaktır.

Denizaşırı bir memlekette yaşayan Necaşî, hiç bekler miydi içinde yaşadığı hakikat arzusu ve iştihakı, hakperestliği ona, Allah'ın en büyük lütfunun gelip ulaşmasına vesile olsun:

Allah Resûlü'nün arkadaşları, seçkin ashabı, denizaşırı diyarlara kadar gittiler. Necaşî'nin ülkesi de bunlardan biriydi. Onun tarafından misafir edilerek i'zaz ve ikrama mazhar oldular. Ve bir gün, âyât-ı beyyinâtın huzurunda okunması lütfunu da Allah lütfederdi. Necaşî, "Hazreti Meryem hakkında Kur'ân'da âyet var mıdır?" diye sorunca, Mute'nin kahramanı, yeşil kanatlarıyla göklerde pervaz eden, Hazreti Ali'nin kardeşi Cafer b. Ebî Talip, âdeta kanat çırpıp uçuverdi ve Necaşî'nin huzurunda Meryem Sûresi'ni okumaya başladı. Okumaya başlayıp da, **ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ** (Meryem Sûresi, 19/34) âyetine geldiği zaman Necaşî'nin bamteline dokunmuştu. Necaşî, hıçkırıklarını tutamamış hüngür hüngür ağlıyor, gözyaşları sakallarını ıslatıyordu. Etrafındakiler de ağlıyordu. Ortalığı bir gözyaşı çağlayanı almış gidiyordu.

Necaşî daha sonra Resûlullah'ın huzuruna bir heyet gönderdi. "Bu hakikatin menbâna, kaynağına gidin de dinleyin." diyordu. Bu heyettekiler, Allah Resûlü'nün huzuruna geldiler. Bizzat Resûl-i Ekrem'in ağzından Kur'ân'ı dinlediler. Necaşî'nin huzurundaki gibi değildi durum. Orada Kur'ân'ı okuyan Cafer b. Ebî Talip, burada okuyan ise doğrudan doğruya vahy-i ilahînin ma'kesi, kalb-i pâke sahip olan Resûl-i Emced idi. Bütün rahipler hıçkırığa hıçkırığa ağlıyorlardı. Kur'ân, gözyaşları çağlayan olan bu cemaatin hâlini şöyle anlatır:

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ

"Peygambere indirilen Kur'ân'ı dinledikleri vakit, onda aşinaları olan hakikate kavuşmaları sebebiyle gözlerinin yaşla dolup taşığını görürsün."

(Mâide Sûresi, 5/83)

O güne kadar, "İnandık, hak gelecek; inandık, gerçek zuhur edecek; inandık, gün doğacak; inandık, elimizden tutacak halaskâr, kurtarıcı gelecek!" diye sabırla beklemişlerdi. Hakkı kapılarının önünde bulunca bu defa, "Artık şimdi inandık, geldi!" dediler.

يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا

“Rabbimiz iman ettik. Mesih’e imandan sonra Resûlullah’a da iman ettik yâ Rabbi!”

فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

“Bizi de şahitlerden yaz Allah’ım.” diyorlardı.

Âyet bunların hâlini detaylı şekilde böyle anlatmaktadır. Ama acaba sadece Necaşî ve onun cemaatine mi mahsus kalır bu âyetin manası.. Âyât-ı beyyinâtı dinleyen, onun içindeki, hakperestliğin ifadesi kelimâta şahit olan herkes kendinden geçmektedir. Kendinden geçmekte ve رَبَّنَا demektir. فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

Devr-i Risalet-penahide hangi sahâbi vardır ki bamteline dokunuyor gibi Kur’ân âyetlerini dinlesin de yerinde durabilsin. Âdeta dalgaları dinmiş deniz gibi, heyecanı ölmüş insanların yaşadığı devir, ancak bizim içinde yaşadığımız devirdir. Son bir-iki asrın insanını böyle ölgün ve solgun görürsünüz.

Şeddâd b. Hâdi anlatıyor:

“Ömer (radiyallahu anh) camide namaz kıldırıyordu.

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

âyetini okurken hıçkırıklara boğuldu. Ben, en arka saflardan onun hıçkırıklarını duyabiliyordum. Namaza devam edecek hâli kalmayınca Allahu Ekber deyip rükûya vardı. İkinci rekâta bu sefer,

قَالَ إِنَّمَا لَشَكُّوا بَنِي وَحُرَّتِي إِلَى اللَّهِ

âyetine gelince ağlamaktan arkasını getiremedi, Allahu Ekber deyip yine rükûya gitti.”

Ebû Hüreyre (radiyallahu anh) anlatıyor:

“Ömer (radiyallahu anh),

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ

“Rabbinin azabı muhakkak ki gelip çatacaktır.” (Tûr Sûresi, 52/7) âyetini okuyordu. Birden mihraptan bir gürültü geldi. Bir de baktık ki Ömer yere yıkılmış. Görenler hasta zannediyorlardı, hâlbuki ferman-ı Subhânî karşısında Ömer’in kalbi dayanamamış, dizlerinin bağı çözülürmüşü.”

Oğlu Abdullah'ın da ondan farkı yoktu. Bir seferinde Abdullah, Mutaffifin Sûresi'ni okuyordu.

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

(Mutaffifin Sûresi, 83/6) âyetine geldiği zaman cemaatin önünde yere yıkılı-verdi. O gün insanlar, hayatta yaptıkları şeylerin hesabını vermek üzere Allah'ın huzurunda dikilecek, hayatlarının hesabını verecekler. İşte bu âyete gelince ayakta durmaya takati kalmamıştı. Abdullah b. Ömer, âyât-ı beyyinât okununca o kadar çok ağlardı ki bu sebeple hayatının sonuna doğru gözleri tamamen bozuldu. Bazen evinden dışarı çıkmazdı. Ziyaretine gelenler içeriden gelen hıçkırık seslerini duyardı. O kadar ağladıktan sonra insanlar bunu fark etmesinler diye dışarıya çıkarken gözlerine sürme çekerdi.

Evet, vahy-i ilahî bir gönle aksettiği zaman böyle mâkes bulur, öyle tesir eder. Ölü ruhların, yıkık gönüllerin yaşadığı asır, bizim asrımızdır. Öyle ki bütün kolu-kanadı kırıkların, kalbî hayatı tükenenlerin, hissiz ve duygusuzların, idraksizlerin, dünya tarafından esir ve zebun edilenlerin, bir tekmede rahatlıkla dünya ve içindekilerin dünyaya bakan yüzünü terk edemeyen ham ruhların hükümran oldukları bir asırda yaşıyoruz.

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ

“Peygambere indirilen Kur'ân'ı dinledikleri vakit gözlerinin yaşla dolup taştığını görürsün...” (Mâide Sûresi, 5/83)

Necaşî ağlıyor, gözleri çağlayan gibi...

Ashâb-ı sefine ağlıyor gözleri çağlayan gibi...

Huzur-ı Risalet- penâhîye gelenler ağlıyor gözleri çağlayan gibi.

Ömer ağlıyor... İbn Ömer ağlıyor... Ebû Hüreyre ağlıyor... Ümmü Ebû Hüreyre ağlıyor... Gözleri çağlayan gibi.

Yığın yığın günahın kendilerini zebun ettiği, bellerini kırdığı, boyunlarını büktüğü, kalbî hayatlarını öldürdüğü Müslüman cemaati ne yapıyor acaba?

Allah bunu bize sorarsa ne diyeceğiz?

Resûlullah bize sorarsa ne diyeceğiz?

“Ne yapıyorsunuz? Neredesiniz?” derse ne diyeceğiz?

Yıkılışların, çöküşlerin âdeta şiirini söylüyor, destanını yazıyor gibi her şeye karşı laubali, her şeye karşı gayriciddi kalan bizlere sorulsa diyece-

ğimiz bir şey yoktur.

Öyleyse bizler de gidelim, bu gecede hayatımızın hesabını yapalım. Kazandığımız şeylerin Allah karşısında bizi nereye götürdüğünün hesabını yapalım. Belimizi büken günahların bizi nereye götürdüğünün hesabını yapalım. Belki geriye döner bakar da o zaman terk ettiğimiz şeyi anlayıveririz. Anlayıverir de kervana arkadan kavuşuveririz.

24 Şubat 1978, Merkez Camii, Bornova-İzmir

10. İslam'da Güç ve Tevazu Dengesi

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ
مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾

“Gerçekten, müminler kurtuluşa ermiştir; onlar ki namazlarında huşû içindedirler; boş ve yararsız şeylerden yüz çevirirler, zekâtlarını verirler.”

(Mü'minûn Sûresi, 23/1-4)

Muhterem Müslümanlar!

Geleceğin insanına hükmedecek kimseler, hayatını muvazeneye, dengeli bir yaşayışa tâbi tutanlar olacaktır.

Geleceğin temiz tohumları; semaya doğru ser çekmiş, dal budak salmış şecere-i mübarekeleri, mübarek insanları, İslamî muvazeneye riayet etmiş kimseler olacaktır.

Onlar, İslam'ın hastalık saydığı şeylerden uzak dururlar... Hastalıktan kaçayım derken başka hastalığa düşmezler... İslam'ın gösterdiği muvazene, dengeyi bulurlar... Allah'ın nimetleriyle kibirlenip çalım satmazlar...

Yolun bir tarafında kibir ve gurur, öbür tarafında zillet ve sefalet vardır. Bu ikisinin ortasında ise Resûl-i Ekrem'in yolu, O'nun getirdiği muvazene, tevazu...

Allah Resûlü, en korkunç düşmanların karşısında dahi en cesaretli insan olarak tanınmıştır.

Meydanların Şâh-ı Merdân'ı, Haydar-ı Kerrar'ı, Damad-ı Nebi Hazreti Ali dahi, “Biz savaş esnasında sıkıştığımız anlarda Resûl-i Ekrem'in yanına sığınırdık.”¹³ der.

Resûlullah'ın Huneyn'deki cesaret ve tevazuu bu muvazeneye örnek teşkil eder:

İnsanların korkup kaçtığı bir anda amcası Abbas, O'nun atının zımamını zor tutmaktadır. O, “*Ene'n-Nebiyü lâ kezib*”¹⁴ (Ben peygamberim;

bunda yalan yoktur.) deyip atını mahmuzlar, ileri doğru atılır, düşmanın çokluğu karşısında yılgınlık göstermez. Fakat aynı Nebi'yi alın, oradaki ihtişamlaşan ruhuyla, dünyalara sığmayan ruhuyla, "Tek başıma kalsam dahi bu davayı götüreceğim!" diyen ruhuyla, cihana meydan okuyan, o günün süper devletlerine meydan okuyan ruhuyla gördüğünüz Nebi, Mekke-i Mükerrerme'ye girerken o kadar tevazu içinde giriyordu ki mübarek başı, bineğinin eğerinin kaşına degecek kadar iki büklümdü. Bu tavriyla, "Ey Kâbe'nin Rabbi! Kâbe'yi haram kılan, orada kan dökülmesini, savaş yapılmasını haram eden Rab! Ben Kâbe'ye giriyorum ama Sana karşı tevazu içinde ve iki büklümüm." demektedir.

O'nun cihana hükmetmesi, sadece tevazusunu artırmıştır. Kendisinde, melekleri gıptaya sevk edecek bir incelik meydana getirmiştir. İşte mümin, bu muvazeneyi kazanacak ve ancak bununla geleceğin kaderine hükmedecek, dünya muvazenesinde bir ağırlığı olacaktır.

Mümin, tevazu sıfatıyla serfiraz olacaktır. Resûl-i Ekrem, bütün hayatını bu anlayış içinde geçirmişti.

Sahabe anlatıyor:

Ramazan-ı şeriftir. Efendimiz'e orucunu açması için bir bardak süt ikram ederler. Ashâb, O'nun hoşuna gidebilecek şeyleri yapmaya gayret etmektedir. Resûlullah, sütü ağzına götürdükten sonra hemen bardağı dudaklarından uzaklaştırır ve "*Bunun içinde bir şey var!*" buyurur. Sahabe, "Evet, yâ Resûlallah, seversiniz diye içine bir miktar bal damlattık." cevabını verirler.

Efendimiz bunun üzerine şöyle buyurur:

"Ben size içine bal karıştırılmış sütü haram kılmıyorum. Ne var ki kim yemesinde, içmesinde, giyinmesinde, bütün hayatında mütevazı olursa, Allah onu yükselttikçe yükseltir. Ama kim de burnunun dikine giderse, her şeyi nefesine münhasır görürse, ben yapıp ben edeceğim derse, sahnede sadece kendisini görmek isterse, Rabbi onu bitirdikçe bitirir, tükettikçe tüketir; azalttıkça azaltır ve bir gün onun hakkından gelir; altını-üstüne getirir."

15

Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), mübarek makamı yükseldikçe, başı arşa çıktıkça tevazusu artıyordu. Tevazu, irfanla doğru orantılıdır.

Kendisi hikâye eder Cibril'in durumunu...

"Cevahir kadrini cevher furûşân olmayan bilmez." Bakırcı, demirci,

altından gümüştan anlamaz. Cibril'i, Hazreti Muhammed anlar. Hazreti Muhammed'i de Cibril anlar.

Kadı İyâz'ın aktardığına göre Cibril'in edebi Resûlullah'ın gözünden şöyle anlatılır:

O mevcud-u meçhul binek neyse, Miraç'ta onun sırtına bineceği zaman böyle bir şereften ötürü alabildiğine serkeşleşmiş, yerinde duramıyordu. Cibril ona, *“Mâ rakibeke ile'l-âni misluhû”* (Senin sırtına şu ana kadar bunun gibisi binmedi.) deyince binek, kan-ter içinde kalmıştı.¹⁶ İşte bu, Cibril'in, Hazreti Muhammed'i tanınmasıydı. Bir de Hazreti Muhammed'e bakın... Miraç'ta öyle bir noktaya geldi ki hicap hicap üstüne perdeler kalkıyordu.

Efendimiz, “Orada, Rabbin huzuruna varan Cibril'de öyle bir edep gördüm ki o zaman anladım Allah'ın huzurunda edep nasıl olurmuş.” buyurur. Cibril, orada Rabbin huzurundaki edebi göstermektedir.

Yüzü yerde olmak bir irfan meselesidir... Bir bilme, bir iç aydınlığı meselesidir. Kalbi zulmette olanlar, bin tane kitap devirseler dahi kaba-saba insanlar olmaktan kurtulamayacaklardır.

Süleyman Aleyhisselam... Hükümdar peygamber ...

Mescide girdiğinde bir fakir görse yanına oturur, otururken de *“Miskin, miskinlerle oturur.”* dermiş.¹⁷ Maddî manevî her türlü makam ve mansıba sahipken kendini miskin olarak görebilmek...

Ah! Kırılması gururlar...

Rabbin huzurunda bile oturmasını bilemeyenler... Büyük Allah'ın huzurunda, inanıyor gibi davrandığı hâlde, gafilane, ölü gibi anlamsız bakışlar içinde bulunanlar...

Bir peygamber kendisini *“Miskînün mine'l-mesâkîn”* Fakirlerden bir fakir.. Her şeyiyle Allah'a muhtaç bir dilenci... Cismiyle-cesediyle, akıyla-ruhıyla her şeyini Allah'tan emanet almış bir dilenci olarak görüyor ve fakirlerle birlikte oturuyor.

Sâlim b. Kâsım... Büyük muhaddis ve tefsirci...

Sabah erkenden Muhammed b. Mukâtil'in kapısına varır. Secde ede ede alını nasır bağlamış bu büyük imama, “Sen bizim imamımızsın, ne olur Allah aşkına bize dua et.” der. “Dua et de ortalığı kasıp kavuran şu fırtınalar, zelzeleler dinsin.” O ise şu mütevazı mukabelede bulunur: “Ne kadar arzu ederdim, sizin helâkınıza ben sebep olmayayım. Korkuyorum ki şu musibetler benim yüzümden oluyor. Benim günahlarım sebebiyle

Allah sizi mahvediyor.”

Bunun üzerine Sâlim, boynu bükük bir şekilde evine döner. Fakat ertesi sabah tekrar koşa koşa Muhammed b. Mukâtil'in kapısına gelir ve şöyle der: “Bu gece rüyamda Fahr-i Kâinat Efendimiz'i gördüm, buyurdular ki: ‘Allah, insanların içine bela ve musibet salmıştı. Muhammed b. Mukâtil, tevazu ve mahviyet içinde ellerini açtı, dua dua yalvardı. Allah da bela ve musibetleri memleketinizden kaldırdı.’”

Bir, kulun Allah karşısındaki kıymet ve değerine bakın, bir de o kulun kendisine bakışına.

Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) duasına bakın:

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي فِي عَيْنِي صَغِيرًا وَفِي أَعْيُنِ النَّاسِ كَبِيرًا

“Allah'ım, beni benim gözümde küçük göster! (Misyonum itibarıyla) beni insanların nazarında ise büyük göster.”¹⁸ diyor.

Allah'ım! İnsanlar nazarında küçük etsen bile Senin nazarında kıymetli eyle.

Aziz Müslüman!

İnsan, manen yükseldikçe daha da mütevazı olmalıdır. Bu, onun Allah'a kurbiyetinin, Allah'la münasebetinin kuvvetinin ifadesidir. Büyüklüğünü zulümde kullanıyorsa, onunla başkalarını eziyor, başkalarına tahakkümde bulunuyorsa o zaman farkına varamayacağı bir küçüklüğe ve aşağılığa kendisini mahkum etmiş demektir.

Koca Yavuz...

Sekiz senede âlem-i İslam'a en büyük armağanı veren koca hükümdar...

Evi barkı, tacı tahtı atın sırtı olan koca Yavuz...

Rahat bir hayat yaşaması mümkün iken Gazi Giray gibi atından, süngüsünden, mızrağından başka bir şey tanımayan koca Yavuz...

Burası Çaldıran, burası Mercidabık, burası da Ridaniye... Dünyayı bir baştan bir başa gezen ve iki hükümdara dünyayı az gören koca Yavuz...

Nedimiyle otururken bir gün köleler yanından geçiverirler. Boyunlarında tasmalar, kulaklarında halkalar vardır kölelerin. Nedimine sorar, nedir bu kulaklarındaki? Nedimi der ki, “Hünkârım, onlar köle olduklarının emaresidir.” Bunun üzerine Yavuz'un tarihî cevabı gelir: “Âh! Ne güzel şey! Getir bir halka da ben takayım. Zira ben de Allah'ın kölesiyim.”

Zembilli gibi alabildiğine sert, alabildiğine hakperest, hukuku uygulamada kılı kırk yaran bir şeyhülislamı vardır Yavuz'un. Yavuz Selim nasıl hakperestse Zembilli de o kadar hakperesttir. Yavuz, bu danışmanını asla yanından ayırmaz. Yine bir gün Zembilli, Yavuz'un, Cihan hükümdarının yanında atını sürmektedir. Bir aralık bir parça çamur, Zembilli'nin atının ayağından Yavuz'un cübbesine sıçrar. Koca hükümdar, şeyhülislamın endişesine mahal bırakmadan ona döner ve tebessümle şöyle der: "Hocam, herkes fânidir, ben de fâniyim. Bir gün öleceğim. Senden bir ricam var, bu vasiyetim behemehal yerine getirilsin. Şu senin mübarek atının ayağından sıçrayan çamurlu cübbemi kefenime sarın. Rabbimin huzuruna bununla gitmek istiyorum."

Büyüklerde büyüklüğün alâmeti haddini bilmektir; tevazudur. Küçüklerde küçüklüğün alâmeti ise kabına sığmama, insanlarla uzlaşmama, anlaşmama, başkalarını rahatsız etme, tahakküm gösterme, baskı yapma, kendini büyük görme hastalıklı ruh hâleti içinde bulunmadır.

Rabbim bizi tevazuyla serfiraz kılsın. Korkaklıktan, mezelletten, aşağılık duygusundan, manevî inkisardan muhafaza buyursun. Kibir ve gurura düşüp o gayyada boğulmadan da masun ve mahfuz buyursun. Sırat-ı müstakim olan tevazuyla bizleri serfiraz eylesin.

Âmîn.

5 Eylül 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

- ¹³ Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/156; Ebû Ya'lâ, *el-Müsned* 1/258.
¹⁴ Buhârî, *cihâd* 52, 61, 97, 167, *meğâzî* 54; Müslim, *cihâd* 78-80.
¹⁵ et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 5/140.
¹⁶ Heysemî, *Mecmau'z-zevaid*, 1/328; Kâdı İyâz, *eş-Şifa*, 1/161.
¹⁷ es-Sa'lebî, *el-Keşf ve'l-beyân* 3/42; Gazzâlî, *İhyâu ulûmi'd-dîn* 2/207.
¹⁸ el-Bezzâr, *el-Müsned* 10/315; ed-Deylemî, *el-Müsned* 1/473.

11. Gayretinizin Karşılığını Göreceksiniz

وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٤١﴾ وَأَنْ سَعْيُهُ سَوْفَ يُرَٰصُ ﴿٤٢﴾ ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ
الْأَوْفَىٰ

“İnsan, emek ve gayretinin neticesinden başka şey elde edemez. Bu gayretinin semeresi de ileride ortaya çıkacaktır. Emeginin karşılığı kendisine tam tamına ödenecektir.” (Necm Sûresi, 53/39-41)

Muhterem Müslümanlar!

Kıymetli şeylerin bâd-ı heva, karşılıksız bir şekilde kaybedilmemesi, en parlak, en cazip şeylerin mesnetsiz solup gitmemesi, katlanılan meşakkatlerin, çekilen ızdırapların boşu boşuna olmaması, ancak âhirete inanma sayesinde elde edilir. Dökülen terler, çekilen ızdıraplar âhiretin nizam ve terazisiyle tartılmakla ancak kıymet kazanır.

Nice emekler vardır ki dağları yerinden sökecek çaptadır fakat bu emeklere bir mükafat, bir karşılık verilmemiştir. Dağları yerinden sökecek, küre-i arzın hareket devrini değiştirecek, insanlığın kaderi üzerinde tesir edebilecek, en güçlü, en muktedir kimselerin hareketleri âdeta boşuna gitmiştir. Bu hareketlerin boşa gitmemesi ancak âhiret sayesinde mümkün olacaktır.

İç ızdırapları, teessürler, telehhüfler ve hüznler ancak âhiretle mükafata erecek ve kırık gönüller ancak âhirette tamir edilip huzura kavuşacaktır.

Resûl-i Ekrem'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) düşünün... Beşerin en mümtaz varlığını... İnsanlığın daima kendisiyle iftihar ettiği, iftihar tablosu Fahr-i Kâinat'ı düşünün... Düşünün ki altmış küsur senelik hayatı içinde dünya zevki namına bir şey tatmadı. Düşünün ki Resûl-i Ekrem, Kisra'nın, Hirakliyus'un saraylarının bütün ziynet ve debdebesinin İslam'ın hazinelerine aktığı dönemde dahi eteğini dünyanın tozuna toprağına bulaştırmadı. O âdeta bu dünyaya ıstırap çekmek için geldi. Büyük bir hakikati vaz' etmek için ızdırap çekti... Aç durdu, susuz durdu, kan ter

içinde kaldı, cepheden cepheye koştu. İçindeki büyük hakikati duyurmanın heyecanını yaşadı. Bu yolda sesi soluğu kesildi. Ne elde etti? Bu büyük ıstıraplı insan, insanlığın en büyük çilekeşi ne elde etti acaba? O'nun bütün sa'y ve gayretini *'hebâen mensûrâ'* (boşuna harcanmış) kabul etmemek, ancak O'nu âhiretin sultanı görmeye mümkün olacaktır.

Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), bazı zamanlar iki gün üst üste karnını doyuracak kadar yemek yemediğini sahabe anlatıyor. Ebû Hureyre bu durumun en yakın şahitlerindendir:

“Bir gün Efendimiz'in yanına girdim. Resûl-i Ekrem oturarak namaz kılıyordu. Otururken dahi ıstırap çektiği anlaşılıyordu. Yanına sokuldum. Selamdan sonra, ‘Hasta mısınız yâ Resûlallah?’ dedim. Ancak duyabileceğim bir sesle cevap verdi, *'el-Cû' yâ Ebû Hüreyre (Açlık ey Ebû Hüreyre. Açlık iflahımı kesti, onun için kalkamıyorum.)* buyurdu. Ben, gözyaşlarımı tutamadım. O ise, *'Ağlama Ebû Hureyre. Kıyamette azabın şiddeti dünyada aç duran kimselere isabet etmez.'* dedi.”¹⁹

Bâd-ı heva (boşuna) mı gitti Resûl-i Ekrem'in ıstırabı? Boşuna mıydı açlığı ve susuzluğu?

Bin türlü tehlikeye göğüs gerenler... Bela ve musibetleri merdiven merdiven aşanlar... Dağları devirenler... Büyük cihangirler... İnsanlığın efkârını ve kalbini tenvir eden, aydınlatan nebiler... Bu yüce insanların bu dünyada çekmedikleri kalmadı... Ama çektikleri sıkıntıların karşılığını tamamen gördükleri de olmadı. Öyleyse çektiklerinin karşılığını tamamen görecekleri bir âlem gelecektir. Burada her sa'y, muhakkak neticesiyle sa'y'i yapanın karşısına çıkacaktır.

Şimdi Ebû Ubeyde b. Cerrah'a dikkatle bakınız!

Buhârî ve Müslim birlikte rivayet ediyorlar:

“Necran Hıristiyanlarından bir heyet Medine'ye gelmişti. ‘Yâ Resûlallah! Bize güvenilir birini gönder de dini anlatsın.’ dediler. Allah Resûlü, *'Size dini anlatacak hakikaten güvenilir birini göndereceğim.'* dedi ve *'Kalk ey Ebû Ubeyde! Bu, emindir, hakkıyla emindir, hakkıyla emindir.'*”²⁰ buyurdu. Nebinin sesi gelir arkadan, durmadan *'Bu hakkıyla emindir.'* buyurmaktadır.

Ebû Ubeyde hakkıyla emindi, gerçekten güvenilir biriydi. Halid, Hazreti Ömer tarafından azledilip görevden alınınca yerine Ebû Ubeyde kumandan olarak tayin edilmişti. Oysaki Romalılarla Müslümanlar arasında gerçekleşen kritik bir savaş esnasında kumandan değişmesi demek her

şeyin alt üst olması demektir. Ebû Ubeyde'ye Hazreti Ömer'in emri geldi: "Kumandan sensin, Halid senin emrinde bir neferdir!" Ebû Ubeyde sesini çıkarmadı. Vaka bittikten sonra Halid'in yanına geldi, halifenin emrini aktardı. Halid, halifenin görevden alma emrinin bulunduğu mektubu öptü, başına koydu. "Ebû Ubeyde! Niçin baştan bana söylemedin?" dedi. "Ne demek yâ Halid? Senin ne olduğunu, vakanın ne olduğunu biliyoruz. Nasıl değiştirdim seni savaş esnasında?"

Ömer'in ifadesiyle Ebû Ubeyde, dünyanın tozuna toprağına bulaşmamış tertemiz kalbli bir insan...

Bundan sonra Şam önlerinden Anadolu içlerine kadar İslam ordularının başkumandanı Ebû Ubeyde'dir...

Hazreti Ömer, vefatından önce Şam'ı ziyaret eder. Burada hasret giderirler. Ebû Ubeyde, Ömer'i evine götürür. Evde, Ebû Ubeyde'nin bir hasır, kırba ve bir öğünlük yemeğinin dışında hiçbir şeyi yoktur. Ömer bunları görünce gözyaşlarını tutamaz ve şöyle der: "Ebû Ubeyde! Dünya herkesi değiştirdi, fakat senin karşısında daima dünyayı mağlup gördüm, bir seni değiştiremedi."

Veba salgını ortalığı kasıp kavurmaktadır. Ömer, Şam'dan ayrılırken Ebû Ubeyde arkasından seslenir: "Nereye yâ Ömer? Allah'ın kaderinden mi kaçyorsun?" Ömer cevap verir: "Evet, Allah'ın kaderinden yine Allah'ın kaderine kaçıyorum."²¹ "Gazabından affına sığınıyorum." der gibi vebadan uzaklaşır. Ve sonra da Ebû Ubeyde'ye mektup yazar: "Mektubumu alır almaz derhâl gel!" Ömer'in Ebû Ubeyde'ye ihtiyacı vardır. Resûlullah'ın, "*Emînün Hakkan*" (Gerçekten güvenilir bir insandır.) dediği, böyle tavsif ettiği bu büyük insana ihtiyacı vardır. "Nâmemi alır almaz derhâl yola çık." diyordu. Ebû Ubeyde okuduktan sonra nâmenin arkasını çevirir ve oraya şu tarihî sözleri yazar: "Ey Ömer, ben şu anda ordunun içindeyim ve huzurluyum. Veba hastalığının kasıp kavurduğu ordunun içinde teselli verici bir kumandan lazım. Biliyorum ki beni ordumdan uzaklaştırmak istiyorsun. Çünkü hastalığın bana isabet etmesinden endişe ediyorsun ama ben huzur içindeyim." Nâme Ömer'in eline ulaşır da Ebû Ubeyde'nin yazdıklarını okuyunca Ömer hıçkırıklarını tutamaz.

Şimdi Ebû Ubeyde'nin sa'y u gayretleri boşa mı gidecek? Gözyaşları boşa mı gidecek? Gönüllerini bir mızrap hâline getiren, hak diye inleyen insanların iç ıstırapları, ceyhun olan gözyaşları boşa mı gidecek?

Eracif içinde canlı yaratan... En kıymetsiz şeyleri değerlendiren... En

küçük seslere cevap veren... En ehemmiyetsiz arzuları yerine getiren Hazreti Allah, Ebû Ubeyde'nin sesine kulak vermeyecek mi? Ömer'in fer-yadını dinlemeyecek mi? Nebinin arzu ve isteklerini yerine getirmeyecek mi?

Yığın yığın çilekeşler, yığın yığın mustaripler, yığın yığın hayatın yükünü sırtında taşıyan büyük insanlar, içyapıları itibariyle cihanlara sığmayan bu büyükler sa'y etmişlerdir, gayret etmişler, ellerinden geleni sonuna kadar yapmışlardır.

وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى

“İnsana sa'yinden, çalışıp yaptığından başka ne vardır?”

وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَى

“Yaptığı sa'yin, işlerinin neticesi ona gösterilecektir.”

ثُمَّ يُجْزِيهِ الْجَزَاءَ الْأَوْفَى

“Mevla-yı Müteâl, en âlâ şekilde, eksiksiz ve kusursuz olarak sa'y eden herkesin sa'yinin karşılığını tam olarak verecek, yerine getirecek; o talihli kimseleri mesut ve bahtiyar kılacaktır.”

Cenab-ı Hak kulağı sağır, gözü kör, akli gözüne inmiş, her şeyi madde arayan şu asrın materyalist insanlarına bu hak ve hakikatleri duyursun. Secdesiz başlara, paslı vicdanlara, ölü duygulara hüşyarlık ihsan eylesin, onları uyandırsın.

Âmîn.

3 Şubat 1978, Merkez Camii, Bornova-İzmir

¹⁹ ed-Deylemî, *el-Müsned* 5/348; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, 7/109.

²⁰ Buhârî, *eshabu'n-nebî* 22, *ahbâr* 1; Müslim, *fezâilü's-sahabe* 55.

²¹ el-Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* 7/217; İbn Abdilberr, *et-Temhîd* 8/368

12. Dünyadayken Âhireti Kazanmak

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ

“Şüphesiz Allah, müminlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği Cennet karşılığında satın almıştır.” (Tevbe Sûresi, 9/111)

Muhterem Müslümanlar!

Hakiki fazilet, gerçek fedakârlık, ancak Allah’a ve âhirete inanma sayesinde elde edilebilir. İnsan, Allah’a ve âhirete inandığı nispette faziletli ve fedakâr olabilir. Fedakârlıkta bulunduğu hususların bâd-ı heva (boşa) gitmediğine inandığı nispette fedakârlık yapabilir. Gençliğini, bir ideal uğruna feda ederken... Sıhhatini, bir dava uğruna kaybederken... Hayata ait her şeyi yüce bir dava uğruna terk edebilir. Bunu rahatlıkla yapabilir, çünkü Allah için verdiği şeyleri Allah’a satmıştır ve karşılığında da O’nun Cennet’ini alacaktır. Kur’ân’ın sarîh âyetlerinin bu husustaki beyanları; âhîret uğruna her şeyini feda eden bir insanın, feda ettiği şeyleri öbür âlemde bâki surette alacağına işaret etmektedir.

İnsan, inandığı şeye bel bağladığı, gönül verdiği nispette, ruhuna kadar seve seve her şeyini feda eder. Onun için vatanperverlik, milletseverlik gibi bütün faziletlerin temelinde Allah’a ve âhirete iman yattığı nispette o iş devamlı olmuş, hasbî olmuş ve fazilet dairesi içinde cereyan etmiştir.

Her yüce hissin, her meziyetin temelinde Allah’a ve âhirete iman yattığı gibi, milliyetperverliğin, vatanseverliğin temelinde de bu fazilet hissi yatmaktadır.

Allah’a gönül verildiği nispette... Ölüp de dirildikten sonra orada iyi-kötü her şeyin hesabını vermeye bel bağlandıktan sonra her şey fazilet çerçevesi içinde cereyan edecektir

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), gayret ve himmetini bu hususa teksif buyurmuş, yetiştirmek istediği cemaatin himmetini de bu noktada toplamış, onlara bu büyük dersi vermiş, diğer dersleri tâli saymıştı.

Bir cemaatin, böylesine sağlam bir mana yapısına sahip olursa halledemeyeceği mesele yoktur. Milletinin refah ve saadeti için kafa ve karın sancısı çeken fertlerin halledemeyecekleri bir mesele yoktur. Uhrevî meseleler bir tarafta dururken dünyevî menfaatleri aşmamış, dünya ve madde karşısında dize gelmiş insanlar ise hiçbir meseleyi halledemezler. Unutmayalım ki fazilet, iyilik hisleriyle dolup taşan, kalbi imanla dolu bulunan bir avuç insan... Atında eyeri olmayan, atının başında zimam taşımayan, kılıcında kını bulunmayan, baldırı çıplak bir avuç insan, insanlığın kaderi üzerinde rol oynamış, beşerin makûs talihini değiştirmiştir, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarmıştır.

Onların bağı-bahçesi yoktu... Onların hanı-hamamı yoktu... Onların fabrikası, atı-arabası yoktu... Onların kalbi imanla doluydu. Hissiyatları âhirete müteveccih. Sıkı bir rabitaları vardı Allah'la. En büyük müşkül-ler, çözümlmesine imkân ve ihtimal verilmeyen problemler rahatlıkla çözü-lürdü bu imanlı insanların elinde.

Sahabe her şeyi imanı ile hallediyordu. Kafa ve karın sancısı çektiği için... Yurdunu yuvasını terk etmeye âmâde yaşadığı için dünyada şahsı adına taş taş üstüne koymuyordu. Gayesi yalnızca Allah, Resûlullah ve vatandı.

Gönüllerin tekrar salâha kavuşacağı, şahsı adına taş taş üstüne koymayan insanların arz-ı didâr edeceği (ortaya çıkacağı) güne kadar ayakta gezmeye yeltenen beşer, solucanlar gibi sürünüp duracaktır.

Fedakâr ve hasbî gönüller istiyoruz. Kimdi Resûl'ün etrafındaki hasbî, fedakâr insanlar? Bu insanları hutbenin başında okuduğum Kur'ân âyeti-nin altında bizatihi size tablolaştırayım:

Süheyb-i Rûmî diye bildiğimiz Süheyb b. Sinan. Rumların içinde uzun süre kaldığından ve Rumca bildiğinden ötürü Süheyb-i Rûmî dediğimiz Süheyb b. Sinan.

Memleketi Romalılar tarafından işgal edilince Süheyb de ailesiyle birlikte esir edilerek Rum diyarına götürülmüş. Daha sonra Abdullah b. Cüd'an tarafından satın alınarak Mekke'ye getirilmiş. O, dünyasını kurtarmaya çalışırken âhiretini kurtarma imkânları kendisine bahşedilmiş. İnsanlığın İftihar Tablosu ile karşı karşıya gelmiş. O, hürriyetini ararken maddî ve manevî plânda gerçekten insanları esaretten kurtaran Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile karşılaşmış.

Süheyb kendisini nefsinin, arzularının esaretinden, behimî hislerinin esaretinden, şehevanî duygularının esaretinden, dünya karşısında ser-

fürü etmenin esaretinden, maddenin kavgasını yapma gibi pespaye şeylerin esaretinden kurtaracak mürşid-i ekmel, büyük halaskâr Hazreti Muhammed ile karşılaşmış.

Bin kuşku ve tereddütle, gizli gizli, o büyük mürşidin oturduğu evin kapısına kadar gidebilmişti. O gün kapının önünde başka bir genç, bir civanmert daha fırsat kolluyordu ki kapı açılsın da içeriye girsin. Bu da tıpkı onun gibi başka bir şeyi aramak için oraya gelen Yasir'in oğlu Ammâr idi. Hürriyete kavuşmuş bir esir ve başka bir esirin oğlu, İbn Erkam'ın kapısının önünde yüz yüze gelince birbirlerine niçin burada olduklarını sordular.

Kinle bilenen, sinesi gayzla dolup taşan kişiler haberdar olabilir endişesiyle neden sonra birbirlerine açılabilirler. Her ikisi de aynı şeyi düşünmüştü: “Şöyle bir içeri girmeyi düşünmüştüm... Girip de şu adam ne konuşuyor bir dinleyeyim!” Ve iki kardeş, esarete iki yoldaş Nebiler Nebisi'nin yanına girdiler... Huzurda doldular. Bundan sonra bir daha o huzuru hiç terk etmediler. Yepyeni bir hayatın erkân ve prensiplerine muttali olmak için bu dershanede dersleri sıklaştırdılar ve sık sık Allah Resûlü'nü ziyaret ettiler.

Çile, ızdırap, işkence... Hiçbir şey onları yollarından çeviremedi. Nihayet hicret emri gelip de herkes birer ikişer Medine'ye göç etti. Süheyb göç etmemekte ısrar ediyordu. “Resûl-i Ekrem, Ebû Bekir, ben, üçümüz beraber gideceğiz.” diyordu. Resûl-i Ekrem herkese izin vermişti ve gidebilenler de gitmişti. Fakat Süheyb sonuna kadar Peygamberimiz'in yanında kalmayı tercih etti.

Zeki insandı, Rumların içinde ticareti öğrenmiş, Mekke'de kısa zamanda epey para da kazanmıştı. Malı mülkü, altınları vardı. Resûl-i Ekrem'le beraber Mekke'ye gidecekti. Bu arada her şeyini saklamış, muhafaza etmişti.

Süheyb, henüz Mekke-i Mükerreme'den ayrılamamıştı. Nihayet bir fırsatını buldu, atına atladı ve Medine'ye doğru azm-i râh etti (yola çıktı). Onun Mekke'den ayrıldığını gören müşrikler hemen takibe koyuldular. Müşriklerin yaklaştıklarını görünce Süheyb, sadağına elini attı, okunu hazırladı ve şöyle dedi: “Biliyorsunuz ki attığım ok yerini bulur. Allah'a yemin ederim ki sadağımdaki oklar bitene kadar size teslim olma niyetinde değilim. Oklar bitince de kılıcımı çekerim. Belki beni öldürürsünüz belki de ben sizi haklarım ama elinize bir şey geçmez. Gelin, benim yakamı bırakın. Ben Medine'ye, Resûl-i Ekrem'e gidiyorum ama isterse-

niz servetim falan yeredir, altınlarımı filan yerde sakladım. Gidin alın onları, beni bırakın.”

Müşrikler böyle bir teklife sıcak baktılar ve Süheyb’in yakasını bıraktılar. Süheyb, koşa koşa Kuba’ya geldi. Kendi kendine söz vermiş; Medine’ye Resûl-i Ekrem’le beraber gireceğim, demişti. Bu yüzden Kuba’da Allah Resûlü’ne yetişince çok sevindi. Allah Resûlü, daha o yanına yaklaşırken şöyle buyurdu: *“Rabiha’l-bey’ yâ ebâ Yahyâ”* “Çok kârlı bir ticaret yaptın! Ticaretin mutlu ve bereketli olsun ey Ebû Yahya.” Malını mülkünü verdin, ancak âhireti aldın. Malını mülkünü verdin, ancak Resûllullah’a kavuştun. Malını mülkünü verdin, ama karşılığında Allah’ın hoşnutluğunu kazandın. *“Rabiha’l-bey’ yâ ebâ Yahyâ!”*

İşte gerçek Mümin, dünyada böyle bir ticaret yoluna koyuluyor.

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ

O, Cennet karşılığında malını ve canını veriyor... Seve seve ölüme âmâde hâle geliyor... Resûlullah’ın bu hasbî cemaati tereddütsüz, gözünü kırpmadan çoluk-çocuğunu Mekke’de bırakacak, malının yerini müşriklere söyleyecek, gidip de söylediği yerde altın ve gümüş hazinelerini bulunca doğru söylemiş diye onları dahi gıptaya ve hayrete sevk edecek Süheyb b. Sinan.

Dünyanın üzerine, beşerî kaprislerinin üzerine, şahsî hislerinin üzerine, şahsî refah ve saadeti adına her şeyi terk etmek suretiyle, rahmetin pak dâmenine dudaklarını yapıştırıyor, “Madde adına her şeyi bıraktım ama Allah’ım Sen varsın ya!” diyerek Allah’a vâsıl oluyor.

Süheyb, öyle yüce bir noktaya ulaşıyor ki bu, manevî terakkide bir doruk noktasıdır. Sinesinden hançeri yiyen Hazreti Ömer, acaba yerine kimi tavsiye edecek diye bekleyenlerin endişeli bakışlarına bir nazar atacak ve “Süheyb’e söyleyin benim yerime namaz kıldırırsın.” diyecektir. Hazreti Ömer’in, o yaralı aslanın hastalığı esnasında sahabe-i kiram cemaatine namaz kıldırın Süheyb b. Sinan’dır.

O, faziletin bu denli zirvesine ulaşmıştı... İçte derinleşmişti... Şekil insanı değildi; gönül insanı, aşk insanı, heyecan insanıydı.

Muhterem Cemaat!

Müslümanlık bir gönül işidir. Şekil, o gönül heyecanının ifadesi olduğu nispette makbuldür, yoksa öbür türlüsüne itikadî münafıklık veya amelî münafıklık denir.

Allah, günümüz Müslümanlarına da bu şuuru, bu anlayışı ve bu basireti ihsan eylesin. Şeklen Müslüman görünen bizleri; saçımızla, sakalımızla, tesbihimizle kendimizi layık gördüğümüz İslamî dairede işin kemaline erdiresin, taklitçilikten kurtarsın inşâllahu Teâlâ.

Âmîn.

20 Ocak 1978, Merkez Camii, Bornova-İzmir

13. İç Muhasebesi

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

“Allah, fenalıktan korunanlar, takva dairesinde bulunanlar ve hep güzel davrananlarla beraberdir.” (Nahl Sûresi, 16/128)

Muhterem Müslümanlar!

Bir bütün, o bütünü oluşturan parçaların sıhhatiyle sıhhatlidir. Bir cemiyet, o cemiyeti teşkil eden aile yapısının sıhhatiyle sıhhatlidir. Fertler sağlam ruhlu, sağlam karakterli, sağlam dimağlı, sağlam maneviyatlı olduğu sürece aile de kendi kendine sıhhat kazanacak ve bu sıhhatli oluş, toplumun bütün tabakalarına sirayet edip etkileyecektir. Aşağıda yani toplumda mesele ihmal edildiği zaman yukarıda çare aramak, kendi kendini aldatma ve oyalamadan başka bir şey değildir.

Bir toplumun içinde toplumu bölen, parçalayan dış bir müdahale, yabancı bir parmak, aykırı bir fikir, yanlış bir ideoloji bulunduğu müddetçe siz o cemiyette hiçbir şey yapamazsınız. O, dupduru hâle gelmedikten, safileşip berraklaşmadıktan sonra orada yol alamazsınız. Onun için, hedefi bir şey yapmak olan bütün fertler, cemiyetler, bir şey yapmayı hedef edinmiş bütün müesseseler, hususiyle maarif yuvaları, işi parlamenter seviyede ele almak isteyenler bu gerçeğe çok dikkat etmelidirler. Bu İslamî cemiyet yapısının içine yıkıcı ağyar parmağı girerse, ağyarın ateşine yananlar cemiyetin içinde bulunursa, katiyen bilsinler ki, bunun neticesi iflastır, perişaniyettir, sergerdan olmaktır. Bu, dilenciliği artırmaktan başka bir şeye yaramaz.

Muhterem Müslümanlar!

Heptencilik havası içinde müminin, iç durumuyla dört dörtlük Müslümanlığa yeniden dönmesi, teşkil edeceği bütünün mükemmel bir parçası hâline gelebilmesi için lazım gelen gayreti göstermesi gerekmektedir. Şunu unutmamak gerekir ki; cihan fatihlerinin atının sırtında eyeri yoktu, atlarının ağzında zimamı yoktu, kılıcının kını yoktu... İşte bu fakir

insanlar cihanı fethediyor, orduları dize getiriyor, beşerin problemlerini hallediyor, yeni bir medeniyetin temelini atıyordu. Biz ise en küçük bir meselenin dahi üstesinden gelemiyoruz... Niçin?

Siz isterseniz başka şeylere verin ama ben onlardaki dinamizmin temelinde şunları görüyorum: İç ve dış saffeti, gönül duruluğu, Hakk'a bel bağlama, öldükten sonra dirilmeye hakikaten inanma. Sadece bir misal belki size çok şey ifade edecektir:

Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) nur meclisi her geçen gün inkişaf ediyor; az önce arz ettiğim eyersiz ve zimamsız atlılar, kınırsız kılıçlılar gün geçtikçe çoğalıyordu.

Vaziyet ve gidişatı herkes anlamasa bile tohumu toprağa atan Zat durumu öyle iyi idrak etmişti ki; onlara vaatlerde bulunurken işin encamından (sonucundan) gayet emindi. Neticenin lehlerinde olacağından gayet emindi. *"Allah bu işi tamamlayacak fakat siz acele ediyorsunuz."*²² buyurmaktaydı.

Bu nurdan hâlenin inkişafı, bir kısım şom ağızları, kem gözleri İslam'ın aleyhinde gayrete getirmiş, ona kötülük yapmaya sevk etmişti. İçlerinde, Müslüman olup ileride İslam'ın yükünü sırtına alacak kimseler de vardı. Bu muvakkat (geçici) talihsizler arasında bulunanlardan bir tanesi de Amr b. Âs'tı. Müslüman olduktan sonra vefat edeceği âna kadar son derece haysiyetli bir hayat yaşamıştı. Daima sözü dinlenen; dirayet ve kiyasetiyle ağırlığı olan bir insan olarak tarihe geçmişti.

Resûl-i Ekrem devrinde aldığı fetih vazifesini Hazreti Ömer devrinde doruk noktaya ulaştırmış; Afrika, İslam'ın kılıcı karşısında dize gelmişti. Sırtı yere gelmeyen bu büyük kumandan, gün gelmiş, yaşlanmıştı, son nefesini vermek üzereydi. Mevla'nın huzuruna gidebilmenin heyecanıyla rengi kaçmakta, dudakları burulmakta, ara sıra kendinden geçmekteydi. O sırada yanında bulunan oğlu sordu: "Babacığım, seni fazla heyecanlı görüyorum. Hâlbuki ölürken heyecan duyanları kınardın?" Amr, hıçkırıklarını tutamadı. Gözyaşlarını belli etmemek için arkasına döndü. Ardından yüzünü oğluna doğru çevirdi ve sergüzeşt-i hayatını ana hatlarıyla anlatmaya başladı:

"Oğlum! dedi. Hayatımın en kötü devresinde ben, Allah Resûlü'nün; nurla, irfanla gelen O insanın karşısında yer aldım. O'nun karşısında olmayı âdeta vazife bildim. O kadar haşin, o kadar hırçın, o kadar nankör, o kadar cüretkâr, o kadar terbiyesiz idim ki; O'nun, amcasının oğlunu başına koyarak Habeşistan'a gönderdiği kafilenin bir Hıristiyan

tarafından dahi himaye görmesine tahammül edemedim. Ta oralara git-tim. Habeş hükümdarını ikna etmek için ne diller döktüm ne gayretler sarf ettim. Ama Allah Müslümanları himaye etti. Ben eli boş Mekke'ye geri döndüm...

Küfrüm, dalaletim, tuğyanım, içimde ızdıraplar meydana getiriyordu. Fakat o büyük hakikat güneşi karşısında buzdan dağların tahammül etmesine imkân yoktu. Nihayet benim de içim eridi. Âdeta içimde çağla-yanlar meydana geliyordu. İçimdeki bu şiddet ve bu arzunun önüne geçemez oldum. Bir gece vakti Mekke'yi terk etmeye karar verdiğimde çıktığım bir duvarın üzerinden uzakta Halid b. Velid'in de aynı heyecanla Medine'ye doğru azm-i râh ettiğini (yola koyulduğunu) müşahede ettim. Bin bir endişe ve korku içinde yüz yüze geldik. İkimiz de niyetlerimizi gizliyorduk. İkimizin hedefi de Medine'ye gitmekti ama neden sonra ancak birbirimize açılabilirdik. Ve sonra da sarmaş dolaş olduk. Küfürde iki candaş iken Hazreti Muhammed'e gitme yolunda, dünyasını ve âhire-tini mamur etme yolunda sarmaş dolaş olmuştuk.

Ölümlle bitmeyen bir hayatın müjdesini getiren insana gidip O'na inki-yad etme, O'na bağlanıp itaat etme yolunda sarmaş dolaş olduk.

Biz Medine'ye doğru yol alırken, zaman ve mekân üstü varlıklar tara-fından bizim haberimiz çoktan oraya ulaştırılmıştı.

Medinelilerin, Kuba'da O'nu karşıladıkları gibi bizi de naatlarla karşı-lıyorlardı. Anladık ki Nebiler Nebisi hoşnuttu. Anladık ki gönlü bizim için fethedilmişti. Yanına vardığımızda bizi çok güzel karşıladı. Tebessüm ede ede sinesine bastı.

Ah keşke o dakikada ölseydik. Her şeyimiz mamur idi. Ben Resûl-i Ekrem'in elini tuttum, ona biat ediyordum. Bu kuvvetli ele tutduğum zaman biliyordum ki bu yol Cennet'e çıkacak. Bu yüzden Resûlullah'ın elini sıktıkça sıkıyordum. Benim farklı bir arzumun olduğunu anlayan Allah Resûlü:

“Mâzâ ta'nî yâ Amr?” (Ne demek istiyorsun ey Amr!) buyurdu. Ben:

“Beni bağışlayasın yâ Resûlallah” dedim.

Bu bağışlanmanın manası, öbür âlemde mesut olmak; şefaatine nail olmak; Cemalullah'ı müşahede edecek ufka ulaşmaktı. Dedi ki:

“Bilmiyor musun yâ Amr! İslamiyet'in; “Lâ İlâhe illallah Muhammedün Resûlullah” hakikatinin, geçmişte olan bütün seyyiatı sileceğini bilmiyor musun?”²³

O kadar mesut olmuş, bu beşaret karşısında o kadar sevinmişim ki...

Ah evladım! Keşke o dakikada ölseydim. Hayatımın bu devresinde Resûl-i Ekrem başımızdaydı. İçimizi O'na açıyorduk. Fetih orduları içinde gidecek olursak her emri bizzat O'ndan alıyorduk. Bizim için huzurlu bir dönem başlamıştı. Bu dönem Cennetlere tercih edeceğimiz bir dönemdi.

Aradan aylar geçti, yıllar geçti. O, aramızdan çekip gitti. Her şeyde bir muğlaklık, bir belirsizlik meydana geldi. Artık her şeyi olduğu gibi görmiyorduk. Her şeyde bir bulanıklık müşahede ediyorduk.

Bu dönemde bilmeyerek bazı hâdiselerin içine girdik. Siyaset dedik... İdare dedik... Doğruyla yanlışın birbirine karıştığı muğlak bir kısım hâdiselerin içine dalıverdük.

Şu anda hâlimin ne olduğunu, nerede bulunduğumu bilemiyorum oğlum!

Resûlullah'tan ne kadar uzaklaştım?

Cennet'e liyakatten ne kadar uzaklaştım?

Allah'tan ne kadar uzaklaştım?"

Son sözlerini söyleyemedi ve yine oğlundan gözyaşlarını gizlemek için arkasına döndü.

Öbür tarafa, öldükten sonra dirilmeye harfiyen inanmış olmanın verdiği hassasiyetle muhasebesini yaptıktan sonra son soluklarını da yastığa yükleyiverdi. Ve Mele-i Alâ'ya yükseliverdi. Cenab-ı Hak öyle temiz bir akıbeti cümlemize nasip eylesin.

Muhterem mümin!

Herkes, yaşadığı hayatta, bilemediği girizgâhlarda ne durumda olduğunu merak ediyor. Bizler de nerede durduğumuzu merak ettik mi hiç?

Allah'la aramızda olan mesafe bakımından nerede olduğumuzu merak ettik mi hiç?

Resûl-i Ekrem'le aramızda olan mesafe bakımından nerede olduğumuzu merak ettik mi hiç?

Cennetle alâkamız noktasından nerede olduğumuzu merak ettik mi hiç?

Seyyatımızın, sırtımızda ağır bir yük hâlinde mevcudiyetini hissettik mi hiç? Etmediyse, aşmamız gereken daha çok uzun mesafeler var demektir. Etmediyse geçmemiz gereken çok zikzaklar var demektir. Bu yol çok uzun; çok menzili var. Bunları aştıktan ve geçtikten sonra gönül huzuru içinde Allah'a vâsıl olacak, gerçek saadeti elde edeceğiz.

Nedir devleri dize getiren?

Nedir gözünü budaktan esirgemeyen insanların içinde endişe yelleri estiren?

Öldükten sonra dirilmeye olan inançları ve hayatlarının hesabını, o hayatı bahşedene verme duygu ve düşüncesidir.

Hayatı bize bahşeden Hazreti Allah, bahşettiği hayatın her lahzasının hesabını bizden soracak, verdiği şeyleri teker teker geri alacaktır. İşte onun endişesini içinde taşıma, devleri dize getiriyor, bülbülleri dilsiz yapıyordu. Afrika'nın o koca fatihini bir çocuk gibi hıçkıra hıçkıra ağlatıyordu.

Ama bu ağlama ne tatlı bir ağlamadır!

Mevla'ya hesap verecek olmanın endişesini içinde duyup da ağlama ne tatlı bir ağlamadır!

Samimiyetle böyle ağlamayı Allah hepimize nasip etsin!

Âmîn.

27 Ocak 1978, Merkez Camii, Bornova-İzmir

²² et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 5/215.

²³ Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/198, 204, 205; el-Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* 9/98, 123.

14. En Güzel Hediye

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ

“Biz, toprağın, onlardan neleri eksilttiğini kesinlikle bilmekteyiz. Yanımızda o bilgileri koruyan bir kitap vardır.” (Kâf Sûresi, 50/4)

Muhterem Müslümanlar!

Bir insanın, kendi yakınlarına, ailesine, memleketine yapacağı en büyük iyilik, takdim edeceği en mukaddes hediye, onların dünyevî ve uhrevî saadetlerine vesile olmaktır. Öyleyse sizler de bayramda hediye verir gibi, her günü bayram sayarak, yakınlarınıza Allah nazarında en kıymetli şeyleri veriniz.

Meseleyi daha geniş planda ele alarak topyekûn insanlığa bu türlü hediyeleri takdim ediniz. Onlara çerez nevinden, hemen tükenecek şeyleri değil; kaldıkça revnakdarlığı (güzelliği, tazeliği) artacak, her seferinde yeniden çiçek açacak, boy verecek, semalara doğru ser çekecek, hem dünya hem de âhîret mutlulukları için bir şeyler ifade edecek hediyeler veriniz.

İşte on dört asır evvel Peygamber’in içinde düğüm düğüm olan, onu daima meşgul eden büyük dava da budur. Bu davayı gerçek manada kavramış bir cemaat varsa o da ashâb-ı kiram (radiyallahu anhum) hazerâtıdır. Onların içinde de yine bir dert olarak mevcudiyetini hissettiren dava budur.

Anne-babama âhîrete giden yolu göstermek, amcalarıma, yengelerime âhîrete giden yolu göstermek, evlatlarıma âhîrete giden yolu göstermek, milletime ve bütün insanlara âhîrete giden yolu göstermek, onların dünyevî huzurlarını, kalp emniyetlerini, iç huzuru içinde bulunmalarını ve âhîret saraylarından, saadet bağ ve bahçelerinden gerektiği gibi istifade etmelerini temin etmek...

On dört asır evvel Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), bu büyük vazifesini idrak etmiş olmanın şuuru içinde yakın uzak herkesin

uhrevî saadetine vesile olmaya çalışıyordu. Her durumda kendisini himaye eden amcası Ebû Talip bu sırada ruhunu Allah'a teslim etmek üzereydi. Ebû Talip tam kırk sene dizini ona yastık, sinesini de döşek yaptı. Ebû Talip'in çevresinde bütün insanlığı aydınlatacak bir şem'a yanyor, etraftan herkes pervaneler gibi o şem'aya pervaz ediyordu. Ne var ki kendisi bu ışıktan istifade edememişti. Öte yandan Efendimiz için, cibillî bir yakınlığın ifadesi olarak sinesini sıcak bir döşek hâline getiriyor, dehrin hâdiselerine karşı elini kolunu kalkan yapıyor; O'na gelip toslayan belalara karşı göğsünü geriyordu.

Ne acı hakikattir ki bu kadar iyiliğine rağmen demesi lâzım gelen şeyi diyemediği için ruhunu Allah'a teslim ettikten hemen sonra Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), son nefesinde kelime-i şehadet getirmediğini üzümlere ifade edecektir.

Himaye fayda etmiyordu. Resûl-i Ekrem'e iyilik yapmıştı ancak bu iyiliklerinin, âhireti adına fayda vermesi için, iman etmesi gerekiyordu. Yaptığı iyiliklerin belki sadece azab-ı ilahiye hafifletici mahiyette bir faydası olmuştu.

Ebû Talip ruhunu Allah'a teslim ederken, Allah Resûlü başında feryat ediyordu: "Amca ne olur bir kerecik 'Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resûlullah' deyiver. Deyiver de âhirette sana şefaate edebileyim."

Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resûlullah, bir anahtardır. Kilitleri açan bir anahtar. Söylediğin zaman benim kollarım açılverecek ve arkadan seni tutacağım. Ama bunu demezen kollarım bağlıdır; sana yardım edemem.

Ey insan! Nefsini Allah'tan satın alacak, kurtaracaksın...

Bu satın almanın bedeli ise "*Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resûlullah*" tır."

Resûl-i Ekrem ısrar ediyordu. O ise O'nun yüzüne bakıyor ve "Oğlum haklısın!" diyordu. Ama 'Haklısın' sözü kâfi değildi.

Ebû Cehil ve emsali küfrün önderleri, Ebû Talip'in başında, "Babanın, dedenin dininden dönmek mi istiyorsun?" diyerek şeytanlıklarını icra ediyorlardı. Kaderin garip cilvesi, Ebû Talip'in son sözleri şu oldu: "*Ene alâ dîni Abdi'l-Muttalib*" (Ben, İslam dini üzere değil Abdülmuttalip'in dini üzerine ölüyorum).²⁴

Resûl-i Ekrem, amcasının yanından mahzun kalkıyordu. Çünkü davası bu idi. 40 sene boyunca kendisine iyilik yapmış insanın uhrevî saadetine

vesile olmak, âhirette ona şefaath etmek istiyordu.

Mahzundu Resûl-i Ekrem... Ona en büyük hediye verememişti...Elin-den tutup onu iç huzuruna, hidayet ufkuna kavuşturamamıştı. Son vazife-sini yapacaktı; ama Ebû Talip yaşadığı gibi ölüyordu.

Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz, nasıl ölürseniz öyle haşrolursunuz.

Nebiler Nebisi'nin, o Zât-ı Mualla'nın mübarek hanesi içinde ölmeniz dahi, demeniz gerekeni demedikten sonra kurtulamazsınız. Onun için mahzundu.

Ne zaman sonra Ebû Bekir Sıddîk'i görürüz...

Mekke fethine kadar karı-buzu çözülmeyen bir babası vardı, Ebû Kuhâfe...

Ebû Kuhâfe ancak, *وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا* "*İnsanların fevc fevc Allah'ın dinine girdiklerini görürsün.*" (Nasr Sûresi, 110/2) sırrı zuhur ettiği zaman Müslüman oldu. Kitle ruh hâleti meydana gelip Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) hakkaniyeti ictimaî hayatta dahi kendisini gösterdikten sonra İslamiyet'e girdi.

Hâdise şöyle cereyan etmişti:

Talihli evlat Hazreti Ebû Bekir, âmâ babasının elinden tutmuş, huzur-u Risalet-penahiye getirmişti. Resûl-i Ekrem'in önüne babasını oturttu.

"Babam size biat etmeye geldi yâ Resûlallah!" dedi ve ardından hıçkırıklarını tutamadı.

Resûl-i Ekrem, "Ebû Bekir! Niçin ağlıyorsun; sevinmeli değil misin? Baban, 'Lâ ilâhe illallâh Muhammedun Resûlullah' dedi." buyurdu. Ebû Bekir'in cevabı etkileyici idi:

"Ya Resûlallah! Ben, babamın yerinde amcan Ebû Tâlib'in olmasını çok arzu ederdim. Babam Müslüman oldu ama 40 sene sana ve Müslümanlara kol kanat geren Ebû Talip o anahtar cümleyi söyleyemedi. Senin, şefaath elini uzatabileceğin hâle gelemedi. Âhiretini kurtaramadı. İşte ben bunun için ağlıyorum."

Amcasını hatırlayan Resûl-i Ekrem bu sözleri duyunca hüzünlenmiş ve O da hıçkırıklarını tutamamıştı.

Mümin için haşre inanma her şeydir. Öldükten sonra dirilmeye inanma her şeydir.

Muhterem Müslümanlar!

Henüz dünya hayatındayken toplum olarak 'öldüğümüz', sahip olduğ-

muz o İslamî ruh ve manayı kaybettiğimiz zamanlar vardır. Müslümanlar olarak ilim ve fikir planında ‘mezara girdiğimiz’ dönemler olmuştur. İşte bu alanlarda dahi yeniden dirilebilmemiz, yeniden bir ‘ba’s ü ba’de’l-mevt’e mazhar olmamız; haşır akidesine, öldükten sonra dirilmeye olan inancımıza bağlıdır.

Öldükten sonra dirilmeye inanan insanlar bu vadilerde de yeniden bir haşr ü neşr göreceklerdir. Bütün değer hükümlerine sahip yeni bir diriliş, bir varoluş bekliyorsak şayet, bunu âhirete, öldükten sonra dirilişe inanan insanlar gerçekleştirecektir. Burcu burcu âhuret kokanlar, dudağında Hakk’ın huzurunda hesabı kazanmış olmanın tebessümünü taşıyanlar gerçekleştirecektir.

Cenab-ı Hak, insanlık için bir dirilişin, bir varoluşun bayraktarlığını yapan, ufuktan ufuğa Allah’ın adını gezdirmenin liyakatini izhar eden insanımızın, gerçek manasıyla ba’sü ba’de’l-mevte inanmak suretiyle bütün huzursuzluklarını bertaraf kılsın... Yeni bir ba’sü ba’de’l-mevti onlar vasıtasıyla tekrar tahakkuk ettirsin.

Âmîn.

13 Ocak 1978, Merkez Camii, Bornova-İzmir

²⁴ Buhârî, *tefsîru sûre* (9) 16, (28) 1, *eymân* 19; Müslim, *îmân* 41.

15. İffet Duygusu

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾ فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾

“Muhakkak ki müminler, mutluluk ve başarıya erdiler. Onlar namazlarında tam bir saygı ve tevazu içindedirler. Onlar boş şeylerden uzak dururlar. Onlar zekâtı ifa eder (kendilerini maddeten ve manen arındırırlar). Onlar mahrem yerlerini günahlardan korurlar. Yalnız eşleri ve cariyeleri hariçtir. Çünkü bunu yapanlar ayıplanmazlar. Ama bu sınırın ötesine geçme peşinde olanlar, işte onlardır haddi aşanlar. O müminler üzerlerindeki emanetleri gözetirler, verdikleri sözleri tam tamına tutarlar.” (Mü’minûn Sûresi, 23/1-8)

Muhterem Müslümanlar!

Kur’ân-ı Kerim, dünyevî ve uhrevî kurtuluşumuzu ve saadetimizi hazırlayacak prensipleri bize getirmekte, onları yaşamamızı bizden istemektedir.

Allah, Mü’minûn Suresi’nin başında kurtulanların, felaha erenlerin vasıflarını sayıyor.

Allah, felahı, hem dünya hem âhîret kurtuluşunu, günde beş defa huzuruna gelip haşyet ve saygı dolu bir gönülle namaz kılmaya bağlıyor.

Allah, felahı, hiçbir işe yaramayan, bir kıymet ifade etmeyen işlerle, yani mâlâyaniyatla iştigal etmemeye bağlıyor.

Allah, felahı, size verdiği bir kısım şeyleri O’nun yolunda sarf etmeye, yine dini o istikamette ilâ edip yüceltmeye bağlıyor.

Ve yine Allah, felahı, ırzınızı ve namusunuzu koruma hususundaki hassasiyetinize, namuslu ve iffetli yaşamanıza bağlıyor.

Kur’ân-ı Kerim ferdin hayatını, ailenin hayatını, milletin hayatını bun-

lara bağlamış ise Allah'a tâbi olan cemaate, Resûl-i Ekrem'in arkasında olan cemaate, Kur'ân-ı Kerim'i dinleyen cemaate düşen şey de Kur'ân'a kulak vermek, Resûl-i Ekrem'i dinlemek, Allah'ın emrine inkiyat etmek olacaktır.

İrzınızı, namusunuzu koruma hususunda hassasiyet göstereceksiniz. İffetiniz mevzuunda hassas olacaksınız. Çocuklarınızın örfünüze, âdetinize, din ve diyanetinize aykırı bir atmosfer içinde yetişmesine meydan vermeyeceksiniz. Vermeyeceksiniz ki ileride size de millete de insanlığa da faydalı birer fert olarak yetişsinler. Bunun için onların başıboş kalmasına müsaade etmeyeceksiniz. Belki kayyum gibi arkalarına takılacaksınız. Mütemadiyen onları takip edeceksiniz. İnhiraf edecekleri noktalarda ellerinden tutacaksınız. Devrin kültürüne, ilim anlayışına, seviyesine, malumatına ve kalbî yapısına göre onların imdatlarına koşacak ve içlerini aydınlatmaya, onları gerekli hususlarda ikaz etmeye çalışacaksınız. Bu, milletin istikbalini düşünen herkes için gerekli bir vazifedir. Cenab-ı Hak bu vazifeyi bizlere idrak ettirsin.

Nesle onur vereceksiniz, iffet duygusu vereceksiniz. Gençlik, onur ve iffetin yıkılmasından öyle endişe edecek ki dünyanın yıkılması onun için o kadar endişeye sebep olmayacak. İffetini kaybetme endişesiyle tır tır titreyecek, adımlarını hassasiyetle atacak.

“Milletimin bir ferdi olarak kendime leke getirmiş olurum. Aileme leke getirmiş olurum. Milletime leke getirmiş olurum ve etrafa leke saçan, mikrop dağıtan bir unsur hâline gelmiş olurum.” endişesiyle yaşayacak, yanlış bir adım atmayacak. Bu hassasiyetle mikrop üreten yerlerin önünden dahi geçmeyecek. Bu yerleri idare eden insanların yanlarına uğramayacak. Zira Kur'ân'ın fermanında görüyoruz ki; yolu Sakar'a (Cehennem'e) gidip dayanan, Cehennem'in sarp yokuşuna sardıran toplulukların özelliklerinden biri de bataklıkla düşüp kalkmalarıdır. Kur'ân'ın ifadesiyle onlar şöyle derler:

وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ

“Bâtıla, boş şeylere dalanlarla birlikte biz de daldık.” (Müddessir Sûresi, 74/45)

“Hayatında hesap ve plan olmayanlarla arkadaşlık ediyorduk. Laubalilerle, lâkaytlarla... Hayatlarına mâlâyani şeylerin hâkim olduğu insanlarla muâşeretimiz vardı, dostluğumuz vardı. Beraber yiyip içer, beraber oturup kalkardık. İşte Sakar'a girmemize, Cehennem'in bu sarp yoku-

şuna sardırmamıza sebebiyet veren hususlardan bir tanesi buydu.” diyecekler. Demek ki böyle ortamlar, insanın iffet ve namusuna leke getirebiliyor.

İffet ve namusa hassasiyet gösterme Kur’ânî bir meseledir.

Evet, Kur’ân’da Allah (celle celâluhu); kurtulanları, dünyada iyi bir millet hâline gelerek felahı bulmuş, âhirette Cennet’e girerek felahı bulmuş, kurtuluşa ermiş, saadeti elde etmiş olanları sıralarken, bu yolun erkânını sıralarken **وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ** buyurur. *“Onlar ki ırzlarını, namuslarını koruma hususunda hassasiyet gösterirler; bir leke gelecek diye tir tir titrerler.”*

Bu husus, ailelerimizin içinde hâkim kılmamız gereken önemli esaslardan bir tanesidir. Bir misalle meseleyi biraz daha açmak istiyorum:

Resûl-i Ekrem’in saadet hanesinde ırz ve namus hususunda hassasiyet hükümferma idi. O, kendisi ne kadar iffetli ne kadar namuslu yaşamış ise öyle de yaşama kararlılığı içindeydi. Onun iffetini anlatırken, bekâr bir kız gibi erkeklerin karşısında dahi buram buram ter döktüğünü söylerler. Hazreti Hatice’den izdivaç teklifi aldığı zaman sırlıklam ter içinde kalmıştı; o kadar iffetliydi.

Allah Resûlü, yirmi beş yaşına kadar evlenmemişti. Bununla beraber hiç kimse O’na, “Birisine kaşını kaldırıp da baktı.” diyememişti. O kadar iffetli, o kadar namuslu yaşamıştı ki zamanla iffetin şahikasına yükseldi. Her mevzuda olduğu gibi iffet mevzuunda da bizim için bir örnek oldu.

Allah Resûlü’nün her sefere gidişinde zevceleri arasında kur’a çekilir; hangisine çıkarsa Allah Resûlü’ne o refakat ederdi. Hepsi Efendimiz’le beraber bulunmayı çok arzu ederdi; ancak hepsini birden götürmek müşkilatlı olacağından dolayı sadece bir tanesi giderdi.

Mustalikoğulları seferine gidilecekti. Çekilen kur’a Hazreti Âişe’ye çıkmıştı. Vakayı bizzat Hazreti Âişe şöyle hikâye eder:

“Gittik, seferi yaptık dönüyorduk. Medine’ye yaklaştığımız bir yerde konakladık. Ben o sırada hevdecimin içinden çıktım ve ihtiyacımı görmek için biraz uzaklaştım. Hevdece geri döndüğümde kız kardeşimden aldığım gerdanlığın düşmüş olduğunu fark ettim. Onu aramak için tekrar gittim. Geri döndüğümde kervanın kalkıp gittiğini, göç ettiklerini müşahede ettim. Beni fark ederler de dönüp gelirler diye bir taşın üzerinde oturup beklemeye koyuldum. Sabırla, tevekkülle beklemeye başladım. Ancak benim olmadığının farkına varamamışlardı. O günlerde Resûl-i

Ekrem'in evinde ne ocak yanar ne de yemek pişerdi. O kadar zayıf o kadar nahiftik ki hevdecin içinde benim olup olmadığımı anlayamamış ve hevdecî içi boş hâlde devenin üstüne koymuşlardı. Ben beklemeye durdum ve uykuya daldım. Kendimden geçmişim. Birisinin "*İnna lillahi ve innâ ileyhi râciûn*" demesiyle kendime geldim. Gözümü açar açmaz hemen peçeyle yüzümü kapayıverdim."

Bu zat, orduyu geriden takip eden, bir şey unutulmuş mu unutulmamış mı, arkadan kontrol eden Safvan b. Muattal'dı. Resûl-i Ekrem'in yakınında hizmet ederdi. Meseleyle ilgili âyetler henüz inmeden, Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) onun hakkında, "*Ben onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum.*"²⁵ buyurmuştu. Biz Resûl-i Ekrem'in evi içinde onun böyle tanındığını görüyoruz.

Hazret-i Aişe yaşadıklarını anlatmaya devam ediyor: "O, beni devesine bindirdi. Devenin zimamından tuttu, yola koyulduk. Orduya yetiştik; ondan sonra helâk olan oldu. Hakkımda dedikodu çıkardılar. Dedikodu yapanların başında da Abdullah b. Übeyy b. Selûl geliyordu. Birkaç saf Müslüman da buna inanmıştı. Benim hiçbir şeyden haberim yoktu. O şekilde Medine'ye kadar geldim. Dedikodu her gün büyüymüş. Ben farkında dahi değildim. Medine'ye döndükten sonra bir hastalığa tutulmuşum. Nekahet (iyileşme) devresinde, hakkımdaki dedikodulara inanan müminlerden biri olan Mistah'ın annesiyle dışarıya çıkmıştım. Yolda bir ara ayağı tökezledi de düşeyazdı. Gayriihtiyarî dilinden, 'Allah Mistah'ın cezasını versin!' sözleri dökülürdü. Ben döndüm ve dedim ki: 'Sen nasıl anasın! Bedir'de bulunmuş bir Müslüman'a beddua ediyorsun.' 'Bilmiyor musun hakkında söylenenleri?' diye cevap verdi. Ben, 'Ne söyleniyor?' deyince olanı biteni anlattı. O zaman ben Resûl-i Ekrem'in tavırlarındaki manayı da anladım. Hasta olduğum zamanlarda yanıma gelir, bana iltifat ederdi. Hâlbuki son zamanlarda sadece, '*Nasıl bunun hâli?*' diye sorup gidiyordu. Olan biteni öğrendikten sonra ben, 'Ya Resûlallah, müsaade edersen ana babamın yanına gideyim.' dedim. Bana müsaade etti, gittim. Durmadan ağlıyordum."

Bu iffete bir kezzâbın, bir yalancının attığı çamur çok dokunmuştu. O nezih, o iffetli hane âdeta temelinden sarsılmıştı. Bulacaktı o, eski iffet şahikasını. Âyetle teyit edilecekti. Allah elinden tutup onu oraya çıkaracaktı; ama bir imtihan vardı, önce imtihan görülecekti.

Hazreti Aişe annemiz kendisine atılan bir çamurdan ötürü durmadan ağlıyordu...

İffetini için yaşadığından, namusunu her şeyden aziz tuttuğundan, iffetsiz yaşamaktansa ölmenin yeğ olduğunu düşündüğünden ötürü durmadan ağlıyordu.

“O kadar ağlıyordum ki annem babam ciğerimin çatlayacağını düşündüler. Onlar da bir şey söyleyemiyorlardı. O koskoca Ebû Bekir’in evi âdeta Cehennem’den bir köşe hâline gelmişti. Huzursuzluk giriyor, huzursuzluk çıkıyordu.

Nihayet bir gün Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) evimize geldi. Meseleyi daha önce birileriyle de istişare etmişti.”

Mesela Üsame’yle istişare ettiğinde Üsame, “Hâşâ! Hazreti Âişe için böyle bir şey bahis mevzuu olamaz.” demişti. Hazreti Âişe’nin rakibi sayılabilecek ezvac-ı tahiratın arasından Zeynep bint-i Cahş’la istişare edince o, “Âişe’yi bundan tenzih ederim.” demişti.

Rivayet zayıf dahi olsa Ömer’in istişarede söylediği şey çok hoştur: “Ya Resûlallah! Bir gün bize namaz kıldırıyordunuz, rükûa gideceğiniz zaman ayağınızdaki ayakkabıyı çıkarıverdiniz. Siz çıkarınca cemaatin hepsi ayakkabılarını çıkarıverdiler. Siz namazı bitirdiniz. Biz size dedik ki, ‘Ya Resûlallah! Niçin ayakkabınızı çıkardınız?’ Siz buyurdunuz: ‘Bilmiyorum. Cibril bana öyle söyledi.’ Sonra Cibril’den sordunuz, Cibril size dedi ki, ‘Ayakkabınıza necaset bulaşmış. Bu necasetle namaz kıyorsanız namazınız bozulur.’ Ya Resûlallah! Namazınız bozulmasın diye ayakkabınıza bulaşan bir necaseti Allah size haber verir de zevcenize atılan çamuru haber vermez mi?”

Allah Resûlü, bütün bu istişarelerden sonra Hazreti Âişe’nin yanına gelmişti. Peygamberin gönlü kırıldı. Hazreti Âişe’nin yanına sokuldu ve şöyle dedi: “Ya Âişe! Eğer bir günah işledinse itiraf et, Allah affeder. Eğer işlemedinse Allah Gafurdur, Rahimdir; seni temize çıkaracaktır.”

“O dakikaya kadar ağlıyordum. Resûl-i Ekrem’in bu ifadelerini duyunca artık ağlamam da durdu. Izdırap o hâle geldi ki damarlarımdaki kanım dondu. ‘Ne diyeyim ki!’ dedim. Yüzümü kibleye doğru çevirdim Allah’a teveccüh ettim. Hatta Hazreti Yakub’un adını da unuttum. Yusuf’un babasının dediği gibi derim dedim: *Ben, **إِنَّمَا أَشْكُوا بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ** derdimi, kederimi, şöyle dağılıp saçılmamı Allah’a şikâyet ediyorum.*”

Bu sabr-ı cemildi, en güzel sabır, yani derdini yalnızca Allah’a açma idi.

Ben o hâlde Allah’a teveccüh etmişim ki birden Resûl-i Ekrem’e vahiy geldiği an O’nu kısıvrak yakalayan keyfiyet Allah Resûlü’nü yakalayiver-

mişti. Heyecanla kendinden geçmişti. Belli ki âyet nâzil oluyordu. Resûlullah, gözlerini açtığı zaman tebessüm ediyordu. “Müjde yâ Âişe, Allah seni temize çıkardı.”

Hazreti Aişe diyor ki, “Ben, hakkımda bir âyet nâzil olabileceğini hiç düşünmezdim. Ben nerede, hakkımda âyet nâzil olmak nerede, derdim. Ama şunu hep beklerdim: Allah bir gün rüyasında Resûl-i Ekrem’in kalbine bir şey ilham eder, Resûlullah da böylece benim iffetime inanır.”

Muhterem Müslümanlar!

Evet, bu hâdiseyi siz şer zannetseniz de şer değildir. Bunun içinde yalnızca hayır vardır. Sonuç itibariyle münafık ortaya çıkmıştır. Karakteri zayıf Müslüman ortaya çıkmıştır. Bir daha böyle bir vartaya düşmeyecektir o Müslüman. Kendine çekidüzen verecektir. Uluorta herkes hakkında uygunsuz isnatta bulunmayacaktır. İşte bu türlü hayırlar vardır. Cenab-ı Hak, bu hayırları netice versin diye o büyük aileyi böyle bir imtihana tâbi tutmuştur.

“Âyet nâzil olup da Resûl-i Ekrem’in yüzüne bir beşâset, bir sevinç gelince anam bana döndü, ‘Haydi kalk Resûl-i Ekrem’in yanına git.’ dedi. Ben, ‘Kimseye de gitmem. Ben Allah’a minnettarım. Zira benim iffetimi Allah anlattı.’ dedim.”

Âişe gidecekti ama bir kere gönlü kırılmıştı. İstemişti ki Resûl-i Ekrem hâdiseleri açsın. Söylenen bu dedikodulara kulağını tıkasın. Yani realiteyi inkâr etsin. Yani kol gezen fitneyi görmesin. Ama buna imkân yoktu. Hazreti Âişe iffetinden emin idi, Resûl-i Ekrem de emin idi.

Resûl-i Ekrem, sadece iffetine atılan çamur karşısında hassasiyet gösteriyordu. Hazreti Âişe hassasiyet gösteriyordu. Âişe’nin annesi hassasiyet gösteriyordu. Babası hassasiyet gösteriyordu. Çünkü evde iffet ruhu hâkimdi.

Siz, kızlarınıza ve oğullarınıza bu şuuru verdiğiniz zaman onlar da aynı hassasiyetle yaşayacaklar, kendilerine bir çamur atılmaması için adımlarını dikkatlice atacaklar, arkadaşlarını ona göre seçecekler, ona göre gidecek, ona göre geleceklerdir. Bizi ilgilendiren, meselenin ağırlığını teşkil eden nokta da işte burasıdır. Ahlâk şuurunun, iffet anlayışının, namus düşüncesinin evlerimize hâkim olması; aile fertlerinin, namustan, iffetten birer âbide hâline gelmesi, atılacak bir çamur karşısında ölümü cana minnet bilmeleridir. O zaman aileler kendi kendine düzelecek, ırzını namusunu korumuş insanların teşkil ettiği aileler hâline gelecektir. Böyle ailelerden müteşekkil bir millet de ırzını-namusunu koruyan bir

millet hâline gelecektir.

Cenab-ı Vacibü'l-Vücut ve Tekaddes Hazretleri kaybettiğimiz şeref ve onuru bize iade buyururken kendi yolunda onu aramaya bizleri muvaffak kılsın. Kendi yolunda onu tahsile bizleri muvaffak kılsın.

Âmîn.

18 Şubat 1977, Merkez Camii, Bornova-İzmir

²⁵ Buhârî, *şehâdât* 2, 15, *meğâzi* 36; Müslim, *tevbe* 56.

16. Huzurlu Aile ve Şuurlu Nesiller

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً
وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

“O’nun (varlık ve kudretinin) delillerinden birisi de: Kendileriyle huzur bulasınız diye size kendi içinizden eşler yaratması, birbirinize karşı sevgi ve şefkat var etmesidir. Elbette bunda, düşünen kimseler için ibretler vardır.”

(Rûm Sûresi, 30/21)

Muhterem Müslümanlar!

Kur’ân-ı Kerim’in bu âyeti aileyi; eşlerin huzur bulacağı, sekineye ereceği, saadeti elde edeceği bir yuva, bir yurt olarak tavsif etmektedir.

Kadın, erkeğin himayesi altında huzura, sekineye kavuşacak; erkek de hayat arkadaşının yanı başında sükûn bulmuş ve itminan kazanmış olacaktır. Kur’ân’ın, bu ifadeler çerçevesinde anlattığı bir aileyi, kalbî itminanın, huzurun, saadetin hükümferma olduğu bir kurum olarak görüyoruz.

Dolayısıyla açların, çıplakların, susuzların, cahillerin ve aile içinde huzursuzluk çıkarıcıların bulunduğu bir aile yuvası, Kur’ân-ı Kerim’in ifade ettiği bu çerçevenin dışında kalır. Bu ifadeyle bize anlatılan aile, içinde ileride saadete, huzura, hayırlı nesillerin yetişmesine medar olabilecek bir aile şeklidir.

Hakeza meveddet, muhabbet, sevgi ve rahmetin hükümferma olduğu, daima üfûl üfûl estiği bir yuvanın içinde kalpsiz, hissiz, duygusuz kimselerin yetişmesine imkân ve ihtimal verilemez. Ektiğinizi biçeceksiniz. Nesillere ikram ettiğiniz beşâseti onlardan göreceksiniz.

Yumuşak gönüllü, birbirini seven, muhabbet ve meveddetten yoksun bırakılmayan aile fertleri arasında yetişecek nesiller de aynı duygularla dolu olacaklardır.

Onlara duygu ve düşüncelerinizle verdiğiniz şeyi ileride alacaksınız. Aileye huzur getirip onları huzura kavuşturduğunuz gibi ileride huzura

kavuşacağınıza katiyen inanacaksınız. Dünya ve âhirette yüzünüzü kendi ektiğiniz tohumlarla siz güldüreceksiniz.

Öyleyse ileride dünya hayatında gülmek, âhirette huzura ve saadete gark olmak istiyorsanız çocuklarınızı, dünyada da âhirette de size huzur getirecek, huzur verecek şekilde yetiştirme mevzuunda azimli olunuz, dişinizi sıkınız. Onların mükemmel yetişmesi için ortam ve şartları hazırlayıveriniz. Mükemmel yetişsinler, Allah'ı memnun etsinler, Resûlullah'ı hoşnut etsinler ve sizleri de mesrur etsinler.

Öte yandan bugün nesiller sahipsiz kaldıysa, bakımdan görümden uzak bulunuyorlarsa, ailenin içinde cehalet, anlayışsızlık hükümferma ise, fakr u zaruret içinde herkes bir taraftan kendi rızkını temine çalışıyorsa katiyen bileceksiniz ki bu durum ileride sizin başınıza bin gaile açacak, sizi huzursuz edecektir. Esasen öyle bir aileden dinî hayatımız adına bir yardım da umulamaz, bir fayda beklenemez. Böyle bir ailenin fertlerinin de zaten birbirine faydası olmayacaktır.

Bu konudaki Kur'ân'ın ifadelerine dikkat etmek gerekir. Allah (celle celâluhû) şöyle buyuruyor:

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا

“Allah'ın varlığının ve kudretinin delillerinden bir tanesi de sizin nefislerinizden zevcelerinizi yaratmış olmasıdır.” Onlar da tıpkı sizin gibi insandırlar. Tıpkı sizin gibi duygularla donatılmış bulunmaktadırlar. *“Ta gidesiniz onlarda sekineye eresiniz, itminana eresiniz, huzura kavuşasınız.”*

Bakın ailenin teessüs etmesi hususunda hedef ve gaye olarak Allah neyi vaz' ediyor: *‘li teskunû ileyhâ’* Yani ‘netice itibariyle sekineye ve itminana kavuşasınız.’ Şimdi sormak gerekir: İyice düşünülmeden, hesabı plâni yapılmadan, fakr u zaruret hesaba katılmadan yapılan bir izdivaçta huzur ve saadet düşünmeye imkân var mıdır?

İçinde açların, çıplakların bulunduğu bir evde huzur ve saadetin bulunmasına imkân var mıdır?

Dinî hayatın yaşanmadığı bir ailede huzur ve saadetin bulunmasına imkân var mıdır?

Cahillerin içinde hükümferma olduğu bir ailede huzur ve saadetin bulunmasına imkân ve ihtimal var mıdır?

Öyleyse hakiki itminan ve sekineyi temin edebilme ancak en baştan hesabıyla kitabıyla iyi plan yapmaya bağlıdır. Akideye dayalı bir araya

gelmelere bağlıdır. Taksim-i mesai (iş bölümü) yapma meselesine dayalı bir araya gelmelere bağlıdır.

وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً

Siz bu ortamı hazırladığınız zaman Allah, tevfik ve inayetiyle o evin içinde sizin aranızda bereket ve rahmet vaz' edecek demektir. O zaman birbirinize karşı son derece şefkatli olur ve muhabbet beslersiniz.

İşte bir hanenin içinde bu duygu ve düşünceler hükümferma olduğu sürece onun içinden çıkan nesiller de öyle duygular ile dolu olacaklardır. Onlar da merhametli, onlar da sevgi dolu, onlar da şefkatli olacaklardır.

İşte ancak bu nesillerden anne-babaya vefa beklemek mümkün olduğu gibi vatana menfaat de beklenebilir. Aynı zamanda onların Allah ve Resûlü'nün yolunda olmaları da beklenebilir. Onun için yukarıda ifade ettiğim gibi evvela ortamı hazırlamak gerekir.

Verin ki alasınız...

Yapın ki elde edesiniz...

Ekin ki biçesiniz...

Burada hazırlayın ki orada neticesini göresiniz...

Bunu siz hazırlayacaksınız ve tevfik ve inayetiyle neticesini Allah size gösterecektir. Bir misalle meseleyi biraz daha açmış olalım:

Saadet Asrı'nın hemen akabinde bir sürü fitne baş gösteriverdi. İçtihadı dayalı fitneler vardı. İslam'ı anlama mevzuunda, teferruatta farklı düşüncelerin bazen bir araya getirdiği bazen de birbirlerinden kopardığı kişiler vardı. Bunlar bir noktada karşı karşıya gelmişlerdi. Farklı düşünceler bazen bunları birbiriyle vuruşturur hâle getirmişti. İşte o zaman gönlü yüce olanlar, İslamî duygu ve düşünceyle dolu bulunanlar işe vaziyet edeceklerdi. Bunlardan biri de Abdullah b. Zübeyr'di. O, Resûl-i Ekrem'in bir yönüyle halazadesi, bir yönüyle de baldızının oğluydu. Dolayısıyla bu temiz, nezih aile içinde tam bir İslamî terbiye içinde yetişmişti. Annesi, babası, dini, diyaneti, Kur'ân'ıyla kendisinden bir vazife istendiği zaman bu vazifeyi en mükemmel şekilde yerine getirebilecek donanımda, mükemmellikteydi.

Emeviler'in hükümferma olduğu, Haccac'ın Mekke'ye zulmederek girdiği devirde Mekke-i Mükerreme'de din ve diyanet adına bayrak kaldıran Abdullah b. Zübeyr olmuştu. Hazreti Zübeyr ve Hazreti Esmâ'nın oğullarıydı. Uzun zaman Emeviler'e mukavemet etmiş, belki o gün için hortla-

yan Emevi zulmüne karşı durmuştu. Emeviler içinde belki ondan sonra eskiye nispeten zulüm azalmaya başlamış, medleri cezirler takip etmeye başlamıştı. Eğer hak cephesinde bu türlü çıkışlar ve mukavemetler olmasaydı, onlar işi tamamen serkeşliğe verecek ve akıllarına gelen her zulmü yapacaklardı. Böyle fedailerin kendilerini kurban etmesi neticesindedir ki, sel gibi akıp gelen bu zulüm bir süre sonra duruluvermişti.

Abdullah b. Zübeyr, Emevi zulmüne karşı uzun süre mukavemet etmiş ancak etrafındaki insanlar dağılınca tek başına karşı koyma imkânı kalmamıştı. Hele bir gün, mancınıklardan atılan taşlardan biri sırtına isabet etmiş, yara bere içinde sürüne sürüne anasının yanına gelmişti. Anası; belindeki kuşağını tereddüt etmeden ortadan ikiye bölüp onunla Resûl-i Ekrem'in dağarcığının ağzını bağlayan ve bu sebeple *“Zâtu'n-nitâkayn”* (iki kuşak sahibi) adıyla anılan, Hazreti Ebû Bekir'in büyük kızı Hazreti Esmâ'ydı.

Hazreti Esmâ, Hicret esnasında Resûl-i Ekrem ve Hazreti Ebû Bekir ile Medine arasında âdeta mekik dokumuştur. Onlara yiyecek içecek götürmüş, arkalarından takip etmiş, müşrikleri oyalamıştı. Birkaç erkeğin yapabileceğini tek başına yapmış büyük bir kadındır. Ebû Bekir'in kızının da böyle olması gerekirdi. Bu büyük kadının yetiştirdiği insanın da Abdullah b. Zübeyr gibi bir mert ve civanmert olması tabii idi.

Yara bere içindeki bu aslan, anasının karşısına çıkıp da etrafındakilerin dağıldığını, yalnız kaldığını söyleyince o mübarek ana kaşlarını çatmış, onu azarlamış ve: “Utanmıyor musun, Kâbe'yi müdafaayı bırakıp da bir çocuk gibi karşıma geliyorsun!” demişti. Ardından sütünü ona haram edeceğini söylemişti. O da zaten bu duygu ve düşüncelerle doluydu. Âdeta hâl ve tavriyla, “Ana, ben senin duygu ve düşüncelerini ölçmeye geldim. Damarlarında Ebû Bekir'den kan var mı? Onu anlamaya geldim. Ben ölüme gidiyorum ama dayanacak mısınız?” diyordu.

Ve Abdullah b. Zübeyr gitmiş, şehit olana kadar savaşmıştı. Mübarek cesedini bir darağacına astılar. Anası Hazreti Esmâ her gün girip çıkarken darağacında sallanan oğlunu görüyor, artık ne zaman gömecekler oğlunu, diyordu. Haccac, kendisini çağırdığında tenezzül edip ayağına gitmemiş, “Sen onun dünyasını berbat ettin ama o da senin âhiretini berbat etti. O, dünyayı kaybetti ancak sen âhiretini kaybettin.” demişti.

İslam'ın değerlerini müdafa için seve seve ruhunu feda eden oğlunu şehit olarak Allah'a vermişti. Bu yaşlı ana, dişleri dökülmüş ana, ayağının takati kalmamış ana, dişini sıkmış ve mukavemet etmişti. Bir tohum

atmıştı evladını yetiştirme döneminde. Evladına bir şeyler vermişti. Evladı da kendisinden vazife istendiği zaman o vazifeyi rahatlıkla yapı-vermişti.

İşte asıl mesele budur.

Yine hadis kitaplarında şu vakayı görüyoruz:

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), geçmiş devirlerde yaşamış üç kahramandan söz ederken bunlardan birinin, ana babasına itaat eden kimse olduğundan bahseder. İçinde mahsur kaldıkları mağaradan dışarıya çıkmak için Allah'ın yardımını bekleyen bu üç kişi, sırasıyla yaptıkları iyi bir işi vesile kılarak Allah'a tazarru ve niyazda bulunurlar. Bunlardan birisi, Resûl-i Ekrem'in ifadeleri içinde şöyle der: "Ya Rabbi! Benim anne babam vardı. Ben her gün çalışmaya gider, akşam eve döndüğümde de onlara süt getirirdim. Bir gün eve döndüğümde onları uyumuş buldum. Süt elimde, sabaha kadar karşılarında bekleyiverdim. Onlar uyuyorlardı. Çocuklarım 'Açız!' diye ayaklarımın dibinde dolaşıp duruyorlardı ama ben âdetimi bozmamak, evlatlarımı anne babama tercih etmemek için önce çocuklarımın karnını doyurmadım. Onları uandırmak da içimden gelmedi. Sabah oldu, gözlerini açtılar ve sütlerini verdim. Allah'ım bunu sadece senin için yaptım. Eğer öyleyse şu kaya gidiversin de mağaradan kurtulalım." Ve bu duanın arkasından kayanın kaydığını ifade eder Allah Resûlü.²⁶

Anne ve baba bu duygu ve düşünceyi aşılamişsa çocuk perdedâr gibi sabaha kadar hürmetle onların karşısında bekleyecektir...

Onun önünde koşacaktır...

Gölgesine ayağını basmayacaktır...

İhtiram duygusundan bir an dûr olmayacaktır...

Öyleyse size ihtiram edecek, dinine saygılı olacak, mabedini mukaddes bilecek, milletine hürmet edecek, onun ikbali için koşturup duracak bir neslin yetişmesini arzu ediyorsanız, bütün himmetinizle çocuklarınızın üzerine eğilin. Sokak sokak, mahfil mahfil onları takip edin. Üniversitelerde arkalarından gidin. Adım adım onları takip edin. Şirazedden çıkmışlarsa şayet ellerinden tutuverin. Tutuverin ki dinsiz olmasınlar, imansız olmasınlar, vatansız ve mukaddesatsız olmasınlar...

İşte bu kadar takip edin... Yoksa sizi de ağlatacak... Anasını da ağlatacak... Vatanı da ağlatacak... Milleti de ağlatacaklar. Burada çektiğiniz yetmiyormuş gibi Cenab-ı Hak, mahkeme-i kübrada, nezd-i ulûhiyetinde,

gözünüzün önünde onlara azap etmekle orada da sizi ağlatacak ve burada yaptığınız ihmalin cezasını ağır ağır size zehir gibi yudumlatacaktır.

Terbiye çok kolay hâsıl olacak bir şey değildir. Uzun zaman isteyen, takip isteyen, kesinti istemeyen bir husustur. Arada meydana gelecek bir gevşeklik, bütün planlarınızı alt üst edecektir.

Evladınızı dünyaya geldiği andan itibaren kemal-i hassasiyet ve titizlikle takip edecek, bir an kusur etmeden, gözünüzü kırpmadan koruyup gözetecek, üzerine titreyeceksiniz tâ yabancı rüzgârlar onun zülûflerini bozmasın. Gözüne ağyarın bakışları girmesin. İçi mâlâyani şeylerle dolup taşmasın. Allah sevgisiyle dolu olsun.

İşte bunun için hassasiyet göstereceksiniz tâ ki dünyada da ukbada da sizi sevindirecek semereyi alasınız.

Âmîn.

4 Mart 1977, Merkez Camii, Bornova-İzmir

²⁶ Buḥârî, *büyük* 98, *hars* 13, *icâre* 12, *enbiyâ* 53, *edeb* 5; Müslim, *zikir* 100.

17. Hayır Yolunda Yarış

وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾
الَّذِينَ يَنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ
يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“Rabbiniz tarafından mağfirete, genişliği göklerle yer kadar olan ve muttakiler için hazırlanmış bir cennete doğru yarışircasına koşuşun! O muttakiler ki bollukta da darlıkta da Allah yolunda harcarlar, kızdıklarında öfkelerini yutar, insanların kusurlarını affederler. Allah da böyle iyi davrananları sever.” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/133-134)

Muhterem Müslümanlar!

Sizi iyiliklerle ve hayırlarla donatan Hazreti Allah, bir de daimî ve ebedî iyiliklerinize vesile olsun diye mahiyetinize bir kısım arzu ve istekler, bir kısım kaprisler veya kaprislere vesile olabilecek şeyler koymuştur.

Başkasının elinde bulunan şeyi arzu etme,

Başkasının nail olduğu makamı isteme,

Başkasının ulviyetine talip olma,

Başkasına ait değer hükümlerine gözünü dikme...

Bütün bunları insanın mahiyetine koyan Hazreti Allah'tır.

İnsanın mahiyetine koyduğu bu duyguları kullanma metodunu, bu mevzudaki muvazeneyi de lütfeden Hazreti Allah, bu duyguları suistimal etmemesi için insana bir kısım emir ve tekliflerde bulunarak yoluna ışık tutmuştur.

İnsan, içindeki bu arzu ve isteği yerinde kanalize edebilirse bunlar, âhîreti, Allah'ın rızasını isteme şeklinde tezahür ederler. Yerinde kullanmazsa onu vicdan azabı içinde bırakır, ruhunu rahatsız eder, uhrevî sevaptan ve hayrattan mahrum bırakır. Onun içindir ki bize bu mevzuda sırat-ı müstakimi anlatan Kur'ân-ı Mu'cizu'l-Beyan, Cennet, rıza ve Rıdvan istikametinde bizi yarışmaya davet ederken, dünyaya ait meselelerde

ise kıskançlık yapmamayı, başkalarının elindekine göz dikmemeyi tavsiye etmektedir.

Kur'ân, muvazenemizi ifade sadedinde kemal-i azametle ferman ediyor:

Ey Allah'a iman eden insanlar! Allah yolunda yarışınız. Allah'ın rızasını kazanma mevzuunda, içte derinleşme hususunda, ruhta genişleme, iç aydınlığına ulaşma mevzuunda, müşahede ve murakabeye ulaşmada, âlem-i gaybı âlem-i şehadet gibi müşahede ediyor hâle gelme konusunda yarışınız, diyor.

Cennet istikametinde müsabaka yapınız.

Bir Cennet ki insanın maddî-manevî, cismanî-ruhanî bütün arzularına kâfi gelecek şeylerle önceden hazırlanmış ve donatılmıştır. İşte bunda kıskançlığın, bunda gıptanın ve bunda yarışmanın zararı yoktur. Hak yolunda olunca zararı yoktur. O zaman, marzî-i ilâhi yolunda yani Allah rızası istikametinde sarf edilecek zararsız bir yola girmiş olacağız: Resûlullah'ın yolu, ashâb-ı Resûlullah'ın yolu. Rabbim hidayet eylesin.

Fahr-i Kâinat Efendimiz'in karşısına oğullarıyla birlikte yaşlıca bir baba geliyor. Bunlar murâfaa olmak yani durumlarını Allah Resûlü'ne anlatıp haklarında bir hüküm vermesini, hakemlik yapmasını istiyorlar. Delikanlılar, babalarından evvel huzur-u Risaletpenahîye koşuyorlar ve diyorlar ki, "Ya Resûlallah! Bu, bizim babamızdır. Bunu tanırsın. Yaşlıdır. Hayata ait vazifelerini yapmıştır. Nura ermiştir. Kurtarıcısını bulmuştur. Bundan sonra bunun cihada gitmesi düşünülmemelidir. Bunun için cihat bahis mevzuu olmamalıdır. Müsaade ederseniz biz gidelim, o evde kalsın. Cihatta ölüm mukadderdir. Evde aile efradına bakacak, onlara nezaret edecek birinin kalması lazım..."

Delikanlıların iştihak içinde, heyecan ve helecan içinde Efendimiz'e ulaştırdıkları şey budur.

Seke seke Resûl-i Ekrem'in yanına yaklaşan, O'nu geç tanımış, fakat çok iyi tanımış yaşlı baba Amr b. Cemûh (radıyallahu anh), Resûl-i Ekrem'e yaklaşıyor ve ağlamaklı bir şekilde şöyle diyor: "Ya Resûlallah! Şu çocuklarımın hâline bak! Bırakmıyorlar ki beni Allah yolunda cihat edeyim. Bırakmıyorlar ki şu eğri bacaklarımla Cennet'te doğrulmuş olarak gezme şerefini kazanayım."

Resûl-i Ekrem, bu gönülden arzusunun önüne geçmek istemiyor. Evlatlarına işaret buyuruyor: "Bırakınız, babanız savaşa iştirak etsin!" Gidilecek

savaş gayet çetindir. Orada nice gençler doğranmış, nice babayiğitler top-
rağa düşmüştür. Amr b. Cemûh da bu çetin savaşa hem de ön saflarda
iştirak eder. Müslüman saflarının dağılmaya başladığı zamanlarda bile
sebat eder, geri adım atmaz. Savaşın sonlarına doğru da şehit olur. Allah
Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) olup bitenlerden zâhiren haberi
yoktur; ancak Resûlullah biraz sonra gözlerini meçhul bir ufka diker,
etrafındaki ashâbına şöyle der: “Ben şu dakikada Amr b. Cemûh’u,
bacağı düzelmiş bir şekilde Cennet’te yürürken görüyorum.”²⁷

Ashâb anlar ki Amr b. Cemûh şehit olmuştur. Gelip huzur-u Risalet-
penahi’de cihada çıkacağım diye tehâlük gösteren, “Yâ Resûlallah, başka
bir şey olsa oğullarımı nefsimе tercih ederim, amma karşımda Rabbim ve
O’nun rızası olunca, karşımda Cennet olunca, beni mazur görün, evlatla-
rımı nefsimе tercih edemeyeceğim.” diyen adam şimdi şehit olmuş, Cen-
net’te reftâre yürümektedir.

وَفِي ذَلِكَ فَلَيْتَتَافِسِ الْمُتَنَفِسُونَ

*“İşte insanlar, yapacaklarsa bunun gibi bir neticeyi elde etmek için yarış
yapsınlar.”*

Resûl-i Ekrem’den sonra yıllar geçiyor... Yine yaşlı bir adam... Koltuk
değneklerine dayana dayana zor yürümektedir. Bu zat, Medine sokakla-
rında yankılanan cihat çağrısını duyunca heyecanlanır. “Ben de cihada
iştirak etmek istiyorum.” der. Oğulları ve torunları etrafını sararlar:

“A be babacığım! A be dedeciğim! Sen Resûl-i Ekrem’i gençken idrak
ettin. Delikanlıyken O’nun önünde koştun. Bedir’de savaştın, Uhud’da
bulundun. Hendek’te O’nunla beraberdin. Ebû Bekir devri oldu, Ömer
devri oldu, Osman devri oldu, Ali devri oldu, kılıcını kınına koymadın.
Hayatının kırk elli senesi harp meydanlarında, düşman karşısında geçti.
Bundan sonra sen otur da savaşa biz gidelim.” derler. Yaşlı adam cevap
verir:

“A be evladım! Cennet’ten başka bir şey olsaydı sizi dinlerdim. Ama
önümde Cennet var. Resûl-i Ekrem, İstanbul’a giden orduya, *“Ne güzel
ordudur!”* demişti. O ordunun neferi olmama mâni olmayın.”

وَفِي ذَلِكَ فَلَيْتَتَافِسِ الْمُتَنَفِسُونَ

Yaşlı adam, rıza-i ilahî istikametinde o zamanın şartlarına göre müsa-
baka yapmakta, kıyasıya yarışmaktadır. Âdeta Cennet’e doğru gerilen bir

yay, atılan bir ok hâlinededir. Aslında atın üzerinde duracak hâlde bile değildir. Ama siz düşünün; iplerle atına bağlanmış bu insan, tâ Ceziretü'l-Arap'tan kalkacak, çölü baştan sona, Tihame'yi baştan sona katedecek. Anadolu'yu geçecek. İptidaî vasıtalarla İstanbul surlarının önüne kadar gelecek. İşte o yaşlı adam İslam tarihine geçecek Ebû Eyyûb el-Ensârî'dir.

Bu uzun ve yorucu, bu uzun ve öldürücü yol onu tamamen tüketir. Zaten yana yana tahtaya dayanmış bir mum gibidir. Alevi, son çırpınışları içindedir. Surların önüne varıncaya kadar iyice rengi sararmış, benzi solmuş ve bir iki gün içinde de yatağa düşmüştür. Ama gözü hep İstanbul'un surlarındadır, eline bayrağı alıp da onu surlara dikeceği ânı hayal eder. O nasıl bir şeydi ki, Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), o surların önüne giden kumandana *“Ne güzel kumandan!”*²⁸ diyor, âdeta onu alnından öpüyordu. Askerin sırtını sıvazlıyor, onları teşvik edip cesaretlendiriyordu. O da, son bir kere daha alnının öpülmesini, sırtının sıvazlanmasını istemektedir. Bedir'de bulunmuştur ama yine de her meziyete koşmak, her fazileti başına tac gibi giymek arzusundadır.

Ordunun kumandanı...

Peygamber'in ashâbına saygılı ordunun kumandanı...

Peygamber görmemiş, ama ashâbını görmüş ordunun kumandanı, Allah Resûlü'nün sahabisi ve aynı zamanda mihmandarı, İstanbul'un tapusu ve nurlu kandili Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin üzerine eğilir ve, “Ey peygamberin mihmandârı sahabî-i resûl! Ey Medine'ye hicret ettiğinde evi yapılanaya kadar evinde Peygamber'i ağırlayan yüce insan! Benden son bir arzunuz var mıdır? Son arzunuzu söyleyin de hemen yerine getireyim.” der.

Belli ki göç vakti gelmiş gidiyor.

Şehide gerekli olan budur. Şehidin, gurbette ölmesi lazımdır.

O, ecele pençeleşirken, ayakları soğurken, zor hareket ederken, kıpırdayan dudaklarıyla şöyle der: “Ben bu surların dibinde vefat edersem surların içine girme şerefinden mahrumum demektir. Fakat mümkünse benim naaşımı omuzlarınıza alınız. Surlardan içeriye giriniz. Götürebildiğiniz kadar götürünüz. Nereye kadar götürürseniz işte oraya gömünüz.”

Âdeta istikbalden haber vermiştir. Burası behamahâl açılacak ve çözülecektir. İslam leventlerinin naralarının, at kişnemelerinin burada duyulacağını önceden görmüş gibidir. “Ben bu şerefe nail olamadım ancak

arkadan gelecek olan mücahitlerin atlarının kişnemelerini, kılıçlarının şakırtılarını duymak istiyorum. Surlara en yakın yere gömüverin beni.” der ve hayata gözlerini kapar.

وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَفِسُونَ

Gönülde tutuşturulmuş bir aşk ve iştiyaktır rıza ve rıdvan istikametinde koşmak. Cennet ve Resûlullah istikametinde koşmak. Ne zararsız bir müsabaka, ne zararsız bir yarış, ne zararsız bir gıptadır bu!

O, bu hayata gözlerini kaparken bir güvercin gibi kanatlanıyor ve Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) yanına uçuyordu.

Bu, hayır istikametinde, sevap istikametinde, Cennet, rıza ve rıdvan istikametinde bir müsabakadır ve işte bu istikamette sizin de yolunuz açıktır. Atalarınız asırlarca bu istikamette mücadele etti, müsabaka yaptılar. Evlatları olarak siz de hayırda müsabaka yapacak, onlarla aranızdaki boşluğu kapatacaksınız.

Şerden kaçacaksınız. Şerrin karşısına çıkacaksınız. İftiraka, parçalanıp bölünmeye karşı savaş vererek bu milletin bölünmesine meydan veremeyeceksiniz. Kin ve nifakı silinmemek üzere toprağa gömeceksiniz. Hasedin başını ezeceksiniz.

Hayır istikametinde de müsabaka yapacaksınız. Bu yolda Rabbim sizin yardımcınız olacak. Birinizi bin yapacak. Melekler gibi uçmaya sizi muvaffak kılacak. Başkaları başaşağı Cehennem'in hutamesine giderken siz Cennetlere doğru pervaz edeceksiniz.

Rabbim, asırlarca başkalarına bahşettiği bu lütfu size de bahşeylesin.

Sizi aziz ve payidar kılsın.

Âmîn.

27 Haziran 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

²⁷ İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, 3/705.

²⁸ Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/335; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 2/38; el-Hâkim, *el-Müstedrek* 4/468.

18. Tevazu ve Mahviyet

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا

“Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü sen ne yeri yarabilir ne de dağların boyuna erişebilirsin.” (İsrâ Sûresi, 17/37)

Muhterem Müslümanlar!

Kur’ân, bize insan olmanın yollarını gösteriyor.

Kur’ân, bize insanlar arasında insanca münasebetleri öğretiyor.

Kur’ân, insanı yükselten ve yücelten yollara işaretlerde bulunuyor, ilahî ahlâkla ahlâklanmanın yolunu açıyor, nurlu beyanı ve Hazreti Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) pratiğiyle bize Cennet’e giden yolları gösteriyor.

Kur’ân’ın talim ve tebliğ buyurduğu, insanı faziletli hâle getiren, onu yükselten, melekler seviyesine çıkaran ahlâk sayesinde ki o, insanlık tahtına oturacak, dünyada ve âhirette aziz olma hakkını kazanacaktır.

Sadece bir tek noktayı dikkatlerinize arz edeceğim: İnsanı insan bilme, insan manasına karşı saygılı olma, çalım satmama, kibirlenmeme, gururlanmama, başkalarına karşı kendini büyük görmeme, mütevazı, yüzü yerde olma ve bu sayede yükselme imkânını bulma en mühim husustur. Bu minvalde Efendimiz’e isnat edilen bir söz vardır:

مَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللَّهُ

“Kim yüzünü yerlere kadar indirirse, kim nefsi itibariyle kendisini hor ve hakir görürse Allah onu yücelttikçe yüceltir. Kim de burnunun dikine gider, böbürlenirse, kendini yüce yerlerde görürse, âlemi kendinden küçük görürse Allah onu alçaltıkça alçaltır.”²⁹ Yerin dibine batırır, Kârun gibi eder.

Yine Muhbir-i Sâdık, En Doğru Sözlü ferman ediyor:

بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي فِي حُلَّةٍ تُعْجِبُهُ نَفْسُهُ، مُرَجِّلٌ رَأْسَهُ، يَخْتَالُ فِي مَشِيَّتِهِ، إِذْ خَسَفَ اللَّهُ بِهِ

“İçinde caka sattığı elbisesiyle, saçları güzelce taranmış, mütekebbirane (kibirli bir şekilde) gezen bir insan vardı ki bir aralık kendini beğendi. Bir aralık kendini büyük gördü. Allah da onu yerin dibine batırverdi. İkbalini idbare (yükseliğini düşüşe) çevirdi.”³⁰

Zafer bulmanın doruğundayken kendini aziz gören insan...

Devletlerin yıkıldığı gibi milletler de öyle yıkılır, milletlerin yıkıldığı gibi fertler de öyle yıkılır. Anlatılmak istenen şey de budur. Bu sembol içinde anlatılmak istenen şeyi kavramak önemlidir. Fert çalım satar durursa Allah onun ikbalini idbara çevirir. Dümenini alt üst eder, onun bütün düzenini bozar. Aynı durum devletler için de geçerlidir.

Devletler, hâkim olduk, muvaffak olduk derlerse, zaferin doruğundayken güç sarhoşu olur ve bundan dolayı rehavete girerlerse, tevazuu geri plana atarlarsa, insanları kendilerine kul köle ederlerse, Kanuni Süleyman devrini yaşasalar dahi, Allah onları baş aşağı getirir, ikballerini idbara çevirir.

İnsan, tevazuu nispetinde yükselir, yüzünü yere indirdiği nispette aziz olur.

Allah'ın vahyi, yüzü yerde, başı secdede yüce bir kâmete gelmiştir.

Ve o vahyi, devlet hâlinde tatbik sahasına koyan ve devletleri yutabilecek büyük vakumu meydana getiren yine mütevazi kametler, yüzü yerde olan kametlerdir.

İslam âleminin içinde sürekli kanayan bir yara olan Beyt-i Makdis de işte böyle yüzü yerde insanlar tarafından fethedilmişti.

Yıllardan beri boynu bükük, Resûl-i Ekrem'in Miraç merdiveni Beyt-i Makdis...

**لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ، الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِي هَذَا وَالْمَسْجِدِ
الْأَقْصَى**

“(İbadet için) sadece şu üç mescide yolculuk yapılır: Mescid-i Haram, bu benim mescidim (Mescid-i Nebevî) ve Mescid-i Aksa...”³¹ sözüyle anlatılan üç kardeşten üçüncüsü: Beyt-i Makdis.

Boynu bükük Beyt-i Makdis. Cemaatsizlikten inleyen Beyt-i Makdis... Beyt-i Makdis'i elimizden kaçırdığımızı üzülüyoruz. Fakat sanki şu anda onun onuruna ve gururuna riayet eden varmış da sanki Seyyidina Hazreti Ömer devrinde Müslümanların eline geçtiği durumu koruyormuş da Beyt-i Makdis'i şimdi elden kaçırmışız.

Üzülüyorum... Beyt-i Makdis çoktan işgal edildi. Beyt-i Makdis cemaatsizlikten dolayı küstü gitti. Beyt-i Makdis kendisine sahip çıkan gönül bulamadığı için elimizden kayıp gitti.

Beyt-i Makdis bir mütevazinin eliyle Müslümanların eline geçmişti. İslam orduları sağda solda her gün bir fetih destanı yazıyordu. Seyyidina Hazreti Ömer, medeniyetin beşiği, Efendimiz'in köyü, bir bakıma Efendimiz'in beslendiği yer olan medeniyet Medine'sinde her gün etraftan gelen bu fetih destanlarını dinliyordu. Günün birinde Beyt-i Makdis'in fethedildiği haberi geldi. Fakat rahipler Beyt-i Makdis'in anahtarlarını fatihlere vermek istemiyorlardı.

“Biz kitaplarımızda gördük, anahtarları vereceğimiz zatın evsafını biliyoruz. Biz o zatı görmeden, vallahi, Beyt-i Makdis'in, Mescid-i Aksa'nın anahtarlarını kimseye veremeyiz.” diyorlardı.

Bunun üzerine Seyyidina Hazreti Ömer bir deve kiralamış, yola çıkmıştı.

Devrin halifesi, kiraladığı bu deveye yanındaki hizmetçisiyle dönüşümlü olarak bine bine Şam'a kadar azm-i râh ediyor. Ömer İslam'ı öyle iyi anlamıştı ki, Ömer'in yüzü o kadar yerde idi ki, Romalılar gibi saltanata müptela, debdebe ve alâyiş içinde yaşayan insanların elinden anahtarları almak için giden Hazreti Ömer, hizmetçisiyle dönüşümlü olarak bir deveye biniyordu. Mescid-i Aksa'ya yaklaşırken büyük kumandanlar; ayağının tozu, kumandanların başındaki taçlara sorguç olacak büyük kumandanlar, Ebû Ubeyde b. Cerrâh, Amr b. Âs gibi büyük kumandanlar Hazreti Ömer'i karşılıyorlardı.

Koca Ömer kâh paçalarını sıvıyor, devenin zimanından tutuyor, hizmetçisini bindiriyor, kâh kendisi biniyor ve Mescid-i Aksa'ya doğru adım adım yaklaşıyorlardı. Kumandanlardan biri cesaret edip merakla şöyle diyordu: “Ey Allah'ın peygamberinin halifesi! Romalılar debdebe ve alâyişe müpteladırlar. Şehre girerken deveye sen binsen de devenin üzerinde seni, zimamında da köleyi görseler.” Ömer'in canı, bu teklife çok sıkıldı ve şöyle cevap verdi:

نَحْنُ قَوْمٌ أَعَزَّنَا اللَّهُ بِالْإِسْلَامِ فَإِنْ ابْتَغَيْنَا الْعِزَّةَ بِغَيْرِهِ أَذَلَّنَا اللَّهُ

“Allah bizi İslam diniyle aziz kıldı, bunun dışında bize gelecek izzete kapımız kapalıdır.”

Bunun üzerine kumandanlar, içlerinden şöyle geçiriyorlardı: “İnşallah

Mescid-i Aksa'ya yaklaşınca deveye binme sırası Ömer'e gelir." Ne var ki tam Mescid-i Aksa'ya yaklaştıkları sırada Ömer deveden indi ve hizmetçisi bindi. Bir tarafta bu tablo yaşanırken diğer tarafta binbir heyecan içinde elinde anahtarları tutan mescidin görevlileri vardı. Boyunlarında istavrozlarıyla, saçlarını, sakallarını manastırda bembeyaz etmiş ruhanîler Ömer'i beklemekteydi. Ellerindeki kitapları didik didik etmiş rahipler vardı.

Uzaktan Hazreti Ömer'in, hizmetçisinin bindiği deveyi çeke çeke yürüyüşünü ve üzerindeki on dört yerinden yamalı elbiseyi görünce dediler ki: "Kitaplarımızda biz bunu böyle gördük. Mescid-i Aksa'nın anahtarlarını alacak kişinin hizmetçisi bineğin üzerinde olacak ve kendisi de onu yedecek. Sırtındaki elbisenin on dört yaması bulunacak. Kitaplarımızda biz bunu böyle gördük." Ve anahtarları Hazreti Ömer'e teslim ettiler.

Neden tehâlük gösteriyorsunuz? Neden heyecanlanıyorsunuz? Mescid-i Aksa Ömersiz fethedilmez! Ne zannediyorsunuz? Allah orayı Ömer'e fethettirdi. Onun anahtarlarını, Mescid-i Aksa'ya kadar devesine hizmetçisiyle birlikte dönüşümlü olarak binen Ömer'e teslim ettirdi. Sırtına on dört yerden yamalı hırka giyen Ömer'e teslim ettirdi. Ömersiz Mescid-i Aksa'ya gidekseniz boşuna yorulmayın. Onu bir kere daha fethedecekse Ömer fethedecektir.

Selahaddin Eyyubî... Tıpkı Hazreti Ömer gibi, Mescid-i Aksa'nın boynundaki esaret zincirlerini bir kere daha kıran büyük sultan: Selahaddin Eyyubî. Onun devrinde Mescid-i Aksa'nın boynuna yeniden bir kölelik, esaret halkası daha takılmıştı. Efendimiz'in Miraç basamağı yeniden kayıp gitmişti. Oysaki orası ne kadar da kutsi idi. Efendimiz orada miraca yükselmiş, enbiyanın ervahına namaz kıldırılmış, orada Hazreti Davud'un, Hazreti Süleyman'ın ruhunu görmüştü. Kendi beyanı içinde, "*Ben Musa'yı şurada namaz kılarken gördüm.*" buyurmuştu. Nebilerin uğradığı bu yere O da uğramıştı. İşte o mübarek mescide bir esaret halkası daha takılmıştı.

Selahaddin Eyyubî'nin, hayatı boyunca bırakın öyle köşkleri, villaları, sarayları, basit bir evi bile olmamıştı. O, devrinde "büyük sultan" diye tanınıyordu. Fakat bütün hükümdarlar o büyük sultanı ancak çadırında buluyor ve orada ziyaret edebiliyorlardı. Zaten büyüklüğü de bu tevazundan kaynaklanıyordu. Bir gün birisi, kendisine bir ev yaptırmasını tavsiye edince Mescid-i Aksa'nın esaret altında olduğunu kastederek ona şöyle cevap verdi: "Allah'ın evi esaret altındayken ben nasıl kendime ev

yaptırırım!”

Mescid-i Aksa özgürlüğüne kavuşana kadar Selahaddin Eyyubî'nin yüzü gülmedi. Asık bir çehre ile mescide girer, yine asık bir çehreyle mescitten çıkardı. İmam bir gün kürsüye çıkmış, dolaylı olarak Selahaddin'e nasihatte bulunuyordu. İnsan güler yüzlü olmalı, etrafına ümit saçmalı, diyordu. Selahaddin, namazdan sonra imamın yanına sokuldu ve şöyle dedi: “Hocam, bana öyle geldi ki sen bu nasihatle beni kastettin. Allah aşkına söyle, Mescid-i Aksa'nın üzerindeki şu kâbus devam ettiği müddetçe sen benim gülmemi nasıl istersin!”

Mescid-i Aksa'yı yeniden işte bu Selahaddin hürriyetine kavuşturdu. Boynundaki esaret halkasını o çıkardı. Onu, ziyafet sofralarında zevk edenler, yumuşak döşeklerinde yatanlar değil hayatını çadırda geçirenler, Hazreti Davud'un mescidi işgal edildiği için kendisine ev yaptırmayı haram sayanlar esaretten kurtardı!

Mescid-i Aksa elden gitti diye beyhude yorulmayın ve boşuna üzülmeyin. Siz, bir tek şeye, cemaat olamayışımıza üzülün. Mescid-i Aksa'ya cemaat olamayışımıza üzülün. Onun elden gitmesine sebep olan ruh sefaletimize üzülün. Ruh perişanliğimize üzülün. Bu mevzuda yapılacak tek şey, Ömer olmaya, Selahaddin olmaya çalışmaktır.

Fetehahâ Omar ve harrarahâ Salahüddin.

Biri fethetti; diğeri hürriyetine kavuşturdu. Boynunda tasmaları ve o muhteşem kubbesi üzerinde koskoca bir istifham:

“Fe men lehâ el-ân” (Ona şimdi kim sahip çıkacak?) sualine cevap bekliyor.

Sahabe ruhunda bir nesil, Selahaddin Eyyubî ruhunda bir nesil, yaşama zevkini unutmuş yaşatma zevkiyle dopdolu bir nesil, dünyayı bir misafirhane, bir uğrak, bir konaklama yeri sayan bir nesil, dünyadan sadece yaşayacak kadar istifade etmeyi düşünen bir nesil, gelecek nesiller için onu ümranlarla donatmaya azmetmiş bir nesil ancak ona sahip çıkacaktır. Bu neslin şafağını bize gösteren Rabbim, tamamına erdirmek suretiyle, canı dudağına gelmiş bizlere ümit ihsan eylesin. Bükülmüş belimizi düzeltmeye muvaffak kılsın.

Aziz Müslüman!

Yeryüzünde en büyük işleri, Allah'a boyun eğmiş kimseler yapacaktır... Tevazu kanatlarını yerlere kadar indirenler yapacaktır... Ömerler, Selahaddin Eyyubîler yapacaktır...

Meseleler, imanın ve aşkın burcu burcu tüttüğü yerlerde, heyecanın bir kazan halinde kaynadığı yerlerde ve insanın bir heyecan ve aşk hâline geldiği yerlerde –Allah’ın tevfik ve inayetiyle– halledilecektir.

Rabbim, gösterdiği şeylerle göstereceği şeylerin vaadini bize yapmış gibidir. Bize ihsanlarını ikmal ve itmam eylesin. Her şeyden evvel bizi hürriyetimize kavuştursun. Nefsimizin esaretinden bizi hürriyete kavuştursun. Şehvetimizin esaretinden bizi hürriyete kavuştursun. Yeme içmenin esaretinden bizi hürriyete kavuştursun. Makama, mansıba kul ve köle olmanın esaretinden bizi hürriyete kavuştursun. Şöhretin esaretinden bizi hürriyete kavuştursun. Başka şeyler bunun peşinden gelecektir. Sahibini görünce, Ömer’e doğru koşa koşa gittiği gibi, Selahaddin’in ayaklarının önüne yuvarlandığı gibi ayağımızın dibine kadar kendi kendine gelecektir. Rabbim yâr ve yardımcımız olsun. Yeryüzünde vakar ve ciddiyetin temsilcisi olan, vakarlı ve ciddiyetli, kibirden ve gururdan uzak cemaat olma hâliyle bizleri serfirâz eylesin.

Âmîn.

29 Ağustos 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

²⁹ İbn Mâce, *zühd* 16; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/76.

³⁰ Buhârî, *libâs* 5; Müslim, *libâs* 40-50.

³¹ Buhârî, *fezâilü's-salât* 6, *hac* 26, *savm* 67; Müslim, *hac* 288.

19. Rifk ve Müsamaha

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾ وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا

“Ey Peygamber! Biz seni bir şahit, bir müjdeleyici, bir uyarıcı; Allah’ın izniyle kendi yoluna çağıran bir davetçi ve aydınlatıcı bir kandil olarak gönderdik.” (Ahzâb Sûresi, 33/45-46)

Muhterem Müslümanlar!

Mümin, imanıyla, ibadetiyle başkalarından ayrıldığı gibi davranışlarındaki ağırlık, vakar ve ciddiyetle de ayrılır.

Müminin, nev’i şahsına mahsus bir havası, hüviyeti vardır. Müminin, kendine has keyfiyeti, orijinal duruşu her yerde kendini belli eder. Zira onun hayata bakışı farklıdır. Düşüncede başka, tasavvurda başka, davranışta başka, amelinde başkadır o... Bütün bu başkalıklarıyla onun, insanlardan başka bir hayatı, başka bir dünyası vardır. Ve asıl mesele de işte bu hüviyette, insanların içinde örnek olarak bulunmaktır. Fahr-i Kâinat Efendimiz bize bunu ders verir.

Sahabeden başlayarak günümüze kadar asırlar boyunca bütün büyükler bu meseleye sağlamlık kazandırmak, bu meseleyi değişmez hakikat hâline getirmek, insanların gönüllerinde, kalplerinde köklendirip sarsılmaz kılmak için lazım gelen her şeyi yaptılar.

Önemli olan husus, müminin, kendine has hüviyetiyle görünebilmesi meselesi; yani ehl-i dalalet davranışları değil, mümince tavır sergileyebilmesidir. İnsanlar arasındaki münasebetlerinde onun bu yönünü ele almaya çalışacağız.

Mümin, insanlarla olan münasebetlerinde de ciddi bir farklılık gösterir. Onun, üstün ve semavî bir anlayışı vardır. O anlayış ancak melekler arasında geçerlidir. Onu biz ilk defa imamımız ve rehberimiz Hazreti Muhammed’den (sallallâhu aleyhi ve sellem) öğrendik. Ardından bugüne kadar gelmiş binlerce müceddit ve müçtehidin içtihatlarıyla ve düşünce-

leriyle mesele öyle bir sağlamlık kazandı ki onun aksini düşünmek, kalbimizde aksine yer vermek bundan sonra bizim için mümkün olmayacaktır.

İnsanlarla münasebetlerimizi iyi tutacağız. Kalbimizde kinlere, nefretlere yer vermeyeceğiz. Kinin ve nefretin aksi rıfkıdır, hilmidir, yumuşak olmaktır. Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyururlar ki:

إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ أَهْلَ بَيْتٍ ادْخَلَ عَلَيْهِمُ الرَّفْقَ

“Allah (celle celâluhu) bir aileyi, bir topluluğu sevmeyi murat etti mi onların arasına rıfk koyar, şefkat koyar, mülayemet koyar, insanlık koyar, anlayış koyar ve rahatlık vaz’ eder.”³² Ve o topluluk, o aile rahat yaşar.

Âişe-i Siddîka (radiyallahu anhâ) öfkelendiği bir zamanda Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur:

يَا عَائِشَةُ عَلَيْكَ بِالرَّفْقِ فَإِنَّهَا لَا يَدْخُلُ فِي شَيْئٍ إِلَّا زَانَةٌ وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْئٍ إِلَّا شَانَةٌ

“Ya Âişe! Sen rıfkıtan ayrılmamalısın. Rıfk öyle bir şeydir ki neyin içine girse onu süsler, ziynetlendirir. Bir şey ki rıfkıtan mahrumdur o, her şeyden mahrumdur, çirkinliğe maruz kalmıştır.”³³

Rıfk, Resûl-i Ekrem’in sıfatıdır; kin ise şeytanın. Rabbimiz refiktir. Hazreti Muhammed de refiktir. Seyyidina Hazreti Mesih de refikti. Gazap şeytanın sıfatıdır. Kindarlık da şeytanın sıfatıdır. İnsan, sevdiği, sıfatlarını üzerinde taşıdığı kimselerle beraber olacaktır. Kin ve nefretle yıkılmış bir gönle sahip olmaktan Allah bizi muhafaza buyursun.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), binlerce dağidar edici, yıkıcı hâdiseden sonra hicret-i seniyyenin sekizinci senesi Mekke-i Mükerrerme istikametinde azm-i râh ediyordu. Allah, Hudeybiye Musalahası’nın peşi sıra Fetih Sûresi’ni inzal buyurdu. Mekke fethi kendisine müyesser kılmıştı. Resûl-i Ekrem sevinç içindeydi. Ordu da sevinç içindeydi. Mekke’nin yakınlarına gelinceye kadar kimsenin Mekke’ye gidileceğinden; Mekkelilerin de gelecek ordudan haberi yoktu.

Belki Mekke de sevinç içindeydi. Aradan yıllar geçmişti. Bir zamanlar içinde barındırdığı ve ayrılmak zorunda kaldığı peygamberine kavuşacaktı. Hazreti İbrahim’den sonra ona ait bütün âdetlerin köhneleşmesi, fersûdeleşmesi, ilahî bütün şêairin altının üstüne gelmesi karşısında yerin göbeği Mekke mahzun idi.

Kâbe, kendisine Ebû Kubeys tepesine yakın bir hanede Muhammed

isminde bir çocuğun dünyaya geldiği müjdesi ulaştırıldığı anda âdeta siyah örtüsü altında cennetlere pervaz ediyor gibi bir hâl kazanmıştı. Fakat aradan kırk sene geçmiş, henüz Peygamberin vazife yaptığına şahit olamamıştı. Peygamber, vazifeyle yanı başında dikilip Kâbe'nin manasını haykırdığı an, *“Lâ ilâhe illallah Muhammedü'r-Resûlullah. el-Ka'betü Beytullah”* hakikatine karşı haince ve kin içinde karşı koymalar olmuştu. Kin ve nefret topluluğu olan şeytan ve avaneleri, rıfk ve şefkat insanı Hazreti Muhammed'e karşı çıkmıştı.

Resûlullah, tam on üç sene Mekke ve civarında tebliğde bulunmuştu. Ne var ki Mekke'nin boynuna beklediği gerdanlığı takamamıştı. İçindeki putları kıramamıştı. Orayı pisliklerden temizleme imkânı bulamamıştı. Yeryüzünün en azizi, yerin göbeğini terk edip giderken Kâbe bir kere daha siyah örtülere bürünmüştü. Sekiz sene daha dişini sıkmış, O'nun geri dönmesini intizar etmişti. Kendisine bir konaklık mesafede, Resûlullah'ın fetih ordusunun ateşlerinin yandığı haber verilince Kâbe yeniden kanatlanıp uçmaya başlamıştı. Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), yine bağrında olacaktı. Elinde kılıç ama şefkatin, re'fetin peygamberi, yarın bağrında olacaktı Beytullah'ın ve oldu da.

O güne kadar binlerce kötülük yapmış, her vadide Resûlullah'ın karşısına çıkmış, akla hayale gelmedik şeyleri onun için tuzak olarak kurmuş, akla hayale gelmedik komplolar hazırlamış ve Resûl-i Ekrem Mekke'ye gireceği âna kadar da kötülükten vazgeçmemiş bir cemaat vardı Mekke'de. Resûl-i Ekrem onların omuzlarının üzerine basa basa Beytullah'ın yanına kadar gitti. Mekke inliyordu.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، صَدَقَ وَعْدُهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَأَعَزَّ جُنْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ

diyordu. Sahabe coşmuş, âdeta bir bayram havası yaşıyordu.

“Allah'tan başka mabûd-ı mutlak yoktur. Onun eşi, ortağı yoktur, putlar ona eş ve ortak olamaz ve Kâbe'yi dolduramazlar. Allah, peygamberine vaat ettiği şeyi yerine getirdi. Allah, kulu Hazreti Muhammed'e yardım etti. Ordusunu kuvvetli kıldı. Kâfir ordusunu Allah tek başına hezimete uğrattı.”

Kulluktaki şu derinliğe bakın. Kâbe fethediliyor, “Hazreti Muhammed fethetti.” denmiyor. Allah Kâbe'yi fethetti. Kuluna verdiği sözü doğru çıkardı. Allah kuluna nusret verdi. Resûlullah, kendisinden ‘kul’ olarak bahsediyor. Zira O'nun en yüce payesi kulluktu. “Ben kulum” diyordu. Sultanlara taç giydireceği yerde kulluğunu anıyor, kulluğuyla görünüyordu. Zira büyüklerde büyüklüğün alâmeti tevazudur; küçüklerde küçüklü-

ğün alâmeti büyük görünmektir. Kim aşağı bir mahlûk ise o büyük görünmeye çalışacaktır. Kim de yüce ise başı bulutlara kadar ulaşıyorsa o da küçük görünmeye çalışacaktır.

Büyük kadın Âişe-i Sıddîka diyor ki: “Resûl-i Ekrem Mekke’ye girerken bir devenin sırtındaydı. Öylesine hicap içinde, o kadar iki büklümdü ki alnı neredeyse hayvanın sırtındaki eyerin kaşına degecekti.”³⁴

Evet, O Mekke’ye hicap içinde giriyordu. O, tavır ve davranışlarıyla, “Rabbim! Senin beytinin bulunduğu yere gururla girmekten yine Sana sığınırım.” diyordu.

نَصَرَ عَبْدَهُ، وَأَعَزَّ جُنْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ

Allah, ‘kul’una yardım etti, ordusunu kuvvetli kıldı ve bütün küfür ordularını O tek başına mağlup etti; hepsini hezimete uğrattı. “Hazreti Muhammed değil, orduları Allah hezimete uğrattı!” Mekke bu sözlerle inim inim iniyor; putlar baş aşağı devrilirken her sahabi bunu söylüyordu. Beytullah’ın her köşesinden bu ses yükseliyordu. Hazreti Ali bu sesle mest ve sermestti... Ömer, maşukuna kavuşmuş olmanın heyecanı içinde bu sesle mest ve sermest idi.

Hazreti Bilal ve Enes gibi sahabiler anlatıyor:

“Sonra Resûl-i Ekrem Beytullah’ın içine girdi. Resûlullah’ın yanında ancak iki kişi vardı. Orada iki rekât namaz kıldı. Beytullah’a âdeta ‘Ben geldim.’ diyor, o da O’na hoşâmedî ediyor, hoşgeldin diyordu.”

Sonra o dolu insan, zengin insan, içi rahat insan, kine gönlünde yer vermeyen insan, re’fetin ve rıfkın insanı, ellerini kapının sövelerine koymuş, müşriklere şöyle sesleniyordu:

مَا تَقُولُونَ وَمَا تَتَّظَنُونَ؟

“Ne diyorsunuz ve benden ne bekliyorsunuz.?”

Müşriklerin hepsi, daha önce Hazreti Ali’den şöyle demeleri gerektiğini öğrenmişlerdi:

أَخٌ كَرِيمٌ وَابْنُ عَمٍّ كَرِيمٍ

“Sen kerim bir kardeş, kerim bir amcaoğlusun.”

Sen son derece şerefli bir insansın. Senin bu şerefine karşı bizler uygunsuz şeyler yaptık. Ama sultana sultanlık, nitekim gedaya da gedaylık yaraşır, diyorlardı.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem):

اِذْهَبُوا اَنْتُمْ الطَّلَقَاءُ

“Gidiniz, hepiniz serbestsiniz.” buyuruyordu.

لَا تَتْرِبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ

“Bugün benden tevbih yoktur. Kimseyi kınama yoktur. Günahını yüzüne vurma yoktur. Eleştirme, didiştirme yoktur!”

Bu ne müthiş bir af ilanıydı. Bu ne müthiş bir şefkatti. Bu nasıl bir rıfk idi. Bu şefkat ve re’fet atmosferi genişledikçe bu atmosferin içine giren herkes bundan müteessir oluyor ve huzur-u Risalet-penâhîye koşuyordu.

Mekke fethedileceği âna kadar kılıcını elinden bırakmayan İkrime gibi kimseler dahi bu sese koşuyor, bu şefkatli kucağa kendisini atıyor, “Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resûlullah” diyordu.

İkrime, tâ Yemen’e kaçmıştı. Allah Resûlü’nün ordusu Mekke’ye girerken bile mukavemet göstermiş, birkaç kişinin ölümüne sebebiyet vermişti. Ebû Cehil’in oğlu, kaçmadan önce son cinayetlerini de işlemiş, öyle gitmişti.

Bin bir tehlikeyi göze alan, kalbi imanla dolu hanımı, yaya olarak Yemen’e kadar gitmiş, kocasını ikna etmişti. “Gel şu merhamet ve af kaynağına dehalet et, gel Hazreti Muhammed’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) dehalet et. Gel şu raûf u rahîme sen de kovanı bir daldırıver.” demişti.

Bundan sonraki kısmı İkrime şöyle anlatıyordu:

“Eşim Ümmü Hakîm beni ikna etti, huzur-ı Risalet-penâhîye geldim ama o dakikaya kadar O’na karşı yaptığım şeyler sadece kötülükten ibaretti. Başımı kaldırıp da Resûlullah’ın yüzüne bakamadım. Hanımına işaret ederek: “Ya Resûlallah, Senin kereminden bahsederek bu hanım geldi dedi ki beni de affetmişsin. Yani benim gibisi de affedilir mi?” dedim.

Allah Resûlü: “Evet, *‘La ilahe illallah Muhammedun Resûlullah’* diyen herkes affedilmiştir.” diye cevap verdi.” İkrime, o dakikadan sonra başka bir İkrime olmuştu.

Bu müsamaha ahlâkının tesiriyle bu atmosferin içine giren, onda eriyen, Muhammedî bir hüviyet kazanan yüzlerce, binlerce insan vardı. Bunlar öylesine samimiyetle bu davaya giriyorlardı ki, daha Fahr-i Kâinat Efendimiz’in vefatının üzerinden iki üç sene geçmemişti ki İkrime, Yer-

muk'ta, uğruna öleceği sancağın altında savaşırken Yemame'de de aynı kahramanlığı gösteriyordu. O büyük soyluya yaraşır bir eda ile Bedir ve Uhud ashâbına seslenmiş, "Resûlullah'ın bayrağını düşürmeyelim." demişti. Resûl-i Ekrem'in bayrağı yere düşmemiştir, ancak İkrime'nin kolu kanadı kırılmıştı. Onu tanınmaz bir hâlde bulmuşlardı ama "*Muhammedun Resûlullah*" hakikati yere düşmemiştir.

İşte Resûl-i Ekrem'in rıfk u re'feti, şefkat ve insaniyeti, böylesine buzdan dağları dahi eritiyor, onlara kendi sinesinde yer veriyordu.

Son olarak kin ve nefret konusuna gelince;

Kin ve nefret, ancak şeytanın yaptığını yapıyor.

O, insanlarda katılık meydana getiriyor.

O, insanları kaçırıyor.

O, insanların küfür ve küfranına, dalalet ve tuğyanına sebebiyet veriyor.

Muhammedî bir cemaate tekrar sesleniyorum:

Siz, insanlığın gönlüne ancak rıfk u re'fetinizle gireceksiniz. Müsahhanızla katı insanları yumuşatacaksınız. Buzdan dağlar sizin şefkatiniz, insanlığınız karşısında eriyecek. Kinden uzaklaştığınız nispette Allah'a ve O'nun Resûlü'ne yaklaşmış olacaksınız.

Allah'ın yardımını ve nusreti sizinle beraber olsun. Rabbim insanımızı ve insanlığı rıfk u re'fet içinde payidâr eylesin. Kını ve nifakı kalbimizden silsin atsın.

Âmîn.

1 Ağustos 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

³² Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/71; el-Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 5/253, 6/139.

³³ Müslim, *birr* 78; Ebû Dâvûd, *cihad* 1, *edeb* 11.

³⁴ İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 5/63; Ebû Ya'lâ, *el-Müsned* 6/120

20. Rahatı Terk Etme

قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

“De ki: “Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım ve akrabanız, ter dökerek kazandığınız mallar, kesada uğramasından endişe ettiğiniz ticaret, hoşunuza giden konaklar size Allah’tan ve Resûlü’nden ve O’nun yolunda cihat etmekten daha sevimli ve önemli ise... o hâlde Allah emrini gönderinceye kadar bekleyin! Allah öyle fasıklar güruhunu hidayet etmez, umduklarına erdirtmez.” (Tevbe Sûresi, 9/24)

Muhterem Müslümanlar!

Aziz olarak yaşamaya hakkı olanlar ancak fatihler ve azimli olan ruhlardır.

Aziz olarak yaşamaya hakkı olanlar rahatı mevzuunda fedakârlıkta bulunmasını bilen kimselerdir.

Rahat terk edilmeden rahata erilemez. Fâni olmadan pek çok yönleriyle bekâya mazhar olunamaz. Bekâ beladan geçer... Tükenmek lazım ki varlık başlasın... Her şeyin bittiği yerde, bitmeyen bir varlık başlar.

İnsanlar, nefis ve enaniyet bakımından tükenmelidirler ki asıl hüviyetleriyle, melekiyet yönleriyle, Allah’ın sevdiği taraflarıyla var olabilme yoluna girsinler. Bunu ise ancak belli meselelerde azmi ve ikdamı olan, fatih ruhlu, üzerlerindeki uyuşukluğu atan, gözlerini nâmütenahi, sonsuz ufuklara diken insanlar başaracaktır.

Resûl-i Ekrem insanlarda işte bu duyguyu geliştirmiş, bu anlayışı kendi cemaatine intikal ettirmişti. Beş, on bin insana ancak sahip olduğu bir dönemde Benî Asfer’e harp ilan etmek, Sasani İmparatorluğu’na karşı ordu göndermek ne demektir!

Zeyd b. Hârise’nin kumandası altındaki ordunun sayısı sadece üç bindi

ve bu ordu, yüz binleri aşan Hirakliyyus'ün ordularına karşı savaşmak için gidiyordu. Efendimiz, Tebük'e giderken münafıklar meseleyi serrişte ediyor, aralarında konuşuyor ve "Bir avuç insanla Roma İmparatorluğu'na karşı gidiyor!" diyorlardı. Münafık Übeyy b. Selûl, "Ben daha şimdiden onları, Muhammed dâhil (sallallâhu aleyhi ve sellem), zincirler içinde esir edilmiş görüyor gibiyim!" diyordu.

Evet, Resûl-i Ekrem bir avuç insanla Benî Asfer'e meydan okuyordu. Kor hâline gelmiş bir avuç insan yerinde duramıyordu. Zaten yerinde durmak; kokuşmak, birbirine düşmek demektir. Aksi hâlde binbir alternatifin yiyip bitirdiği bir cemaat hâline geleceklerdi.

İç sürtüşmelere meydan vermemek, zindeliği koruyabilmek, vahdeti temin edebilmek için daima dışa doğru açılan kapılar ve menfezler gösteriliyordu. Yeryüzü bir gün bütün zimamdarlığıyla Resûl-i Ekrem'in önüne anahtarlar hâlinde konsaydı Resûl-i Ekrem, kendi cemaatine bu sefer yıldızlara giden yolları gösterecek, "Oraları fethedeceksiniz!" diyecekti. Ve kati surette cihanı fetihten dûr olmayacaktı.

Yirmi üç senenin içine, Allah'ın tevfiikiyle, büyük işler sıkıştırmış, hem ateş gibi bir cemaatin meydana gelmesine hem büyük bir ruhun yetişmesine hem de fetihlerin başlatılmasına vesile olmuştu. Binbir işi bir arada Allah'ın tevfik ve inayetiyle yapmıştı.

Bu ağır ve yorucu vazife sona ereceği sırada "oğulluğum" dediği Zeyd b. Hârîse'nin henüz delikanlı çağındaki oğlu Üsame'yi yanına çağırdı.

"Evladım, şimdi seni bir ordunun başına kumandan tayin ederek Benî Asfer'e doğru harbe göndereceğim. Benim gidip de geldiğim, babanın gidip de orada kaldığı, birçok sahabinin şehit olup toprağın bağına emanet edildiği yere göndereceğim." buyurdu.

Cuma günü ordunun teşkiline karar verildi. Bu orduya Ömer iştirak ediyor... Sa'd b. Ebî Vakkas iştirak ediyor... Saîd b. Zeyd iştirak ediyor... Osman b. Affân iştirak ediyor... Ebû Ubeyde iştirak ediyor... Talha iştirak ediyor...

Bu muhteşem ordunun başında genç serdar, 18-20 yaşlarındaki Üsame b. Zeyd b. Hârîse vardı.

"Seni bu orduya kumandan tayin ettim." buyuruyor Allah'ın Resûlü.

Cemaat arasında bazı kimseler meseleyi serrişte ediyorlardı. Çok hasta ve yerinden kalkamayacak kadar muzdarip olan Resûlullah, başında sımsıkı sarılı sarığıyla minberin kenarına tutuna tutuna cemaatin karşısına

çıkıyordu. Ayakta zor durmaktaydı, zira vefatına iki gün kalmıştı. Allah'a hamd ü sena ettikten sonra o hâlde cemaatine şöyle sesleniyordu:

“Üsâme'yi kumandan tayin etmem hususunda dil uzatıp ayıplayanlar varmış. Vallahi, aynı şeyleri babasını kumandan tayin ettiğimde de yapanlar olmuştu. Allah'a yemin ederim ki o da bu işe layıktır, babası da bu işe layıktı.”

Sahabenin içi rahatlamıştı. Ömerlerin de içinde bulunduğu ordu artık yola çıkmıştı. Bıyıkları yeni terleyen genç serdar ordunun başındaydı. Medine'nin dışına kadar çıktılar. Sahabe her taraftan akın akın gelip orduya katılıyordu. Benî Asfer'e harp ilan edilecekti.

Cumartesi günü ordunun toparlanmasıyla geçti. Pazar günü ise Resûl-i Ekrem çok ağırlaşmıştı. Herkes geliyor, veda ediyordu, O'nun ise tek kelime söyleyecek gücü yoktu; dudakları dahi kıpırdamıyordu. Ötesini Üsâme şöyle anlatıyor:

“Anamla beraber Resûlullah'ın yanına girdik.”

O ana ki bir zamanlar Resûl-i Ekrem'e de analık yapmış Ümmü Eymen'di. Onu büyütmüş, O'nun terbiyesiyle meşgul olmuştu.

“Anamla beraber yanına girdim, bana ellerini uzatarak omuzlarımdan tuttu ve alnımdan öptü. Konuşamıyordu. Ellerini yukarı kaldırdı. Bir şeyler istiyordu. Herhâlde gözünün önünde Roma İmparatorluğu beliriyor, Benî Asfer'in yıkılışını görüyordu. Sonra ellerini indirirken anladım ki bana dua ediyor. Fütuhata muvaffakiyetim için dua ediyor.

Ayrılıp birliğimin başına gittim. Pazartesi sabahını idrak ederken Resûl-i Ekrem'in iyi olduğu haberi geldi bize. Çok sevindik, herkes yeniden Resûlullah'a kavuştuk diye bayram ediyordu. Hâlbuki emanetinin alınmasından evvel kendisine bir saadet, bir huzur devresi muvakkaten bahşedilmişti. Ben tam orduma *“Er-rahîl er-rahîl”* (Göç var. Hareket edeceğiz.) diyerek hareket emri verecektim ki anamın habercisi arkadan yetişti. *“Er-rahîl er-rahîl”* (Güneş gurup etti evladım, derhal Resûl-i Ekrem'in kapısına!) diyordu.

Hemen huzur-u Risalet-penâhîye koştum. Sancağı kapısının önüne diktim. Bütün dünyam yıkılmıştı. Medine ufkunda doğan güneş artık gurup etmişti. Medine, Resûl-i Ekrem'i kaybetmiş olmanın hüznünü ve heyecanını yaşıyordu. Sancak bir-iki gün orada dalgalanıverdi. Resûl-i Ekrem'in teçhiz ü tekfîn ve teşyî'i yapıldı. Sonra toprağın sinesine tevdi edildi, Rabbisine vâsıl oldu.

Sancak kapıda mahzun mahzun dalgalanıyordu. Bu sancak Bizans'a gidecekti... Bu sancak Batı'ya Müslümanlığı götürecekti... Meseleyi çok iyi kavrayan siddıklar siddıkı, o büyük insan minbere çıkararak ashâb-ı kirama şöyle seslendi:

“Resûl-i Ekrem vefatından evvel Benî Asfer'i fethetmeyi, Batı'ya açılmayı dert edinmişti. Atlarının kişnemesinin, mücahitlerinin haykırıışlarının düşmanın sinesinde duyulmasını dert edinmişti. Sancak mahzun mahzun dalgalanıyor. Ben bu orduyu göndermek istiyorum.”

“İrtidat hâdiseleri var ey Allah'ın Resûlü'nün halifesi... Dinden dönenler var ey Allah'ın peygamberinin halifesi... Sen bu orduyu göndermesen de burada bıraksan?” diyenlere âdeta kükrüyor ve şöyle diyordu:

“Siz bana ne teklif ettiğinizin farkında mısınız? Bu orduyu Resûl-i Ekrem eliyle hazırladı. Vallahi, bilsem ki dağlardan canavarlar gelecek, benim etrafımı saracak, yine de Resûl-i Ekrem'in hazırladığı bu ordu durmayacak, gidecektir.”

“Yalnız benim bir isteğim var. Üsame'ye bunu kabul ettirebilirim bir isteğim var. Rica edeceğim ona Ömer'i bana bağışlasın, yanımda kalsın. Ağır bir yükün altına girdim.”

Ve cihanı fethedecek orduyu Medine'nin dışına kadar yaya olarak teşyî edip uğurluyordu. Genç serdar atının üstünde iki büküm, “Ey Allah'ın peygamberinin halifesi, gel sen bin, ben ineyim!” diyordu. O ise “Bırak da Allah yolunda ayaklarım biraz tozlansın.” buyuruyor ve ekliyordu: “Yalnız senden bir ricam var. Ağır bir yük altına girdim. Ömer gibi bir adama ihtiyacım var. Ben senin askerini senin elinin altından alamam. Eğer sen müsaade edersen Ömer Medine'de kalsın.” Üsame, “Tamam kalsın.” dediği zaman da tekrar ediyor, “Allah aşkına, bunu gönlünden söylüyor musun? Yoksa ben Resûl-i Ekrem'in kumandanına baskı mı yapıyorum?” diyordu.

Bu ne derinlikti Allah aşkına!

Bu ne saygıydı Allah aşkına!

Bu nasıl fatih bir ruhtu Allah aşkına!

13 bin kişilik ordu batı yakasına açılıyordu. Fatih'in İstanbul'u fethedişinde onun tesiri büyüktü. Alparslan'ın Malazgirt'te nara atmasında onun tesiri büyüktü. Anadolu'nun Müslüman Türkler için bir ülke hâline gelmesinde onun tesiri büyüktü.

Büyük serdar gidiyordu. Yardıma muhtaç olunduğu bir devrede gidi-

yordu. Benî Asfer'in kapısının önünde bir at oynatıp geri geliyordu ve düşman anlıyordu ki Müslümanlar zillete maruz kalmadılar, güçlerinden bir şey kaybetmediler. Hazreti Muhammed'in gitmesi onları bitirmedi. Daha pek çokları âhirete irtihal etse de Allah'a kulluk yapan bu insanların kuvve-i maneviyeleri kırılmayacak, sarsılmayacak ve kendilerinden istenen vazifeyi yapacaklardı. Nitekim küfrün ödünü kopararak, mürtetlerin içine bir korku salarak Medine'ye geri döndüler.

Aziz Müslümanlar!

Size tarihten bir sayfayı değil, sizi siz yapan, size şahsiyetinizi kazandıran, Kur'ân'la bütünleşme yollarını gösteren, hayatı teslimiyet içinde kılan bir nurlu tabloyu intikal ettirdim. 20. asırda hayatın bütün zorluklarına göğüs gerenlere, meşakkati rahata tercih edenlere, Allah'ın kendilerine verdiği şeyleri yine Allah yoluna sarf edenlere, sahabe mesleğine girmek isteyenlere, o yolda bir işarete bulundum. Allah o yolda bulunmayı hepimize nasip etsin.

Âmîn.

25 Ocak 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

21. Şehadet Ufku

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ
وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ

“Biz mutlaka sizi biraz korku biraz açlık yahut mala, cana veya ürünlere gelecek noksanlıkla deneriz. Sen sabredenleri müjdele!” (Bakara Sûresi, 2/155)

Aziz Müslümanlar!

Kulluk adına yaptığımız her şey Rabbimize sunduğumuz bir armağandır. Namazımız armağan, orucumuz armağan, zekâtımız armağan, haccımız armağan, evradımız armağan, ezkârımız armağan, temiz duygu ve düşüncelerimiz, ideallerimiz armağan, niyetlerimiz armağan...

Bütün bir hayat boyu Rabbimize takdim ettiğimiz bu armağanlar, tohumlar hâline getirilir ve bunlarla Cennet zeminlerinde bizi ebediyen mesut edebilecek bağlar, bahçeler, ağaçlar yetiştirilir.

Siz Rabbinize ne kadar armağan takdim ettiyseniz Cennet'te altınızdakı akacak nehirler o kadar çağlayacaktır. Başınızın üstünde üfül üfül esen meltemler, altında gölgeleneceğiniz ağaçların meydana gelmesi, sizin takdim edeceğiniz armağanların neticesi olacaktır. Ağzınıza kadar gelecek meyveler ve kuş etleri sizin buradan takdim ettiğiniz armağanların tecessüm etmiş, ete-kemiğe bürünmüş hâlinden başka bir şey değildir.

Bereketli bir hayat yaşadığınız iseniz, hayatın her lâhzasını ibadetle ve Allah yolunda hizmetle geçirmiş iseniz öbür âlemde her lâhzası saadetlerle dolu bir hayatı elde edebilirsiniz.

Hayat şiirini tamamlayan bütün bu armağanların bir tek kafiyesi vardır. Bu kafiye, şiirin sonunda gelir ve ona ayrı bir nizam, ayrı bir ahenk getirir. Bu da Allah yolunda şehadettir. Şehadet, Allah yoluna hayatını vakfetmiş insanın neticede ruhunu Allah'a şehit olarak teslim etmesidir. Yürekli ve bereketli bir hayattan tam manasıyla kâm almak isteyen insan, bir de onu şehadetle taçlandırarak ve hayattan tam olarak istifade

etmiş olacaktır.

Sonu şehadetle taçlanmayan bir hayat eksiktir. Böyle bir hayatta bir gedik, bir boşluk vardır. Şöyle veya böyle şehadetten nasibini almış bir hayat, kafiyesini almış bir şiir gibidir. Onda bir ahenk, bir sevimlilik, bir nizam vardır. O, sırlı bir anahtar hâline gelmiştir. Göklerin kapılarını açar. Rahmetin kendisine tebessüm edeceği kapıyı açar. Açar da nebilerin bile hesap verdiği aynı yerde Rab seni kanlı gömleğinle öyle haşreder. “Dokunmayın buna, geçsin.” der. Dokunulmadan geçer, gider gideceği âlemlere.

Ciddi mücadelelerin, büyük kavgaların devam ettiği bütün devirlerde, Allah’a iman eden her mümin, hayatının kafiyesinin bu olmasını istemiştir.

Resûl-i Ekrem’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) beyanıyla, Allah, iş başa düştüğü zaman bu yola giren insanı beğenir:

عَجِبَ رَبُّنَا عَزَّ وَجَلَّ مِنْ رَجُلٍ غَزَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَانْهَزَمَ - يَغْنِي أَصْحَابَهُ - فَعَلِمَ مَا عَلَيْهِ، فَرَجَعَ حَتَّى أَهْرَيْقَ دَمَهُ

“Rabbimiz (azze ve celle), Allah yolunda savaşan şu kimseye taaccüp eder ve beğenir; arkadaşları bozguna uğradığı zaman sorumluluğunun bilinciyle geri döner ve öldürülünceye kadar düşmanla savaşır.”

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) devamla buyuruyor ki: *“Allah bu insandan meleklerine sitayişle bahsederek şöyle der: ‘Kuluma bakın, Rabbinden gelecek mükafata rağbetinden ve yine O’nun gazabından korktuğundan dönüp geriye geldi ve Allah yolunda canını verdi.’”*³⁵

Uhud harbinin bütün şiddetiyle devam ettiği hengâmda işi bu şekilde ele alan yüzlerce insan vardı.

İş başa düştü; O’nun vefat ettiği yerde siz niye duruyorsunuz, diyen pek çok kimse vardı.

Hayatının kafiyesini arayan pek çok kimse vardı.

Ölürken şehadet şerbetini içmeden gideceğim diye korkan pek çok kimse vardı:

Enes b. Nadr böyle düşünüyordu, Mus’ab b. Umeyr böyle düşünüyordu, Nesibetü’l-Mâziniyye böyle düşünüyordu, Seyyidina Hazreti Hamza böyle düşünüyordu, İbn Cahş böyle düşünüyordu. Resûl-i Ekrem’in etrafından nurdan bir hâle oluşturmuşlar, hepsi şehadeti gözlüyordu.

Bir aralık saflar bozulmuş, ordu dağınıklığa düşmüştü. Resûl-i Ekrem de (sallallâhu aleyhi ve sellem) vefat etti diye bir haber yayılmıştı. Bazılarında ciddi bir sarsıntı baş göstermişti. Herkes “İş başa düştü!” diye düşman saflarına hücum ediyor ve kendisinden beklenen şeyi eda etmeye çalışıyordu.

Olayı bize aktaran Sa'd b. Ebî Vakkas diyor ki:

“Savaş esnasında bir aralık halazadem İbn Cahş gözüme ilişti; kıyasıya sağa sola saldırıyor, yalın kılıç önüne kattığı kimseleri püskürtüyordu. Vücudunda sayılamayacak kadar çok yara izi vardı. Elbisesi parça parça olmuştu. Beni görünce, ‘Dayımın oğlu gel.’ dedi. Beni bir kayanın dibine çekti. ‘Bak, dedi. İş başa düştü. Burada bize düşen şeyin hakkını vermemiz gerekir. Bunun için dua edelim. Sen dua et ben âmîn diyeyim. Ben dua edeyim sen âmîn de.’

Sonra ben şöyle dua ettim: ‘Allah’ım, bana çok çetin bir kâfir gönder, saldırışı çetin olsun, baskısı çetin olsun. Onunla kıyasıya savaşayım. Sonra onun hakkından geleyim. Ganimetimi alıp gazi olarak geri döneyim.’

Karşımda dururken lâhut âlemlerinde gezen bu esrarengiz adamın bakışları çoktan öbür âlemlere gitmişti. O, benim dünyamı yaşamıyordu. Ben duamı bitirince ‘âmin’ dedi. Allah’a kalem ederim ki, Uhud neticele-nirken ben o duada istediğim her şeye sahip bulunuyordum.

Sonra o dua etti. Duasının başı benim duama benziyor ama sonu pek benzemiyordu. O şöyle dedi: ‘Allah’ım, bana çetin bir düşman gönder. Bugün son gündür. Bugün var olmanın mücadelesini veriyoruz. Ben o düşmanla kıyasıya savaşayım, kıyasıya vuruşayım ve evvela gazanın sevabını alayım. Sonra o benim hakkımdan gelsin. Beni şehit eylesin. Ben o hâlimle kanlar içinde senin huzuruna geleyim. Sen beni karşına al de ki, ‘Abdullah, burnuna, kulağına ne oldu senin?’ Ben diyeyim ki: ‘Allah’ım, Senin habibinin yolunda döktüm de geldim onları.’ Sen, ‘Doğru söyledin.’ diyesin. Ben de böylece kurtulmuş olayım.”

Bu, o günün, o mücadele gününün hakkını vermektir.

Sa'd b. Ebî Vakkas diyor ki: “Uhud savaşı bittiği zaman meydanda İbn Cahş’ı aradık. Bulduğumuz zaman Allah’a yemin ederim ki aynen duasında dediği gibi şehit olmuş ve burun, kulak gibi azalarını kaybetmişti.” İşte Resûlullah’a (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayatını vakfetmiş bu insan, dünyaya böyle veda edip gidiyordu.

Aziz Müslüman!

Sen de hayatının gayesi peşinde olacaksın.

Hayat şiirinin kafiyesi peşinde olacaksın.

Hayata bağlı sahte zevk ve safaları istihkâr edecek, küçümseyeceksin. İşte o zaman izzetinle yaşama hakkını kazanacaksın. Sen kendine sahip çıkar, kendinden bekleneni yerine getirirsen işte o zaman bataklıklar kurutulmuş olur. Ve nihayet bu işin en sonunda beklenen şeyi, mukadder olan şeyi arzu edersen endişe edeceğin bir şey kalmayacaktır. Ölümü mağlup ettikten sonra endişe edeceğiniz bir şey kalmayacaktır. Sizden istenen şey budur. Allah bu duyguyu sizin içinizde geliştirsin.

Âmîn.

22 Şubat 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

³⁵ Ebû Dâvûd, *cihâd* 38; Ahmed İbni Hanbel, *el-Müsne* 1/416.

22. İçte Derinleşme

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

“Bizim uğrumuzda gayret gösterip mücahede edenlere elbette muvaffakiyet yollarımızı gösteririz. Muhakkak ki Allah ihsan ehliyle beraberdir.” (Ankebût Sûresi, 29/69)

Muhterem Müslümanlar!

Büyük işleri büyük insanlar yapar.

Büyük davalara büyük insanlar sahip çıkar.

İnsanın büyüklüğü iç âleminin büyüklüğüyle ölçülür.

Bir insanın kalbi ne kadar mazbut ise o insan o kadar büyüktür. Kalbi ne kadar arızalı pürüzlü ise o insan o nispette küçüktür. Velew ki büyük görünse bile.

Kalbin mazbutiyeti ise onun, âhirete ve Allah’a bağlılığıyla ölçülür. Kim Allah’la ciddi münasebet içinde, Kur’ân’ın yolunda ve Resûl-i Ekrem’le münasebet içindeyse kalbi mazbut demektir. Ve cihanın üst üste problemlerini halledecekse işte bu iç mazbutiyetine sahip kimseler halledecektir.

İç istikametine ulaşan kimseler hayatı istihkâr edecek, dünya ve dünyaya ait her şeyi hafife alacak, Allah’ın büyük ve yüce gördüğü şeyleri o da büyük ve yüce görecek, onları yükseltmeye çalışacaktır.

İnsan iç âleminde ne kadar derinse o nispette vazifesini hakkıyla yürütecektir.

İç âleminde herhangi bir derinliği yok ise..

Allah’la münasebeti yönünden sığ ise..

Gençken de öyle olacak, olgunken de öyle olacak, yaşlıyken de öyle olacak. Öyle yaşayıp öyle ölecek ve hiçbir hayra, hiçbir berekete vesile olmayacaktır.

Mükemmel fertler mükemmel işleri çevirecek, büyük müşkülleri kâmet-i bâlâlar çözecektir. Problemler, onların elinde tereyağından kıl çeker

gibi, Allah'ın tevfik ve inayetiyle, hallolacaktır.

Kendisine düşen vazifeyi iç aydınlığı içinde, dünyada âhiretin sahnelerinde geziyor gibi gezen kimseler halledeceklerdir.

Ukbaya inanmış insanlar halledeceklerdir.

Kaybettiği şeylerin birkaç katını Allah'ın kendisine lütfedeceğine inanmış kimseler halledecektir.

Dünyanın, her sonbaharda solan bağ ve bahçesine mukabil, binlerce hazan mevsimi görse de tek yaprağı düşmeyen Cennet'e gönül kaptırmışlar halledecektir.

Ayların, güneşlerin batıp gitmesine mukabil, bütün batanlara mukabil batıp gitmeyen, bâki kalan Allah'a gönül vermişler halledeceklerdir.

Zira her şey iç aydınlığına, iç derinliğine bağlıdır.

İslam, ilk zamanlarda bir yükselme imkânı bulduysa hep bu iç aydınlığına ulaşmış insanlar sayesinde olmuştur. Baş aşağı gittiğimiz zamanlarda da hep dünyaya bel bağlandığı, âhiretin unutulduğu müşahede edilmiştir. Size bu mevzuyla ilgili iki tablo arz etmek istiyorum:

Abdurrahman b. Avf, Aşere-i Mübeşşere'den, Uhud'un kahramanlarından... Bir uzvunu orada bırakıp hayatı ondan sonra öyle eksik uzuvla yaşayanlardan... O diyor ki:

“Bedir'in tam fırın gibi yanıp kızıştığı esnada bıyıkları henüz terlemiş, sülün gibi iki delikanlı geldi yanıma. İkisinin de bana diyecekleri bir şey vardı ama ikisi de birbirinden saklıyordu.” Sonra bunların isimlerini öğreneceğiz ve tarihe de kaydolacaktır. Bunlar Hâris ile Afra'nın çocukları Muaz ve Muavviz idi.

“İçlerinden biri yanıma sokuldu ve bana dedi ki: ‘Amcacığım! Bana Ebû Cehil'i gösterir misin?’ Medineliydi bu delikanlı, on beş yaşlarındaydı. Ben, ‘Ne yapacaksın Ebû Cehil'i?’ diye sorunca ‘İşittim ki Mekke-i Mükerreme'de Resûl-i Ekrem'e eza edermiş. Ben bugün ona haddini bildireceğim.’ diye cevap verdi.

O benim yanımdan uzaklaşırken bu sefer öbürü kulağıma eğildi. O da aynı şeyi soruyordu. Her ikisi de bu şerefli vazifeyi tek başlarına yapmak istiyordu, bu sebeple durumu birbirlerinden saklıyorlardı. Ebû Cehil, o esnada topluluk içinde görünüyordu. Parmağımla işaret ederek, ‘İşte şu!’ dedim. Ben daha sözümü bitirmeden onlar Ebû Cehil'in yanında görünüyordular.”

Başına, gözüne indirdikleri kılıç darbeleriyle yere yıkmışlardı Ebû Cehil-

İ. Biri, İkrime'nin inen kılıcı ile kolunu kaybetmişti; fakat yine de sevinç içindeydi. Peygamberine kalkan ele ve o eli taşıyan kişiye cezasını vermişti zira. İşte bu duygu ruhuna işletilmişti onun. Hazreti Muhammed sevgisi damarlarında dolaşan kan hâline gelmişti. Yüce bir görgüye, derin bir his yapısına sahipti. Belki bir başka yerde cesedini de bırakıp gidecekti ama içi ferih ve fahurdu (rahattı), çünkü verdiklerini bâki ve sermedî bir hayat istikametinde vermişti.

Benzer bir vak'ayı Yermuk'ta görüyoruz. Yermuk, ölüm kalım savaşıdır. Halid'in, son dakikalarında sinema şeridi gibi gözünün önünden geçirip de o kare karşısına gelince "Dur bir dakika seni seyredeyim, tatlı tatlı seyredeyim!" dediği, müminler için tatlı dakikaların yaşandığı bir muharebedir.

Müminlerin sayısı bazı tarihçilere göre yaklaşık 30 bin idi. Karşı taraf ise 200 binlere varıyordu. Bir kişiye karşılık altı-yedi kişi düşüyordu. Düşman saflarında filler vardı, uzun mızraklar vardı; barbarlığı temsil eden her türlü silah vardı. Müminler, henüz bellerini doğrultamadıkları bir dönemde 30 bin insanla 200 bin kişinin karşısına çıkmışlardı. Usta manevralarıyla kendisini cihana kabul ettiren ve Batılı tarih yazarlarına Anibal'ı kapısına götürüp kumandanlık diletiren Seyyidina Halid bin Velid orduyu güzel tanzim etmiş, doğru insanları doğru yerlere yerleştirmişti. O, Müslümanlığın Batı'ya doğru açılma savaşını veriyordu.

Savaş günü akşama kadar bu işi bihakkın yerine getirdiler. Kabbas b. Eşyem bir adım geriye atmadı. "Biz Müslümanlığı tanıdığımızdan beri hep ileriye doğru adım attık! Yermuk'ta Bizans ordusu karşısında yenilmek, geri gitmek olmaz." diyordu. Rivayete göre Yermuk savaşında o gün elinde yirmi tane mızrak kırılmıştı. Etrafına şöyle sesleniyordu: "Allah yolunda doğranıp da yerinden bir adım geriye atmayacak adama kılıç ve mızrak verecek yok mu?"

Bizans çemberi geldi, onları sardı, fakat yine de bir adım geriye gitmediler. Biraz sonra da Allah, idbarı ikbale (düşüşü yükselişe) çevirdi, rüzgârlar Müslümanların tarafından esmeye başladı. O iki yüz bin kişilik ordu, savaşın sonunda yüz binini muharebe meydanında bırakıp kaçacaktı. Bu birlik kimin önünde kaçıyordu!

Habbaş b. Kays, o gün atının sırtına binmiş sabahtan ikindiye kadar savaşmıştı. İkinci vakti güneş gurup edeceği an ikindiyle öğleyi beraber cem' edip de kılâyım diye atının üzengisine davranınca birdenbire baş aşağı gitmişti. Öğlen savaşırken bacağını kaybetmiş, fakat akşama kadar

bunun farkına dahi varamamıştı.

Kandan irinden bir deryanın çağladığı hengâmda namazına koşan mücahit, namaza koşmadan evvel ayağını bıraktığı yeri aramaya başlıyordu! Ayak gündüz kesilmişti ancak o, akşam atından inerken bunun farkına varıyordu.

Bu nasıl iç derinliği, bu nasıl Allah'a bağlılıktır ki insan, ayağını kaybeder de duymaz. İşte onlarla bizim aramızdaki büyük fark budur. Onların Allah'a bağlılığıyla bizim bağlılığımız arasındaki fark budur... Dünya ve ukbayı birbirinden böylesine ayıran bir cemaatti onlar.

Bu cemaat iki yüz binlik orduyu önüne katmış sürüyordu. Ordunun yüz bini meydanda dökülmüş, öbür yüz bini ise kaçıyor. Artık Hirakliyyus ordusunun kumandanı Suriye'den ayrılırken hüznün içinde elini kaldırıyor, "Elveda! Elveda!" diyordu. Bir daha bunların karşısında buraya dönmek mümkün değildir. Elveda diyor, ebediyen Suriye'yi terk edip ayrılıyordu.

O gün Müslümanların şehitlerinin sayısı ancak üç bindi. Elinde onlarca kılıç ve mızrak kırılan, hayatı istihkar edip küçümseyen bu insanlar, Resûl-i Ekrem'in yüce adının Bizans surlarında dalgalanmasını temin etmiş oluyordular.

Antakya, Hama, Humus, Lazkiye'deki tepelerden "Muhammedun Resûlullah" sesleri yükseliyordu. O akşam ezanlar okunurken üstlerinin kanıyla sağda solda kendilerine namaz kılacak yer arayan mücahitler, Resûl-i Ekrem'in adının bir merhale daha ileriye götürülmesinin sevinci ve huzuru içindeydiler.

Bu duygu ve bu düşüncenin size her şeyi getireceği kanaatindeyim.

Allah'a gönül vermişliğin, Kur'ân'a bel bağlamışlığın, Hazreti Muhammed'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) teslim olmuşluğun bize çok şey getireceği kanaatindeyim.

Şu iki büklüm belimizi, bunun dışında başka şeylerle doğrultmamız da mümkün değildir. Onun için her şeyden evvel bütün dikkat nazarlarımızı bir tek noktaya yoğunlaştırmak suretiyle, hep orada işlemek, oradan başlamak, ses ve soluğumuzu hep orada duyurmak lazım. O nokta, neslimizin gönlünün mamur edilmesi, onun iç derinliğine ulaştırılması, ukbayı büyük görür, onun karşısında dünyaya ait lezzetleri istihkâr eder hâle getirilmesidir.

Üç asırlık birikmenin neticesi, bu ağır yük altında, bu hacaletli vaziyetle

büyük mücahede ve mücadele verebilir miyiz, veremez miyiz? Onun inayetiyle vereceğimize inanıyoruz. Ondan medet ve inayet diliyor ve dileniyoruz. Rabbim bu büyük manevi mücadelede insanımızın dizine derman ve kalbine fer versin. Bizi artık başkalarının kapısında dilenci olarak dolaşmaktan halas eylesin, iç aydınlığına ulaştırsın, bizi aziz eyleyeceği yola hidayet edip aziz eylesin.

Âmîn.

8 Şubat 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

23. Hakka Hürmet ve İstikamet

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا
وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

“Şüphesiz ‘Rabbimiz Allah’tır’ deyip de sonra dosdoğru olanlar var ya, onların üzerine akın akın melekler iner ve derler ki: ‘Korkmayın, üzülmeyin, size (dünyada iken) vaat edilmekte olan cennetle sevinin!’” (Fussilet Sûresi, 41/30)

Muhterem Müslümanlar!

İlahî âlemlerden huzur ve emniyetin esip esip üzerlerine geldiği kimse-ler, inanıp istikamet içinde bulunan kimselerdir.

İnsanın imanının azameti nispetinde; onun istikameti, dürüstlüğü, hakperestliği, hakşinaslığı nispetinde dünyası huzurla dolu olur; âhirette de –inşallah– kendisini bekleyen bir huzur vardır.

Burada istikamet üzere yaşamış, kendisine çekidüzen vermiş, Allah’ın istediği hâl ve şekli kazanmış bir insanı Allah cehenneme koyacak, ona azap edecek değildir. Âdet-i ilahî öteden beri hep o istikamette cereyan etmiştir ki mücrimler daima ceza görmüşlerdir, sevap işleyenler ise daima mükafata mazhar olmuşlardır.

İstikamet, hakşinaslık, hakperestlik, müminler için çok mühim hususlardır. Bunların yıkılması, hayat-ı içtimaiyenin (toplumsal hayatın) yıkılması demektir.

İçinde hakkın hürmet görmediği, hak sahiplerine haklarının verilmediği bir topluluk bugün ayakta olsa bile yarın ayaklar altında pâyimaldır, ezilmeye mahkûmdur.

Bir topluluğu ayakta tutacak küçüğünden büyüğüne kadar bütün müesseseler, şayet hakperestlik esasına dayanıyorsa, o toplum sağlam temeller üzerine oturmuştur ve o temeller ona istikbal vaat edebilir. O topluluk ileriye matuf bir şeyler yapabilir.

Öte yandan şayet bir topluluğun temelleri arasında hakperestlik yoksa

hak sahiplerine hakları verilmiyorsa, bu işi yürütecek müesseseler kendilerine düşen vazifeyi yapmıyorsa, fertleri hak karşısında iki büklüm değilse, o toplum bugün var olsa bile yarın onu bekleyen şey mezarlık olacaktır. Şimdiye kadar nice bağ ve bahçe, Cennet gibi yerler nice milletlere mezar olmuştur. Bugün ibret alınsın diye geziliyor.

Her millet için aynı şey mukadderdir. Hakperestlik içlerinde yıkıldığı, hakka hürmet kırıldığı, istikamet sarsıldığı, haklı hakkını alamadığı, haksız, haksız olduğu hâlde hak aldığı müddetçe, bugün olmasa dahi, yarın böyle bir topluluk pâyimâl ve derbeder olacaktır.

Bir topluluğu ayakta tutmak bazı şartların yerine gelmesine bağlıdır: Akli başında insanlar, hakka hürmet eder ve istikametten ayrılmazlar. Huzur içinde olmayı düşünen kimseler, huzurun haktan geleceğini düşünür ve o hesapla hareket ederler. İstikamet içinde bulunmaya çalışırlar.

Aziz Müslümanlar!

Hiç kimse, Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) beşere getirip hediye ettiği şeyleri hediye etmemiştir. Yeryüzü kurulduğu günden bugüne, insanoğlu yeryüzünde ispat-ı vücut edip ortaya çıktığı günden bugüne, Fahr-i Kâinat Efendimiz'in beşere hediye ettiği şeyleri getirebilmiş ikinci bir insan gösterilemez. Nebiler, veliler, siddıklar, Resûl-i Ekrem'in bahsettiği hediyeler karşısında hayret içindedirler. Bununla beraber O, kendi tebaası içinde, hakka hürmet ve hak sahibine hakkını verme mevzuunda âdeta tebaadan bir insan gibi hareket etmekten bir an dâr olmamıştır. Bir kimsenin arpa kadar hakkının kendisine geçmesine razı olmamış, en ufak bir endişe taşıdığı anda ise o hak sahibine mutlaka hakkını vermiştir.

Bir gün, Üseyd b. Hudayr bir şaka yapıyor. Fahr-i Kâinat Efendimiz de o sırada onun yanından geçiyor. Ve böyle uygunsuz şaka yapıp halkın güldürülmesinden hoşlanmadığı için parmağının ucuyla Üseyd'e dokunarak onu uyarıyor. Üseyd, yerinden fırlayıp, "Canımı acıttın yâ Resûlallah! Kısas isterim; bana dokundun, kısas isterim!" diyor.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) oracıkta kısas yapılmasına razı oluyor. Üseyd, ekliyor: "Ya Resûlallah! Sen bana dokunurken vücudum açıldı, parmaklarının ucu çıplak tenime değdi."

Resûl-i Ekrem, bunun üzerine kısas için kendi karnının üstünü açıyor. Üseyd b. Hudayr o zaman dudaklarını kapatıyor, Resûl-ü Ekrem'in mübarek karnını öpüyor ve "Benim maksadım buydu, hak almak değildi yâ Resûlallah!" diyor. Burada önemli nokta şudur: Fahr-i Kâinat Efendimiz,

hak isteyen biri karşısında, peygamberlik izzetine rağmen, dize geliyor, “Hakkını al!” diyor. Zira biliyor ki Allah huzurunda bu hakkı daha çetin alırlar.

Başka bir misal daha arz edeyim:

Hazreti Ömer Efendimiz bir sokaktan geçiyor. Cemaat içinden biri, kılıcını yarıya kadar sıyırmış, halka eziyet edecek bir pozisyonda tutuyor. Hazreti Ömer onun halka eziyet etmesini önlemek için daima yanında taşıdığı kamçısıyla o tebaasına dokunuyor.

O, halife-i rûy-i zemindir. İran’ı, üzerinde oturduğu tahttan alaşağı eden ve Bizans imparatorluğunu hâk ile yeksan eden büyük halife, tebaasından bir tanesine kamçısının ucuyla dokunuyor. Diğer yandan o kamçının ucu kendi kalbine gidip değıyor, kendi vicdanını yaralıyor. Hazreti Ömer, o zatla tekrar karşılaşacağı âna kadar aradan bir sene geçiyor. Bir sene boyunca sabahtan akşama, akşamdan sabaha belki bir lahza o hâdise aklından çıkmıyor. Bu arada devamlı ızdırap içinde. Ertesi sene duyuyor ki o zat hacca gitmeye niyet etmiş. Bu benim için bir vesiledir, diyor. O kişiyi evine davet ediyor, yemek ikram ediyor. Sonra da biriktirdiği üç beş kuruşu onun eline tutuşturuyor. Bunu orada harcarsın, bana da dua edersin, diyor. Bundan sonra o zatla Hazreti Ömer arasında şöyle bir diyalog geçiyor:

– Biliyor musun bunları sana niçin yaptım?

– Niçin yaptın ey Allah’ın peygamberinin halifesi?

– Bir sene evvel çarşıda dolaşırken sana kamçımın ucuyla dokunmuş-tum.

– Ben onu hatırlamıyorum ey Allah’ın Peygamberinin halifesi.

– Ama ben hiç unutmadım!

İşte karşı tarafın azametini, celadetini, celaletine bakmadan hak edene hakkını verme mevzuudur bu. İslam tarihinde ayakta duranlar, bu esas üzerine durdular; yıkılanlar da bu kaideyi yıkıp onun altında kaldılar.

Sadece Devr-i Saadet bununla serfiraz değildi. Sonraki devirlerde de bunun pek çok misalini müşahede ediyoruz.

İstanbul fethediliyor; bir çağ açılıp bir çağ kapanıyor. Genç hükümdar tebaasının başındadır. Adaletli bir hükümranlık kurmuş; herkes hâlinden, vaziyetinden mesut ve memnundur. Bu konuda çok bilinen bir menkıbeyi yeniden arz etmek istiyorum:

Fatih, kendi camiini yaptırıyor. Cami, mimara tavsiye ettiği ölçüde

yapılmıyor. Sütunların başlarından biraz kesiliyor. Bu durum hünkârın canını sıkıyor. Caminin mimarı Sinan Atik'i çağırıyor. Mimar, Osmanlı bünyesinde kendisine imkân verilmiş, hürriyetine kavuşturulmuş azatlı bir köledir. Büyük mimarların yanında iyi yetişmiş ve büyük mimar olmuş, Fatih, camiini yaptırırken de o camiye baş mimar olarak tayin edilmiştir. Fatih, ceza olarak mimarın elinden veya parmağından bir miktar kestiriyor. O da o gün için İstanbul'un ilk şeyhülislamı ve kâdî'l-kudâtı olan Hızır Çelebi'ye müracaat ediyor. "Hükümdarı sana şikâyet ediyorum." diyor.

İstanbul'u fetheden insan...

Çandarlıları, karşısında el pençe divan durduran insan...

Zağanoslara söz dinleten, Avrupa'yı titreten insan...

Bizans'ı bozguna uğratan insan...

Bir azatlı köle tarafından İstanbul'un kâdî'l-kudâtına, başhâkimine şikâyet ediliyor. Başhâkim, Fatih tarafından tayin edilmiş. O da birkaç gün evvel kendisini oraya tayin eden Fatih'e bir celpname yazıyor: "Hakkında caminin mimarı tarafından bir şikâyet vardır. Meseleyi tahkik etme mecburiyetindeyiz. Seni Allah'ın ahkâmına davet ediyorum." Koca hükümdar iki büklüm geliyor Hızır Çelebi'nin karşısına. Sinan Atik de orada bulunuyor. Dikkatinizi çekerim, Fatih içeriye girdi diye yüce adliye divanında Fatih'e yer vermiyor.

Hazreti Ömer de bir zimmî (gayrimüslim) ile yargılanırken yan yana oturmuştu. Kâdî Şurayh, Hazreti Ömer'i muhakeme ederken "Davacının yanına ey müminlerin emiri!" demişti. Kâdî Şurayh, Hazreti Ali'yi muhakeme ederken de "Seni dava edenin yanına dur!" demiş, halifeyi ayakta bekletmişti. Hızır Çelebi de aynı şeyi yapıyordu işte.

Bir devlet, bir millet yükselecekti, kaide lazımdı ona.

Hak işleyecek, hak hürmet görecek, hakşinaslık hükümferma olacaktı.

Fatih, büyük hükümdar, kadının karşısında ayakta duruyordu. "Söyle, iddian nedir?" diyor, Sinan Atik de cevap veriyordu: "Hünkârım bana emir verdi; sütunların başları şöyle olacak diye. Ben emre muhalefet ettim. Kendi mimarlık anlayışıma göre kestim, biçtim, bir şeyler yaptım. O da benim elimi kesti. Bu işin cezası el kesmek midir? El kesmek ise ben buna razıyım, değilse hükümdarın da elinin kesilmesini istiyorum."

Fatih meseleye itiraz etmiyordu. Bu bir menkıbedir, gerçekten mimarın elini kesip kesmediğini tam bilemiyoruz. Menkıbeye göre kadı karar

verir. Buna göre mimarın elinden kesildiği kadar Fatih'in de eli kesilecektir! Cellat gelir. Bu sırada Sinan Atik uzaktan manzarayı seyretmektedir. Hak karşısında iki büklüm olan padişahı seyretmektedir. Padişahın eliyle oraya dikilen kâdı'l-kudatın bu mevzudaki hakperestliğini, gözünü budaktan esirgemeyişini seyretmektedir. Ve birden elini kaldırır:

“Vallahi, ben bu işin bu kadar ciddi olduğunu bilmiyordum, hükümdara hakkımı helal ettim. Yalnız benim çoluk çocuğumun nafakasını üzerine alsın. Ben yarım elimle bu işi yapamam artık, bu kadarını tekeffül etsin.” der.

O sırada Fatih, önceden hazırladığı bir topuzu çıkartır ve kâdı'l-kudâ-tına göstererek şöyle der; “Vallahi, ben zanlı olarak huzuruna geldim. Burada Allah'ın ahkâmına göre hükmetmeseydin bununla senin cezanı verecektim!”

Bunun üzerine Hızır Çelebi de daha önceden hazırladığı bir kılıcı çıkarıp Fatih'e gösterir ve şöyle der: “Vallahi, ben de seni buraya celbederken bunu hazırladım. Eğer benim hükmüme razı olmasaydın bununla senin hakkından gelecektim!”

Adalet mekanizması da idare mekanizması da böyle hakperest olmalıdır. Hâkim, karşısına gelen mazlum kim olursa olsun, hakperestlikten ayrılmamalıdır. Yoksa bu enkaz altında onlar da kalacak, nesil de kalacak, bizler de kalacağız. Zira milletleri var eden hakperestliktir, hakka hürmettir. Allah'ın inayeti ve ihsanı hakperestlerle beraberdir. Şu âna kadar ayakta kalanların hepsi bu sağlam kaideye, düstura riayet ettiler. Bundan sonra da böyle olacaktır. Yoksa niceleri gibi bizim de bağ ve bahçelerimiz bize mezar olacaktır. İşte dün ve bugün mezalim altında inleyen milletler bize ders olsun. Adalete riayet etmediler, hakkı ayakta tutmadılar, sonra da zulme uğradılar, gadre uğradılar. İşgalci devletler tarafından istila edildiler.

Cenab-ı Hak bizi, neslimizle beraber muhafaza etsin.

Âmîn.

29 Şubat 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

24. Ahlâk-ı Âliye

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ۗ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ۗ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۗ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۗ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ۗ وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ۗ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ۗ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Rahman’ın has kulları o kimselerdir ki onlar yerde tevazu ile yürürler. Cahiller kendilerine laf atarsa “Selâmetle!” derler. Geceyi Rab’lerine secde ve kıyam ederek ibadetle geçirirler. Ey Ulu Rabbimiz, derler, cehennem azabını bizden uzaklaştır. Zira onun azabı tahammülü zor, ömür tüketen bir derttir. Ne kötü bir varış yeri ne fena bir yerleşim yeridir orası! Rahman’ın o has kulları, harcamalarında ne israf eder ne de eli sıkı davranırlar; bu ikisinin arasında bir denge tuttururlar. Onlar, Allah’la beraber başka bir tanrıya yalvarmazlar. Allah’ın muhterem kıldığı bir canı haksız yere öldürmezler. Zina etmezler. Kim de bunları yaparsa günahının cezasını bulur. Kıyamette, o büyük duruşma gününde O’nun cezası katmerli olur ve azapta, zillet içinde ebedî kalır. Ancak şu var ki dönüş yapıp iman edenler, güzel ve makbul işler işleyenler bundan müstesnadır. Allah onların kötülüklerini iyiliklere, günahlarını sevaplara çevirir. Çünkü Allah gafurdur, rahîmdir (çok affedicidir, merhamet ve ihsanı boldur).” (Furkân Sûresi, 25/63-70)

Muhterem Müslümanlar!

Hazreti Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) insanlık için gönderilmesinin en mühim gayelerinden biri, Allah’ın rızası istikametinde bir beşerî teşekkül, bir beşerî tekevvündür.

İnsanın insanca varlığına yeni bir şey ilave etme... Ona Muhammedîlik ilave etme...

Bu ilaveyi yaparken insanın Allah'la münasebetini takviye etme.

Hazreti Âdem'den, O'nun devrine kadar yaşayan insanlığın yeniden kendisini kontrol etmesi, yükselmek için yeniden hazırlığa geçmesi, yeniden tepeden tırnağa kendisini süzmesi, durumunun bu işe müsait olup olmamasına bakması...

İşte bu hususlarda ders vermek üzere Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) şanı yüce bir nebi olarak gönderildi. Kendisine inananlar bembeyaz güvercinler gibi pervaz edip yücelere yükseldiler. Onu tanımayanlar ise baş aşağı gayyalara yuvarlanıp gittiler.

Bu yüce ahlâkın tesisi ve bu yüce ahlâka göre bir cemaatin teşkili, Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) gönderiliş gayelerindedir. Onun içindir ki bu ahlâkı tesis etme, bu ahlâkla cemiyetler ve cemaatler teşkil etme, ailelerin manevî yapısını bu ahlâka göre inşa etme, O'nun ümmetinin her bir ferdinin derdi, davası ve ideali olmalıdır.

Her fert bu mevzuda kendine çekidüzen verecek, kendinden istenen şeyi yerine getirmeye çalışacak, o ahlâk-ı âliyenin sağlam, değişmez bir huy hâline gelmesi için lazım gelen şeyleri yapacaktır.

Ahlâk-ı âliye, sürekli uygulaya uygulaya gönlümüze girecek ve zamanla bir edep hâline gelecektir. Ahlâk-ı âliyeyi kendimize mâl etme yollarından biri, alıştırma ve tekrarlardır.

Bir hekimin reçetede bize beyan ettiği şeylere uyuyor gibi hassas olacak; bize acı da tatlı da gelse ahlâk-ı âliye üzerine yaşayacak ve şurasını katiyen hatırdan çıkarmayacağız:

Pek çoklarında küfür, bir alışkanlığın muktezası olarak mevcudiyetini devam ettirdiği gibi pek çoklarında da iman ve imana müteallik yüce ahlâk, alışkanlıklar neticesinde mevcudiyetini devam ettirir. Zamanla bizde ahlâk köklü bir huy hâline gelecek ve artık hiçbir hâdise onu söküp içimizden atamayacaktır.

Ahlâkı ruhumuza yerleştirme yollarından bir tanesi de dostu ve muhiti, yaşadığımız çevreyi iyi seçmedir. Muhit, hem iyi hem de kötü yönde kişinin karakterine tesir eder. Kitaplar kadar tesirlidir. Muallimler kadar tesirlidir. Okullar kadar tesirlidir. İyi bir arkadaştan iyi bir komşuya kadar ondan iyi bir yolculuk arkadaşına, ondan da iyi bir mahalle efradına kadar fertler üzerinde ciddi bir etki bırakır.

Ahlâk-ı âliyeye ait hususların, içinde bulunduğumuz toplulukta yaşanması, ferd olarak bizim o ahlâkı yaşamamızı kolaylaştıracaktır. Kötülerle beraber düşüp-kalkma ise âdeta yılanlar tarafından çepeçevre sarılmışız gibi bizi alıp başaşağı götürecektir. Sadî'nin ifadesiyle, "Kötü arkadaş insanı cehenneme çeker götürür." Kötü arkadaştan, kötü ve şerir komşudan, kötü çevreden, kötü atmosferden uzak durduğunuz nispette yüksek ahlâkî değerleri yaşama imkânını bulacaksınız.

Ahlâk-ı âliyi elde etme hususunda diğer ve çok mühim bir faktör de insanda ihsan şuurunun, ruhunun gelişmesidir. Diğer bir deyişle şu tekvînî âyetlerin şerha şerha ferdin önüne serilmesi, kâinat kitabını herkese okutturma yolunun bulunması ve her yerde hâzır ve nâzır Hazreti Allah'a fertlerin inanır hâle getirilmesi hususudur. Böylece insanda ihsan şuur ve sırrının tecelli etmesi sağlanacaktır.

İnsan, bu sayede kötülöklere karşı kendisini engellemiş olacaktır. Fenalıklar karşısında mücadele gücünü ve şevkini artıracaktır. İnsan, bu şuuru elde ettiğinde yukarılara doğru pervaz edecek, arşiyeler çizerek Hazreti Muhammed'in arkasında yerini almaya çalışacaktır.

Resûl-i Ekrem'in bize getirdiği şeylerin gönüllerimizde yer bulması, onları kabul edip yaşamamıza ve ihsan sırrının içimizde zuhur etmesine bağlıdır.

Peki, ihsan şuurı nedir?

Allah'ı görüyor gibi ona kulluk yapma. Siz O'nu görmesiniz dahi O sizi görüyor.

İşte bu sırrı ruhunda yaşamaktır esas olan. Bu sırrın, fertlerin ruhunda yaşaması için hangi müesseseleri kurmak gerekiyor, ne yapılması icap ediyorsa onu yapmalı ve bu sırrın ve bu idrakin fertlerde teessüs etmesine yardım etmelidir. Onun için Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), Allah tarafından bir yönüyle meseleyi kolaylaştırıcı bu yola sevk edilmişti. O, ister istemez bu yolda yürüyor; Allah da O'nun bu yolda yürümesini istiyordu.

Her fert kendi kendini kontrol edecek. Her fert kendi içini murakabe edecek, kendi muhasebesini yapacak ve davranışlarını ayarlayacak. Her ferdin arkasında bir bekçi değil her kalpte bir yasakçı olacak. Allah korkusu ferdi iki büklüm yapacak. Rabbin adını duyduğu zaman saygıyla ürpercek. Ahlâk-ı âliye ile ahlâklanacak. Rahmetin arşının eteklerine tutunacak ve öylece yükselecek, terakki edecek, miraç yapacak.

Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) işte bu yola sevk edilmişti. Her sahabe bu şuur içindeydi. İşte o zaman lâl ü güher gibi dudaklardan dökülen sözler karşılık buluyordu. Nitekim Kur'ân'da bu husus şöyle zikredilir:

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا

“Rabbin âyetleri yanlarında zikredildiği zaman körler ve sağırlar gibi yan gelip yatmazlar.” (Furkân Sûresi, 25/73) Anlamaları gereken şeyleri anlarlar ve vicdanlarında bir ürperti meydana gelir. Sair canlılar gibi değildirler. Bir gönül taşırlar ve bu gönül onlara idrak ettirir.

Kur'ân bize bunu anlatıyor. Her sahabe bu işe baştan hazırmış gibi arzuydu. Her sahabe bu ruhla doluydu. Kendi kendini kontrol ediyor ve hakkında gelecek şeylerden tir tir titriyordu.

O meclisten içeriye girelim ve karşımıza çıkacak bir iki tablo ile ihsan şuurunun onlarda nasıl geliştiğini beraber görmeye çalışalım.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem);

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlarla taşlar olan o müthiş ateşten koruyun. Onun başında kaba yapılı, sert ve şiddetli melekler olup onlar asla Allah'a isyan etmez ve kendilerine verilen bütün emirleri tam yerine getirirler.” (Tahrîm Sûresi, 66/6) âyet-i kerimesini okuyordu. Birden bire meclisi lerzeye getirecek bir “hey” sesi duyulur. Biraz sonra Cebrael orada belirmiş, şöyle sormaktadır: “Yâ Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)! Allah'ın selamı var. Şu haykıran adama sorun bakalım ne diye haykırmış?”

Adam, o sırada yerde heyecanlar içinde can çekişmektedir. Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), “Âyât ü beyyinâtı okuyordum. Allah korkusundan haykırdı ve kendisini yere attı. Şimdi de can çekişiyor.” buyurur.

Bir başka defasında yine meçhul bir sahabe, Resûl-i Ekrem'den bir âyet işitir ve onun etkisiyle evinden çıkamaz. Ne zaman huzur-u Resûllullah'a gelmeyi düşünse ayaklarının bağı çözülür. Allah Resûlü, günlerce evinden dışarı çıkmayan bu delikanlıyı merak eder ve hâlini sorar. Derler ki: “Yâ Resûlallah! İşittik ki evine kapanmış. Ciddi bir dertle feryat ü figan

etmekte. Huzur-u Risalet-penahiye gelecek hâli yoktur.” Resûl-i Ekrem, bunun üzerine bu delikanlıyı ziyaret etmek için evine gider. Delikanlı kapıyı açıp da karşısında Resûl-i Ekrem’in gül cemalini görür görmez hemen boynuna sarılır. Ama biraz sonra da ayaklarının dibine yığılıverir. Allah Resûlü şöyle buyurur: *“Arkadaşınız için kefen hazırlayın. Allah korkusu ciğerini parçalamış onun.”*⁷³⁶

Allah korkusu ödünü kopardı mı bir ferdin, onun inhiraf etmesine, yoldan sapmasına imkân var mıdır?

Onun şekaveti düşünülebilir mi?

Yağması, talanı bahis mevzuu olabilir mi?

Başkalarının ırzını, namusunu çiğnemesine ihtimal verilebilir mi?

Katiyen ve kâtıbeten. Bir gönül ki o gönülde mehafetullah ve muhabbetullah; Allah korkusu ve Allah sevgisi böylesine derinlemesine kök salmış, onu hâkimiyeti altına almış, ayaklarının bağıni çözecek hâle getirmiştir. Böylesi bir insan, elini uzatacağı her fenalıkta ateşten bir kıvılcıma uzanıyor gibi elini geri çeker, günahlardan fersah fersah uzak durur. Aman yâ Rabbi! Sana sığınırım, der.

İnsanınıza sunacağınız en büyük armağan bu ruhun gönüllerde neşv ü nema bulacağı müesseseleri, misyonları tesis etme, gelecek nesillere onu hediye etme olacaktır.

Üç asrın yozlaştırdığı, manevî hayatını güdükleştirdiği milletleri yeniden diriltme ve ihya etme ancak böyle mümkün olacaktır. Ölü gönüllerimize, Cennet’ten gelen kevserler gibi âb-ı hayatlar ancak bu yolla verilebilecektir.

Binaenaleyh İslam’ın yüce ahlâkının ve Muhammedîliğin –ki ona günümüzde havadan sudan daha çok muhtacız– gönüllerimize kök salması, ihsan şuuru ve ihsan sırrının geliştirilmesine bağlıdır. Cenab-ı Hak bu vadide vazife görme imkânını elde bulunduran zatlari ikaz eylesin, irşat eylesin.

Âmîn.

9 Mayıs 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

³⁶ el-Hâkim, *el-Müstedrek* 2/536; el-Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 1/530

25. Muhammedî Ahlâk

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

“(Resûlüm!) Muhakkak ki Sen yüce bir ahlâk üzeresin.” (Kalem Sûresi, 68/4)

Muhterem Müslümanlar!

Ahlâkı, insanın yaratılışının gayesi yapan Hazreti Allah, güzel huylu olmamızı, istediği gibi davranmamızı isteyen Hazreti Allah, bunu en güzel şekilde temsil eden Hazreti Muhammed’i (sallallâhu aleyhi ve sellem) en yüce ahlâkla donatarak, en mükemmel şekilde önümüze geçirerek, mihrabımıza koyarak bize imam kılmış ve O’nun o yüce davranışlarından ders alma imkânını bizim için hazırlamıştır.

Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), siyeriyle, megâzîsiyle bir imam olarak kıyamete kadar önümüzde rehber olacak ve biz, cemaat olarak daima O’nun arkasında, güzel şeyleri O’ndan öğrenecek, O’nun temsil ettiği güzellikleri temsil etmeye çalışacak ve böylece Allah’ın hoşnutluğunu kazanacağız.

Katiyen inanıyor ve biliyoruz ki bundan sonra kıyamete kadar Hazreti Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) rehberliğinin dışında başka bir yolla Allah’a vâsıl olmak mümkün değildir.

Binaenaleyh beşer her halükârda O’na muhtaçtır. Alacağı en son ve en mükemmel dersi O’ndan alacak, O’nu dinleyecek, gönül hayatını O’nun sözleriyle ve davranışlarıyla donatacak; bu sayede mükemmel insan olacaktır. Zira Kur’ân, O’nun yüce bir ahlâk üzere yaratılmış olduğunu kasemle, yeminle anlatıyor:

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

“Kasem olsun ki Sen yüce bir ahlâk üzere bulunuyorsun.”

Gerçekten de Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu yüce ve bu yüksek olan ahlâkı en âli şekilde yaşamış, bıktırıcı, usandırıcı, tedirgin edici hâdiseler karşısında asla darılmamış ve kırılmamıştır. Ala-

bildiğine bir zindelik içinde daima Allah'ın emirleri üzerine yaşamış ve bu mevzuda mukavemet göstermiştir.

Ne olumsuz esintiler onu yıldırılmış ne müspet taraftan gelen mükellefiyetler onu bıktırmış ne de semadan ve arzdan inen ve çıkan belalar onda tedirginlik meydana getirmiştir. O, daima zorluklara tahammül eden bir insan olarak yaşamış; maddî musibetlere dayandığı gibi manevî musibetlere de göğüs germiş, böylece ahlâkın en yücesiyle serfiraz olduğunu göstermiştir.

Ahlâkın en başında, Rabbe kullukta vefalı davranıp bozgunculuk yapmama gelir.

Allah'ın sırtınıza yüklediği sorumluluklar karşısında dayanma ve darılmama gelir.

İşte en başta Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) bunu yapmıştır. O, bütün insanlığı hak ve hakikate davet vazifesiyle serfiraz edildiği zaman, "Kime ne anlatacağım? Kim beni dinler?" demeden, insanların içine dalmış ve hak ve hakikati neşretmiştir. Felaketleri göğüslemiş, musibetten doluya tutulmuş ve zaman zaman bulunduğu yer O'nu tehdit eder hâle gelmiş; fakat bu hususların hiçbirinde O, en ufak yılgınlık ifade eden bir şey göstermemiş, Rabbine karşı kullukta daima ciddi bir teslimiyet içinde, o kulluk vazifesini yerine getirmeye çalışmıştır.

Resûl-i Ekrem, irşat ve tebliğin alabildiğine zor olduğu Kâbe'de kalabalık halkın arasında neşr-i hak yapıp hak ve hakikati tebliğ ederken etrafın tehdidini kâle almamış; daima Allah'a ciddi bir teslimiyet içinde bu vazifeyi yerine getirmeye çalışmıştır. Bu mevzuda katlandığı, maruz kaldığı yüzlerce olayı, Efendimiz'in yakınlarındakiler bize naklederler. Ben, burada sadece dayanma ve darılmama, yılgınlık göstermeme, gönül verilen şeyde sonuna kadar sebat etme hususunu aydınlatma maksadıyla bir iki tanesini arz edeceğim.

Belli bir dönemde gözü dönmüş ve bakışı bulanık bir kısım kimseler, Resûl-i Ekrem'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) destek olmamış, O'nun yanında durmamışlardı. Yanında olmak şöyle dursun, pek çoğu karşısına çıkmış, bu büyük davada O'na kötülük yapmış, O'nu vazgeçirmek istemişti. Ama o ilahî meşcerelikte çiçekler ve güller açtıktan sonra onların da düşünceleri ve kanaatleri değişmiş, Resûl-i Ekrem'e itaat etmişlerdi.

O dönemin şahitlerinden biri anlatıyor:

"Ben Beytullah'ın yanında duruyordum. Bir vakar ve teslimiyet içinde

Rabbisine kulluk yapmak üzere Resûl-i Ekrem Kâbe'nin dış duvarlarından içeriye girdi, Beytullah'a doğru yaklaştı. Ciddi bir tazim içinde Rabbisine secde etti, başını yere koydu, dua etti, yalvardı, yakardı. Kim bilir ne diyordu? Ama tanıdığımız kadarıyla herhâlde dediği şey “*Ümmetî, ümmetî!*” idi. Zira o, daha beşikte bile bunu diyor, insanlığı düşünüyordu. Mahşerde bunu diyeceğini Allah da kendisine bildirmişti. Biz, O'nu öyle tanıdık.

O sırada İbn Ebî Muayt, hadisin ifadesiyle “*eşka'l-kavm*” (kavminin en talihsiz, en şaki insanı),³⁷ diğerlerinin kışkırtmasıyla kalktı, birinin kapısının önündeki yeni kesilmiş bir devenin işkembesini sürükleye sürükleye getirdi ve Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) başının üzerine koydu. Efendimiz'in secde ettiği yere işkembenin pis suları akıyordu, ağır bir baskı boynunun üstüne binmişti. Başı yerde ümmeti için yalvaran, “*Allah'im, onların kalplerini yumuşat.*” diyen Peygamber'inin başına işkembe koyuyor, sonra da katıla katıla gülüyorlardı. Bu manzarayı bize anlatan diyor ki, gülerken birbirlerine dayanıyor, birbirlerinin içine giriyorlardı. Büyük insanın ise başı yerde “*Ümmetî, ümmetî!*” diyordu.

Biraz sonra gelişme dönemini yeni idrak etmiş genç bir kız çıkageldi. Ciddi bir teessür içinde gözleri dolu doluydu. Bu, Resûlullah'ın kızlarından biri idi. İşkembeyi Resûl-i Ekrem'in başının üzerinden kaldırırken gözyaşlarıyla âdeta babasının kirlenen mübarek tenini yıkamaya çalışıyordu. Başını secdeden kaldıran Resûl-i Ekrem, kızına şöyle diyordu:

يَا بِنِيَّةُ، لَا تَبْكِي، فَإِنَّ اللَّهَ مَانِعُ أَبَاكَ

“Kızcağızım! Sakın korkup, endişe edip de ağlama. Allah babanı koruyacak, O'nu zayi etmeyecektir.”³⁸

Bir gün gelecek, O'nun etrafında toplanacaklar, O'na dilbeste olacak ve gönül verecekler. Günümüzün insanı için de aynı şeyleri söylüyoruz. Bütün inkârlarına ve tenkitlerine rağmen Resûl-i Ekrem onların ellerini de bırakmamış, bırakmayacaktır. Zira kendisi şöyle buyuruyor:

“Benim ve ümmetimin misali neye benzer biliyor musunuz? Ateş yakan bir adama. Adamın biri bir ateş yakar ve bu ateşe kelebekler gelip düşerler. Sizler de bu kelebekler gibi ateşe doğru koşuyorsunuz. Bense eteklerinizden tutmuş o ateşe girmeyin diye uğraşıyorum.”³⁹

Onlar tehâluk gösteriyor (acele ediyor), ateşe girmek için saldırıyorlar; ben ise eteklerinden tutmuş bırakmıyorum.

Biz öyle inanıyoruz ki O, kıyamete kadar eteklerimizden tutacak bizi bırakmayacaktır. Bu arada bir kısım talihsizler, şekavetlerinin kurbanı olacaklardır. Fakat Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) dünyası zayi olmayacaktır. İnanın ve itimat edin.

يَا بُنَيَّةُ، لَا تَبْكِي، فَإِنَّ اللَّهَ مَانِعُ أَبَاكَ

“Ağlama kızcağızım, Allah senin babanı zayi etmeyecektir.” diyen Hazreti Muhammed'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) bakınız! Bu ne yüce ahlâktır ki başına işkembe koyanlara karşı dahi meseleyi dayanmakla, darılmakla karşılıyor, sabırla karşılıyor ve vazifesinden zerre kadar geri durmuyor.

Durum ne zaman değişti, nerede düşmanları bu işten vazgeçti? Nerede eteklerine gül atılması gereken bu sultanın eteklerine güller atılmaya başladı ve etekleri mücevherlerle dolduruldu? Aradan on iki, on üç sene geçmişti. Resûlullah, kendi köyünü, yerin göbeğini terk edip Medine'ye gitmişti. Orada da bu düşmanlar O'nun karşısına çıkmışlar ve bir Uhud kavgası meydana getirmişlerdi.

Okçusuyla, silahşörüyle, süvarisiyle, piyadesiyle O'na hücum etmişlerdi ve mübarek başındaki miğferi kırılmıştı. Miğferin halkaları yanağını delmiş, dişini kırmıştı. Manzarayı gören Ebû Ubeyde'nin ödü kopmuştu. Peygamber'in kanları akıyordu! Halkaları çıkartayım derken onun da dişleri kırıldı. Hayatının sonuna kadar bu kırık dişleriyle iftihar edecekti. Nebiler Nebisi kanlarını siliyordu. Baş yarılmış, diş kırılmış, vücudunda yara bere meydana gelmiş, hakka ve hakikate davet ettiği bir cemaat tarafından hücum ve taarruza maruz kalmıştı. Allah Resûlü, bir taraftan damla damla yere akan kanlarını siliyor, bir taraftan da Peygamber'in başını, gözünü yaran bir kavim nasıl felah bulur, diye endişe ediyordu.

Bir başkası da söz konusu vak'ada Nebi'nin durumunu şöyle anlatıyordu. “Gözümün önünde canlanan bir Allah peygamberi var. Cemaati kendisine kötülük yaptı. Başını yardılar, dişini kırdılar. Kanlar içinde ellerini Yüceler Yücesi'ne kaldırdı ve şöyle diyordu:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

*“Allah'ım, cemaatimi mağfiret eyle! Bunlar beni bilmiyorlar; bilseler yapmazlar.”*⁴⁰

Nitekim kendisi de öyle diyordu. Ne var ki birtakım endişeleri vardı.

Peygamberin başı yarılır, dişi kırılırsa Allah bu cemaatin altını üstüne getirir.

Allah'ım, diyordu Peygamber, bunlar beni bilmiyorlar; bilseler yapmazlar.

Onu sıradan bir insan zannediyor, Ebû Talip'in, Abdülmuttalip'in yetimi, Abdullah'ın oğlu biliyorlardı. Keşke anlasalardı ki O, Allah'ın nazarında bir serfiraz, bilselerdi bir sultan. Bilseler yapmayacaklar. "Helâk etme Allah'ım, mağfiret et." diyordu.

Bu ne sabırdı! Başı yarıldığı, dişi kırıldığı zaman dahi dayanıyor, darılmıyor ve kırılmıyordu. Kur'ân, O'nun bu ahlâkını şöyle resmediyordu:

وَأَنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

"Ey şanı yüce peygamber! Kasem olsun ki Sen yüce bir ahlâk üzerine yaratıldın." Bu kadar kötülüklerimize rağmen bizi terk etmedin. Hâlâ mescitlerimizde Seni anan, hâlâ Sana olan aşkıyla inleyen, hâlâ feryat eden, hâlâ kendisini heyecandan yere atan kimseler var. Demek ki kalplerimize taht kurdun, gönüllerimizi terk etmedin. Demek ki bizi bırakmadın.

Yangın bacayı sardı, mescide kadar ulaştı, sokaklarda çirkef akmaya başladı, fakat buna rağmen Sen bizi terk etmedin. Mescitlerimizde ve başımızda oldun ve bizden ayrılmadın. Bu ne sabır, bu ne tahammül, bu ne âlî ahlâktır ki bir an bile bize sahip çıkmadan dûr olmadın.

Aziz Müslümanlar!

Evvel ve âhir her şey yüce ahlâka bağlıdır. Evvel ve âhir her şey, Allah'ın bize yüklediği mükellefiyetler karşısında dayanmaya, sabretmeye, darılmamaya ve kırılmamaya bağlıdır. Yılgınlık göstermemeye, direnmeye, azme ve kararlılığa bağlıdır.

Bir gün gelecek, şafak sökecek; bir gün gelecek güneş doğacak, ahlâksızlık hâk ile yeksan olacak, ağlayan gençliğin yüzü gülecek, ayrı bir dünya kurulacak. O dünyayı intizar ediyor ve şimdiden o dünyayı idrak etmiş gibi, o dünyanın burcu burcu kokularını duyuyor gibi oluyoruz.

Cenab-ı Hak bu ümidimizde bizi hüsrana mahkûm etmesin. Sultan-ı zîşan olan Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ruhaniyetini bir an bizden uzaklaştırmasın.

Âmîn.

16 Mayıs 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

³⁷ İbn Hişam, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, 2/285.

³⁸ İbn Hişam, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, 2/264; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* 66/338.

³⁹ Buhârî, *enbiyâ* 40; Müslim, *fezâil* 17-19.

⁴⁰ Buhârî, *enbiyâ* 54; Müslim, *cihâd* 104-105.

26. Müslümanlık Hâl İledir

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

“Gerçek müminler ancak o kimselerdir ki yanlarında Allah zikredilince kalpleri ürperir; kendilerine O’nun âyetleri okununca bu, onların imanlarını artırır ve yalnız Rabbilerine güvenip dayanırlar.” (Enfâl Sûresi, 8/2)

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ۗ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ۗ أُولَٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا ۗ خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا

“Kendilerine Rabbilerinin âyetleri hatırlatıldığında, onlara karşı sağırlar ve körler gibi davranmazlar. Ve şöyle niyaz ederler: ‘Ey keremi bol Rabbimiz! Bize gözümüzün, gönlümüzün süruru olan temiz eşler ve nesiller ihsan eyle, bizi müttakilere önder eyle!’ İşte onlara, hak yolda sabır ve sebat göstermeleri karşılığında, kendilerine cennetin üstün sarayları verilecek. Oraya selamla, hürmetle buyur edilecekler. Hem de devamlı kalmak üzere oraya girecekler. Orası varılıp yerleşilecek ne güzel bir yerdir!” (Furkân Sûresi, 25/73-76)

Muhterem Müslümanlar!

Mümin, bir gönül eridir. Mümini tanımak isterseniz, onu kendi davranışları içinde değerlendirmeniz lazımdır. Mümin, kendi davranışlarıyla kendisine mümin dedirten kimsedir.

Gönlü aydın, içi aydın, duyguları canlı, kafası işleyen, terkip kabiliyetinde insandır. O, Rabbi hesabına O’ndan gelen fermanları dinlediği zaman körler, sağırlar gibi kulağının üzerine yatmaz. Rabbimin beyanıdır, diye gerekli tazimat ve tekrimatı gösterir. Rabbinden gelen her şey, pratikte ve hayatta onda hemen karşılığını bulur.

O, söylemekten daha çok yaşamaya dikkat eder. Sözleri yaşadıklarına yer yer tercüman olsa bile, yaşadıkları söylediklerinden daha fazladır.

Bu bezm ve bu devran, öyle müminlere şahit olmuştur ki, hayat boyu onların sarf ettikleri sözleri, cümleleri toplasanız mümin olduktan sonra beş yüz cümleye varmaz. Fakat öyle şeyler yapmışlardır ki binlerce cilt kitabı bir araya getiren insanın yaptığı iş dahi onların onda birine varmaz.

Mesela on sekiz yaşında, düğün evine girer gibi İslamiyet'e giren Mus'ab b. Umeyr'in, o yaşından sonra vefat edeceği âna kadar, bütün hayat boyu konuştukları belki beş yüz kelimeye varmamıştır.

Onlar hakikat erleri, davranış erleridir. Hakikat erleri, fikir erleri ve fikrini yaşayan erlerdir. Biz davranışlarımızla müminiz. Davranışlarımızla mümin olmayı bıraktığımız günden bu yana derbeder ve perişan bulunuyoruz.

Müslümanlığı, debdebeli muhteşem sözler içinde, çalım satarcasına başkalarına anlatmaya kalktığımız günden bu yana, nefsimize anlatmayı terk ettiğimiz günden bu yana, ona çekidüzen verme işini bıraktığımız günden bu yana derbeder ve perişan olduk, pâyimaliz, ayaklar altındayız.

Müslüman, davranış insanıdır.

Bir Müslümanın, namaz kılariken secdede iki defa inlemesi, bir nasihatçinin elli defa kükremesinden daha fazla tesir icra eder.

Bir müminin, Rabbin huzurundayken titreyip ürpermesi çok daha fazla müessir olacaktır. Nice ehl-i velayet vardır ki Rabbinin adını, peygamberinin yüce ismini duyduğu zaman hıçkırığa hıçkırığa ağlayan ümmî ninelerin verdiği dersi veremez. Çünkü onlar Rabbinin adını duyduğu zaman bulgur gibi kaynarlar. "Hazreti Muhammed" denildiği zaman renkleri sararıp solar. Siz endişe edersiniz, başını secdeye koyar da kalkamaz bu kadın, diye. Pek çok veli, böyle ümmî bir kadın kadar nasihatçi olamaz.

Bizler kendi cemaatimize nasihatçi ve vaiz olamadıysak eğer, bu bizim kendi iç boşluğumuzdan, gönül eri olamayışımızdandır.

Nerede bu Müslümanlık?

Demek ki içte büyük bir boşluk var.

Demek ki biz, hak ve hakikate kâmet-i kıymetine uygun tercüman olmuyoruz. Olsaydık böyle mi olurdu bu insanlığın hali? İç sesimizi duyuramıyoruz. Gönül heyecanlarımızı insanların vicdanlarına duyuramıyoruz.

Çünkü onlardan mahrumuz. Bu mevzuda perişan ve derbeder olduğumuz için bu perişanlık ve derbederlik bütünüyle içtimaî hayatımıza aksetmektedir.

Sadece konuşan, felsefi diyalektik yapan bir yığın lafazan ve gafil insan, bir asırdan beri bizi aldattı. Hakikat eri olamayan bu insanlar bizi aldattı ve omuzlarımızın üzerinde yükseldiler.

Nerede iç yakıcı bir nağme tutturulduysa arkasından cüzdanların doldurulması hesap edildi. Ve yığın yığın kurban verildi.

Hevesine kurban gidenler... Midesine kurban gidenler... İkbaline kurban gidenler... Debdebeye kurban gidenler... İhtişamın kulu ve kölesi olanlar... Size nasihat edenler gaflete daldılar ve hakikate tercüman olmadılar.

Müslümanlık bir hâldir. Müslümanlık bir havadır. O havayı estirmeniz gerekir.

Bırakın yalanı! Bırakın davranışlarındaki sun'îliği! Siz davranışlarınızla hakikat gamzedin. Söz söylemenize lüzum yoktur. Göreceksiniz, o zaman insanlar bir hâle gibi etrafınızda toplanacaktır.

Mus'ab, Resûl-i Ekrem'in bezmine girmiş bir delikanlıydı. Hevesatına takılacağı günlerde girmişti. Anası, her gün onu kapıda beklerdi. Saçlarını okşar, ona kuş tüyünden döşekler sererdi. Adeta üzerine titrerdi.

Hayatın kendisine güldüğü, bütün rehavetiyle çepeçevre kendisini sarıldığı ve âdeta bütün rehavetiyle bir atmosfer hâlinde kendisini boğacağı zaman Mus'ab birdenbire Habbab b. Eret vasıtasıyla Resûl-i Ekrem'in sesini ve soluğunu duydu. Beyninden vurulmuş gibi İbn Erkam'ın evine koştu. O günden sonra da bir daha peşinden ayrılmadı.

Sessiz infiali içinde O'nun huzurunda hep el pençe divan dururdu. Söz yoktu onda. Bir gün Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) ona "Habeşistan'a git!" dedi; o da gitti ve vazifesini yaptı. Hıristiyanlar içinde icra-i faaliyette bulundu. Kur'ân konuştu, Kur'ân düşündü, Kur'ân'a tercüman oldu. Kur'ân koktu, Kur'ân aksetti. Yumuşak döşekleri, önüne inip kalkan sofraları terk etmiş bu feragat sahibi özverili insan, Mekke-i Mükerrerme'den ayrılığa dayanamadı ve gün geldi, hasbîliği içinde yine postuna sarılıp döndü.

Medine'ye hicret fermanı çıkınca bu defa da oraya hicret etti. Ana, yurt, yuva, yumuşak döşekler ve sofralar her şey terk edilmişti. Yine samit infiali içinde hareket ediyordu.

Mescid-i Nebevî...

Kerpiçten yapılmış duvarlarıyla, hurma elyafıyla kaplanmış tavanıyla, hurma ağacından kaideleriyle sade Mescid-i Nebevî.. Maddî yapısı itibarıyla bu kadar sade fakat Arş-ı Âzam kadar âlî Mescid-i Nebevî...

Resûl-i Ekrem o mescitte parmağını kaldırıyor ve Mus'ab'ı göstererek, *“Şunu görüyor musunuz?”* diyordu. “Mekke’de gezerken panjurlar açılır da genç kızlar ona bakardı. Hayatında bir rahat ve rehavet vardı. Bir de şu hâline bakın. Elbisesi bile kalmamış, bir posta sarınmış burada duruyor. Emir bekliyor. Emir ver de yapalım ey Resûlullah diyor.”

O, verilen emirleri hep sâmit infiali içinde yapmıştı. Nihayet Uhud sarına kadar gelmişti. Uhud öyle çetindi ki o orada mücadele edecek ve iradesinin hakkını verecekti. O gün sırtında teberrüken Resûl-i Ekrem’in cübbesini taşıyacaktı. Kanatlanmış uçuyor gibiydi. Yine sessizdi. Yine sâmit infial içindeydi. Resûl-i Ekrem’e karşı kılıç kullananlar, orada Mus'ab'ı görünce Resûl-i Ekrem’e ulaşamayacaklarını anlayıverdiler. O sessiz adam orada ateş kesilmişti. İbn Kamie, onun üzerine yürümüş, o ise Resûl-i Ekrem'i korumak için vücudunu bir kalkan gibi kullanmıştı. Kolu, bacağı budanmış; yere kapanmıştı. Yere kapanırken de yine sessizdi. Yüzünü saklarcasına kuma gömmüştü.

Mev'ize kitaplarında şöyle bir vak'a anlatılır: Resûl-i Ekrem, Mus'ab'ı göstererek ashâbına sorar: *“Biliyor musunuz, Mus'ab niçin yüzünü sakladı? Niçin kimseye yüzünü göstermek istemedi? “Bilmiyoruz yâ Resûlallah.” derler. “O, kendisi benim önümde bir sütne, bir perde olarak yıkıldıktan sonra bana da bir şey olacağını düşündü. Benim gözüm göre göre Resûl-i Ekrem'e bir şey yaparlarsa kolum yok ki kılıç kullanayım, elim yok ki sancak tutayım, başım yok ki kalkandır diye onu kullanayım. Ve ben bu hâlimle Allah'ın huzuruna gidersem, Rabbim bana ‘Mus'ab, Resûlullah'a dokundular sen neredeydin?’ derse ben ne derim? İşte onun için yüzünü sakladı.”*

Sessiz insan, dağ kadar iş yapıyor. Mus'ab'ın işini Kafdağı'na yükleseniz eritir Kafdağı'nı.

Yirmi beş yaşındaki delikanlı...

Daha bıyıkları yeni terleyen delikanlı...

Kur'ân, “Bana omuz ver.” dediği vakit “lebbeyk” deyip Kur'ân'a omuz vermeye koşan delikanlı...

Resûl-i Ekrem'in önünde yine sessizliği içinde yıkılıp gidiyor.

Onda lafazanlık yoktu.

Onda davranış vardı.

Yapayım da Müslümanlık nasılmış görsünler! İşte onu yapıyordu. Mümin de onu yapacaktır aziz Müslüman!

Lafla değil mesele; davranışlarla... İç heyecanı ve gönülden meseleye dilbeste olmakla... İktiza ettiği yerde haysiyet ve namusu dâhil her şeyi orada dökmekle...

İkbal hırsı bizi öylesine kısıvrak yakalamış ki vatanın birliğini ve muhafazasını üzerine alan delikanlılar dahi bu ikbal hırsıyla her gün birbirlerine düşüyor, birbirlerini vuruyorlar.

Demek ki gönüllerde Allah ve Resûlü yok...

Demek ki Kur'ân'a dilbeste olmak yok...

Demek ki davranışlarda Müslümanlık yok...

Bizi dilgir ve tedirgin eden, işte içinde bulunduğumuz bu hal ve bu vaziyettir. Bu işi götürecek hakikat erleri kalmadı. Lafazan ve gevezeler var sokaklarda. İş, duvarlara yazı yazmak olan bir kısım gafil ve nâdanlar var sokaklarda. Bununla kendi milletlerine ve vatanlarına bir şey yapacaklarını zanneden, gönülden ve histen mahrum, zavallı kılıflar, kalıplar var sahnede.

Öyleyse iş bitmiş diyeceğim, fakat Rabbimin rahmet ve inayetinden intizar ediyorum ki bu meseleye gönül verecek, bel bağlayacak insanlar ihsan eylesin! Mütemerrit gönüllerimizi uyarsın; hakikati ona duyursun ve doyursun ve bizi manevî açlıktan halas eylesin.

Aziz Müslüman!

Şunu arz etmek istedim. Dil, insanı Cennet'e götüren bir vasıta, bir vesiledir. Dil aynı zamanda insanı baş aşağı Cehennem'e de götüren bir vasıta, bir vesiledir.

Yerinde tutulan dil, insanı âlâ-i illiyyîn-i kemâlâta çıkarır. Yerinde de konuşan dil insanı âlâ-i illiyyîn-i kemalata çıkarır. Dil, Kur'ân'a tercüman olursa; dil, hakikat adına tercüman olursa insanı âlâ-i illiyyîn-i kemâlâta ulaştırır. Fakat dil lafazanlıkta kullanılırsa, onunla diyalektik yapılırsa, aldatma için kullanılırsa o dil insanı baş aşağı Cehennem'e götürür. Rabbim kötü dile sahip olmadan bizi muhafaza buyursun.

Unutmayalım ki; insandaki en mübarek ama aynı zamanda en tehlikeli uzuv dildir. Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), *"Dilinize sahip olun, Cennet'e gireceğinize kefil olurum."* buyuruyor. Onu güzel kullanın.

İrşad ve tebliğde kullanın. Hakikate aşına gönüllerinize tercüman olmada kullanın. Ben size kefil olurum, buyuruyor.

Rabbim bizi iki cihanın derbederliğinden halas eylesin. Aziz ve şerefli eylesin.

Âmîn.

30 Mayıs 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

27. Sırat-ı Müstakim Üzere Yaşamak

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ۗ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ۗ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۗ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۗ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ۗ وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ۗ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ۗ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Rahman’ın has kulları o kimselerdir ki onlar yeryüzünde tevazu ile yürürler. Cahiller kendilerine laf atarsa “Selametle!” derler. Geceyi Rable-rine secde ve kıyam ile ibadetle geçirirler. “Ey Ulu Rabbimiz, derler; cehen-nem azabını bizden uzaklaştır. Zira onun azabı tahammülü zor; ömür tüketen bir derttir. Ne kötü bir varış yeri ne fena bir yerleşim yeridir orası!” Rahman’ın o has kulları, harcamalarında ne israf eder ne de eli sıkı davranırlar; bu ikisinin arasında bir denge tuttururlar. Onlar, Allah’la beraber başka bir tanrıya yalvarmazlar. Allah’ın muhterem kıldığı bir canı haksız yere öldürmezler. Zina etmezler. Kim de bunları yaparsa günahının cezasını bulur. Kıyamette, o büyük duruşma gününde onun cezası katmerli olur ve azapta, zillet içinde ebedi kalır. Ancak şu var ki dönüş yapıp iman edenler güzel ve makbul işler işleyenler bundan müstesnadır. Allah onların kötülüklerini iyiliklere, günahlarını sevaplara çevirir. Çünkü Allah gafurdur, rahimdir (çok affedicidir, merhamet ve ihsanı boldur).” (Furkân Sûresi, 25/63-70)

Muhterem Müslümanlar!

Müslümanların yolu sırat-ı müstakimdir. Sırat-ı müstakim Cennet’in yoludur. Sırat-ı müstakim, Hazreti Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem), bütün enbiyadan sonra yürüdüğü büyük şehrahtır (selâmetli

yoldur). Sırat-ı müstakimle matluba, maksuda ulaşılır; sırat-ı müstakimle Cennet'e girilir ve Cemalullah müşahede edilir.

Sırat-ı müstakimden sapmaya ifrat ve tefrit diyoruz. O çizginin altında kalan da üstüne çıkan da sırat-ı müstakimden ayrılmış, Allah yolundan, Resûl-i Ekrem'in çiğnediği şehrahtan ayrılmış, meleklerin tahşidatı altında bulunan emin yoldan uzaklaşmış, sapkınlığa düşmüş demektir. Onun ehemmiyeti o kadar büyüktür ki Allah (celle celâluhû), günde kıldığımız namazların her rekâtında sırat-ı müstakimi dilemeyi bir vecibe olarak bize tahmil ve teklif buyurmuştur.

Sırat-ı müstakim, bütün bir hayatın nabzı hâlinde atmaktadır. Sırat-ı müstakimden inhiraf eden nice kimse vardır ki inhiraf ettiklerini kendisi dahi bilmez. Bu kimselerin ne âhîret hesabına ne de dünya hesabına yaptığı şeylerin hayır adına vaat edeceği bir şey vardır.

Aziz Müslümanlar!

Sırat-ı müstakim insanı olan mümin, davranışlarında ve sözlerinde doğrunun temsilcisidir. Onun bütün beyanları doğru olacaktır ve o, her daim yalandan sakınacaktır. Zira Kur'ân-ı mu'cizü'l-beyan, yalanı kâfirlerin sıfatı olarak anlatmaktadır. Aynı şekilde o, Resûl-i Ekrem'in nurlu beyanları içinde münafıklığa ait üç sifattan birisi olarak tavsif edilmektedir.

Söylenen herbir yalan, Allah'a karşı söylenmiş bir yalandır. İnkâr ve küfür ise Allah'ın varlığına delalet eden kâinata karşı bir yalandır. Yalan, Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) getirdiği esaslara karşı bir yalandır. Yalan öyle bir günahdır ki, Allah Resûlü'nün ifadeleri içinde, insanı günah bataklığına çeker götürür; zira bütün günahların temelinde yalan vardır. Sözde yalan, davranışta yalan, kanaatte yalan, verilen vaatten dönmek manasına hılfu'l-vaatte yalan...

Yalan, insanın içine nifak sokan çok mühim bir faktördür. Onun için Allah Resûlü sahih hadis-i şeriflerinde şöyle buyurur:

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا أُؤْتِمِنَ خَانَ

“Münafığın alâmeti üçtür: Konuştuğu zaman yalan söyler. Vaat ettiği zaman yerine getirmez. Bir şey emanet edildiği zaman hıyanet eder.”⁴¹

Bunların üçü de haddi zatında yalandır. Münafık, konuştuğu zaman yalan söyler, onunla hilaf-ı vaki (gerçeğe aykırı) beyanda bulunur. Söz verdiği zaman sözünden döner. Bu defa da karşısındakini aldatmış olur.

Sadece sözleri ile değil, davranışları ile de yalan söylemiş olur. Kendisine bir şey emanet edildiği zaman bu defa da içten, kalbinden emanete karşı hıyanet eder. Böylece Allah'a karşı da yalan söyler.

Alâ külli hâl, yalan, başlı başına bir nifak alâmetidir. Biz bu alâmetleri dallandırıp budaklandırırsak; üç desek, dört desek, beş desek fark etmeyecektir. Zira hepsinin temelinde korkunç bir yalan yatmaktadır.

Yalan, sırat-ı müstakimden sapmanın ifadesidir; Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) çizgisinden aşağıya düşmektir.

Buna karşılık bütün doğruları birdenbire ortalığa döküp saçmak, hepsini birden konuşmak da bir tefritin (aşırılığın) ifadesidir. Biri ifratsa diğeri tefrittir.

İnsan doğru konuşacak; insanın her konuştuğu doğru olacaktır fakat o, yeryüzünde ne kadar doğru varsa onların hepsini konuşmakla mükellef değildir. İşte bu da sırat-ı müstakimdir.

Ka'b b. Mâlik doğru konuşuyor, kurtuluşa eriyordu. Orada doğru konuşmak gerekiyordu.

Ebû Lübâbe doğruyu konuşuyor, zincire vurulmaya istihkak kazanıyordu.

Hâtib b. Ebî Beltea doğruyu konuşuyor, ancak bu doğru, onu yanlış bir neticeye götürüyordu.

Doğruyu yerinde söyleyecek ve yerinde de susacaksın. Her konuştuğun doğru olacak, fakat her doğruyu her yerde konuşmayacaksın. Müminin, ahlâk-ı âliye adına takınması gereken mümtaz sıfatlarından biridir doğru konuşmak.

Ka'b b. Mâlik der ki, "Evvel-ahir kurtuluşuma medar olan şey doğru konuşmamdır."⁴² Ka'b b. Mâlik, Tebük'e iştirak etmemişti. Yaz demiş, sıcak demiş, bağ bozumu meyve demiş, yumuşak döşek demiş, yarın giderim deyip bugünü yarına koymuş, derken fırsatı kaçırmıştı. Allah Resûlü çoktan gidip gelmiş; kendisi ise hüsrân içinde, kolu kanadı kırık bir şekilde Resûlullah'ın huzuruna çıkmıştı.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendisine sefere niçin iştirak etmediğini sorduğu zaman aklından belki yalan söylemek geçmişti, fakat "*en-Necâtu fi's-sıdk*" (Kurtuluş doğruluktur.) hakikatine sadık kalmış ve doğruyu söylemişti. İşte burası doğru söylenilmesi gereken bir yerdi. Allah, doğruluğa nigâhbandı. Resûl-i Ekrem de o doğruyu söyleyen simanın doğru söylediğine âşina bulunuyordu. Zira doğruluğu onu kurtara-

caktı.

Vak'a şöyle gelişmişti:

Allah Resûlü, Ka'b b. Mâlik'e niçin sefere katılmadığını sorduğunda onun cevabı şu oldu: "Hiçbir mazeretim yoktu yâ Resûlallah. Bugün dedim, yarın dedim, üzerime terettüp eden vazifeyi yapmadım. Bugünü yarına koydum, yarını öbür güne. Derken geriye kaldığıma şahit oldum ve geledim. Hiçbir mazeretim yoktu."

Allah Resûlü, bunun üzerine, "*Evine git ve affına ferman çıkacağı âna kadar bekle!*" buyurdu. Bu diyalogun üzerinden elli gün kadar geçmişti. Ona bu zamanın her lahzası, her dakikası Cehennem gibi gelmişti. Âdeta bu zaman dilimi, zakkum içiyor gibi ciğerlerini parçalayacak kadar ıstıraplı geçmişti. Elli günlük bir zaman. Siz onu Ka'b b. Mâlik'e sorarsanız bin sene cehennemde kalmış gibi ıstırap çektiğini söyleyecektir.

"Ağustos sıcağı, bağ bozumu, ailenin yanında kalma, çok basit mazeretlermiş bunlar. Ah keşke gitseydim, iştirak etseydim, onlarla bulunsaydım ve dönüp geriye gelseydin." diyordu içinden ama iş işten geçmişti. İşin doğrusunu bütün içtenliğiyle anlatmıştı. Geçerli bir mazereti yoktu. Elli gün sonra beraatına ferman çıkmış, sema affını imzalamıştı. Âdeta sevinçten uçarcasına huzur-u Risalet-penahiye gelmişti. Sahabe-i kiramdan Hazreti Talha onu kucaklayıp tebrik edince kendisini her şeyden arınmış gibi hissetti. Resûl-i Ekrem kendisini tebrik edince o anki duygularını bize şöyle anlatır:

"Ben hayatımda iki defa ciddi sevindim. Birisi Medine çocuklarının, Veda tepelerini aşip da Medine'ye gelen Resûl-i Ekrem'i istikbal etmek için söyledikleri "*Talaa'l-bedru aleynâ min seniyyâti'l-vedâ*" sözleri arasında Resûl-i Ekrem'in Medine'yi teşrif ettiği gün idi. Eğer sorulsaydı Cennet'e girmektense o günü yaşamayı tercih ederdim. O gün içimde öyle bir sevinç hâsıl etmişti.

Diğeri ise elli günlük ızdırabın sona erip de Allah'ın semadan affına ferman çıkardığı gündür. Ve ben, evvel ve âhir sıdkımın, doğruluğumun mükafatını görüyordum. Zira benim gibi sefere iştirak etmeyen niceleri vardı ki yalan söylemişler, bir mazeret uydurmuşlardı. Allah Resûlü mazeretlerini kabul etmişti ama Huzeyfe'nin kulağına "*Bunlar münafiktir.*" deyivermişti. Ebedî cehennemlerine imza atmıştı onların. Evvel-âhir benim kurtuluşuma medar olan şey ise doğru konuşmamdır."

Benzer bir olay da Hâtıb b. Ebî Beltea'nın başından geçmişti. O da doğru söyleyenlerdendi.

Resûl-i Ekrem Mekke-i Mükerrerme'nin fethine hazırlanıyordu. Sahabe der ki, Resûl-i Ekrem bir sefere çıkacağı zaman hedefini daima gizli tutar; O'nun ne tarafa gideceği belli olmazdı. Nitekim Mekke'nin fethine giderken de öyle gidiyordu, kimse nereye gittiğini bilemiyordu. Belki Ci'rane istikametinde gidiyor ama Taife çıkmış gibi gösteriyordu. Sonra yönünü birdenbire Mekke istikametine çeviriyor ve Mekkeliler için artık iş işten geçmiş oluyordu.

Hâtıb b. Ebî Beltea O'nun bu stratejisine vâkıf olmuştu. Bedir ashâbından büyük bir sahabiydi. O, Resûl-i Ekrem'in Mekke-i Mükerrerme'yi fetih hareketini önceden Mekkelilere haber vermek istemişti. Aslında doğruyu söylemişti. "Mekkeli bana sorarsa bunu doğru söyleyeceğim, yalan mı konuşayım." demişti kendi kendine. Bu minvalde bir mektup hazırlamış ve Mekke müşriklerine götürmesi için bir kadına vermişti. Ancak Cibril bu durumu Allah Resûlü'ne haber verdi. Hazreti Ali ve Mikdad, kadını derdest edip getirdiler. Saçlarının arasına sakladığı mektubu bulup çıkardılar. Mektupta Hâtıb'ın imzası vardı. Mektup, Allah Resûlü'nün hedefinin Mekke olduğunu haber veriyordu. Mektubu gören Hazreti Ömer kılıcını sıyırıp ve "Bırak beni, şu münafiğin boynunu vurayım, yâ Resûlallah!" dedi. Allah Resûlü, "*Sabret yâ Ömer!*" buyurdu.

Hâtıb bunun üzerine dizleri üzerine doğruldu ve şöyle dedi: "Bana bir müsaade verin, anlatayım yâ Resûlallah! Mekke-i Mükerrerme'yi fethediyorsunuz. Orada çoluk çocuğum, evlad ü ıyalım var. Başkalarının orada akrabaları, yakınları, destekleri var. Ben ise sahipsiz tek başıma bir insanım. Orada çoluk çocuğumu koruyacak kimsem yoktur. Siz nasıl olsa orayı fethedeceksiniz. Ben böyle bir ihbarda bulundum ki benim çoluk çocuğumu da onlar himaye etsinler." Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) "*Hâtıb doğru söylüyor.*" buyurdu.

Hâtıb doğru söylüyordu ama bu söylediği "doğru" doğru değildi. Doğru olsaydı o mektubun Mekke'ye gitmesine Allah müsaade eder, Cibril haber vermezdi. Resûl-i Ekrem bu mevzuda kırgınlık izhar etmez, Ömer öfkelenmezdi.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, yer var doğruyu söyleyeceksin yer de var ki söylemeyeceksin. Her söylediğin doğru olacak fakat bütün doğruları söyleme kararında olmayacaksın. İşte bu sırat-ı müstakimdir.

Mümin doğru söyleyecek; her söylediği mutlaka doğru olacak fakat Kur'ân'da anlatılan bütün doğruları ille de sokağa, ayaklar altına dökmek Kur'ân'a karşı büyük bir saygısızlıktır. Bu, Ebû Lübâbe gibi kendini direğe

bağlamaya mahkûm etmek demektir.

Bu, sırât-ı mustakimin ifadesidir. Her yerde, her mahfilde önüne geldiği gibi doğruya tercüman olma ve meseleyi ayağa düşürme hatta bahsettiği doğrulara fiilen ve kalben zıt hareket ve davranışlar içinde bulunma bir nifak alâmeti, bir ikiyüzlülüktür.

Hâtıb b. Ebî Beltea'nın muvakkaten yaptığı şey, İslam davasına karşı bir hareketti. Hazreti Muhammed davasına karşı bir hareketti. Sokaklarda, orada burada, çocukların yaptığı gibi İslam'ın ulvî duygu ve düşüncelerini olur olmaz yerlere yazmaya gitmek bir nifak alâmeti ve büyük İslam davasına büyük bir ihanetin ifadesidir.

Evet, her söylediğin doğru olacak fakat her doğruyu söylemek hakkın değildir. Sahabi misali yerinde doğru söyleyeceksin ve yerinde de doğruya karşı dilini yutacaksın. Bu, Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) yoludur.

Rabbim basiret ve anlayış ihsan eylesin. Dünyanın canavarlığı karşısında, tecavüz ve tasalluta geçme niyeti karşısında... Bunları hiç sayarcasına, bir kısım çoluk çocuğun İslam davası adına sokaklara dökülmesi eşimsali görülmedik bir hıyanet ve denaettir.

Mümin basiretli olur. Mümin müteyakkız olur. Mümin, sırat-ı müstakimin erkânına riayet eder. Mümin, içimizde oynatılan kuklaların arkasından gitmez. Hazreti Muhammed bezmine girmeye çalışır.

Rabbimiz iman davası içinde daire-i İslamiye'de daim ve kaim eylesin. Bizi sırat-ı müstakime hidayet eylesin. Hazreti Muhammed'in yolundan bir an olsun ayırmasın.

Âmîn.

6 Haziran 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

⁴¹ Buhârî, *îmân* 24, *şehâdât* 28, *vesâyâ* 8, *libâs* 69; Müslim, *îmân* 107-110.

⁴² Buhârî, *meğâzî* 79; Müslim, *tevbe* 53-55.

28. Müminin Haysiyetini Koruma

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾
 وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا صَوَانِدًا كَرُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً
 فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ
 فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekirse öylece sakının! Ona layık olduğu tazimi gösterin ve ancak O’na teslim olan Müslümanlar olarak can verin! Hepiniz toptan, Allah’ın ipine (dinine) sımsıkı sarılın, bölünüp ayrılmayın. Allah’ın sizin üzerinizdeki nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman idiniz de Allah kalplerinizi birbirine ısındırmış ve onun lütfu ile kardeş oluvermişsiniz. Bir ateş çukurunun tam kenarında iken oraya düşmekten de sizi O kurtarmıştı. Allah size âyetlerini böylece açıklıyor, ta ki doğru yola eresiniz.” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/102-103)

Muhterem Müslümanlar!

Huzurlu bir toplum, emniyet ve güven vaat eden bir toplum ancak yüce ahlâk ile bezenen insanlardan oluşacaktır. Toplumda ahlâk adına gördüğümüz bir kısım arızalar aynı zamanda o toplumdaki huzuru da alıp götürür, itminanı da alıp götürür, saadeti de alıp götürür, emniyeti de alıp götürür.

Toplumumuzun evvela ahlâk adına bazı eraciften temizlenmesi, sonra da Cenab-ı Hakk’ın methettiği, Kur’ân’ıyla bize ferman buyurduğu ahlâk ile bezenmiş olması lazımdır. Böylesi bir topluluk gökteki cemaatin yerdeki misalidir ve Allah’ın yeryüzünde matmah-ı nazarıdır. Allah, kâinat nizamını o topluluk için devam ettirir. Böyle bir topluluk yok olduğu zaman kâinatın, semaların ve arzın da manası kalmayacağından ötürü Allah onların da hepsini beraberinde yıkar.

Binaenaleyh her ferde düşen ilk vazife, böylesine salih bir topluluğu meydana getirmek, bu salih topluluğu ilmek ilmek dokumak, böyle bir

topluluğa sahip olmak ve bu mevzuda ciddi bir gayret içinde bulunmaktır.

Etrafımızdaki arızaları gidermek ve toplumumuzda bu anlayışı meydana getirmek suretiyle bu sıhhatli topluluğu oluşturmaya çalışacağız ki bu bize ait vazifenin bir yönüdür. Vazifeyi yaparken başkalarının kusurlarıyla uğraşmak, onları serrişte edip halkın arasında fâş etmek bu vazife-deki ifratın göstergesidir.

Her fert, kendi insanına karşı böyle bir vazifeyi yapmakla mükelleftir. Fakat bu vazifeyi yaparken aynı zamanda başkalarının ırzıyla, namusuyla, haysiyetiyle oynamamakla da mükelleftir. Onları kendi ırz, haysiyet ve namusu gibi hassasiyetle korumak zorundadır.

İşte bu anlayış içinde kusurların ortaya dökülmemesine, şahısların mahcup edilmemesine, ırz ve haysiyet meselesinin pâyimâl olmamasına (ayaklar altına alınmamasına) dikkat ederek, Müslümanlığın ve Müslüman cemaatin haysiyetini korumakla mükellefiz. Buna sırat-ı müstakim diyoruz. Vazife mutlaka yapılacak ama Müslümanların gizli ahvali de araştırılmayacak.

Seyyidina Hazreti Ömer Şam'a, Ebû Cendel'e mektup yazmıştı. Zira Ebû Cendel'in bir kısım şeyler karıştırdığı şayiası kulağına kadar geldi.

Evvela herkesi bir dinledi. Daha önce Sa'd b. Ebî Vakkas'ı veya Selman-ı Farisî'yi şikâyet edenleri dinlediği gibi Ebû Cendel'i şikâyete gelenleri de dinledi. Baktı ki şikâyetlerin devamı geliyor, meseleyi fâş etmeyecek şekilde Ebû Cendel'e şöyle bir mektup yazdı:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 حَمْدٌ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ۞ غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ
 الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهُ الْمَصِيرِ

“Kitabın indirilişi, Azîz ve Alîm, günahları bağışlayan, tevbeleri kabul eden, hem cezalandırması şiddetli hem lütfu bol olan Allah'ın katındandır. O'ndan başka ilah yoktur; dönüş yalnız O'nadır.” (Mümin Sûresi, 40/1-3)

Başka bir şey de yazmadı. “Sen şunu irtikâp etmişsin; bunu işlemişsin.” demedi. Bir süre sonra Ebû Cendel'in durumunu sorduğu zaman dediler ki: “Yâ Ömer, ne olduğunu bilemiyoruz fakat falan haftadan sonra bıçakla kesilir gibi kötü davranışları bitiverdi.”

Hazreti Ömer, hassas hareket ediyordu. Onu bu hassasiyete sevk eden bir faktör vardı ki ben dikkatinizi esas ona çekeceğim: Meseleyi herkese duyurmadan önleme, ortaya dökmeden istikamete hizmet etme. Bir mümine düşen ilk vazife, Hazreti Ömer gibi bu işi bir dinlemektir. Var mı? Arkası geliyor mu? Hakikaten bu dedikodu bahis mevzuu mu? Daha sonra açığa vurmadan çözmeye çalışmak gerekir.

Hazreti Ömer, bir gün yanındaki bir sahabiyle gezerken çölde kulübeciği içinde üzüm üsaresi, nebiz, koruk ya da nefesine mağlup olup şarap içen birisini görür. Hemen kapıdan içeri dalıverir. Adam karşısında halife-i rûy-i zemini görünce, hele Hazreti Ömer gibi cemalin ve celalin kendisinde müştereken tecelli ettiği bir zatı görünce mehabet ve mehafet karşısında iki büklüm olur.

Hazreti Ömer, “Nedir senin bu vaziyetin?” der. O da canını dişine takar ve der ki: “Ey Ömer, ya nedir senin bu hâlin? Müminlerin gizli hâllerini mi gözetliyorsun? Kur’ân diyor ki, *“Ve lâ tecessesû!”* (Casusluk yapmayın; halkın gizli şeylerini gözetlemeyin!). Oysaki sen benim evimin içine giriyorsun.”

Sahabi diyor ki: “Ömer ellerini başına koydu. Kendine veyl okuyarak mescide geldi. Durmadan ağlıyor, “Ey Ömer sen ne yaptın? diyordu. “Müminlerin kusurlarını araştırdın, ne yaptın?” diyordu. Mescide kapandı ve kimseye bir şey söylemedi.

Bir zaman sonra o adam mescide geldi. En arka saflarda duruyordu. Uzun boylu Ömer kendisini görecektir, çağırarak, halkın arasında kızacak, ayıbını söyleyecek diye ödü kopuyordu. Mescitten içeriye girer girmez korkudan ayaklarının bağı çözüldü de çöküverdi. Bir süre sonra Seyyidina Hazreti Ömer ona işaret edip yanına çağırarak. Kulağına eğildi ve şöyle dedi: “Allah’a yemin ederim ki seni gördüğüm o manzarayı kimseye haber vermedim.” Bu sefer adam Hazreti Ömer’in kulağına eğildi ve şöyle dedi, “Allah’a yemin ederim ki ben de o dakikadan itibaren o şeyi ağzıma sürmedim.”

Fenalıklar işte böylesine önleniyor, bir cemaat böylesine ilmek ilmek örülüyor, fakat bu arada sürçmüş, düşmüş, zelleğe, hataya, günaha maruz kalmış Müslümanın haysiyetinin korunmasına da dikkat ediliyordu. İşte bu, sırat-ı mustakimin ifadesiydi.

Dine davet edenlere, din-i mübin-i İslam’a çağrıda bulunanlara, Kur’ânî hayatı insanlara tavsiye edenlere, sahabinin yaşadığı bu hususu gösteriyoruz.

İşte sırat-ı müstakim anlayışı budur. İnsanların hatalarını ve sürçmelerini teşhir etmek, gizli yerlerde işledikleri günahları anlatmak, bir Müslümanın baş aşağı yıkılmasıyla iftihar etmek, öğünmek, “düştü de çok iyi oldu” demek ve buna sevinmek değildir. Zira bu namertliktir, insanlıkla bağdaşmaz.

Bir Müslümana yakışır keyfiyet şudur: Mümin, kardeşinin sürçtüğünü, günah işlediğini duyunca onu setretmeye çalışacak, hemen onu korumaya geçecektir. Efendimiz bu hususta şöyle buyuruyor:

مَنْ رَدَّ عَنْ عَرَضِ أَخِيهِ رَدَّ اللَّهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

“Bir kimse mümin kardeşinin ırzını (onun gıyabında) korursa Allah da kıyamet günü onun yüzünü ateşten korur.”⁴³

Mümin, kul hakkı içermeyen şahsi bir kusuru gördüğü zaman birkaç defa gözünü silecek ve hakikaten gözüyle gördüğü gibiyse “Allah’ım, bu kardeşimizin düştüğü şeye beni düşürme.” deyip dua ve istiğfarda bulunacak.

Aziz Müslümanlar!

Günümüzde sudan, havadan daha çok Kur’ân’ın, ahlâkımız adına bize telkin ettiği şeylere ihtiyacımız vardır. Kur’ân’ın bize tavsiye buyurduğu ahlâkı ve anlayışı yaşamadığımız sürece içtimaî hayatta sadece yarayı ve yamayı genişletmiş olacağız.

Müslümanların sinesinde kaktüs gibi yetişen bir şirzime-i kalîl (küçük bir topluluk), onların haysiyet ve kaderiyle oynamaktadır. Bunun karşısında kuvvetli ve güçlü bir alternatif olsaydı bu şekilde olmazdı. Demek ki bunların karşısında güçlü bir alternatiften bahsetmek mümkün değildir. Demek ki Müslümanlar birbirleriyle uğraşmakla meşgul. Demek ki Müslümanlar birbirlerinin ayıplarını araştırmakla meşgul.

Müslüman kendi davasının muhabbetiyle yaşasın, onu neşretmeye kendisini versin, o yolda çalışsın. İşte o zaman –Allah’ın tevfik ve inayetiyle– Müslümanın yüzü yerde kalmayacak, onuru muhafaza edilecek, gururu muhafaza edilecek ve salihler zümresi arasına iltihak edecektir. Rabbim bizi salihlerin arasına ilhak buyursun, onlarla payidar eylesin.

Cenab-ı Hak, bu mevzudaki icraat-ı sübhaniyesini bize anlatırken şöyle buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾

وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا سِوَا ذِكْرِهِمْ نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً
فَالَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ
فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

O Allah ki siz bir uçurumun kenarındayken kalplerinizi telif etti, O telif etmeseydi siz bir araya gelemezsiniz, O birleştirmesiydi birleşemezsiniz, O sizi millet yapmasaydı millet olamazdınız, O haysiyetinizi korumasaydı koruyamazdınız.

Haysiyetimizin kırıldığı, ufkumuzun karardığı, nasiyemizin (alnımızın) sarardığı şu günlerde Rabbim yeniden kalplerimizi telif buyursun, böylece bizi aziz eylesin.

Âmin.

13 Haziran 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

⁴³ Tirmizî, *birr ve sıla* 20; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 450.

29. Konuşma ve Soru Sorma Âdâbı

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ
مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾

“Muhakkak ki müminler, mutluluk ve başarıya erdiler. Onlar namazlarında tam bir saygı ve tevazu içindedirler. Onlar boş şeylerden uzak dururlar. Onlar zekâtı ifa eder (kendilerini maddeten ve manen arındırırlar).”

(Müminûn Sûresi, 23/1-4)

Muhterem Müslümanlar!

İnsan bir kere geldiği bu dünyada Cenab-ı Hakk'ın kendisine ihsan ettiği her şeyi, azamî tasarruf prensibi içinde en iyi şekilde nemalandırmak, ondan en çok semereyi almak, âhiret hesabına en verimli kılmak için gönderilmiş bir memurdur, bir görevlidir.

Dünyayı akıllıca değerlendiren insanlar Rabbin vaat ettiği dünya saadetine mazhar oldukları gibi bilhassa âhiret saadetine de ulaşır, ebediyen mesut yaşarlar. Diğer bir deyişle, bir kere dünyaya gelen insan hiçbir davranışının boşa gitmemesine, her hareketinin hayır hesabına geçmesine dikkat eder ki bunu din-i mübin-i İslam tanzim eder.

Her davranışımızda âhiret hesabına bir şeyler kazanmayı hedef alıyorsak akıllıca davranıyoruz demektir. Dünya huzur ve saadetinin temel taşı olan bu müstakim davranışlar âhiret saadetinin de esasıdır. Bunlar dünyada âhiret hesabına birer tohumdur.

Söz sarf ederken âhiret hesabına bundan nasıl semere alacağını düşünmek, akli başında her müminin hedefi olmalıdır. Ağzımızdan çıkan bu sözle biz âhiret hesabına bir şey kazanmış olalım. Sözlerimiz, Cennet semerelerinden bir semere olsun, cennet ırmaklarından bir ırmak olsun. Resûlullah'ın gönlünü hoşnut edebilecek bir semere-i Cennet olsun. Akıllıca sarf edilen bir söz olsun.

Mümin, Rabbin kendisine ihsan ettiği her şeyi O'nun nurlu yolunda ve nurlu bir istikbal istikametinde en mükemmel şekilde kullanır ve en

mükemmel semereleri almaya çalışır. Böyle hareket eden mümin, o nispette olumsuzluklardan uzaklaşmış, o nispette olumlu davranışlar içinde bulunmuş, hayırlı şeyler icra etmiş olacaktır.

Aklı başında bir müminin hayatında, kendisini, âhîret hayatını ilgilen-dirmeyen, içtimaî hayatı için çok lüzumlu olmayan meseleleri kurcalama, onlardan sorular çıkarmanın yeri yoktur.

Aklı başında bir mümin, akidesine ve ameline müteallik meseleleri lüzum hissettikçe ele alır. Zira Resûl-i Ekrem'in sahih hadislerindeki beyanı içinde bilir ki çok söz insanı baş aşağı götürür, yıkar.⁴⁴

Sahabi, "Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bilhassa şu üç şey-den hoşlanmazdı." diyor:

Bunlardan *biri*, her yerde ulu orta konuşma, her mesele hakkında fikir beyan etme, her şeyi biliyor gibi ille de bir beyanda bulunma.

İkincisi, müsrif ve mübezzir olma, yani malını sağa sola saçma, yerinde kullanmama.

Üçüncüsü ise sözünü yerinde kullanmama ve gelişi güzel sorular sorma, uygun olmayan, nezaketten ötürü tazim duyulması gerekli olan şeylere dair devamlı sorular yöneltme.

Bütün bunlar Allah'ın sevmediği ve Resûlullah'ın da (sallallâhu aleyhi ve sellem) hoşlanmayıp yasakladığı şeylerdir. Dolayısıyla asrımızın mümini, içinde yaşadığı devirde herkes hiçbir kriteri dikkate almadan soru soruyor, çeşitli meseleleri kurcalıyor, ben de yapayım derse –hafize-nallah– baş aşağı yıkılır, gider. Allah korusun, Cehennem'e doğru sürük-lenir.

Aziz Müslümanlar!

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), "*Çok soru sormayın.*" buyu-ruyordu. Hatta bir defasında,

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِن تَبَدَّ لَكُمْ تَسْوُؤٌ

"*Ey iman edenler! Açıklandığı takdirde hoşunuza gitmeyecek şeyleri sor-mayın.*" (Mâide Sûresi, 5/101) âyet-i celîle-i kerimesini bu münasebetle irat buyurdular. Siz, size tebliğ edilen şeylere sımsıkı tutunun, yaşayın. Benim size anlattığım şeylere bağlı kalın, bazı durumlarda bunun ötesini Peygamber biliyordur deyip geçin, soru sormayın. Gerekli olmayan, hayatî ehemmiyeti bulunmayan meseleleri kurcalamayın, diyordu.

Enes (radiyallahu anh) bize Saadet Asrı'ndan şu tabloyu aktarıyor: "Al-

lah Resûlü'nün bir seferinde canı sıkılmış, gazaplanmıştı. Zira herkes gerekli gereksiz bir sürü soru soruyordu. Bu duruma canı sıkılmış ve *“Selûnî”* (Gayri ne isterseniz sorun, hepsine cevap vereceğim.) buyurmuştu. Böyle âlî bir meclisti. O, minberde hutbe îrad buyuruyordu. Yer yer cemaat kalkıyor Resûl-i Ekrem'e sorular soruyordu. *“Sorun, ne sorarsanız, cevap vereceğim.”* dediği için soru soruyorlardı. Birisi kalkıp diyordu ki, “Ya Resûlallah! Hakkımda bazı şaibeler var. Benim babam kimdir?” Allah Resûlü ona, *“Senin baban falandır.”* diyor, hakkındaki şaibeleri bertaraf ediyordu. Başka biri kalkıyor, aynı şeyi soruyordu. Resûlullah, ona ise babasının başka bir şahıs olduğunu söylüyordu. Belki içi bozuk, belki de Resûl-i Ekrem'i deneme niyetinde olan başka birisi kalkıp diyordu ki, “Ben cennette miyim yoksa cehennemde mi?” Ona da dünyasını başına yıkacak şu sözü söylüyordu: *“Sen cehennemdesin!”*

Cemaat heyecana gelmiş, topluluk içindeki herkesin gözü dolmuştu. Sorulan bu sorular karşısında Resûl-i Ekrem'in nasıl rahatsız olduğunu sahabilerin hepsi hissetmişti ama ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Yerinde söz kesen bir insan olan Seyyidina Hazreti Ömer'in, burada da dizlerinin üzerine doğrulduğu görüldü. Ağlayarak şu sözü tekrar edip duruyordu:

“Radînâ billahi Rabben. Ve bi'l-islami dinen ve bi Muhammedin Rasûlâ”⁴⁵

Mescidi, Ömer'in gür sesi doldurmuş, herkes lerzeye gelmişti. Artık mescitte Resûl-i Ekrem'in değil Ömer'in sesi duyuluyordu.

“Rab olarak Allah'tan, din olarak İslam'dan, nebi olarak Hazreti Muhammed'den razıyız.”

“Kitap olarak Kur'ân'dan razıyız yâ Resûlallah...

Din olarak İslam'dan razıyız yâ Resûlallah...

Nebi olarak Senden razıyız yâ Resûlallah...”

Durmadan bu sözleri tekrar ediyordu... Nihayet sinirler yatışmıştı. Nebiler Nebisi şefkatle ona döndü, tatlı bir reveransla, *“İclis yâ Ömer, bârekallah”* (Allah'ın rahmeti seninle olsun, otur Ömer'im.) diyordu.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), sağda solda, ulu orta konuşup dedikodu yapma, malı saçıp savurma ve gelişigüzel sorular sormayı yasaklıyor. Bu üç şey, israftan ibaret olduğu için hepsini bir fasl-ı müşterekte topluyor ve insanın helakını bu üç hususa bağlıyor. İnsanları bunlardan nehyediyor, sakındırıyor.

Her yerde ulu orta söz sarf edenler, dilini tutamayanlar, konuşmuş

olmak için konuşanlar, beğendirmek için laf konuşanlar.. helâkettedir, kaybedeceklerdir.

Malını zayi edenler helâkettedir, kaybedeceklerdir.

Aynı zamanda peygambere karşı, hususiyle dine ait meselelerde çok soru soranlar helâkettedir, kaybedeceklerdir.

Aziz Müslümanlar!

Asrımızda dilin, söz söylemenin başımıza getirdiği afetlerden bir kısmını hadis-i şerif bize anlatıyor. Rabbim bu afetlerden bizleri muhafaza buyursun.

Söz söylemenin ve beyanın kıymetli kabul edildiği, hiç gereği olmayan yerlerde insanların muhakkak boy göstermek istediği asrımız...

Nefislerin firavunlaştığı ve beyanlarla insanların kendilerini halka kabul ettirmeyi düşündüğü asrımız... Bir yönüyle bir kısım kimseleri bu noktada mahv-u perişan etmektedir.

Hadis-i şerifte zikri geçen bu üç mevzuun bir diğer ortak noktası olarak şunu görüyoruz: Bir tarafta insanların mallarını saçıp savurmaları, lüks içinde bir hayat sürmeleri; beri tarafta ise açlık ve sefaletlerin yaşanması toplumsal hayatı zîr ü zeber edebilecek, karmakarışık hâle getirebilecek bir mevzudur. Dolayısıyla burada da Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) israfa parmak basıyor ve bir cemaatin bununla da helak olacağını buyuruyor.

Din ve dince mukaddes sayılan meseleleri hafife alırcasına onlar hakkında kesintisiz sorular sormak, dinin haysiyet ve namusu mevzuunda hassas olmamak, meseleleri gelişigüzel kurcalamak meselenin diğer bir yönüdür. Bu durumun da dinî hayatımıza müteveccih bir tehlike olduğundan ötürü, bizi yıkma ihtimali vardır.

Rabbim yıkıcı bu şeylerden bizi muhafaza buyursun. Lüzumlu yerde söz söylemeye bizi hidayet eylesin. Malı da yerinde sarf etmeye hidayet eylesin ve sadece ciddi hayatî sorular karşısında cevap vermekle, lüzumunu duyarak cevap vermekle bizleri serfiraz eylesin.

Fuzulî, mâlâyani, gereksiz şeylerden, gereksiz davranışlardan, gereksiz sözlerden, âhîret hesabına faydası olmayan, dünya hayatını tamir etmeyen veya toplumsal hayatımızın sağlığına bir şey getirmeyen faydasız sorular sormaktan bizi muhafaza buyursun.

Âmîn.

20 Haziran 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

⁴⁴ Buhârî, *i'tisâm* 2; Müslim, *hac* 412, *fezâil* 130-131.

⁴⁵ Buhârî, *ilim* 28, 29; *mevâkît* 11; *tefsir* 5,12; *fiten* 15; *i'tisâm* 3; Müslim, *fezâil* 134-138.

30. Kardeşlik Ruhü

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ
 أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

“Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizi tanıyıp sahip çıkmanız için milletlere, sülalelere ayırdık. Şunu unutmayın ki Allah’ın nazarında en değerli, en üstün olanınız, takvada (Allah’ı sayıp haramlardan sakınmada) en ileri olandır. Muhakkak ki Allah her şeyi mükemmelen bilir, her şeyden hakkıyla haberdardır.” (Hucurât Sûresi, 49/13)

Aziz Müslümanlar!

Allah (celle celâluhû), ilk nimetlerini cebr-i lütfî olarak, bizim irademiz, o mevzudaki isteğimiz işin içine girmeden bize lütfetmiştir. Rabbimizin, iradesiyle arz-ı endam eden insanlara bahşettiği sonraki nimetlerine gelince onlar birer küçük sebebe bağlanmıştır.

Rabbim bizi nimetlerle perverde edecek, dünyada ve ukbada aziz kılacaktır fakat bunları, bizim bu istikametteki bir kısım gayretlerimize bağlamıştır. Biz, bu istikamette bizden istenenleri yerine getireceğiz, Rabbimiz de bizi o nimetlerle perverde edecek ve aziz kılacaktır.

Hazreti Allah sizi yoktan yaratırken sizin iradenizin müdahalesi yoktur işin içinde. Sizi bu memlekette mümin olarak yaratırken yine iradenizin etkisi yoktur. Müslüman bir ana babadan dünyaya getirirken yine iradenizin müdahalesi yoktur. Bütün bunlar cebr-i lütfî şeklinde, Allah’ın lütfuyla cereyan eden şeylerdir ama daha sonra yeni nimetlerin sağanak sağanak üzerinize yağmasını bekliyorsanız bu, sizin iradenize ve bu mevzudaki ceht ve gayretinize bağlanmıştır. Sizden herhangi bir ceht ve gayret olmadıktan sonra Rabbin nimetleri size gelmeyecektir. Gelirse fevkaladeden gelecektir.

Aramızın bulunmuş olması, uzlaşmamız, sıcak bir atmosferde iyi ilişkiler kurma, müsamaha ahlâkı içinde ve sevgi atmosferi içinde yaşamak Rabbimizin büyük nimetlerindedir. Allah bunları bize lütfetmiş ve lütfe-

decektir fakat bunlar bu mevzuda gelişmiş idraklere, inkişaf etmiş gönüllere ve tam duyan ve duygulanan vicdanlara Rabbimizin lütfu olarak gelecektir. İnsanlar vicdanlarıyla, kalbleriyle ve kafalarıyla devreye girecek ve Rablerinden bunları isteyeceklerdir; O da lütfedecektir.

Onun içindir ki Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz bu mevzuda ümmetine şunu buyurur: *“Ben Rabbimden ümmetim için şunu şunu istedim, bana lütfettiler, fakat “Yâ Rabbi, ümmetimin arasına iftirak atma, onları bölme, parçalama.” şeklindeki duamı Rabbim kabul etmedi.”* Zira bu, ümmet-i Muhammed’in davranışlarına bağlı bir husustur. Ümmet-i Muhammed’in ittihadı, birlik olması, akli eren müdrik ve şuurlu kafaların, birleştirici ve uzlaştırıcı unsurları ortaya dökmesine bağlıdır. Bu bir rüştüne erme ifadesidir. Rüştüne eremeyen kimselerin uzlaşması düşünülemez.

Sokaktaki çocukların ebediyen kardeş olarak yaşadığını gösterebilir misiniz? İnsanın dışındaki mahlûkatın boğuşmadan yaşadığını söyleyebilir misiniz? Boğuşmadan yaşamak bir şuur, bir idrak işidir. Rabbim size o şuur ve idraki lütfedecektir ki civanmertlik yapacaksınız. Şuur ve idraki-nizle devreye gireceksiniz. Allah’ın size olan bu ihsanı sizin, iradenizin hakkını vermenize bağlıdır. Bakın sahabideki hangi anlayış Rabbin lütfunu ve ihsanını davet ediyordu?

Fahr-i Kâinat Efendimiz Medine’yi teşrif ettiği sıralarda Evs ve Hazreç kabileleri birbirleriyle savaşıp duruyorlardı. Herkes birbirine düşmandı. Ubâde b. Sâmit, Sa’d b. Muaz’a düşman, o da ona düşmandı. Fahr-i Kâinat Efendimiz’in ilk halkasını teşkil eden toplulukta neredeyse herkes birbiriyle kanlı bıçaklıydı. Resûl-i Ekrem onların ellerinden tutuyor, her muhaciri ensardan bir zatın evine koyuyor, bunları birbirine kardeş yapıyordu. Muhacir, aynı zamanda ensarın bağlarında çalışıyor ve bundan istifade ediyordu. Aradan aylar geçiyordu. Bir tarafta yurdunu yuvasını terk etmiş hiçbir şeye sahip olmayan fakir bir topluluk; muhacirler. Diğer tarafta yurdu yuvası olan, bağında bahçesinde çalışan varlıklı veya hiç olmazsa ziraî durumu iyi olan ensar. Muhacirler ensarın yanında çalışıyor, ensarın evinde yatıp kalkıyor, ensarla beraber yiyip içip oturuyordu.

Bir gün muhacirler geldi ve Resûl-i Ekrem’e dediler ki: “Ya Resûlallah! Ensar kardeşlerimiz bize yardım ediyorlar. Zira bizi kardeş kıldın onlarla. Fakat bu durum bizim zorumuza gidiyor. Onlara yük olduğumuz hissine kapılıyoruz. Biz Allah için Mekke’yi terk ettik, Allah için evlad ü ıyali terk ettik, Allah için yurdu, yuvayı terk ettik ve Allah için hicret ettik. Sırtı-

mızdaki elbise ve kursağımızdaki bir lokmayla hicret ettiysek sadece Allah için hicret ettik. Ama şimdi şu duyguya kapıldık, bizi mazur görün. Sanki ensar kardeşlerimiz bize baksın ve biz de onların sırtından beslenelim diye buraya hicret etmişiz gibi hissediyoruz kendimizi.”

Efendimiz ensarı çağırdı: “Bakın, dedi, muhacir kardeşleriniz ne diyor? Artık ayrılmak, kendi işlerini kendileri görmek istiyorlar. Belki çarşıda pazarda hamallık yapıp geçimlerini temin etmek istiyorlar.” Bu sözler üzerine ensar gözyaşı döktü ve dedi ki: “Yâ Resûlallah! Muhacir kardeşlerimiz Allah için fedakârlık yaptılar; yurtlarını, yuvalarını terk ettiler. Müsaade etsinler, Allah için biz onlara bakalım. Müsaade etsinler, onları evlerimizde barındıralım.”

Muhacirler aslında şunu demek istiyordu: “Hayır yâ Resûlallah! Bağışlasınlar bizi, bağışlasınlar ayrılalım bugünden itibaren. Biz hizmetimizin mükafatını alıyoruz, ağır geliyor bu bize. Bunun için hicret etmişiz gibi geliyor.”

Bir taraftan ensar, “Olamaz!” diye diretiyor, diğer taraftan muhacirler “İlle de ayrılalım.” diye diretiyordu. Ve Resûl-i Ekrem şöyle bir çözüm getiriyordu: “Evlerinden ayrılın, ancak bağ ve bahçelerde beraber çalışmaya devam edin. Siz de kazancınızı alırsanız, kendinize göre medâr-ı maîşetinizi temin eder, geçinirsiniz.” Ensarın gönlü razı olmuyordu; ama hakem Resûl-i Ekrem olduğu için razı oluyorlardı. İşte bu, Fahr-i Kâinat Efendimiz’in eliyle teessüs etmiş bir kardeşlikti.

Her muhacir bir ensara kardeş yapılmıştı. Allah Resûlü, Mekkeli Abdurrahman b. Avf ile Medine’nin sultanı, Uhud’un kahramanı Sa’d b. Rebî’yi birbirine kardeş yapmıştı. O Sa’d ki şehitlik anlarını yaşarken hâlini soran Muhammed b. Mesleme’ye yaralarından kan damlaya damlaya şöyle diyordu: “Peygambere selam söyle, Uhud’un arkasından cennetin kokuları geliyor bana.”⁴⁶

Abdurrahman b. Avf diyor ki:

“Kardeşim Sa’d bana öyle bakıyordu ki evde kendisi en mütena, en güzel odayı bana ayırmış, beni orada yatırıyor. Ailesi için de bir yer ayırmış, onlar da orada kalıyordu. O küçücük evini bölmüş, parçalamış, bizi de içinde barındırıyordu.”

Sa’d, kardeşiyle o kadar ilgileniyor ki onu evlendirmeyi bile teklif etmişti.

Ne var ki Abdurrahman b. Avf civanmert bir insandır. Kendi çoluk çocu-

ğunu Allah için terk eden bu insan, ruhuna ağır gelebilecek böyle bir şeye razı olmadı ve cevabı şu oldu:

“Kardeşim, sen bana pazarın yolunu göster. Ben hamallık yapmasını da bilirim.”

Şerefli sahabi, Mekke’de büyük ticaret yapıyordu. Dışarıdan gelen ker-
vanlar önce Abdurrahman b. Avf’a ulaşıyordu. Bu güleç yüzlü, tatlı çeh-
reli adamı görmeden tüccarlar geçmiyordu. Ama orada eline bir ip
alacak, pazar pazar dolaşacak, yok mu hamala yük taşıttırarak diyecek,
hamallık yapacak, maişetini öyle temin edecekti.

İşte böyle bir kardeşlik şuuru ve kardeşinden Müslümanlık hesabına bir
şey koparmama duygu ve düşüncesi içinde alabildiğine civanmert başka
bir sahabi ruhu.

Kardeşlik bu denli sağlam kaideler üzerine oturtulursa bu cemaat batıyı
da hayrette bırakacaktır. Nitekim Arnold Gibb şöyle diyor: “Hayret ediyor-
uz... Yirmi beş senede cihanın imparatorluklarını yıkan, onların yerine
muhteşem bir medeniyet kuran ve bunu 7-8 asır devam ettiren şu Müslü-
manlığın ihtişamına hayret ediyoruz.” Arnold Gibb gibi kimseleri hay-
rette bırakan ve tevfik-i ilahînin de vesilesi olan, işte onlardaki bu vifak
ve ittifak, kardeşlik, birlik ve beraberlik ruhuydu.

Rabbim bize bir lütufta bulunacak, bizi aziz ve payidar kılacaktır, fakat
ilk müdahaleyi bizim yapmamız gerekir. Bu kardeşlik şuuru sayesinde
ki Allah, onlar için cihanın hazinelerinin kapısını açtı. Koca Sasani impa-
ratorluğunu bir hamlede yıktırdı. Koca Bizans imparatorluğunu toz
duman hâline getirdi ve tek medeniyet membaı hâlinde tek medeniyet
muallimi hâlinde, Müslümanlığı insanlığa takdim etti.

Aziz Müslümanlar!

Kardeşlik, Rabbin büyük gördüğü şeylere saygılı olmayı, ehl-i kibleye
saygılı olmayı, ehl-i imana saygılı olmayı, secde edenlere saygılı olmayı,
Rabbe dilbeste olanlara, Hazreti Muhammed’e (sallallâhu aleyhi ve sel-
lem) bağlı olanlara saygılı olmayı, sağda veya solda nerede olursa olsun
ehl-i kibleye saygılı olmayı, *La ilahe illallah Muhammedun Resûlullah’a*
saygılı olmayı gerektirir.

Rabbim bu ahd ü peyman içinde sadakatle yaşamaya bizleri muvaffak
eylesin! İnsanımızın gönlünü, şuurlu ve uyanık kılsın. Kendilerini kardeş-
liğe, birlik ve beraberliğe götürebilecek hususlarda, dirayet ve akılla
onları serfiraz eylesin.

Âmin.

18 Temmuz 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

⁴⁶ Hâkim, el-Müstedrek, 3/221.

31. Dinin Karşı Konulamaz Gücü

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ۗ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ۗ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۗ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۗ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ۗ وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ۗ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ۗ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Rahman’ın has kulları o kimselerdir ki onlar yerde tevazu ile yürürler. Cahiller kendilerine laf atarsa “Selâmetle!” derler. Geceyi Rab’lerine secde ve kıyam ederek ibadetle geçirirler. Ey Ulu Rabbimiz, derler, cehennem azabını bizden uzaklaştır. Zira onun azabı tahammülü zor, ömür tüketen bir derttir. Ne kötü bir varış yeri ne fena bir yerleşim yeridir orası! Rahman’ın o has kulları, harcamalarında ne israf eder ne de eli sıkı davranırlar; bu ikisinin arasında bir denge tuttururlar. Onlar, Allah’la beraber başka bir ilaha yalvarmazlar. Allah’ın muhterem kıldığı bir canı haksız yere öldürmezler. Zina etmezler. Kim de bunları yaparsa günahının cezasını bulur. Kıyamette, o büyük duruşma gününde onun cezası katmerli olur ve azapta, zillet içinde ebedî kalır. Ancak şu var ki dönüş yapıp iman edenler, güzel ve makbul işler işleyenler bundan müstesnadır. Allah onların kötülüklerini iyiliklere, günahlarını sevaplara çevirir. Çünkü Allah gafurdur, rahîmdir (çok affedicidir, merhamet ve ihsanı boldur).” (Furkân Sûresi, 25/63-70)

Muhterem Müslümanlar!

Allah, bir kâinat kurmuş. Kendini tanıtmak, onda kendini okutmak üzere bir kâinat; kâinatta da bir düzen kurmuş. Şuurlu şuursuz varlıkların her birini birer dil hâline getirmiş, kendisini onlara vird-i zebân ettirmiş.

Nizam O'nu konuşmuş... Âhenk O'nu konuşmuş... Âlem O'nu konuşmuş....

İnsan, sahip olduğu şuur, idrak ve irade ile kâinattaki bu konuşmalara tercüman olmak üzere yaratılmış...

Kendisinde hitap çiçeği açmış bir varlık olarak sözlü ifadelerle bu meseleyi eda etmek üzere yaratılmış... Bütün varlıkların fihristi, müstesna bir varlıktır.

Allah kendisini tanıtmak istiyor. Muhteşem düzeniyle, baş döndürücü ahenkli nizamıyla kendisini tanıtmak istiyor.

İnsan merceğiyle kendisini tanıtmak istiyor.

Kur'ân'ı ile nebilerin diliyle kendisini tanıtmak istiyor.

Mevsimi gelince, buzlar çözülünce, karlar eriyince, Allah'ı tanıyanlar oluyor.

Yığın yığın, Âdem'in arkasında saf bağlayanlar... Nuh'un arkasında saf bağlayanlar... Ve daha yüzlercesinin arkasında saf bağlayanlar... Peygamberler dâhil âlemin, arkasında saf bağladığı Hazreti Muhammed'in arkasında saf bağlayanlar...

Çözölmüş buzlar gibi, çözölüp de akan çaylar gibi, ırmaklar gibi Hakk'a, Hakk'ın istediği şeyi eda etmek üzere çağlayıp gidiyorlar.

“Allah deyin.” diyor, “Allah” diyorlar; “La ilahe illallah deyin.” diyor, “La ilahe illallah” diyorlar ama buzlar baharda çözölür, diller baharda çözölür, bülbüller baharda şakımaya başlar. Bir “La ilahe illallah” mevsimi gelir, bu baharda olur, tohumlar atılmıştır, atılıyor. Rüşeymler baş çıkarılmıştır ve çıkarıyor. Bir bahar geliyor adım adım, her tarafta, her vadide binlerce “La ilahe illallah” duyacaksınız. Devr-i Saadet'i hatırlatan bir devir. Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) etrafındaki çözölmeyi tablolaştıran bir devir göreceksiniz. Belki hayat için en zevkli şey de odur. Her tarafta yüz bin muhtacın el kaldırıp aczini, fakrını dile getirip “La ilahe illallah” demesini müşahede etme. Her vadide “La ilahe illallah” kutsi cümlesinin mevceleneceği tatlı an...

Resûl-i Ekrem devri, dış sıkanların, göğüs gerenlerin, İslam'ı yaşamaya tehâlük gösteren, onun için can atanların devridir. Dayanılıyor. Beklenenin çok üstünde katlanma oluyor. Daha sonra Mekke vadileri “La ilahe illallah” diyenlerle doluyor. En umulmadık kimselerde çözölmeler müşahede ediliyor. Bu durum ilerisi için kim bilir ne söyler bilinmez, ama kelime-i tevhid adına çok şey anlatır. Kâinatta kelime-i tevhidin ağırlığı

adına çok şey anlatır. Allah katında bu işin manası adına çok şey anlatır.

Bedir zaferi olmuştu... Bütün keferenin burnu kırılmıştı... İslam yürür hâle gelmişti. Bir makine gibi raylarına oturmuş artık ahenkle yürüyordu... Kâfirlerin ise gururları kırıldığından öç almak istiyorlardı. Öfke içindeydiler.

Ta Huneyn'den sonra Müslüman olacak Safvan b. Ümeyye burnundan soluyor, Resûl-i Ekrem'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) karşı öfke ve kin kusuyordu.

Umeyr b. Vehb de ondan geri kalmıyordu. Nitekim onun amcazadesiydi. Her ikisi de Hazreti Muhammed'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) her fenalığı yapmaya hazır idiler.

Bedir'den sonra oturmuş konuşuyorlardı. Kırılmış onurlar, mahzun gönüller olarak konuşuyorlardı. Medine tarafında ise sevinçli gönüller, tatlı ifadelerle zaferi anlatıyor, bu nimetini yenilemesini Allah'tan diliyorlardı.

Bedir'de Umeyr'in oğlu esir edilmiş, Safvan'ın ise babası öldürülmüştü. Bu yüzden her ikisi de tepeden tırnağa hınçla dolu idiler.

Kureyş arasında Umeyr b. Vehb'e "*Şeytan-ı Kureyş*" denirdi. Kureyş'in şeytani. Ama gel gör ki devran başka şeyler besteleyince Kureyş'in şeytanının adı sahabi-i resûl, Allah Resûlü'nün sahabisi oluverecekti.

Umeyr, Allah Resûlü'nü öldürmeyi kafasına koymuştu. Safvan'la konuşup işi karara bağladılar. O, oğlunu görme bahanesiyle Medine'ye kadar gidecekti. Fidyeye verip oğlunu kurtarma bahanesiyle Resûl-i Ekrem'in yanına sokulacak ve önceden zehirlediği kılıcıyla Allah Resûlü'nü şehit edecekti. Böylece bağı yanan bütün Kureyş'in intikamını alacaktı.

Bu düşünceyle Medine'ye kadar gitti. Mescidin önünde devesini çöktürdü. Hazreti Ömer, Kureyş'in Şeytanı olarak bildiği adamı mescidin önünde görünce hemen etrafındakileri yardıma çağırdı. "Bunun Resûl-i Ekrem'e bir kötülük yapmasından korkuyorum, zira elbisesinin altında kılıç belirtisi var." dedi.

Bu ne hassasiyet, bu ne titizlik, bu ne denli uyanıklıktı!

Ömer, Umeyr'den önce hemen Allah Resûlü'nün yanına girdi. "Ya Resûlallah, Umeyr geliyor. Size bir kötülük yapmasından endişe ediyorum." dedi. Allah Resûlü tebessüm buyurdu ve "*Birak onu, gelsin!*" dedi. Umeyr, Resûl-i Ekrem'in yanına sokuldu. Allah Resûlü ona niçin geldiğini sorunca o, "Buraya oğlumu kurtarmak, onun fidyesini eda etmek üzere

geldim.” diye cevap verdi. Bunun üzerine Allah Resûlü, *“Sen bana doğrusunu söylesene!”* buyurdu. O yine, “Şunun için geldim, bunun için geldim.” diye anlatmaya başlayınca Allah Resûlü, *“İstersen niçin geldiğini ben sana söyleyeyim.”* dedi ve anlatmaya başladı: *“Siz, Safvan b. Ümeyye ile Beytullah’ın yanında oturup konuştunuz. Sen, oğlunu kurtarma bahanesiyle buraya gelecek ve önceden zehirlediğin kılıcınla beni öldürecektin.”*

Söz daha bitmemişti ki Kureyş’in Şeytanı denilen adam yerinden sıçradı ve “La ilahe illallah Muhammedun Resûlullah” diyerek Müslüman oldu. Efendimiz, *“Kardeşinize İslam’ı öğretin!”* dedi.

Umeyr: “Müsaade eder misin yâ Resûlallah, Mekke’ye döneyim, onları İslam’a davet edip Cehennem gayyalarından kurtulmalarına hizmet edeyim.” dedi. Allah Resûlü de ona izin verdi. Umeyr, Medine’de kaldığı süre içerisinde İslam’ı, Kur’ân’ın ahkâmını öğrendi, dolabildiği kadar doldu.

O orada İslam’la dolarken Safvan, her gün ellerini ovuştura ovuştura Mekke sokaklarında dolaşüyor, Medine’de gerçekleşecek müthiş hâdiseyi bekliyordu. Gelecek haber onun için de Mekke halkı için de tarih için de çok mühimdi. Ona göre bu haber Resûl-i Ekrem’in şahadet haberi olacaktı. Gelen her kervana soruyor, her kafilde meseleyi araştırıyordu, ancak haber yoktu. Bir türlü beklediği şey olmamıştı.

Bir gün yine “Medine’den bir haber var mı?” diye soruştururken adamın biri, “Evet, çok büyük bir haber var!” dedi. Safvan birden heyecanlandı. Ne yapacağını bilemeyecek şekilde sevindi. “Oh, Kureyş’in bağrındaki ateşi söndürecek hâdise nihayet oldu!” diye düşündü ve “Nasıl oldu şu müthiş hâdiseyi bana anlatır mısın?” dedi. Adam, “Anlatayım, anlatayım da dinle.” dedi ve devam etti: “Umeyr b. Vehb, Resûl-i Ekrem’in yanına gitmişti. Yerinden ayrılmış bir çığ gibiydi. Ne var ki O’nun sözlerini dinlerken eridi de bir çağlayan oldu. Dönüp de üzerinize boşaldığı zaman ondan çekeceğiniz var. İşte bu oldu.”

Safvan beyninden vurulmuşa döndü. O ne bekliyordu, gelen neydi. Bu arada Umeyr b. Vehb de doldukça dolmuş, artık Medine’ye sığmıyordu. Allah’ın nasip ettiği nimetlerin hakkını verecekti. “Müsaade eder misin yâ Resûlallah, senin köyüne döneyim, yerin göbeğine döneyim. Şu kılıcın hakkını vereyim orada.” diye ricada bulundu. Allah Resûlü, onu tanıyordu. Mekke’de belli bir çevresinin olduğunu, dolayısıyla ona bir şey yapamayacaklarını, Ömer gibi mert olduğunu biliyordu ve müsaade buyurdu. Zaten Umeyr’in manası da Ömercik anlamına geliyordu. Bir Ömer vardı, şimdi bir de Ömercik olmuştu.

Umeyr Mekke'ye girerken onu ilk karşılayan Safvan olmuştu. Ona bir şey soramıyor, ondan bir şey öğrenemiyordu. Umeyr ise kılıcının hakkını verecekti. Bütün Mekke halkına meydan okuyordu. Ömer'in, Mekke'den ayrılırken sergilediği cesaret ve civanmertliği şimdi o gösteriyordu. Herkese dini anlatıyor, "La ilahe illallah" bezmine bağlılığını her hâl ve davranışıyla dile getiriyordu.

Bir iki sene sonra Medine'ye hicret ederken arkasına birçok insan takmış öyle gidiyordu. Ne var ki Safvan hâlâ direniyor, erimemede ısrar ediyordu. Bir buz gibi, hâlâ içinde bulunduğu suyu soğutmaya gayret ediyor, mevcudiyetini korumaya çalışıyordu. Mekke fethedildi. Nicesinin gönlü de fetholdü ancak Safvan hâlâ direniyordu.

Nihayet bir gece vakti yükünü devesinin sırtına yükleyip yola koyuldu. Deniz aşırı memleketlere gidecek, kaçıp kaybolacaktı.

Umeyr, sevdiği amcazadesinin böylesine baş aşağı küfre gitmesine razı değildi. Doğruca Resûl-i Ekrem'in yanına geldi ve "Yâ Resûlallah, Safvan gururlu bir insandır, enaniyeti olan bir insandır. Lütfedin ona eman verin, canını bağışlayın. İslam'a çok faydalı olur kanaatindeyim." dedi. Allah Resûlü Safvan'a eman verip onun canını bağışladığını söyledi. Umeyr tekrar; "Ya Resûlallah, sizin ona eman verdiğinizin bir delili olarak Mekke'ye girerken başınıza sardığınız mübarek siyah sarığı verseniz. Zira onu herkes gördü. Onu bana lütfederseniz hemen onunla giderim." şeklinde ricada bulundu. Allah Resûlü onun bu isteğini de kabul etti ve sarığını Umeyr'e verdi. O da sarığı aldığı gibi yola koyuldu. Umeyr, Şuaybe limanında gemiye binmek üzereyken Safvân'a yetişti, olan bitenleri ona anlattı, şerhetti ve nihayet onu ikna edebildi. Beraberce Medine'ye döndüler.

Safvân, huzur-u Risalet-penahiye geldiğinde mahcup mahcup yere bakıyordu. Zira utancından Resûl-i Ekrem'in yüzüne bakamıyordu. Nihayet cesaretini bulup konuştu: "Yâ Resûlallah, Umeyr, senin bana eman verdiğini söylüyor, doğru mudur?" Allah Resûlü, "*Evet doğrudur.*" diyordu. Safvan yine, "Yâ Resûlallah, senin getirdiğin şeyin hakkaniyetini kabul edebilmem için bana iki ay mühlet ver düşüneyim." dedi. Allah Resûlü, "*Ben sana dört ay mühlet verdim.*" buyurdu.

Allah Resûlü tebessüm ediyordu. Safvan'ın neler yapacağını görüyordu da tebessüm ediyordu. Yermuk'ta savaşıyor Safvan'ı görüyordu. Roma önlerinde savaşıyor Safvan'ı görüyordu. Kumandanlık istemeyen, bir er olarak savaşmayı tercih eden Kureyş'in asil çocuğunu görüyor, tebessüm

ediyordu. İki ay mı istiyorsun al sana dört ay, diyordu. Safvan, çok geçmeden Resûl-i Ekrem'deki cömertliği görünce huzur-u Risalet -penahiye geldi ve amcazadesi Umeyr b. Vehb'e şakır şakır gözyaşı döktürecek sözü söyledi: *“Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve resûluh.”*

Safvan kendi vadisinde el açıyor, Cenab-ı Hakk'ın, mabud-u bilhak, maksud-u bil istihkak olduğunu ilan ediyordu. Artık mesele ferden ferda olmaktan çıkmış, her vadide binlerce La ilahe illallah yükseliyordu.

Biz, Resûl-i Ekrem'in bezmini idrak etmiş olmanın neşvesi içinde bulunuyoruz. Batakılıkta bize gül gösteren Allah'a hadsiz hamd ve sena olsun.

Küfür kasırgaları içinde rahmet bulutlarını taşıtan Allah'a hamd ve sena olsun.

Bütün ağaçların budanıp bütün yeşilliklerin kökünden kazınmasını müteakip yoklukta varlığın cilvelerini gösteren Allah'a binlerce hamd ve sena olsun.

Neler gördük, ne devirler yaşadık, dudaklarımız ümitsizlikle burkuldu, içimiz kanadı... Ya şimdi? İçimiz ümitle dolup taşmakta, hakikat gamzeden çehreleri gördükçe Saadet Asrı'nı hatırlamaktayız.

Cenab-ı Hak bu hatırayla bizlere daha çok hatıraları gösterme yolunu hidayet buyursun.

Neslimizi tarik-i müstakime hidayet buyursun. Bu büyük kavga ve mücadelede biz zayıf kullarına cesaret, emniyet ve itminan ihsan eylesin. Kelime-i tevhide bel bağlayan, bel kırıp boyun bükenlerden eylesin. Kendisine dayandığımız zaman herkes peşimizden gelir, kendi başımıza kaldığımız zaman ise elimizden hiçbir şey gelmez.

Allah bizleri nefsimizle baş başa bırakmasın.

Âmîn.

11 Ağustos 1978, Merkez Camii, Bornova-İzmir

32. Ruhani ve Cismani Temizlik: Abdest

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ
وَأَمْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ

“Ey iman edenler! Namaza kalkmak istediğinizde yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın. Başlarınızı meshedip topuklarınızla birlikte ayaklarınızı da yıkayın.” (Mâide Sûresi, 5/6)

Muhterem Müslümanlar!

Allah’a karşı yaptığımız kulluğun fihristi ve hulasası olan namaza girebilmek için içte ve dışta birtakım hazırlıklar yapmak gerektirir. Dıştaki hazırlık abdesttir.

Abdest almak, ruhu zindeleştirmek, onu kendi gücüyle serfiraz kılmak, ruhun melekîyet yönünü geliştirmek ve Rabbimizden gelecek lütufları intizar etme havasına girmek demektir.

Soğuk suyun vücudumuza değdiği zamanki elektriklenmeyle vücudumuzda nasıl bir zindelik hissediyorsak, bu suyu mafsallarımıza dokundurmakla vücudumuzda nasıl bir dinçlik oluşuyorsa ruhumuzda da abdestin böylesi diriltirici etkisi olacaktır. Dinçleşmiş ve zindeleşmiş ruh, Rabbinden gelecek şeylere ayna olma hüviyetini kazanmış demektir.

İşte bu manada ve bu keyfiyette olan temizlenmedir ki, ümmet-i Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) âhirette sair ümmetler arasında hususi bir isimle çağrılmasına vesile olacaktır. Bu hususla ilgili Allah Resûlü şöyle buyuruyor:

إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ

Kıyamet gününde benim ümmetim, “*Gurran muhaccelîn*” diye çağrılır. Zira onların alınları parıl parıldır. Etrafa nur saçmakta, hakikat gamzetmektedirler. Abdest uzuvlarından çıkan nur, onların ümmet-i Muhammed olduğuna delalet eder. Abdest uzuvları, öbür tarafta tertemiz, dupduru, pırıl pırıl, onların ümmet-i Muhammed olduğunu gösterecek

mahiyette nur saçmaktadır.⁴⁷

فَمَنْ اسْتَطَاعَ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَالْيَفْعَلْ

Hadisi bize aktaran Ebû Hüreyre, burada bir girizgâh yapar ve “Her kim abdest uzuvlarını daha fazlasıyla yıkamak, uzuvlarının parlaklığını artırmak isterse yapsın.” der.

Bu meseleyi açıklar mahiyette başka bir hadiste ashâb şu hadisi nakletmektedir:

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile Bakîu'l-Garkad'e gittik.

Tarihçilerin tespit ve ifadesiyle on bin sahabiyi sinesinde yatıran Medine mezarlığı Bakîu'l-Garkad'e gittik.

Resûl-i Ekrem son günlerini yaşarken hem Bakîu'l-Garkad'da yatanlara hem de Uhud şehitlerine gidip veda etmek istemiştir. Bunun ledünnî, ayrı bir manası vardır. Âhirette kendine has yüksek payesiyle ve makamıyla belki kıyamete ve mahşere kadar kimse Resûl-i Ekrem ile görüşmeyeceği için doğrudan doğruya kabirdekilerine veda etmiş, cismaniyeti itibari ile bir daha onların karşısına çıkmış, bir daha o büyük ruhlara selam vermiştir.

Bakîu'l-Garkad'e girdiğinde; **السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ عَنْ قَرِيبٍ لَّاجِقُونَ** “Ey mezarlık ahalisi! Size selam olsun. İnşallah yakında biz de size katılacağız.”⁴⁸ der. O gün bugündür mezarlığa gidince bunu söylemek ümmetine sünnet olmuştur. Ve muhtemelen orada bir müşahede hâsıl olur. Efendimiz'in nazarları derinleşir, bakışları buutlaşır ve dudaklarından şu sözler dökülür: “Ah! Ne kadar arzu ederdim kardeşlerimi görmeyi!”

Yanıdakiler, “Biz kardeşlerin değil miyiz yâ Resûlallah?” deyince “Sizler benim arkadaşlarımsınız. Sizler benim sadık yâr ve yârânımsınız. Benim kardeşlerim henüz gelmediler. Onlar sonra gelecekler. Şerefli bir cemaat, şerefli bir ümmet, şerefli bir millet...”

Bunun üzerine ashâb sorar: “Henüz gelmemiş kimseleri tanıyabilecek misin? Onları nasıl tanıyacaksın yâ Resûlallah?” Allah Resûlü şöyle buyurur: “Bir adam düşünün, öyle bir adam ki, alınları pırıl pırıl atları var. Ayakları sekili bembeyaz atları var. Siyah ve doru atlar içinde kendi atlarını tanıyabilir mi, tanımaz mı? Benim ümmetimin de ‘Gurran muhaccelîn’ olarak gelecek. Allah’ın huzuruna gelirken karşıdan bakacağım, alınlarında secdenin emaresi nur gamzeler göreceğim. Abdest uzuvları etrafa nur saçıyor şeklinde müşahede edeceğim. Atın sahibi kendi atını tanıdığı gibi

ben de ümmetimi tanıyacağım. Ben o kardeşlerimden evvel havzımın başına gidiyorum. Gidiyorum, ta ki onlara yer hazırlayayım. Maşrapalarımı hazırlayayım. Bir misafir gibi onları güzelce karşılayayım, hüsn-ü istikbalde bulunayım.”

Diyordu ki: Secde ede ede alınlarında secde emaresi belirmiş ümmetimi karşılayacağım. Mahkeme-i kübra’da, mahşerde, herkesin “nefsî” dediği yerde, abdest uzuvlarının saçtığı nurlarla tanıyacağım ümmetimi karşılayacağım.

Nicelerini havzımın başından kovdukları zaman yüzü nur gamzeden, abdest uzuvlarından semalara doğru nuranî parıltılar yükselen ümmetimin imdadına koşacak, onlara şefaate edeceğim. Havzımın başına onlardan önce gideceğim.

Fahr-i Kâinat Efendimiz, kendisinden asırlar sonra gelmesine rağmen abdest ve namazla tanınacak, iç berraklığına ulaşacak bir cemaate, Bakî-u’l-Garkad ashâbına selam gönderirken asırları aşıyor, temenna ediyor, selam veriyor ve *“Ne kadar arzu ederdim kardeşlerimi görmeyi!”* buyuruyordu. O cemaat, öyle bir keyfiyete sahip idi ki Allah, Resûl-i Ekrem âhirete irtihal edeceği zaman, O’na hem mezarın altındaki ashâbını hem de bu gelecek ümmet-i Muhammed’i gösteriyordu. Efendimiz, Bakî-u’l-Garkad’da âdeta son teftişini yapıyordu. Âhirete irtihal etmiş ümmetiyle birlikte gelecek ümmetinin ruhlarını da teftiş ediyordu. Bu, bir yönüyle cismaniyet itibarıyla, bedenî keyfiyetiyle son bir kere daha o muhteşem kumandanın, ümmetine “Sağdan hizaya gel.” demesiydi.

Muhterem Müslümanlar!

Bu, Resûl-i Ekrem’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmetine olan sevgisidir, onlara kavuşma iştiağıdır. Bizdeki iştiağı, O’nun emirlerine uyarak abdest uzuvlarını âhirette nurlanacak şekilde yıkamak, alınımızı, secdenin gamzesiyle süslemek, O’na ümmet olma şiarıyla huzurunda haşr ü neşr olmak, O’nun görme arzusuna buradan icabet etmektir.

Bizi görmek mi arzu ediyorsun, yâ Resûlallah?

İşte Sana kavuşma iştiağı içindeyiz.

İşte ibadet ü taatimizle Sana yakın olabilmek için çırpınıyoruz.

İşte Senin hadis-i şerifte ifade ettiğin gibi zor zamanlarda abdestimizi tastamam alıyor, sıcakta camide terlememize rağmen namazımızı kılıyoruz.

İşte sana kavuşmak için oruç tutuyoruz. Günler uzun, havalar sıcak,

orucunu yiyenler çoktur. Bunların içinde biz, dişimizi sıkmış Senin bıraktığın hatıraya sadakat için yaşıyoruz. Böyle diyebilirsek ne mutlu bize!

O, ümmetine iştiağının ifadesi olarak on dört asır ötesine selam gönderiyorsa, sen de on dört asır sonrasında, ubudiyetteki inceliğın, ibadet ü taatteki hassaslığın, her şeyi tastamam yapmadaki ciddiyetin içinde kul-luğunu ifa etmek suretiyle “ve aleyküm selam” diyeceksin.

O’na karşı sevgin varsa, kavuşma arzu ve iştiağı içindeysen O’na kavuşma yolunda olacaksın. Zira niceleri var ki mahşere çıkacak ama O’nu göremeyecek. Niceleri var ki hesap göreceğ ama O’nu göremeyecek. Mizan göreceğ, O’nu göremeyecek... Bütün bu göremeyen körler ve mahrumlar içinde kör ve mahrum olmamanın yolu mescitten geçer. Kör ve mahrum olmamanın yolu, oruç tutma manasına aç durmadan geçer. Kör ve mahrum olmamanın yolu, malından bir parça ayırıp Hak yolunda zekât vermeden geçer. Kör ve mahrum olmamanın yolu, meşakkate ve masrafa katlanıp, zorluk ve tehlikelere göğüs gerip, hacca kadar gidip ubudiyet-i kübraya mazhar olmak, Kâbe’yi tavaf etmek, Resûl-i Ekrem’in huzuruna gitmek, selam verip ahd ü peymanını yenileme yolundan geçer.

Allah Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri, on dört asrın tozunun, toprağının gözünü kör ettiğ ümmet-i Muhammed’in gözünü lâhût âleminin mütebessim veçhesine açsın. Bizleri şu gaflet âlemine dalmaktan halas eylesin, kurtarsın. Nazarımızı ebedileştirsın, ulvileştirsın, lahut âleminin sürmesiyle sürmelendirsin. Kâmet-i kıymetine uygun şekilde gerçek âleme bizleri muttali kılsın.

Âmîn.

25 Ağustos 1978, Merkez Camii, Bornova-İzmir

⁴⁷ Buhârî, *vudû'* 3; Müslim, *tahâret* 34-37.

⁴⁸ Müslim, *tahâret* 39; Nesâî, *tahâret* 150.

33. İbadetlerin Fihristi: Namaz

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

“Namazı tam kılın, zekâtı verin, rükû edenlerle beraber siz de rükû edin.”

(Bakara Sûresi, 2/43)

Muhterem Müslümanlar!

Bütün ibadetlerin fihristi olan namaz, müminler için müjdeler taşır. Haşyet ve saygı dolu bir gönülle rahmet ve kerem sahibi Rabbimiz’e karşı, namaz adı altında kulluğumuzu eda etmemiz, dünyevî ve uhrevî saadetimizin ve bahtiyarlığımızın müjdesini taşır.

Bu müjdeyi bize Kur’ân verir. Kalbi haşyet dolu olanlara, içi ve dışıyla saygı kesilmiş olanlara, o küçücük varlığıyla Allah’ın azametini idrak edenlere, Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan’ın ifadesidir. Onun içindir ki şahsî kulluklar arasında namazla boy ölçüşecek ikinci bir ibadet tasavvur etmek mümkün değildir. Namaz, kullukların bütünüünün ruhunu özünde taşımakta, üzerinde hepsinden bir iz, bir işaret bulundurmaktadır.

Ara sıra mükellef olduğu sair ibadetler vakti gelince insanın omuzuna biner. İnsan onları eda eder ve mükellefiyetten kurtulur. Fakat namaz, sürekli insanın Allah’la alâkasını temin eder. Onun rahmetle bağı kurar. İnsan, yerine göre günde beş defa, hatta bazen en tatlı hazlarını terk etmek suretiyle kalkar, bu bağı kurmaya çalışır.

Onun içindir ki büyük bir davayı yüklenerek gelen beşerin en büyüğü Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), namaza en büyük ehemmiyeti veriyordu. Kur’ân-ı Kerim namazın etrafında çok ciddi tahşidat yaparken Efendimiz de namazın dinin direği, kişinin mahşerde ilk hesaba çekileceği amel olduğunu haber veriyordu. Bizzat kendisi bu meseleye çok büyük ihtimam gösteriyorlardı. O, günde beş vakit namazla iktifa buyurmuyor, yetinmiyordu. Bu münacat ve sılanın gecede dahi devam etmesini diliyor ve bunu yapmaya çalışıyordu.

Kendisi için bir mükellefiyet saydığı gece namazını eda edemezse arada

boşluk olmasın diye âdeta kaza ediyordu. Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) başlayıp da daha sonra ara verdiği veya bıraktığı bir amel görmek mümkün değildi. Sadece ümmetine kolaylık olsun diye bazı meseleleri ara sıra terk ettiği düşünülse dahi gece belki onun kat kat fazlasını yapmak suretiyle kendine göre o boşluğu dolduruyordu.

Bu ruh ve bu şuur içinde yaşamış, aralıksız Allah'a doğru kanat çırpmış ve yükselmeğe çalışmıştı. Vefat ederken de başka şey düşünecek değildi ki! Onun son dakikalarını Hazreti Âişe vasıtasıyla öğreniyoruz:

Saadet hanesinin kapısı mescide açılıyordu. O, bir ayağının evinde, ailesinin içinde, bir ayağının mescitte olmasını düşünüyordu. İtikâfa girdiği zaman ara sıra başını saadet hanesine uzatıyordu. Maddî varlığı ile de âdeta ikiye bölünmüştü. Yarısı evinde, yarısı da mescidinde bulunuyordu. İşine giderken mescidinden geçip gidiyor; namazını kılıyor, oradan öyle ayrılıyordu. Evine girerken mescidine uğruyor, namazını kılıyor, öyle evine giriyordu. Onun için namaz bir yol, mescit de bir uğrak yeri olmuştu. Allah'a yükselinecek yer, imkân-vücûb arası makam olmuştu. O, bu yoldan bir an dîr olmadan ilerlemişti. Son dakikalarını da işte bu heyecan içinde geçiriyordu Fahr-i Kâinat Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem).

Sahabi O'nsuz saf bağlayıp Rabbin huzuruna durmak istemiyordu. Her sahabide gönül bu istikamette atıyor; kalb bu istikamette bir manayı gösteriyordu. Rabbimiz, vasıtasız herkesin ibadetini kabul buyurur. Fakat şu Muktedâ-i Küll, Rehber-i Ekmel'in arkasında, ebedî mihrabımıza teveccühün bir neşvesi vardır ki biz, âdeta Resûl-i Ekrem'in arkasına sığınarak kulluğumuzu O'nun vesayası altında Allah'a takdim ediyoruz. İşte bunu O'nsuz duyamayız. O'nu önümüzde gördüğümüz zaman duyacağımız şeyleri başka zaman duyamayız.

Namazın vakti geçmek üzereydi. Ne var ki onlar, kalkıp saf bağlayıp namaz kılmak istemiyorlardı. Hep önlerinde O'nu görmüş, O'nun arkasında namaz kılmaya alışmış, sûzişî nağmeleri altında ara sıra kendilerinden geçmiş, çoğu zaman daha secdeye varmadan ayaklarının bağı çözülmüş, secdeye kapanmış, buradan ayrılmak istememişlerdi. O da cemaatinin önüne çıkmayı, onlara namaz kıldırılmayı düşünüyordu. Ama gel gör ki, hastalık O'nda takat bırakmamıştı ki mescide gelebilsin.

Humma O'nu kısıvrak yakalamış, bir adım atmasına dahi imkân vermiyordu. Az kendine gelir gelmez *“Namaz!”* diyor ve ekliyordu: *“Başımdan aşağı bir kova su dökün, ben kendime gelirim.”* Başına bir kova su

döküyorlardı. Az kendine geliyor, doğruluyor, sonra yine kendinden geçiyordu.

Sahabi ise mescitte imamını bekliyordu. İmam, cemaatinin önüne çıkacağı anı intizar ediyordu. Heyhat ki bunlar son düşüş kalkışlardı. Bir daha O, cemaatinin önüne gelemeyecek, secdeye kapanamayacaktı. Son dakikalarını yaşıyor, *“Bir kova daha su dökün.”* diyordu. Başından aşağıya kovalarla su boşaltılıyordu. Diğer tarafta ise sahabe gözyaşı döküyordu.

İmam gelmiyordu, gelmiyordu, gelmiyordu. Cemaat, imamın hasreti içinde; imam, namazın hasreti içinde kıvranıp duruyordu. İmamı böyleyken cemaati de böyleydi.

Allah hiç olmazsa bu mananın zerresini bizlere lütfetsin, bizi bu ufka ulaştırın.

Son gündü; ecel yeli mülkünde esmeye başlamıştı. Felek adım adım O'nun mülküne yaklaşıyordu. Sur sesi gelmeye, hususi kıyametinin kopması için sebepler meydana gelmeye başlamıştı. Cemaat yine intizar içindeydi. Bir aralık odasının perdesi açılınca bütün yüzler güldü. İmam geliyor diye sevinmişlerdi. O, perdeyi kaldırmıştı, ancak ona da “Artık geleceksin!” denmişti. “Mele-i Alâ, etekleri mücevherlerle dolu Seni bekliyor, biraz da semalara şeref vereceksin; yeter yerde kaldığın, ey semalı ve arzlı, geleceksin.” Vicdanı bu sesi duymuştu.

Perdeyi kaldırdı, cemaatini mükemmel buldu. Önlerinde nadide imam Ebû Bekir vardı. Tekbir alıp cemaate namaz kıldıracaktı. Bakışlarıyla, gayri bundan öte bu cemaat her şeyi halleder, der gibiydi. Tebessüm buyurdular. Eller açıldı, perdeyi indirdiler.

Ve bir daha da cemalini kimse görmedi. Ebû Bekir o cemali ancak birkaç saat sonra, evinden Efendimiz'in mübarek hanesine gelince görmüş, “Ölümün de hayatın kadar güzel!” demiş, o pâk alnından öpüvermişti.

Resûl-i Ekrem, son dakikalarına kadar namazın heyecan ve helecanını yaşamıştı. *“Namaz, namaz!”* demiş, yaşamış, *“Namaz, namaz!”* demiş, kovalarla suyu başından aşağı döktürmüş, yine *“Namaz, namaz!”* derken kanat çırpıp Rabbine yönelmişti.

Hazreti Ömer sinesinden hançeri yemiş, ölümün heyecanları içinde çırpınıyordu. Mescitten ezan sesleri yükseliyor, “Namaz! Emîra'l-müminîn” deniyordu. “Ha kalktım işte!” diyor ve zorla doğrulmaya çalışıyor. Her hareketinde içinden dışarıya bir şeyler çıkıyordu. Kaybettiği kandan, dudaklarını hareket ettirecek hâli kalmamıştı. Mosmor olan dudakları-

la, namaz, diyor, heyecan duyuyor; namaz diyor kıpırdıyor; namaz diyor, harekete geçiyordu. Kalkabilir miyim, diye çırpınıp duruyor ama kalkamıyordu. Ömer ruhunu “Namaz, namaz!” diye diye teslim ediyordu.

Ömer’in sinesine hançer de namazda saplanıvermişti. Namaz aşığı insanın vuslatı namazda olmuştu. Allah Resûlü buyurmuşlardı: *“Kulun Rabbine en çok yaklaştığı an secde anıdır. Öyleyse orada çokça dua edin.”*⁴⁹ Dudağı, bu müjdenin tebessümüyle süslü iken sinesinden hançeri yemişti. Belki orada, bütün esbabın sukût ettiği anda, “Allah’ım!” diye feryat edivermişti. Ve kimbilir bu ses semalarda nasıl mevceler yaptı; Arş’ta nasıl makes buldu, lâhut âleminde nasıl makes buldu. Biz bunu takdir edemeyiz. O da namaz diyerek bu bezme girmiş, namaz diyerek yaşamış, namaz diyerek Rabbin huzuruna varmıştı.

Namaz diyen kime baksanız aynı şeyi göreceksiniz. O, üzerimizden ataçağımız bir angarya değildir. O, Rabb’e yakın olmanın ifadesidir.

مَا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ إِلَى اللَّهِ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ سُجُودٍ خَفِيٍّ

*“İnsan, gizli gizli yaptığı secdelerden daha faziletli bir şeyle Allah’a yaklaşamaz.”*⁵⁰

Kimsenin sizi görmediği bir yerde kıvrım kıvrım kıvrılarak yaptığınız secdelere Allah nigâhbândır, görür her şeyi. İşte yaptığınız bu secdelerle Allah’a o kadar yaklaşmış olursunuz ki şeytan bu durumu görünce feryadı basar, oradan uzaklaşır.

Allah Resûlü şöyle buyurur:

*“Mümin, secde âyetini okuyup yüzünü yere koyduğu ve bu sayede Rabbine yaklaştığı zaman şeytan kaçır, ayrılır oradan ve “Eyvah bana!” diye feryat eder. Bu kişi secdeyle emrolundu, secde etti, cennete ehil hâle geldi, Rabbin rızasını kazandı. Ben de secde ile emrolundum ancak isyan ettim, benim için cehennem mukadder oldu, der, vâveylâyı basar ve kaçır gider.”*⁵¹

Ey mümin, seni şeytandan uzaklaştıran namazdan bir an uzak olma! Hususiyle secdeye çok ehemmiyet ver. Bahane ara Rabbine secde etmek için, başını yere koymak için, derdini O’na şerh etmek için.

Rabbim, Sana geldim! Bu gönlümü kimse anlamadı.

Rabbim, Sana yöneldim! Bu gönlümün feryadını kimse dinlemedi.

Rabbim, Sana dayandım! Benim dertlerime kimse derman olamadı.

İçini Rabbine aç.

رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

Rabbim! Senden başka mağfiret edecek yoktur. Nefsime zulmettim. Alnımı kirlettim. Cirmimin küçüklüğüne bakmadan büyük cürümler yaptım. Azametle Sana dehalet ediyor, gururumu kırıyor, başımı yere koyuyorum. Beni mağfiret et, zira başka kapı tanımıyorum. Tanısaydım, gidip onun eşiğine başımı koyacaktım. Tanısaydım, ona secde edecektim. Hâlbuki Sen şahit ve nigâhbansın. Mücrim, günahkâr dahi olsam ağyar ocağında yanmadım. Başımı ağyarın kapısına koymadım. Kimsenin kapısını çalmadım. Kimsenin karşısında secde etmedim. Başka işlerime başkaları karışsa bile secdeme kimseyi karıştırmamaya çalıştım. Şeytanın vaveylalar arasında kaçıışı karşısında ben, **فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ** “Allah’a kaçın, sığın.” emrine uydum. Sana firar ediyorum. Sana sığınyor ve Sana dehalet ediyorum.

Cenab-ı Hak, bu gidiş ve bu seyahat, bu miraç ve bu yükseliş, bu kavsi urûc ve bu arşiyeyi namazda cümle pak ve temiz vicdanlara duyursun. Kalplerimizi ibadet neşvesine doyursun. İbâdet ü taate karşı yabancılaştırmış, namazı angarya kabilinde eda eden, formalite olarak sunanlara namazın gerçek manasını duyursun.

Âmîn.

8 Eylül 1978, Merkez Camii, Bornova-İzmir

⁴⁹ Müslim, *salât* 215; Ebû Dâvûd, *salât* 148; Nesâî, *tatbîk* 78.

⁵⁰ el-Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 2/250.

⁵¹ Müslim, *îmân* 133; İbn Mâce, *ikâme* 70; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/442.

34. Huzurlu Bir Toplumun İnşası

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا

“İman edip salih ameller yapanlara gelince, onlara da konak olarak Firdevs cennetleri hazırlandı.” (Kehf Sûresi, 18/107)

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“O müttakiler ki bollukta da darlıkta da Allah yolunda harcarlar, kızdıklarında öfkelerini yutar, insanların kusurlarını affederler. Allah da böyle iyi davrananları sever.” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/134)

Muhterem Müslümanlar!

Cenab-ı Hakk'ın nimetlerinin gelebilmesi için –içinde yaşadığımız dünyaya göre– bazı şartlar ve sebepler vardır. Her nimet bu şart ve bu sebebi bulunca gelir. Ve biz o şart ve sebebi yerine getirdiğimiz, o şart ve o sebeple istediğimiz zaman o nimete mazhar oluruz.

Rabbimizin, bu âna kadar olduğu gibi bundan sonra da bize fevkalâde, karşılıksız olarak sonsuz lütuflarını bahşedeceği düşünülebilir. Fakat Rabbimiz, lütuflarının geliş yollarını, onlardan istifade yöntemlerini, kaideleri bize göstermektedir. Ancak bunlar gerçekleştiğinde bize lütfe-deceğini ifade buyuruyor. Allah, Cennet'i bize şöyle vaat ediyor:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

“Onlar ki iman ettiler; salih amel yaptılar.”

كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا

“Firdevs cennetleri onlar için konacak bir yer olur, konak olur.”

Muhabbet-i ilahîyi istiyorsunuz. İstiyorsunuz ki Allah sizi sevsin. Allah'ın rahmeti sizinle beraber olsun. Bu sevgiyi elde etmek için Rabbimiz'in

koyduğu bir şart vardır:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا

“İman edip salih amel yapanları Allah (celle celâluhu) sevdiği gibi Mele-i A'lâ'nın sakinleri de sever. Yerde de hüsn-ü kabul vaz' edilir onlar için. Onlar için yeryüzünde bir sevgi vaz' edilir, yani insanlar da sever.” (Meryem sûresi, 19/96) buyuruluyor.

Cenab-ı Hak, burada vereceği lütfu, ihsanı şartı ile söylüyor. Nimetini, şartıyla, sebebiyle size arz ediyor, takdim ediyor. Yani her nimetin beraberinde bağlı bulunduğu bir sebep, kaide vardır. Her nimet, Rabbimiz tarafından hangi şartın, hangi kaidenin üzerine oturtulmuşsa ancak o kaideye ve o şarta sahip çıkılmakla elde edilir. O kaideye, sebebe uyulduğu takdirde o nimete mazhar olunur.

Bu noktadan baktığımızda sağlam bir toplum da Rabbimiz'in bir nime-tidir, bir lütfudur. Huzurlu bir toplum Rabbimiz'in bir lütfudur. Saadet içinde bir millet olma Rabbimiz'in bir lütfudur. Fakat bu lütfa mazhar olmanın da kendine göre sebepleri ve şartları vardır.

İnanan insanlar kendi aralarında birlik, beraberlik ve uyum içinde, ehl-i kibleye karşı saygı ve sevgi içinde olmak zorundadır. Allah'ın, huzurlu bir cemaat vaadinin şartı ve sebebi budur.

Ne zaman ki bir toplumu sevk ve idare edenler, ona çekidüzen verenler bu işe, onun şartlarına ve sebeplerine riayet edecek, işte o zaman Rab-bim bize huzurlu bir toplum ihsan edecektir.

Fahr-i Kâinat Efendimiz'in en birinci işi, bu sıhhatli topluluk şuurunun meydana getirme çabasıydı. Ve Rabbim de bu lütfu O'na ihsan eyledi. Bu lütuf ile O'nu serfiraz kıldı. Arkasından da huzurlu bir cemaat geldi, saadetli bir topluluk teşekkül etti.

Saadetli bir topluluk olmanın en önemli vesilelerinden biri, fertlerin kendileri için öfkeye kapılmamaları, kapılıp da yanlış karar vermemeleri ve birbirleri arasındaki bağları koparmamalarıdır. Efendimiz, hiçbir zaman hislerine bağlı hareket etmedi. Evet, O da bir insandı; insan olmanın gereği olarak içinden bir şeyler geçmiş de olabilir. Fakat Rabbimiz, inayetiyle imdadına yetişmiş, inayete O'na el uzatmış, O'nun elinden tutmuş ve o pak dameni hissi kararlar vermekten kurtarmıştır.

Evet O, kinin, öfkenin insanı değildi. Arkasından cübbesini tutup sertçe çeken ve “Ver! Babanın malından mı veriyorsun?!” diyen, yeni Müslüman

olmuş bir toy delikanlıya tebessüm ediyor, *“Verin, buna istediği şeyi!”*⁵² diyordu. Düşünün ki adam, kendi peygamberine hakaret ediyordu. Peygamberinin cübbesini çekiyo, bir bakıma O’nu tartaklıyordu. Hâlbuki Resûl-i Ekrem o devreyi, gözü dönmüş kâfirlerin Mekke’deki putperestlik devrinde çoktan geride bırakmıştı.

Bir gün başka biri karşısına çıkıyor, “Vallahi bu taksim âdil olmadı!” diyordu. Peygambere, “Âdil olmadın!” şeklinde serzenişte bulunuyordu. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem): *“Yazık sana! Ben âdil olmazsam kim âdil olur!”* buyuruyor, onu da hoşnut ediyordu.⁵³

Haysiyetine dokunulduğu, gururunun kırıldığı hatta nübüvvetiyle ilgili iftiraların atıldığı dönemlerde dahi meseleleri çok rahat karşılamış ve kimseyi rahatsız etmemiştir Nebiler Nebisi. Bu hâl, O’nun çevresine de intikal etmişti. Öyle ki ashâbı arasında şöyle bir hâdiseye şahit oluruz:

Ammâr b. Yâsir, fakir bir ailenin çocuğuydu. O, Aleyhissalatü ve’s-selam’ın yanında olmuş, dünya adına hiçbir malı mülkü olmayan fakir bir insan...

Karşısında da büyük orduları dize getiren Halid b. Velid... Mahzum oymağının şerefli insanı vardır.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) aralarındaki bir anlaşmazlıkta Ammâr’ı haklı çıkarınca, rahatlıkla bu büyük kumandan kalkar, Ammâr’ın cübbesinin eteklerinden tutunur ve: “Allah aşkına Ammâr, beni affeyle!” diye yalvarır. Zira ona haşin ve hırçın bir söz sarf etmiştir.

Sasani’yi bir darbeyle yıkan, Roma İmparatorluğu’nu bir darbeyle yerle bir eden, teveccüh ettiği cepheden daima zafer getiren ve arkasında gözünün içine bakan büyük bir ordu olan büyük kumandan, fakir bir insanın cübbesinin eteklerinden tutunur, “Allah aşkına beni affeyle!” der.

İşte bu, Resûl-ü Ekrem’in cemaatiydi. Tabloyu daha net gösterecek, çarpıcı bir misal de Hazreti Ebû Bekir’le Ömer arasında meydana gelen bir anlaşmazlıktır:

Seyyidina Hazreti Ebû Bekir’le Ömer arasında bir huzursuzluk, bir hoşnutsuzluk meydana gelmişti. Hazreti Ebû Bekir, bir hâdiseden dolayı Ömer’in canını sıktığını düşündü ve yanına gidip, “Yâ Ömer! Rabbimizin huzuruna çıkacağız, bana hakkını helal et. Seni üzdüm biraz, canım sıkıldı.” dedi. Hazreti Ömer ise kızgınlıkla, “Hakkımı helal ettim.” demeden Ebû Bekir’in yanından kalktı, evine gitti. Onlar da nihayetinde insandı, hata yapıyorlardı. Fakat hatadan geri dönmesini de biliyorlardı. Hazreti

Ebû Bekir, Ömer'in tavrını görünce beyninden vurulmuş gibi huzur-ı Risaletpenahîye koştu. O yürürken tevazuundan cübbesinin bir tarafı sarkardı. Bu sefer iyice iki büklüm olmuş bir şekilde Resûl-i Ekrem'in yanına doğru geliyordu. Resûl-i Ekrem, onu karşıdan görür görmez, "*Ebu Bekir bir şeylere üzülmüş, geliyor!*" buyurdu. Ebû Bekir geldi, edeple Resûllullah'ın dizinin dibine oturdu ve "Yâ Resûlallah! Ömer'le aramızda bir şeyler oldu. Sonra, 'Hakkını bana helal et.' dedim. Hakkını bana helal etmeden gitti. Ne yapacağımı bilemedim, ben de doğruca sana geldim." dedi.

Hazreti Ömer de bu arada eve gitmiş ama durumdan rahatsız olmuştu. Temiz vicdan nasıl böyle bir şeye katlanırdı ki! Daha evde oturmadan, "Resûl-i Ekrem'e gidip söyleyeyim, beni affetsin." diye düşünmüştü. Biraz sonra o da koşa koşa oraya geldi. O da Resûl-i Ekrem'in yanına oturdu ve: "Yâ Resûlallah! Beni bağışlayın. Ebû Bekir'i affedilmesi gerektiği yerde affetmedim." dedi.

Allah Resûlü'nün, Ebû Bekir üzüldüğü için sadık dostu adına, biraz canı sıkılmıştı. Buyurdu ki: "Sahabimi bana bırakmayacak mısınız? Ebû Bekir'e ilişmekten vazgeçmeyecek misiniz? Hâlâ ona dokunacak mısınız? Âlem beni inkâr ederken o sahip çıktı. Âlem beni bırakırken o destek oldu, bana arka çıktı."⁵⁴

Manzaranın şedit, havanın şimşekli olduğunu, yıldırımların sert geldiğini görünce Ebû Bekir de dize geldi: "Yâ Resûlallah! Kusur ve kabahat bendeydi, Ömer'i bağışlayın. Onun canını ben sıkış, onu ben huzursuz etmişim. Tedirgin olan o idi, esasen ben onu rahatsız etmişim." dedi.

Sahabideki anlayış bu idi. En can alıcı noktada, kılıcın sineye saplanacağı anda dahi akıllı ve dengeli hareket ederlerdi.

Zübeyr b. Avvam, daha sekiz on yaşlarında iken Mekke'nin karanlık sokaklarında kılıcını çekip Resûl-i Ekrem'i kurtarmaya koşmuş bir sahabi idi. Bir köşe başında Allah Resûlü'yle karşılaşınca aralarında şöyle bir konuşma cereyan etmişti:

– Yâ Resûlallah! İşittim ki Mekkeliler seni tutmuş, yakalamış ve şehit etmişler.

– *Ne yapacaktın ey Zübeyr?*

– Bu kılıcımla onları delik deşik edecektim.

Bunları söyleyen Zübeyr b. Avvam, henüz on yaşına girmiş bir insandı.

O, Resûl-i Ekrem'in başında hayatının sonuna kadar perdedâr olarak

beklemiş sadık bir neferdi.

Ordu bir yerlere sevk edileceği vakit, “Ordunun başına seni kumandan tayin edelim.” dediklerinde, “Vallahi ben Resûl-i Ekrem devrinde hep nefer olarak savaştım. Benim bu bezmimi bozmayın, böyle devam etsin istiyorum.” diyen bir insan...

İşte bu insan, bir gün Hazreti Ali'nin karşısına çıkmıştı. Hazreti Ali ile dayı-hala çocuklarıydılar. Ne var ki kılıcını çekmiş, onun karşısına çıkmıştı. Zira bir haksızlığa öfkelenmişti. Hazreti Ali ise kendine göre bir içtihatla bulunmuştu ve içtihadında da haklıydı. Bununla beraber Zübeyr efendimiz, o âna kadar onu haksız görüyordu. Kılıçlar kınından çıkmış ve insanı delik deşik etmeye hazır hâle gelmişti. Öfkeler alabildiğine kabarıktı. O esnada insan bir yola girdiğinde bir daha o yoldan geri dönüş zordu. Zübeyr b. Avvam da böyle bir atmosferde Hazreti Ali'nin karşısına çıkmıştı.

Seyyidina Hazreti Ali vakarla onu yanına çağırdı. Büyük Safiyye'nin büyük oğlu, Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) iftihar ettiği halasının oğlu Zübeyr'e, “Halam oğlu gel, sana bir şey anlatayım!” dedi ve devam etti:

“Hatırlarsın, sen ve ben bir gün Resûl-i Ekrem'in huzurunda oturuyorduk. Efendimiz, ikimiz hakkında bir şeyler söyledi ve sonra döndü, sana dedi ki:

‘Zübeyr! Bir gün Ali'nin karşısına çıkacaksın. O gün Ali haklıdır; sen haksızsın.’

Zübeyr, elini başına götürdü, olayı hatırlamaya çalışıyordu. Neden sonra, “Eyvah, ben şimdi hatırladım onu; kusur bendeymiş!” dedi ve kılıcını kınına soktu, geldiği yere geri döndü.⁵⁵

Sahabi buydu işte! *“Kâzimu'l-gayz”* idi. Öfkesini yenen, yeri geldiğinde yutan insanlardı hepsi. Kin ve nefret, cehennemden ateş dalgaları hâline gelse, onu dilinde ve bağrında söndürecek kadar, bu mevzuda cesur ve kararlı idiler. İşte böylece toplumun birlik ve beraberliği bozulmuyordu. İchtihatlar oluyor ama Müslümanların birliği bozulmuyordu. Gelişigüzel birbirlerine hücum etmiyorlardı. Birbirlerine dil uzatmıyor, ayıp ve kusurlarını ortaya dökmüyor, birbirlerinin haysiyet ve namusuyla, gurur ve onuruyla oynamıyorlardı.

Bir sahabi döneminin hayatımızda yeniden ihyasını düşünen bizler, bin derbederlik içinde bizler, bin perişaniyetin boğmaya çalıştığı bizler

sahabi ruhuna havadan, sudan, ekmekten daha fazla ihtiyaç duyduğu-
muzu idrak etmişlik içinde, Rabbimizden diliyor ve dileniyoruz ki bizi o
ruhla payidar eylesin.

İttifak ve vifakımızı bozmasın, bulandırmassın.

Birliğimizi bozmasın. Müslümanları birbirine sevdirsın.

İnanan insanlar arasında birlik ve beraberlik meydana getirsin.

Âmîn.

25 Temmuz 1980, Merkez Camii, Bornova-İzmir

⁵² Buhârî, *farzu'l-humus* 19; *edeb* 68; Müslim, *zekât* 44.

⁵³ Buhârî, *menâkıb* 25, *edeb* 95, *istitâbetü'l-mürteddîn* 4; Müslim, *zekât* 148.

⁵⁴ Buhârî, *tefsir* (7) 3.

⁵⁵ İbn Ebî Şeybe, *Musannef* 7/545; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, 2/29; Hâkim, *el-Müstedrek*, 3/413.

35. Azim ve Kararlılık

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ۗ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ۗ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۗ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۗ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ۗ وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ۗ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ۗ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Rahman’ın has kulları o kimselerdir ki onlar yerde tevazu ile yürürler. Cahiller kendilerine laf atarsa “Selâmetle!” derler. Geceyi Rab’lerine secde ve kıyam ederek ibadetle geçirirler. Ey Ulu Rabbimiz, derler, cehennem azabını bizden uzaklaştır. Zira onun azabı tahammülü zor; ömür tüketen bir derttir. Ne kötü bir varış yeri ne fena bir yerleşim yeridir orası! Rahman’ın o has kulları, harcamalarında ne israf eder ne de eli sıkı davranırlar; bu ikisinin arasında bir denge tuttururlar. Onlar, Allah’la beraber başka bir tanrıya yalvarmazlar. Allah’ın muhterem kıldığı bir canı haksız yere öldürmezler. Zina etmezler. Kim de bunları yaparsa günahının cezasını bulur. Kıyamette, o büyük duruşma gününde O’nun cezası katmerli olur ve azapta, zillet içinde ebedî kalır. Ancak şu var ki dönüş yapıp iman edenler, güzel ve makbul işler işleyenler bundan müstesnadır. Allah onların kötülüklerini iyiliklere, günahlarını sevaplara çevirir. Çünkü Allah gafurdur, rahîmdir (çok affedicidir, merhamet ve ihsanı boldur).” (Furkân Sûresi, 25/63-70)

Muhterem Müslümanlar!

Yeryüzüne Allah’ın halifesi olarak gelen insan, Allah’ın isimlerine ayine-dârlık yapma vazifesiyle gelen insan, bu yeryüzüne düşüşü yükselmek için fırsat hâline getiren insan, fitratının gayesi, hilkatının neticesi

miraçla Allah'a yükselmek olan insan, ağırlığı, vakarı, azmi ve kararlılığı nispetinde Allah'ın tevfik ve inayetiyle, şu dert dünyasından kurtulacak, burada yanmadan, kavrulmadan, tükenmeden kurtulacak ve ebedî bir varlık kazanacak, ebedî varlığın sırrına erecektir.

Azim ve kararlılık, insanımıza çok şey kazandıracaktır.

Rabbimiz'in lütufları karşısında, onun emirlerine göre bir vaziyet alıp azim ve kararlılık içinde bulunma...

Rabbimiz'in imtihanları karşısında azim ve kararlılık içinde bulunma...

Rabbimiz'den gelen musibetler karşısında azim ve kararlılık içinde bulunma...

Büyük bir davayı tekeffül edip omuzlarken onu sonuna kadar götürme azim ve kararlılığı içinde bulunma...

Allah (celle celâluhu), bize eltâf-ı sübhaniyesini, ilahî lütuflarını azim ve kararlılık içinde bulunmamıza göre lütfeyecektir. Diğer bir ifade ile

Dün başka türlü bugün başka türlü olan insanlar değil...

Dün başka şekilde bugün başka şekilde yaşayan insanlar değil...

Dünden bugüne, bugünden yarına değişmeyen, aynı çizgide, aynı müstakim hat üzerinde hareket eden ve bütün davranışlarında Muhammedî, azimli ve kararlı olan insan kendini kurtarmış demektir ve ancak kendini kurtaran insandır ki, başkalarını da kurtarabilir.

Kendini kurtaramamış bir insanın kurtarma adına yapacağı şeylerden başkalarına gelecek bir fayda da yoktur. Namazsız, niyatsız, ahlâksızlık içinde bulunan bir insandan kendi nefesine fayda gelmediği gibi başkalarına gelecek bir fayda da yoktur. Böylesi bir durumda meydana gelecek olan bir tek şey vardır, o da iç-dış farklılığıdır, yani nifaktır. İçinde mümin gibi görünme, bir kısım davranışlarında iman ve İslam istikametinde davranıyormuş gibi görünme...

Kendini aşamamış, nefsinin esiri ve mağlubu bu insanın kararsızlığı ve ciddiyetsizliği her tavır ve davranışından dökülecektir. Binaenaleyh böyle bir insanın kendi milletine ve kendi vatanına getireceği bir hayır yoktur.

Bir kurtarıcı bekliyorsanız bu, evvela arzularını aşmış, kendi nefsi için değil, milleti için yaşayan bir insan olmalıdır. Dünyaya sineğin kanadı ölçüsünde dahi değer vermeyecek kadar bu mevzuda centilmen, azimli ve kararlı durmalıdır. Hiçbir durumda tavrını ve vaziyetini değiştirmemelidir. Allah, kendisine nimet kapılarını açtığı, yığın yığın nimetleri başından aşağıya yağdırdığı zaman dahi vaziyetini değiştirmeyen, azim ve

kararlılık içinde bulunan bu insan, şahsiyetiyle bütünleşmiş ve kendisini bulmuş demektir. Vaziyet değiştirmeyi düşünmez çünkü aradığını bulmuştur.

Maveraya dair perdeler kalksa, binlerce âlem sinema şeridi gibi kendisine gösterilse onun imanında bir değişiklik olmayacaktır. Çünkü o, kendisini bulmuş, çünkü nefsinin irfanına ermiştir. O pencereden Rabbin marifetine bakıyordur. Gönlü, Allah marifetiyle dolu bulunuyordur.

Azim ve kararlılık...

İnsanlığı kurtaracak tek şey azim ve kararlılıktır. Mümince davranışlar içinde bugün dünya karşısında mağlub olmuş insan kendisini de berbat etmiştir. Önünde koştuğu milletini de berbat etmiştir.

Azmi ve kararlılığı sayesinde... Bu mevzudaki mukavemeti, dayanıklılık göstermesi sayesinde... Nefsini aşması sayesinde... Solmayan ve ölmeyen bir şeyi milletine hediye edecektir. Keza devirlerin değişmesine göre değişmeyen, aynı hislere mütercim olan, aynı hakikatlere aşına ve aynı hakikatleri dile getiren, Rabbinin bülbülü olmaya çalışan, Hazreti Muhammed Aleyhissalatü Vesselam'ı anlatmaya çalışan, azimli ve kararlı insanlar milleti içine düştüğü çukurdan kurtaracaklardır.

Şayet bir kurtarıcı bekliyorsa bu milletin, ruhta ve manada, kalpte ve cesette, kendisini kurtaracak insanlara ihtiyacı vardır.

Bize huzurdan bahsetmeyin. Bize kendi huzurunuzu anlatın. Davranışlarınızla kendi huzurunuzu anlatın.

“Millete huzur getireceğiz.” demeyin. Kendi huzurunuz adına bize bir şey gösterin.

Millete doğruluktan ve istikametten bahsetmeyin. Doğruluk ve istikameti davranışlarınıza intikal ettirin.

Bize iffetli olduğunuzu söyleyin ve aynı zamanda hâl ve hareketlerinizle bizi buna inandırın. Namus mevzuunda hassas olduğunuzu söyleyin ve inandırın.

Şu âna kadar binbir çeşit yalan karşısında bin defa düşmüş, kalkmış; bin defa ümidi kırılmış bu milletin, bundan öte yeniden ümit vaat edilip de ümitlerin inkisara uğramasına tahammülü yoktur.

Sahabi ve tâbiîn anlayışı ile milletin karşısına çıkın.

Sahabi ve tâbiîn anlayışı içinde, tebe-i tâbiîn duruluğu, kalp safveti içinde millete ait meselelerin altına girin.

Yükseldiğiniz makamlardan istifade etmek suretiyle makamlar mansıp-

lar tedarik etmeye kalkmayın. Zira bu, sizin ortaya atıldığınız davada yalancı olduğunuza delalet eder.

Yumuşak döşeginizden fedakârlıkta bulunmadığınız zaman yalancı olduğunuza delalet eder.

Günde üç defa sofralar önünüze konup kalktığı müddetçe yalancı olduğunuza delalet eder. O zaman başınızdaki külahı –rica ederim– atın. Elinizdeki tesbihin bağını da koparın, dökülsün. Bize öyle görünmeyin. Zira şeytanın sırtında peygamber cübbesi çok çirkin görünür.

Sahabi gibi olun. O cübbeyi size Allah giydirdi. Tâbiîn gibi olun, o elbiseyi size Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) giydirdi.

Milletin artık sahtekârlığa, değişik tavırlara, azimsizliğe ve kararsızlığa tahammülü yoktur.

Bir yerlerde milletin kurtarılmasının felsefesini yapıyorsanız evvela kendinizi keşfetmeniz gerekir.

Nefsin marifetine ulaşınız... Geceniz var mı sizin, bize onu söyleyin. Seccadeniz alnınızı tanıyor mu sizin? Evinizin duvarları iniltinize şahit oldu mu acaba? Yoksa, rica ederim, bize yalan söylemeyin. Tarihe yalan söylemeyin. Millete yalan söylemeyin ve bu arenada sergilenen korkunç oyunları seyreden, duygularını kaybetmiş, kurtuluş bekleyen şu nesle yalan söylemeyin.

Âh u enininizle ummanlar dalgalansın ve çağlasın. Millete kurtuluş vaadinizi kalbinizden söyleyin. Kalbinizin olduğuna dair bizi ikna edin. Bir vicdan taşıdığınıza dair bizi ikna edin. İşte milletin beklediği budur.

Bu azim ve karalılık içinde olanlar, Allah'ın tevfik ve inayetiyle, bu tekerleği tümseğe çıkaracaklardır.

Yaptığı hizmetten dolayı hak iddiasında bulunmayanlar, vazifesini geçimine basamak yapmayanlar, yükselmek için halk içinde görünmeyenler, tavır ve davranışlarını değiştirmeyenler, makamdan ve mansıptan kaçanlar, kendilerine açılan lütuf ve nimet imkânlarına kapılarını kapayanlar, sırtlarını çevirenler, Resûl-i Ekrem gibi “*Ümmetî, ümmetî!*” diyenler, iniltilerinde daima bu tarz duru duygularla müteheyyiç olanlar...

İşte bunlar, millete kurtuluş vaat edebilirler. Bunlar, milletin elinden tutup onu içine düştüğü çukurdan çıkarabilirler. Millet de bunu böyle bilmeli, kendi kurtarıcısını böyle tanımalıdır. Bu millet, yakınlarına krediler çıkarıp fabrikalar açan insanları camide de görse onların samimiyetlerine inanmayacaktır.

Muhterem Müslümanlar!

Bin defa yıkılmış ve bin defa yarım yamalak tamir edilmiş bir millet olarak, o millet içinden çıkmış, yine bin defa kırık, bin defa dökük bir fert olarak, sizin namınıza size söylüyorum. Sizin namınıza bütün zamanlara sesleniyorum:

Nefsimizi behemehâl kurtarmak istiyorsak, bu milletin beklediği şeyi vermek istiyorsak gönül kadar ceset, ceset kadar gönül; iç kadar dış, dış kadar içe sahip olmamız gerekmektedir.

Bir Herkül kadar güce, bir Ömer kadar imana sahip bulunmamız lazımdır. Ebû Bekir gibi sıddıkiyete yükselmemiz lazımdır. Resûl-i Ekrem'in etrafında halkalanmamız lazımdır.

Diyoruz ki, öyle yapanlar meseleye sahip çıksınlar. Öyle yapmak isteyenler içimizde bulunsunlar, öyle yapmak isteyenler Resûl-i Ekrem'in cemaatinin içinde bulunsunlar.

Neye davet ediyoruz? Kime çağırıyoruz insanlığı? Neyin bayraktarlığını yapıyoruz? Elimizde bulunan, âfâk-ı âlemde gösterdiğimiz şey nedir?

İslam'dır, imandır, Kur'ân'dır. O, sahib-i Kur'ân, Hazreti Muhammed'dir (sallallâhu aleyhi ve sellem). Bunları gösteriyorsak onlar bir vadide, biz bir vadide olamayız!

“Ümmetime öyle bir zaman gelecektir ki camileri lebaleb dolduracaklar ancak içlerinde tek bir mümin olmayacak.”⁵⁶

Zayıf dahi olsa bu hadis, insanı ürpertici mahiyettedir. Ara sıra yolu camiye uğrayacak fakat aslında kalbiyle gelmeyecek. Yine zayıf bir hadisin şu ürpertici mealine dikkatinizi çekiyorum:

“İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki Kur'ân bir vadide, onlar başka bir vadide olacaklar.”⁵⁷

Ümmetimin kendi kitaplarıyla alâkaları bulunmayacak.

Kur'ân, din diye sokaklara dökülenler, sağı solu kırıp geçirenler... Fakat bu arada secdesiz başlar, utanmayan yüzler, terlemeyen alınlar, kirli gönüller, paslı vicdanlar, Allah'la münasebeti olmayan, Allah'tan kopmuş, kopuk kimseler... Bunların insanlığa vaat edeceği, getirdiği ve getireceği bir şey yoktur.

Nefsikle beraber sizi sahabe ve tâbiîn olmaya çağırıyorum. Sahih hadiste Resûl-i Ekrem buyuruyor ki:

كَمَا تَكُونُوا يُوَلَّىٰ عَلَيْكُمْ

“Nasılsanız öyle idare edirsiniz.”⁵⁸

Süt olursanız süt kaymağına sahip olursunuz; yoğurt olursanız yoğurt kaymağına sahip olursunuz. Taban ne ise tavan da odur. Temel ne ise kubbe de odur. Ben sizi sahabe olmaya çağırıyorum. İnsanlığın belli bir döneminde büyük davanın sahibi sahabe olmuştur. Ve üç asırdan beri yıkılan, maddesiyle manasıyla harap ve derbeder olan Müslümanlar, yeniden ayakları üzerine doğrulmayı düşünüyorlarsa ancak sahabe olarak doğrulacaklardır, ancak tâbiîn olarak doğrulacaklardır.

Camideki cemaat, evindeki debdebeden rahatsız olmalı. Geceyi fasılasız uyumasından rahatsız olmalı. Namazı aksatmasından rahatsız olmalı. Namazı aksatıp da rahatsız olmamasından rahatsız olmalı...

Camideki cemaate sesleniyorum:

Camideki cemaat Muhammedî ise iş tamamdır. Camideki cemaat Kur'ânî ise iş tamamdır. Direğin dibinde oturup da uyuklayan, Rabbin huzurunda dahi davranışını ayarlayamayan insan, elinden tesbihi düşürmese, çenesinden sakalı atmasa dahi şeytandan paçayı kurtaramamış demektir.

Şurada Rabbin huzurunda dahi, bana çok iştiyakı olan seccademin yanında dahi ben bende değilsem nerede ben benimle beraber olacağım? Ben Rabbimle değilsem nerede Rabbimle olacağım?

Öyleyse camideki cemaat! Sizi camiye davet ediyorum, sizi mihraba bakmaya davet ediyorum, sizi minbere teveccühe davet ediyorum! Size dir davetim. Hazreti Muhammed'e yeniden müteveccih olun Bu teveccüh içinde Kur'ân'ı bulun ve sonra Allah'a vâsıl olun. Allah yardımcınız olsun. Allah, şu zikzaklı yollardan, inhiraflardan muhafaza buyursun, tarik-i müstakime hidayet eylesin.

Âmîn.

15 Ekim 1976, Menemen

⁵⁶ el-Hâkim, *el-Müstedrek* 4/489.

⁵⁷ el-Hakîm et-Tirmizî, *Nevâdiru'l-usûl* 4/98.

⁵⁸ el-Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 6/22; el-Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 1/336.

36. Yüce Himmetli Olma

إِعْلَمُوا أَنَّهَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُوَ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ
وَالْأَوْلَادِ

“İyi bilin ki (âhirete yer vermeyen) dünya hayatı ancak bir oyun, bir oylanma ve bir süsten ibarettir. Kendi aranızda karşılıklı övünme, mal ve nesli çoğaltma yarışıdır.” (Hadîd Sûresi, 57/20)

Muhterem Müslümanlar!

İnsan himmetini âlî tutmalı. Yüksek hedeflere ulaşmak için sarf edilmek üzere verilmiş kabiliyetini, istidat ve duygularını ehemmiyetsiz şeyler istikametinde sarf etmemeli, boşu boşuna bâd-i hevâ sa’y edip çırpınmamalı. Onun bütün çırpınışları, direnişleri, sa’y ve gayreti kendisine çok büyük semereleri getirecek mahiyette olmalı.

Bütün dünya ona verilse de gamının-kederinin gitmemesi veya bütün dünyanın hâkimi olsa dahi tatmin olamaması gösteriyor ki insan, bizzat dünya için yaratılmamıştır.

İnsanın dünyada hangi güzel şeye, hangi kıymetli şeye bağlansa onunla tatmin olmayışı gösteriyor ki insan bizzat dünya için yaratılmamıştır.

İnsan, evvelen ve bizzat, asıl olarak Allah’ı tanımak, O’na iman edip gönlüne O’nu oturtmak, O’nunla huzura kavuşmak ve O’nun rızasına ulaşmak için yaratılmış; saniyen ve bi’l-araz yani ikinci derecede ve dolaylı olarak dünya için yaratılmıştır.

Dünyanın Allah’tan ötürü, Cenab-ı Hakk’ın isimlerinin cilvesi olduğundan ötürü, âhireti bize kazandırdığından, onun tarlası olduğundan ötürü bir kıymeti vardır.

Müslüman olarak izzet ve haysiyetimizi burada, Cenab-ı Hakk’ın ihsan edeceği şeylerle koruyup muhafaza etmemiz ve bu hususta çırpınmamız, bu hususta sa’y u gayrette bulunmamız ve Cenab-ı Hakk’ın da bu sa’y u gayretlerimize kıymet verip onlara karşılık vermesinden ötürü bir kıymeti vardır.

Bunun dışında dünyanın kendine ait bir kıymeti, bir ehemmiyeti yoktur.

Onun kıymeti zâtî, kendine ait, kendinden kaynaklanan değil, izâfîdir, görecelidir, Allah'ın rızasına ve âhirete bakar.

Öyleyse mümin, himmetini âlî tutacak, yüksek hedeflerin peşinde koşacaktır. Böylece o, himmeti nispetinde büyük görünecektir. Himmetinin büyüklüğü nispetinde de tek başına bir millet hâline gelecektir. İnsanın kıymeti, himmeti nispetindedir; kimin himmeti milleti ise o tek başına bir millettir.

İnsanın kıymeti himmeti nisbetindedir; insanın değerini hedefleri belirler. Eğer kıymet kazanmak istiyorsanız himmetinizi yüksek tutun. Himmetiniz yüce ise tek başınıza bir milletsiniz demektir. İşte bu hususa parmak basan bir sözde şöyle denir:

مَوْتُ الْعَالِمِ مَوْتُ الْعَالَمِ

Gerçek âlim Allah'ı bilen, gerçek âlim eşya ile insan münasebetini bilen, gerçek âlim kâinatın yaratılışındaki esrarı bilen, gerçek âlim kâinattaki yerini bilen insandır. İşte bu âlimin ölümü âlemin ölümüdür. Böylesine bir idrake sahip bir insanın ölümü, bütün insanların ölümü kadar acıdır ve o, bütün insanlık için büyük bir kayıptır.

Kimin himmeti milleti ise o tek başına bir millettir.

Bu âlimin himmeti milletidir. O'nun için onun ölümü, bütün bir milletin ölümü sayılır; böyle bir insanın zuhuru da bütün bir milletin yeniden hayata kavuşması, var olması ve bilinmesi demektir.

Öyleyse ey müminler, himmetinizi çok yüce tutun. Ayaklarınızın altında olan şeylere himmetinizi sarf etmeyin. Himmetinizi başınızdan aşkın meselelere ulaşmak için sarf edin. Allah'ın rıza ve rıdvanından başka şey sizi tatmin etmez, onu kazanmaya; bunun dışında kalan, dünyaya ait şeyleri O'nun rıza ve rıdvanına ulaşmak için alet ve vasıta yapmaya çalışın. Alet ve vasıta olarak dünyaya hâkim olma, ona sahip olmada mahzur yoktur hatta belki sevaptır, isabetlidir, Allah'ı memnun edecek bir şeydir.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu hususta da bize yol göstermiş, meseleyi açıklığa kavuşturmuştur. Dünyanın bütün malı mülkü İslam diyarına, Mekke'ye, Medine'ye, Taif'e akarken Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) onları alır, milletin ihyasına, onun ayağa kalkıp

yeniden dirilmesine sarf ederdi. Bu temiz düşünce, bu dupduru anlayış, bu sağlam ve köklü kanaat, bu âhîret endeksli hesap ve plan, ashâbına da intikal etmişti. Öyle ki onlar da dünya hakkında başka şey düşünmezlerdi.

Herkesin bildiği üzere Hazreti Ebû Bekir, iki buçuk senelik hilafeti esnasında dünyaya asla meyletmemiş, peygamberlerden sonra gelen nadide bir insandı. Hazreti Ömer devrinde yaşanan inkişaf ve gelişmelerin arkasında Hazreti Ebû Bekir'in icraatlarının yattığını söyleyen tarih felsefesi yazarları vardır.

Öyle ki, sağlam ve disiplinli bir ordu, sağlam ve disiplinli bir millet, alabilmişine teslimiyet, bütün bunlar Hazreti Ebû Bekir'in elinde, evinde ve onun icrası içinde yer almıştır. Ondandır Hazreti Ömer gelmiş ve Cenab-ı Hak, Ebû Bekir'in attığı temeller üzerinde cihanın fethini Ömer'e müyesser kılmış, ona nasip etmiştir.

Bu büyük insanlar dünyadan nasıl istifade edilmesi gerekiyorsa öyle istifade etmişlerdir. Dünyaya hâkim olmuşlar, imparatorlukları dize getirmişler ama nefislerinin karşısında, şehevanî duygularının karşısında, behimî hislerinin karşısında yıkılmaz bir âbide gibi daima dimdik durmasını bilmişlerdir.

İnsan nefisine hâkim olursa, emir olursa âlem ona esir olur. Resûl-i Ekrem'e (sallâllâhu aleyhi ve sellem) izafe edilen bir hadis-i şerifte şöyle buyrulur:

“Kim hevasını esir ederse o emîr olur, cihana hâkim olur. Kim de hevasına esir olur, nefisine söz dinletemezse o da âleme esir olur.”

Zeyd b. Erkam anlatıyor: “Bir iftar vakti Halife Ebû Bekir ile oturuyorduk. Orucunu açması için bir bardak soğuk su getirdiler. Su, halifenin huzuruna gelir gelmez birdenbire halifeyi bir ağlama hıçkırığı tuttu. Bir türlü kendine gelemiyordu ki soralım. ‘Ey Allah’ın peygamberinin halifesi, derdin nedir bize anlat!’ dedik.

Yüzünü eliyle okşuyor, sıvazlıyor, tekrar bir daha dalıyor ve ağlıyordu. Neden sonra kendine geldi ve dedi ki:

Bir gün Resûl-i Ekrem'in huzurunda oturuyordum. Bir aralık Resûlullah, ellerini öne doğru uzattı, bir şeyleri kabul etmiyor, itiyor gibi yapmaya başladı. Bir taraftan da şöyle diyordu: **إِلَيْكَ عَنِّي إِلَيْكَ عَنِّي** “*Git, istemiyorum seni, benden uzaklaş.*” Ben, dayanamayıp bu hareketinin sebebini sorunca O, şöyle buyurdu: *‘Bir aralık dünya karşımda temessül*

etti. Bütün zinet ve debdebesiyle temessül etti. Kendini bana kabul ettirmek, üzerimde hâkim olmak istedi. Ben, 'Git benimle uğraşma! Benim üzerimde hâkimiyet kuramazsın.' dedim. O geriye çekildi ve şöyle dedi: 'Sen benden kurtuldun ama senden sonra gelenler benden kurtulamayacaklar.' İşte dünyadan kurtulamayanlardan birinin de ben olmamdan korktuğum için ağlıyorum.”⁵⁹

Dünya, Allah Resûlü'nün karşısında maksudun bizzat olarak kendisini kabul ettirmek için temessül ediyor. Senin her şeyin ben olayım, diyor. Ehl-i dünyaya kabul ettirdiği, onları kendisine kul yaptığı, Allah'ı, Resûlullah'ı ve Kur'ân'ı unutturduğu gibi Cihanın Efendisi'ne de kendisini böyle takdim ediyor. Allah Resûlü'nün nazarında dünyanın, sineğin kanadı kadar kıymeti yoktur. Dünyanın O'na tesir etmesi düşünülemez. O, bu mevzuda denge unsurudur.

Onun Ebû Bekir'e tesir etmesi de düşünülemez. Zira o da O'nun sadık yâridir; Sıddîk-i Ekber'dir. Oysa o dahi buna rağmen, “Ya dünya bana galebe çaldı ise!” diye kendisinden endişe ediyordu. Gerçek bir müminin, neye hâkim olur, neye sahip olursa olsun dünya karşısındaki kanaatı daima aynı olacaktır. Dünyanın kendisini kabul ettirdiği kimselerin bizler olduğu muhakkaktır.

Aynı minvalde başka bir misal, Habbab b. Eret'tir. Habbab önceden bir köleydi, fakat Allah Resûlü'nün nezdinde yüce bir payeye yükselmişti. Mus'ab gibi sahabe-i kiramın büyüklerini yetiştirmiş, büyük bir muallimdi. Mekke'de müşriklerin ağır işkencelerine maruz kalmıştı. Başta Bedir olmak üzere bütün gazvelere iştirak etmiş ve vücudunda, sayılamayacak kadar yara ve işkence izi vardı. Müslüman oldu diye efendisinin kapısında her gün demirleri kızdırıp vücuduna basıyorlardı. Yaşadıklarından dolayı şöyle derdi: “Vallahi eğer Resûl-i Ekrem ölümü istemenin mahzurlu olduğunu söylemeseydi ben ölümü temenni edecektim!”

Hazreti Ömer der ki: “Bir gün Habbab'ı gördüm. Sirtında neredeyse omuriliği görünüyordu. Sordum ki, 'Habbab bu nedir?' 'Vallahi Ey Ömer, ben Müslümanların yedincisiyim. Sahibim beni bir hasıra sarar ve tutuştururdu. Vücudumdan çıkan sularla ancak hasır sönerdi. İşte bu yaralar o günlerden kalmadır.' dedi.” Dünyanın en büyük çilesini çekmiş, İslam'ın yücelmesi, yükselmesi uğrunda her şeye katlanmıştı Habbab.

Evinde bir kefeni vardı, ona sarılabilecek, kabre onunla girebilecekti. Üç beş kuruş da parası vardı, emir bulunduğu yerde bu kadar para biriktirmişti. Bunlar aklına geldikçe hayıflanır, şöyle der, endişesini izhar

ederdi: “Mus’ab benden çok şerefliydi, çok hayırlıydı. Aslında onun rüşdüne ben vesile oldum, fakat o beni geçti. Zira vefat ettiğinde onu sarabileceğimiz bir kefen bulamamıştık. Mus’ab, İslam’ın temel harcını atarken, Allah Resûlü’nün önünde koşarken, bütün güzelliğini, gençliğini, servetini, delikanlılığını, her şeyini sarf edip kefensiz bir şekilde giderken ben şimdi istediğim her şeye sahip olabiliyorum.”

Elbette dünyevî imkânlar olmalı fakat bunlar insanın üzerinde hâkimiyet kurmamalıdır. Bizi meşgul edecek, günde beş defa camiye, cemaate gelmeden alıkoyacak dünya yerin dibine batsın!

Cuma günü bizi camiye gelmeden alıkoyacak dünya yerin dibine batsın! Beş vakit namazda, Allah’ın azameti karşısında, yüzümüzü yere koyup aczimizi, fakrımızı itiraf etmemize mâni olacak dünya yerin dibine batsın!

İdarecileri şirazedden çıkararak, milleti mahveden, kadını ayrı erkeği ayrı şekilde yoldan çıkararak, zinetiyle, debdebesiyle, oyunu ve eğlencesiyle insanı aldatan dünya yerin dibine batsın!

Müminin böyle bir dünyası olmamalı. Biz, işte bu dünyanın karşındayız. Yoksa mümin, âhiret işlerinin üstesinden gelebildiği, onlara hâkim olabildiği gibi dünya işlerini de rahatlıkla becerir.

Hazreti Ömer gibi dünyaya hâkim olmuş bir mert gösterebilirler, Sıddîk-i Ekber gibi bir yiğit gösterebilirler ve bizim ecdadımızdan gerçekten imanı ruhlarına sindirmiş büyüklerimiz gibi mert gösterebilirler... Onlar, dünyaya da ukbaya da hâkim olmuştu.

Dünyanın da ukbanını da zimamı Allah’ın elindedir. Zimamı Allah’a veren, dünyaya da ukbaya da hâkim olur ve işte o zaman gerçek müminin büyüklüğü görünür, o zaman himmeti milleti olan fertler bütün büyüklüğü ile tezahür eder. İşte himmetinizi böylesine âlî tutun ve böylesine büyük olmaya çalışın. Dünyaya karşı büyük olmaya çalışın. Dünyaya ehemmiyet vermemek suretiyle büyük olmaya çalışın. Tâ ki Mele-i A’lâ’nın sakinleri sizi ansın. Tâ ki Cenab-ı Hak, sizi rahmetle ve gufranla ansın. Tâ ki Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) sizi şefaitle ansın.

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

“Dünya hayatı, insanı aldatan bir metadan başka bir şey değildir.” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/185)

Aldanmayın dünya metainâ! Gelip geçici şeylere aldanmayın! Ufkunuzda asla batmayan, cilvelerini her daim hissettiğiniz o ebedî güneşe bağlanın, Allah'a müteveccih olun. Tâ dünyanızı ve âhiretinizi bu surette mamur edesiniz.

Cenab-ı Vacibü'l-Vücut ve Tekaddes Hazretleri insanlığı, bu şuur ve bu anlayış içinde ihya eylesin. Asırların yüzünü güldüren, bütün insanlığa insanlık dersi veren gerçek Müslümanları Allah yeniden ihya eylesin. İslam'ı kalbinde ihya etmekle ihya eylesin. Lehviyattan, oyundan, eğlenmeden, zinet ve debdebeye bağlanıp aldanmaktan bizleri muhafaza buyursun.

Âmîn.

19 Nisan 1974, Alemizade Sırönü Camii, Edremit

⁵⁹ el-Bezzâr, *el-Müsned* 1/106, 196; el-Hâkim, *el-Müstedrek* 4/344; el-Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 7/343, 345.

37. İmanda Sebat

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا
وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

“Rabbimiz Allah’tır, deyip sonra da istikamet üzere, doğru yolda yürüyenler yok mu, işte onların yanına melekler inip: ‘Hiç endişe etmeyin, hiç üzülmeyin ve size vaat edilen cennetle sevinin!’ derler.” (Fussilet Sûresi, 41/30)

Muhterem Müslümanlar!

İmanın hakiki yüzü, onda sebat edildiği zaman görülür. İnsan, elbette meşakatlere ve belalara maruz kalmadığı zaman da imanın gereği olarak iyi şeyler yapabilir. Hakiki Müslüman, ağır şartlar altında, bütün kapılar yüzüne kapandığı zaman da İslam’ı yaşamaya gayret eder. İşte o zaman Cenab-ı Hakk’ın methine, senasına ve rızasına mazhar olur.

İslam için katlanılması icab eden meşakatlere katlananlar bizden evvel bir ümmetti; geldiler, geçtiler, kazandılar... Katlandıkları meşakatlerle büyük kazançlar elde ederek gittiler. Biz de kendi devrimizi yaşıyoruz. Onların maruz kaldıklarının binde birine maruz değiliz. Şartlar onların maruz kaldıkları kadar ağır değil.

Hazreti Ebû Bekir, o günleri Hazreti Ali’ye şöyle anlatır:

“Yâ Ali, o günlerde sen daha çocuktun, biz ölümü göze almadan birine bir şey anlatmaya cesaret edemezdik. Dışarıya çıktığımız zaman bıçakların bizim için gayzla bilendiğini görürdük. İçeriye girdiğimiz zaman dışarıya çıkmaktan, dışarıya çıktığımız zaman da içeriye girmekten bütün bütün ümidimiz kesilirdi.⁶⁰”

Buna rağmen onlarda en ufak bir itiraz olmadı. Resûlullah’ın etrafında öyle bir hâle meydana getirip O’na öylesine sarılmışlardı ki en korkunç hortumlar bile onları yerinden söküp atamadı. Dünyadaki zelzeleler onların iman mevzuundaki sebatlarına dokunuyor ve tekrar geriye geliyordu. İçlerinden biri, içtihadının neticesi olarak kendince bir kusur yaptığını hissederse bunu telafi için seve seve canını o yolda verirdi.

Ashab-ı kiram'ın (radiyallahu anhum ecmain) büyüklerinden Sa'd b. Ubeyd...

Efendimiz daha hayattayken Kur'ân-ı Kerim'i ezbere bilenlerden...

Ondan hüküm çıkaranlardan ve Asr-ı Saadet'in hakîmlerinden...

Sa'd, Hazreti Ömer'in tertib ve techiz buyurdukları bir orduda asker olarak bulunuyordu. Ordunun, nehirden İran tarafına geçtikten sonra askerler kaçmasın diye köprüyü yıktırtan kahraman bir kumandanları vardı. Kumandanları Ebû Ubeyd b. Mes'ud genç ama cesur bir delikanlıydı. Sasaniler, daha önce hiç görmedikleri korkunç fillerle Arapların karşısına çıkınca İslam ordusunda bir bozulma yaşandı. Filler bir taraftan Müslüman askerlerin atlarını ürkütüp kaçırmaktaydı. Bütün bunlara rağmen genç kumandan geriye çekilmeme konusunda diretmekte, kıyasıya savaşıyordu. Nitekim ordusuna cesaret vermek için atından indi ve yalın kılıç fillerin hakkından gelmeye çalıştı. Ne var ki fillerin ayakları altında kaldı. Dönüp ordusuna baktığında onların nehre doğru kaçışıklarını gördü. En tiz perdeden bağırdı: "Askerlerim, kaçmayın ben buradayım!"

İşte Sa'd b. Ubeyd de o vakada, bozulan orduyla birlikte geriye çekilmiş ve sonra Medine'ye dönmüştü. Ne var ki içinde derinden derine ızdırap duymaktaydı. Muharebe meydanından ayrılmanın ızdırabı...

لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ۖ وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللّٰوَامَةِ

"Kiyamet gününe yemin ederim. Kendini kınayan nefse yemin ederim." (Kıyamet Sûresi, 75/1-2)

Ah, insan şu sırrı anlayabilse, bütün hareket ve davranışlarını tenkit etme izzetini bir gösterebilse!

Ah, benim her hareketim fena diyebilse... Mesele halledilecektir.

Bu millet de harp meydanında, meşakkat altında kaçmayan ve "Ben burdayım!" diyecek fedaisini beklemektedir...

Çünkü Allah, kendi nefsinin levm edenleri, kendisini kritik edenleri met-hediyor. Allah *"Lâ uksimu biyevmi'l-kiyame..."* buyurarak "Ben, yaptığı fenalıklardan dolayı ızdırap duyanların adına yemin ediyorum." buyuruyor.

İşte bu büyük zat böyle bir ızdırapla yol arıyor.

Ömer'in ona iltifatları oluyor, onu teselli ediyor... Sen hafızsın... Sen bize lâzımsın... diyor.

Fakat o, bir muharebe meydanı arıyor ki gitsin ve orada can vermek suretiyle daha önceki kaçışının bedelini ödesin. Nihayet bir muharebe için Ömer'den izin koparıyor. Tıpkı daha önce şehit olan komutanı gibi o da fillerin ayakları altında savaşa savaşa ruhunu teslim ediyor. "İşte şimdi oldu bu iş, diyor, işte şimdi oldu. Yoksa ben, Allah düşmanlarının hücumu karşısında bulunmam icap ederken mevkide sebat göstermedim. Bu hata ile Allah'ın huzuruna çıksaydım gideceğim yer cehennemdi benim... İşte şimdi oldu bu iş."

Muhterem Müslümanlar!

İman sebat demektir. İman değişmeme demektir. İman rüzgâr hangi taraftan eserse essin dimdik durma demektir. Kimseden korkmama, kimseye boyun eğmeme, Allah'a yâr olma, Resûlullah'ın arkasından gitme, sadece Kur'ân'ın emrini emir olarak öpüp başına koyma ve onu baş tacı yapma, onunla çelişen, İslamî hakikatlerle zıt düşen ne kadar mesele varsa hepsine sırt dönmedir.

Ben, Allah'ıma darılan, Peygamberime küsen, Kur'ân'ımı tanımayan herkese sırtımı dönüyorum, bütün kâinat bunu görsün ve duysun, deme izzetini göstermedir. İmandaki sebat budur.

En basit hâdiseler bizi bulunduğumuz mevkiden geri döndürmemeli. Fillerin ayakları altında ezilmeden, etimiz kemiğimize karışmadan geriye çekilsek Allah'ın huzuruna sadece arkada günahlar içinde bir nesil, günahkâr bir dünya bırakıp gitmiş olacağız.

Şimdi dikkatinizi istirham ediyorum!

Bir hafta geçirdik ve yine bir cuma gününü idrak etmiş bulunuyoruz. Ömrümüz var ise bu vaziyetimizle, bu hâlimizle daha birçok cumalar, birçok ramazanlar, birçok kandiller geçireceğiz. Bunları sadece bir kısım rutin işlerle kutladıklarını iddia edenler ancak kendilerini aldatacaklardır.

Biz böyle bir günde, Cenab-ı Hak için din-i mübin-i İslam için Resûlullah için bir şeyler yapmış nuranî bir cemaat olarak Allah'ın huzuruna gelebilseydik ellerimizi kaldırıp "Ya Rabbi! İşte bu kadarcıkla geldik, kusurlarımızı affeyle ve bu mevzuda bizleri sabitkadem eyle." diyebilme de hak kazanırdık. Bununla beraber Cenab-ı Hakk'ın kapısı sonuna kadar insanlara açıktır. İnsanlar, bugünden itibaren kendilerine dönse, İslam'ı harfiyen kabul etse Cenab-ı Hak yine onları affedecektir.

Muhterem Müslümanlar!

Cuma'ya gelen Şu cemaat cuma vaktinde inandığı Allah'a diğer günlerde de inansın, cuma günü camide dinlediği Kur'ân'a diğer günlerde de inansın, evinin içinde de inansın, eşiyle, çoluk çocuğuyla gezmeye gittiği zaman da ona inansın.

Bazen inanma bazen inanmama; bazen sarhoŐ olup bazen ayık kalma gibidir. Bazen gaflet içinde olup bazen Şuurlu hareket etme gibidir. Müslüman Şuurlu demektir. Müslüman düşünen demektir. Attığı adımı bilen demektir. Aydınlıkta yürüyen demektir. Bir Müslüman, her zemin ve her şartta daima Kur'ân'a inanmalı, daima camide olduğunu hissetmelidir. Daima "İnandığım Allah vardır." demelidir. Daima "Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) benim sertâc-ı ibtihâcımdır, baş tâcımdır." hakikatine bağlı kalmalıdır.

Meseleleri yanlış açılardan ele almak suretiyle kendi kendimizi aldatmayalım. Şu günden tezi yok, Allah'ın huzuruna Şu andaki gibi gelelim. Şu camiler de beş vakit içlerini dolduran bir cemaat görsün. İnanın; camileri böyle doldurduğunuz zaman birbirinizi Őarj edeceksiniz, besleyeceksiniz ve birbirinize yardımcı olacak, birbirinizi takviye edeceksiniz. Beraber ağlayıp beraber gülecek ve böylece beraber yaşamış olacaksınız. Allah'ın rahmetinin cemaatle beraber olduğunu unutmayalım. Resûlullah'ın Őefaatinin cemaatle beraber olduğunu unutmayalım.

Cami Müslümanların toplandığı yerdir. Camide toplanalım, camide Allah diyelim, camide Resûlullah diyelim, işte o zaman bütün meselelerimiz tereyağından kıl çeker gibi kolaylıkla halledilecektir. İşte o zaman Cenab-ı Hak'ı Gafûr ve Rahîm bulacağız.

Allah taksiratımızı affeyesin. Bugünden itibaren artık günah işleme zilletinden bizleri masun ve muhafaza buyursun. Her hususta rıza-i âlîsini tahsil maksadıyla gayret ve hamlede bulunanlardan eylesin.

Biz bu halimizden bîzarız. Halimiz hoŐ değil. Cenab-ı Hak, "Bana nasıl bir kullukla geldiniz?" dediği zaman diyecek hiçbir cevap bulamıyoruz.

"Ne yaptınız Şu bir sene içinde, bağırdınız, çağırdınız, yırtındınız da ne yaptınız?" derse ve biz de "Hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede, toplumsal hayatta yeni yeni günahlarla Senin huzuruna geldik." dersek ne olacak bizim hâlimiz? Cenab-ı Hak böyle bir edepsizliği bizlere işletmesin. Bizi Kendisinden ayırmasın. Bizi, fillerin ayakları altında ezsin ama yine de Kendisinden ayırmasın.

Yâ Rabbi! Senden ayrılacak kalbimiz varsa, aile efradımız varsa, işte Sen Şu dünyayı yık başımıza, yıldızları bağı kopmuş tespih tanesi gibi

dök üstümüze, bunların nizamlarını alt üst et, hepsini hâk ile yeksân et, fakat kalbimiz Seninle beraber olsun. Senden mahrum olduktan sonra ebedî hayatta Seni bulamadıktan sonra biz böyle bir hayatı istemiyoruz. Her Müslüman böyle düşünür. Böyle düşünün ve böyle yaşayın.

Ölmeden, ezilmeden, yıldızlar başınıza dökülmeden siz şeytanınızın semasını katın karıştırın, nefsinizi alt üst edin ve bütün fena duygularınızı ayaklarınızın altına alın, çiğneyin. Böylece iman selameti, ruh selameti, cemiyet ve cemaat selameti ile Rabb-i Kerîmimizin huzuruna çıkmış olalım.

20 Ekim 1967, Kestanepazarı

⁶⁰İbnü'l-Arabî, *Muhâdaratü'l-ibrâr ve müsâmeratü'l-ahyâr*, 2/179.

38. Kendimizi Bulma

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا
حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

“Onlar öyle kimselerdir ki halk kendilerine, ‘İnsanlar size karşı ordu toplamışlar, onlardan korkun.’ dediklerinde, bu söz onların imanını artırdı ve ‘Allah bize yeter, O ne güzel vekildir!’ dediler.” (Âl-i İmrân Sûresi, 3/173)

Muhterem Müslümanlar!

Her şeyi Allah’ın koyduğu yere koymak, adalet ve istikamet içinde bulunmanın ifadesidir. Allah’ın koyduğu yerlerin dışına koymak ve onun dışında kullanmak ise zulmün ve haksızlığın ifadesidir.

Cenab-ı Hak, Kur’ân-ı Kerim’de genel olarak insana ve insanların kendi aralarındaki sınıflara yer ayırmış ve bu konuda yol göstermiştir. İslam, herkesin ve her şeyin yerli yerince olmasını dilemiştir. Binaenaleyh Allah’ın istediği istikamette davranma; adaletin, hakkaniyetin, dürüst yaşamının ifadesidir ve Cennet’e gideceklerin yolu ve yordamıdır.

Allah’ın gösterdiği istikamet dışında yol alma ise haksızlığın, zulmün ve Allah’a karşı gelmenin ifadesidir.

Cenab-ı Hak bizi nasıl istiyor, himayemizde bulunan kimseleri nasıl istiyor, işlerini evirip çevireceğimiz kimseleri nasıl istiyor... Bütün bunları Allah’ın istediği istikamette yapmak Cenab-ı Hakk’ın rızasını kazanmaya vesile olur. Bütün bunlarda Cenab-ı Hakk’ın emirlerine zıt davranış içinde bulunma, bizi dünyada da âhirette de hüsrana mahkûm eder.

Allah, insanı nasıl istiyor, müminin mümine karşı nasıl bir vaziyet takınmasını istiyor, himayesinde olan kimselere karşı nasıl davranmasını istiyor... İşte mümin, bütün bu istekler karşısında kendi şuuruyla kendini bulacaktır. Kendini bulma en mühim meseledir. Kendini bulmaya göre istikamet üzere yaşamaya başlayacak, kendini bulmanın ışığı altında işlerini yapmaya çalışacaktır. Bir insanın, Allah’ın emir ve iradesine uymadan kendisini bulmasına da imkân yoktur.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendi arkasında gelişi güzel, dağınık bir cemaatin vücuda gelmesini hiç arzu etmiyordu. O, yapacağı şeyleri çok iyi bilen kimselerden bir cemaat teşekkül etsin istiyordu. Bunun anahtarı ise “Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah” hakikatinin kalbe söylettirilmesi, ruhta işletilerek kabul edilip benimsenmesiydi.

Onun için görüyoruz, harbe giderken insanlar arkasından koşuyor ve diyordu ki: “Ey Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)! Müsaade edersem ben de katılayım. Seninle beraber bu cihada ben de iştirak edeyim.” O ise, “Sen ‘Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah’ diyor musun?” diye soruyordu. Aksi takdirde onu orduya kabul etmiyordu. Zira cemaatin içine girecek kimse esasen “Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah”ın manasını bilmeli, onu anlayıp kalbine koymalıydı. Böyle olmayan bir insanın kendini bulmasına ve bilmesine imkân yoktur.

Kendini bulan insanla iş yapmak rahattır. Zira kendini bulan bir insan ölümden korkmaz. Kendini bulan bir insan, üzerine yüklenen vazifeyi, hatta o vazifenin en küçüğünü bile hassasiyet ve titizlikle yerine getirir. Ama kendini bulamamış bir insanın sırtına Cennet’i yükleseniz, cehennem içinde bile onu sırtından atar, sonuna kadar taşımaz. Allah Resûlü’nün etrafındaki herkes kendini bulmuştu. Asrımızın kendini kaybetmiş insanının bunu anlaması çok zordur.

Kendi kendine çekidüzen verme, âmir olan Allah’ın emirleri karşısında hiçbir kanunî müeyyideye ihtiyaç duymadan doğrudan doğruya hizaya girme... İnsanlara karşı dışardaki tavrı içte de yorganın altında da hiç kimsenin olmadığı çölde de devam ettirme...

Toplum içinde utanıp sakındığı fenalıkları tek başına kaldığı zaman da aynı hassasiyet ve aynı titizlikle yapmama, iyiliklere sımsıkı sarılma, fenalıklardan da fersah fersah uzak durma... Bunlar, kendini bulmuş insanın davranışlarıdır.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem),

لَلّٰهُمَّ اجْعَلْ سَرِيْرَتِيْ خَيْرًا مِّنْ عَلَانِيَّتِيْ وَاجْعَلْ عَلَانِيَّتِيْ صَالِحَةً

“Allah’ım! Gizli hâllerimi, görünen hâlimden daha hayırlı yap ve görünen hâlimi de ıslah eyle.”⁶¹ buyuruyor.

Böylesine dışla iç arasındaki zıtlık kalktığı; iç ve dış birliğine ulaşıldığı zaman insan kendini bulmuş demektir.

O zaman insanın tek başına kalması ile insanların içinde olması fark

etmeyecektir. Yalnız olduğu zamanlarda ibadetlerinde gösterdiği hassasiyet ve titizlik ile insanların içinde gösterdiği hassasiyet ve titizlik aynı olacaktır. İki farklı ruh taşımaktan kurtulacak, bir ruh taşıyacak, bir anlayış içinde bulunacaktır. İşte o zaman her mesele gayet kolay olur. İşte o cemaat cihanı fetheder. İşte o cemaat, Allah'ın onlara kazandırdığı izzetle İslam'ın aziz olduğunu bütün âleme duyurur. Bununla beraber kendini bulamamış, sürekli karşılıklarına yaptırımlarla çıkıp ihtarlarla, "Dur, öyle gitme, orası yanlış, burası doğru!" demek zorunda kalacağın bir cemaat ağır işleri yapamaz, büyük işlerin altından kalkamaz.

Kendini bulmayla ilgili Allah Resûlü'nün Süheyb hakkında söylediği şu söz ne güzeldir: *"Süheyb ne güzel kuldur; Allah'tan korkmasaydı bile yine de isyan etmezdi!"*⁶²

Allah Resûlü, bu sözüyle yukarıda bahsettiğimiz hususa dikkatlerimizi çekiyor. O, gizlisi açığı bir olmanın sırrına ermiş, iki türlü yaşamadan kurtulmuş, gizli ve açık birliğine ulaşmıştır.

Allah'ın Resûlü bizzat kendisi için *"Allah'ım, gizlimi açığımdan daha iyi yap!"* derse biz nasıl demeli, nasıl düşünmeliyiz, onu insaflıların insafına bırakıyoruz.

Bir gün Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), saadet hücrelerinde dinlenmektedir. Mescidin bir köşesinde birbirleriyle münakaşa eden iki sahabinin sesini işitir. Her devirde insanlar arasında olagelen şeylerdendir ve gayet normaldir ama kendini bulmuş bir insana bakın ki nasıl hizaya geliyor.

Bunlardan bir tanesi Uhud kahramanlarından ve Tebük hâdisesinde de geriye kalan, Kur'ân'ın tabiriyle *"Muhallefin"* den olan Ka'b b. Mâlik'tir. Diğeri de yine çok şerefli bir sahabidir. Aralarında cereyan eden bir alışverişten ötürü tartışmaktadırlar. Ka'b alacaklı, diğeri de verecekli konumdadır.

Allah Resûlü, saadet hücrelerinde bir müddet bu münakaşayı dinler ve biraz sonra da Ka'b'ın ifadesiyle perdeyi kaldırır, mübarek başını uzatır ve Ka'b'a seslenir:

– *Ey Ka'b!*

– Lebbeyk yâ Resûlallah! Emret ey Allah'ın Resûlü!

Onlardan birisi muhakkak daha insaflıydı. Onun için Allah Resûlü Ka'b'a seslendi. Bu gibi meselelerde bizim için bir düstur, bir kaidedir; daima akli başında olana, insaflı olana hitap edilir, diğeri haklı görülür,

böylece münakaşa kökünden halledilmiş olur.

Resûlullah buyurur:

– Ey Ka’b! Sen borcunun bir kısmından vazgeç. Bir taraftan da yarısından vazgeçmesi için eliyle Ka’b’a işarette bulunmaktadır.

Allah Resûlü der de Ka’b yapmaz mı?

Biraz sonra borçlu kimse kendisine terettüp eden miktarı öder. İkisi de boyun eğerek Allah Resûlü’nün huzuruna gelir.

Kendini bulmuş insan için tatbiki istenen meseleleri yerine getirmek o kadar kolaydır ki Allah Resûlü’nün bir tek sözü kâfi gelir. Bununla beraber karşıdaki insan inatçı olsaydı Allah Resûlü’ne karşı gelecekti. Bu işin edebini, erkânını öğrenememiş kişi, huzurun edebini bilemeyecek ve hatası hem kendini hem de yakınlarını etkileyecekti.

Evet, işte bu huzurun ebedini öğrenmiş, kendini bulmuş kimseler büyük işleri az bir güçle yapar, Allah’ın tevfiğiyle umulmadık yerde Cenab-ı Hakk’ın yaratacağı muvaffakiyetlere, muzafferiyetlere mazhar olurlar.

Meselemiz budur bizim: Kendimizi bulmak, sonuna kadar inanmak, tir tir titremek, Cenab-ı Hakk’ın bize teveccüh eden emirlerini ve fermanlarını alır almaz ânında ve harfiyen yerine getirmek...

Bu ruh ve bu şuura sahip olursak her mesele çabucak halledilir. Bu ruhtan uzaklaştıkça bu milletin başına Hazreti Ömer’i de getirseniz netice değişmeyecektir. Resûl-i Ekrem de gelse evvela bu ruhu tesis etmeye çalışacaktır. Diğer meseleler ondan sonra gelir.

Kendini bulmuş insanlardan biri de Bedir ashâbından Ebû’l-Yeser’dir. Bedir ashâbı, Hülefa-i Raşidin veya Aşere-i Mübeşşere gibi olmasa da sahabe-i kiram arasında önemli bir yeri haizdir. Allah Resûlü, Bedir ashâbı hakkında yapılan eleştiriler karşısında, *“Ne biliyorsunuz, belki Bedir’de bulunanların bütün günahlarını Allah affedecektir?”* buyurmuştur. Ebû’l-Yeser de bu kıymetlilerden biriydi. Her nasılsa bir gün nefesine uymuş ve bir hata etmişti.

Bir bakış, bir öpme, bir lokma bazen insanı batırır. İnsanda bazı latifeler vardır ki bu küçücük şeylerden biriyle bir kere yıkıldı mı bir daha da doğrulamaz, Allah muhafaza buyursun.

Kendini bulmuş mümin, bataklıkta geziyor gibi ayağını yere hassas basar.

Esasında Ebû’l-Yeser hayatını bu hassasiyet içinde yaşamış, ama her

nasılsa bu hâdisede bir anlık nefesine yenilivermiş; ne var ki bir müddet sonra içi içine sığmaz hâle gelmişti. Affedemiyordu kendisini. Gitti, gizlice Hazreti Ebû Bekir'in kapısını çaldı ve meseleyi ona anlattı. Dedi ki: "Ben böyle bir hata yaptım, ne olacak şimdi benim hâlim? Allah'tan başka kimse bilmiyor bunu." Kendini bulmuş insanın gizlisi açığı birdir. Hazreti Ebû Bekir ona, bu meseleyi içinde tutmasını, kimseye anlatmamasını tavsiye etse de bu tavsiyeler onun kalbine su serpecek mahiyette değildi.

Bu hususta kılı kırk yaracak âdil bir insana, Ömer'e gidip sorayım, diye karar verdi. Gitti, Ömer'in kapısını çaldı. Ondanda benzer tavsiyeleri işitti. Ömer de "Bu meseleyi kimseye açma, kendini rüsvay etme, Allah affeder." diyordu.

Ebû'l-Yeser şerefli bir sahabiydi ve Allah Resûlü'nün de sevdiklerindedi. O yine de kendisini affedemiyordu. Sonunda karar verdi, mescide gitti. Resûl-i Ekrem orada oturuyordu, yalnızdı, O'nun yanına sokuldu, yüzüne bakamıyordu. Derin bir kalb ızdırabı, derin bir tahassür içinde meseleyi O'na anlattı. Aradan dakikalar geçti. Allah Resûlü başı aşağıda hep sessiz duruyordu. Başını kaldırıp da ona iyi ya da kötü herhangi bir şey söylemedi. Ebû'l-Yeser'in içini bir ümitsizlik kaplamaya başladı; "Acaba Resûl-i Ekrem beni kabul etmeyecek mi? Acaba bu mesele beni batırdı mı?" diye düşünüyordu.

Biraz sonra vahyin Resûl-i Ekrem'e geldiği sıradaki ağırlık hissedildi. Vahiy indikten sonra Resûl-i Ekrem tebessüm etmekteydi. Şu âyeti tilavet etti:

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيْ النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى
لِلذَّاكِرِينَ

"Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın saatlerinde namaz kıl. Zira iyilikler kötülükleri siler, giderir. Bu, düşünüp ibret alanlara bir nasihatdir." (Hûd Sûresi, 11/114)

Gündüzün iki tarafında ve bir parça da gece Allah'a ibadet edin, namazlarınızı kılın. Bu beş vakit namaz, sizin yaptığınız küçük günahlara kefarettir. Allah hasenatı, iyilikleri seyyiata, günahlara, kötülüklere kefaret yapar. İyiliklerinizle kötülüklerinizi yıkar ve kötülüklerinizi iyiliklere çevirir. Şer yapma ve günah işleme kabiliyetinizi hayır yapma kabiliyetine inkılap ettirir.

Ebu'l-Yeser sevinçle, “Yâ Resûlallah, bu hüküm sadece bana mı aittir?” diye sordu. Allah Resûlü, “*Ümmetimin hepsi bu hükümden istifade eder.*” buyurdu ve devam etti: “Beş vakit namazı huzurla eda ediyorlarsa, gece ve gündüz namaz kılıyorlarsa, yanlarına uğrayan melekler onları sürekli benim huzurumda buluyorsa bu hükümden hepsi faydalanabilir.”

Cenab-ı Hak bizi de o halkaya dâhil buyursun, ondan istifadeye muvaffak eylesin.

Kendini bulmuş mümin, düştüğü yerden kalkmasını bilir.

Kendini bulmuş, bilmiş mümin düştüğü yerde müracaat edeceği yeri bilir.

Kendini bulmuş mümin, hayatta birliğe ulaşmış kimsedir, o dual yaşamaz, gecesi nasılsa gündüzü de öyledir onun. Binaenaleyh **يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ** yüzünü kızartacak, kendisini mahcup edecek bir şeyi yoktur onun.

يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ ﴿١٠٠﴾ فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ

O gün bütün sırlar defter defter, safha safha, sayfa sayfa ortaya dökülecek, kiminin, yüzünü kızartacak nice gizli şeyler saçılacaktır. Mümin, şuuruyla, idrakiyle böylesine bir hassasiyetle yaşamışsa, iki türlü yaşamadan kurtulmuşsa, Allah'ın tevfik ve inayetiyle, onun yüzünü orada kızartacak, kendisini mahcup edecek bir durum hâsıl olmayacaktır. Cenab-ı Hak enerjimizi bu noktaya harcamaya bizleri muvaffak etsin.

Âmîn.

22 Şubat 1974, Alemizade Sırönü Camii, Edremit

⁶¹ Tirmizî, *daavât* 124; İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef* 6/104.

⁶² Fahrüddîn er-Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb* 2/74; es-Suyûtî, *et-Tedribü'r-râvî* 2/175; Aliyyü'l-Kârî, *el-Esrâru'l-merfûa* s.372.

39. İffetli Yaşama

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ
 أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

“Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizi tanıyıp sahip çıkmanız için milletlere, sülalelere ayırdık. Şunu unutmayın ki Allah’ın nazarında en değerli, en üstün olanınız, takvada (Allah’ı sayıp haramlardan sakınmada) en ileri olandır. Muhakkak ki Allah her şeyi mükemmelen bilir, her şeyden hakkıyla haberdardır.” (Hucurât Sûresi, 49/13)

Muhterem Müslümanlar!

Cenab-ı Hak insanlardan yapamayacakları bir şeyi istememiş, onların sırtlarına takat getiremeyecekleri ağırlığı yüklememiştir.

Her fert, Allah’ın emirleri karşısında vaziyetini gözden geçirdiği zaman emredilen her şeyin yapılabilir cinsten olduğunu muhakkak görecektir.

Bu emirler teklif-i mâlâ yutak, güç yetirilemeyecek, altından kalkılamayacak şeyler olmadığı gibi kalbî ve ruhî hayatımızın kayyumudurlar; bizi canlı tutarlar.

Kalbî ve ruhî hayatta mesafe kateden kimseler için cennete girip orada nimetlerden istifade etmektense burada kalıp Cenab-ı Hakk’ın emirlerini yaşamak tercih edilen bir husustur.

Allah (celle celâluhu), “Harama bakmayacaksın!” dediği zaman bu, insanın yapamayacağı bir şey değildir. Hakeza “Kötü şey söylemeyeceksin!” emri insana teklif-i mâlâ yutak değildir. “Fena şeylere kulak kabartmayacaksın!” diyerek yine altından kalkılamayacak bir emirde bulunmamıştır. Bütün bunları, Allah’ın tevfik ve inayetiyle, insan rahatlıkla yapabilir.

Allah’ın bize emrettiği bu hususlar, yukarıda da vurgulandığı gibi aynı zamanda maneviyatımızı ayakta tutan, ruhî hayatımızda dengeyi sağlayan şeylerdir. Allah’ın bu emirlerine muhalefet, insanda ruhî dengesizlik hâsıl eder, toplum içinde buhran oluşturur. Daha sonra biz tatmin olmak,

dengeyi bulmak için daha başka gayrimeşru yollara tevessül ederiz. Hâlbuki tatmin olma, huzura kavuşma adına atılacak gayrimeşru her adım, bize yeni yeni huzursuzlukların kapısını açacaktır.

Bütün buhranlarıyla, bütün ızdıraplarıyla topyekûn dalalet ve küfür dünyası meydandadır, başka delile ihtiyaç yoktur. Öyleyse bizim ruhî huzurumuzu, kalbî ve hissî dengemizi temin edecek yegâne şey, Cenab-ı Hakk'ın emir ve nehiyleridir:

Emirler dairesi içinde, Allah'ın emrettiği her şeyi harfiyen yerine getirme...

Yasaklar dairesi içinde Allah'ın yasak ettiği her şeyden sakınma...

İşte o zaman insan tam formuna girmiş, tam kendini bulmuş olacaktır.

Dikkat edin! Bir haramı alışkanlık hâline getirmiş bir insan, sair hususlarda dengeli olsa dahi genel anlamda dengesizdir, mecnundur.

Emirler dairesi içinde Allah'ın emirlerinin pek çoğunu yaptığı hâlde bir kısmını yerine getirmeyen insan da dengesizdir. Çünkü kâinatta denge isteyen Allah, yüce kelâmında en mühim esasın nizam ve mizan olduğunu söyler.

Gökler bu nizama göre hareket etmekte, galaksiler bu nizam dairesi içinde dönmektedir. En küçük âlemde atomlar bu nizam dairesi içinde hareket etmektedir. Allah'a başkaldıran, bu nizamı nazar-ı itibara almayan, bu nizama ayak direten insan sadece mecnundur.

Allah, kâinattaki nizam üzerinde nazarlarımızı gezdiriyor, nizamın ehemmiyeti üzerinde duruyor ve nizamı bize bir nimet olarak takdim ediyor. Nimet olarak takdim ettiği pek çok şeyi saydıktan sonra, *“Ey insanlar ve cinler, şimdi Allah'ın hangi nimetini yalanlıyorsunuz?”* dediği sure-i Rahman'ın başında bize ısrarla mizanı ve dengeyi anlatıyor.

Evet, emirler dairesinde ihmalcilik yapan adam, nizamsızlık âlemi içine girmiştir. Nehiyeler, yasaklar dairesi içinde yapmaması gereken şeyleri yapan insan, yine nizamsızdır, dengesizdir. Nizam, denge ve düzen; emirler ve nehiyelerden ibaret olan takva dairesi içinde Cenab-ı Hakk'ın bütün emirlerine ve nehiyelerine itaat etmekle olur. Allah bizi itaat edenlerden eylesin.

Bunlar yapılmayacak cinsten şeyler değildir. Bir insanın meşru dairedeki zevkleri, lezzetleri keyfine kâfidir, harama girmeye ihtiyaç yoktur.

Müminler olarak iffetli olacaksınız. Hissiyatınız, hevesatınız galeyana geliyor, iffetinize mâni oluyorsa o zaman izdivaç yapacaksınız. Bu

imkâna sahip değilseniz o zaman oruç tutacaksınız. Kendinizi biraz çekip çevirecek, adımlarınızı Allah'a hesap vereceğiniz âna göre atacaksınız.

Unutmayınız ki, uğradığınız ve uğrayacağınız pek çok menzilden bir menzildir bu dünya. Bu dünyada siz bir misafirsiniz. Nerelerden geldiğinize hiç baktınız mı? Bu hâle sizi Allah peyderpey getirdi:

Sizi ilk defa atomlar âlemine soktu, var etti. Sonra cisimler âlemine soktu, terkip yaptı. Sonra sizi insan yaptı, dünyaya gönderdi. Burada da durmayacak, yarın kabre gideceksiniz. Berzaha uğrayacak, mahşerde hesap verecek ve sırattan geçeceksiniz. Ya Allah'ın rıza ve rıdvanına nail veya gazabına dûçâr olacaksınız.

İşte böyle bir misafirlik durumuna göre hareket etmeli, hesap vereceğiniz düşüncesiyle adımlarınızı atmalısınız. Dünya hesaplarına göre değil, iktisadî iniş ve çıkışlara göre değil, Allah'ın rızasına göre, O'na vereceğiniz hesaba göre adımlarınızı atmalısınız.

Öyleyse her hususta nefsinizi frenlemeli, iffetli yaşamaya, namus âbidesi hâline gelmeye çalışmalısınız. Böylece Allah'ın istediği nizamı bozmuş olacaksınız.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) bütün nabızları yoklar, bütün gönüllere bakar, herkese durumlarına göre bir şeyler söylerdi.

Hele ashâb-ı suffe vardı ki Allah Resûlü'nün devrinde bunların vazifeleri, hadis öğrenmek, Kur'ân-ı Kerim'i ezberlemek, gerektiği zaman cihada iştirak etmek ve gece gündüz ibadet ü taatle meşgul olmaktan ibaretti.

Ebû Hüreyre onların en başta gelenlerindendi. O, ashâb-ı suffeyi şöyle anlatıyor: "Aleyhissalatü vesselam henüz hayattayken yetmişin üstünde insan tanıyorum ki bunların giyecek doğru dürüst elbiseleri yoktu. Ortasından deldikleri bir peştemali başlarından geçirirler, namazda eğilip kalktıkça açılmasın diye sürekli önlerini ve arkalarını tutarlardı. Namazlarını ancak öyle eda ederlerdi. Tamamen kendilerini Allah'a vermişlerdi. Bunların dünyalık bir dert ve endişeleri yoktu. Hepsi iffetli, hepsi namus âbidesi idi."

Ensardan hiç kimse bir şeyi Allah Resûlü'ne sormadan yapmazdı. Neye kadar sorarlardı? Tarlalarına atacakları tohuma kadar sorarlardı. Zira Allah'ın Peygamberi her şeyi en iyi bilirdi. O kanaatleri, o iman ve o iz'anları vardı. Bizim iman, kanaat ve iz'anımız da o yöndedir. Allah devam ettirsin.

Kızlarını kocaya verecekleri zaman sorarlardı. Eşiyle geçimsizlik yaşa-

yıp boşanmak isteyenler gelir sorarlardı. Ağaç aşılacakları zaman bile sorarlardı. Aşılalım mı aşılamayalım mı? Her şeylerini sorarlardı. Hele kızlarını evlendirme hususunda Allah Resûlü'ne sormadan, O'nun münasip göreceği yere vermesini teklif etmeden asla izdivaç yaptırmazlardı.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) birgün ensardan bildiği bir zatın kapısına gitti ve ona, *“Kızınıza talibim.”* dedi. Onlar da kızlarını, Allah'ın Resûlü bizzat kendisine istiyor sandılar. Bu isteği hüsn-i kabulle karşıladılar ve çok memnun oldular. Kendi kızlarını ezvac-ı tahiratın arasında görmek, bir anne-baba için büyük bir payedir. Zira kızları kıyamete kadar bütün müminlerin anası olacaktır. Allah Resûlü, *“Ancak ben kızınızı kendime istemiyorum, onu Cüleybib'e istiyorum.”* buyurdu.

Cüleybib genç bir Müslümandı. Çok meziyetleri vardı, fakat kadınlar konusunda az zaafı vardı. Kadınlarla oturur, kadınlarla konuşur, kadınlarla muâşeretten çekinmezdi. Yabancı kadınlarla bir çatı altında oturmaktan çekinmezdi. Ve bu durum ashâp tarafından da az çok bilinirdi. Bu sebeple insanlar ona iyi bir gözle bakmazlardı. Allah Resûlü, onun bu yarasının nasıl tedavi edileceğini biliyordu, onu evlendirmek lazımdı. Cüleybib'in adını duyan kızın babası ensardandı. Allah Resûlü'ne hayatında hiç hayır demeyen bir topluluktan ensar.

Allah Resûlü onların gönlünü öyle fethetmişti ki Mekke'nin fethinden sonra ensar, “Resûlullah bundan sonra Mekke'de kalır mı?” diye endişe edince onların bu endişesini bertaraf etmek için *“Vallahi bütün halk bir vadiye ensar da başka bir vadiye gitse ben yine ensarın gittiği vadiye giderim.”* demişti.⁶³ Adam, “Yâ Resûlallah, ben bir de anasına danışayım.” dedi.

Kızın anasına mevzuyu açtı. Ancak kızın annesi Cüleybib'in adını duyduğu zaman tereddüt geçirmeye başladı. Allah Resûlü istedikten sonra olur, olur ama kadınlarla oturup-kalkan bu adama da kız verilir mi ki? Tereddüt ediyordu.

O sırada ana-babasından daha fazla iman içine oturmuş o mübarek kızın sesi gelir içeriden.

“Resûl-i Ekrem bir şey mi istedi sizden?” diye sordu anne-babasına. Cevap verdiler: “Allah'ın Resûlü seni Cübeybib'e istiyor!” Kız, “Siz Resûl-i Ekrem'in istediği istikamette hareket edin. Vallahi, Allah beni zayi etmez, ben öyle inanıyorum.” dedi.

Allah Resûlü'ne bu derece bağlılık, bir ailenin efradının ruhlarına işlemişse o aile bahtiyardır ve mesuttur.

Allah Resûlü geldi, bu izdivacı gerçekleştirdi. Cüleybib de artık iffet dairesi içine girmiş, namuslu, mesut bir aile reisiydi. O, ailesinden memnundu; ailesi de ondan.

Aradan birkaç gün geçmişti ki bir gaza oldu. Cüleybib de yeni evli olmasına rağmen cihattan geri kalmak istemedi ve Allah Resûlü ile birlikte yola çıktı. Gaza bittikten sonra Allah Resûlü, *“Cüleybib’i göremiyorum!”* buyurdu. Araştırdıklarında Cüleybib’i son nefesini verir bir hâlde buldular. Müşriklerden yedi kişinin arasında, yerde yatıyordu. Hepsinin hakkından gelmiş ancak en son o da şehit olmuştu. Resûlullah, sahabinin gıpta bakışları arasında Cüleybib’in mübarek başını kolunun üzerine aldı. Cüleybib son dakikalarını yaşıyordu. Allah Resûlü de gözyaşlarıyla onun yüzünü yıkıyordu. Allah Resûlü şöyle buyurdu: *“Cüleybib bendendir, ben de ondanım. Yedisinin hakkından gelmiş, sonra şehit olmuş!”*⁶⁴

Herkes Cüleybib’in yerinde olmak istiyordu. Zira *“Cüleybib bendendir:”* buyuruyordu Allah Resûlü, *“Ben de ondanım!”*

Muhterem Müslümanlar!

Fıtrat dairesi içinde, şeriat-ı fitriye kanunları içinde Cenab-ı Hakk’ın tahmil ettiği, yüklediği şeyler bize ağır değildir, hepsini yaşama yolları vardır. İffet dairesinin dışına çıkmaya lüzum yoktur.

Gayrimeşru dairedaki her zevkin arkasında binlerce elem vardır, keder vardır, iç burkuntusu vardır. Meşru dairedaki zevk ve lezzetlerle iktifa etmek akıllı insan kârıdır. Resûl-i Ekrem bu izdivaç muamelesi ile bunu bize göstermiştir. Ders alıp, ibret alıp istikamet kazanmaya Allah bizleri muvaffak kılsın.

Kur’ân-ı Kerim inananlara buyuruyor ki: Nefislerinin isteklerinden biraz kıssınlar, nefislerini biraz gemlesinler, biraz riyâzet yapsınlar, biraz ibadet ü taate kendilerini versin, iffetli yaşasınlar. Bu şekilde yaşamaları imkânsızsa izdivaç yapsınlar. Dinin hatırı için, İslam’ın izzet ve haysiyeti için, Müslümanların haysiyeti için, iffetli yaşamak için ne lazımsa yapsınlar. İffetimiz bizi var edecek. İffetimiz bizi ayağa kaldıracak. Kadınıyla erkeğiyle yeniden diriltecek. Biz iffet sayesinde var olacak, iffet sayesinde dirileceğiz. Allah bizi var etsin, diriltsin.

Âmîn.

22 Mart 1974, Alemizade Sırönü Camii, Edremit

⁶³ Buhârî, *meğâzî* 56, *temennî* 9; Müslim, *zekât* 139.

⁶⁴ Müslim, *fezâilü's-sahâbe* 131; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/420, 421, 425.

40. Doğru Yolda Sebat Etme

وَأَنبِي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى

“Muhakkak ki inkârdan dönüş yapan, iman eden, güzel ve makbul işler ortaya koyan, böylece doğru yola giren kimseyi de affederim.” (Tâhâ Sûresi, 20/82)

Muhterem Müslümanlar!

Dünyevî ve uhrevî saadetimiz Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan’ın emirlerini harfiyen yerine getirmeye bağlıdır. En doğru hayat, en dürüst yaşayış Kur’ân’da tarif edilmiş ve yol-yordam olarak müminin önüne konmuştur. Bu doğru yolda yürüyen kimse, doğruların varacağı yere varır. Eğri büğrü, zikzaklı yollar, doğruların vardığı yurda, Allah’a ulaştırmaz insanı.

Doğruda ısrar nedir?

Allah’ın, insanın mahiyetine yerleştirdiği inat duygusunu, doğrulukta sebat etmede kullanmak...

“Ayrılmayacağım bu doğru yoldan, dönmeyeceğim bu doğru istikametten!” demek...

İşte bu, dünyevî ve uhrevî semereleri netice verecektir. İnsan dünyada da âhirette de mesut olacaktır.

İstikrarsız bir insanın ise semere elde etmesine, bir şeyler kazanmasına imkân yoktur. Ne dünyada ne de ukbada...

Dünya-ukba, bir kitabın iki sayfası, bir hakikatin iki yüzü gibidir. Burada sebat olmuyorsa ötede de semere olmaz.

Her meseleyi sebat halleder. Su, damlaya damlaya mermeri deler. Ferhat manivelasıyla çalışma çalışma, sebat ede ede dağı dibe indirir.

İslam’da sebat, dünyevî ve uhrevî düğüm düğüm olmuş bütün meseleleri çözecek tek âmil, tek etkendir.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) bütün tazyikler, bütün sıkıştırmalar karşısında sebatı sayesinde muvaffakiyet ufkuna ulaşmıştır, Allah’ın kerem ve inayetiyle.

Dünden bugüne o yolun bütün sadık erleri, sabır ve sebatlarıyla netice elde etmişler, buna karşılık her gün yer değiştirenler, mevkiinde sebat etmeyenler muvaffak olamamışlardır.

Korkan, korktuğu şeye maruz kalmış; dünyevî şeylerin arkasından koşan, koştuğu şeyle imtihan olmuştur.

İslam'da sebat etmek... Allah Resûlü'nün sebat ettiği gibi sebat... Allah Resûlü'nün sadık, vefadar dostları gibi sebat etmek... Bütün muvaffakiyetler buna bağlanmıştır.

Bütün meseleleri ve bütün tarihi bir tarafa bırakarak İslam tarihinin çekirdeği hükmünde olan Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayatına bakalım. Bahsedeceğimiz şu iki tablo bu konuda bize yol gösterecektir:

Tarihte tazyik görmüş insanları sıralayacak olursak listenin en başına Allah Resûlü'nü yazmak icap edecektir. Cahiliye asrının bütün toslamaları Resûl-i Ekrem'e olmuştur. Ne var ki sağdan soldan gelip çarpan bu şeyler O'nu yolundan, vazifesinden çevirememiş, davasından vazgeçirememiştir. Amcasına yapılan tazyikler, ondan Allah Resûlü'nü himaye etmekten vazgeçmesini istemeleri... Bunların hiçbiri Allah Resûlü'nü sarsamamıştır. Yapılan tekliflere mukabil ayı bir omzuna, güneşi de bir omzuna koysalar dahi bu davadan vazgeçmeyeceğini ifade eden Allah Resûlü,⁶⁵ bu hususta sabırlı ve kararlıydı.

Korkunç boykot hâdisesi dahi ne Allah Resûlü'nü ne de O'nun sadık erlerini davalarından vazgeçirebilmiştir. Ebû Talip mahallesine sıkıştırılan müminler çarşı, pazardan bir şey almaktan dahi mahrum edilmişlerdi. Sahabe uzun zaman çarşıya pazara inememişti. İnenler dövülmüş, hakaret görmüşlerdi. Kız alıp verme işinden dahi mahrum bırakılmışlardı. Çok büyük kimseler orada ademe, yokluğa mahkûm edildiler, fakat bunlar müminleri davasından ve anlayışından vazgeçiremedi.

Hatta hatırı sayılır bazı insanların himayesinde bulunan ve bu sebeple boykotun dışında kalan kimseler dahi yer yer onların himayesini reddediyor, Kâbe'nin önünde avazı çıktığı kadar bağıyordu: "Beni şimdiye kadar falan himaye etti, ben gayrı bundan öte Allah'ın himayesini tercih ediyorum, şahsın himayesini istemiyorum!"

Bütün bu tazyiklere, sıkıştırmalara rağmen her geçen gün Müslümanların sayısı artıyordu. Bünyan-ı mersûs, parçaları birbirine kenetlenmiş sağlam bir yapı gibi yükseliyor ve Allah Resûlü'nün etrafında etten, kemikten bir kale hâlinde varlıklarını ispat ediyorlardı. Böylesine bir

dayanışma, böylesine bir sabır, böylesine bir Hak'ta sebat etme, Allah'ın tevfik ve inayetiyle, onları muvaffak kılıyordu.

Bütün bu baskılar karşısında, Allah Resûlü'nü (sallallâhu aleyhi ve sellem) yılmadan, usanmadan küfür ve dalaletten parça parça olmuş gönüllere iman ve hidayet nuru götürmek üzere sağa sola koştururken görüyoruz. Mekkelilerin kendisini kabul etmeyişleri karşısında Allah Resûlü başka ufuklar, başka vadiler arıyordu.

Tazyikler Resûl-i Ekrem'i birkaç defa Mekke'den dışarıya çıkarıyor, ancak yine O, mukaddes şehrin sinesine dönüyor, çile çekmeye, ızdıraplara katlanmaya devam ediyordu.

Taif, yakın akrabalarının, tanıdıklarının bulunduğu bir yerdi. Orada soylu soplulu kimselerin bağı, bahçesi, evi vardı. Bu insanlar, yazın gider, orada istirahat ederlerdi. Bir bakıma Mekke'nin sayfiye yeriydi Taif.

Resûl-i Ekrem de (sallallâhu aleyhi ve sellem), kafası çalışan insanlara bir şeyler anlatırım düşüncesiyle bu sayfiye yerine, Taif'e gitti. Bir kısım tarihçiler, Efendimiz'in yanında bir esirden, Zeyd b. Harise'den başka kimsenin bulunmadığını kaydederler.

Allah Resûlü, yanlarına gitti, onlara derdini anlattı. O daha konuşurken alay etmeye başlamışlardı.

Birisi O'na, "Eğer Sen peygambersen ben Kâbe'nin örtüsünü alaşağı ederim, nerede peygamberlik nerede Sen!" diye hâşâ dalga geçiyordu.

Öbürü ise "Allah'tan kork, Allah'a karşı iftirada bulunma!" diyordu.

Bir başkası da "Bu iddiana karşılık Senin selamını bile almam. Allah senden başka gönderecek adam bulamadı mı?" diyordu.

Bu sözler karşısında O'nun kalbi çok kırılmıştı. Yanlarından ayrılacağı zaman, *"Madem kabul etmediniz, bari kimseye söylemeyin."* demişti. Çünkü bir fitne çıkarırlar diye endişe ediyordu. Allah bilir **وَاللَّهُ يَعْلَمُكَ مِنَ النَّاسِ** *"Allah Seni insanlardan koruyacaktır."* (Mâide Sûresi, 5/67) âyeti henüz nâzil olmadığı için teminat ve muhafaza meselesi de yoktu.

Onlar başkalarına haber vermek şöyle dursun, çocukları bile yolun sağına soluna dizdiler, ellerine yığın yığın taşlar verdiler ve "Atın şu adama!" dediler. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), insanlığa hidayeti, en doğru yolu göstermek için gelen, şanı yüce Nebiyy-i Ümmî, Taif'ten dönerken taşlanıyordu! Vücudundan kanlar akıyordu. Değen taşlar mübarek vücudunu yaralamıştı. Nihayet dinlenmek, kanlarını silmek üzere bir ağacın altında oturmuştu.

Yük çok ağırdı, yol çok zikzaklıydı, geçilecek tarlalar çok dikenliydi ama bu yoldan yürümesi, bu zikzakları geçmesi, bu dikenli tarlalardan uçması gerekiyordu. Allah Resûlü'nün üzerine ağır bir vazife yüklenmişti. İşte onu idrakin şuuru içinde, ellerini Allah'a kaldırdı; kendisini taşıyanlara beddua etmedi, aksine nefsinin Allah'a şikâyet etti,

اللَّهُمَّ إِلَيْكَ أَشْكُو ضَعْفَ قُوَّتِي، وَقِلَّةَ حِيلَتِي، وَهَوَانِي عَلَى النَّاسِ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

diyor, sonra da ağlıyordu.

Taşlanacak bizleriz ama âlem başkasını taşıyor...

Başına taş vurulacak, Allah'a imanı kafasına yerleştirememiş olan bizleriz ama taşlanan başkası...

Nefsinin Allah'a şikâyet edecek olan bizleriz ama şikâyet eden Nebiyy-i Ümmî...

“Allah'ım! Zaafımı, dayanıklı olamayışımı Sana şikâyet ediyorum. Çaresizliğimi Sana şikâyet ediyorum. Dayanamayıp döndüğümü Sana şikâyet ediyorum. Sen Erhamürrahiminsin, beni kime bırakıyorsun! Şu yüzünü ekşiten cemaate mi, yoksa beni içinden kovan Mekkelilere mi? İşimi onlara mı bırakıyorsun? Ama eğer bana gazaplanmazsan, bana öfken olmazsa, gayri buna da aldırmayacağım Allah'ım...”⁶⁶

O böyle söylerken gökte şimşek çakmış gibi bir ses duyuluyordu. Kendisine her fırsatta yetişen, huzur ve saadet haberleri, müjdelere getiren, dudağı tebessümlü Cibril, yakın dostu, Allah'ın meleği yetişiyordu. Allah Resûlü işte o zaman irkiliyor, “*Hayır, hayır!*” diyordu. “*Nesillerinden bir tane iman edecek varsa hayır!*” diyordu.

Ve biraz sonra kalbi münkesir, mahzun peygamber ağacın altında otururken, Mekke'de kendisine yüz vermeyen, orada sayfiyede bulunan Utbe ve Şeybe, yanlarında çalıştırdıkları köle Ninovalı Addas'ı gönderiyorlardı. Tabağın içinde bir salkım üzüm Allah Resûlü'nün huzuruna geliyor. Hürriyetini kaybetmiş, müşriklerin eline düşmüş. Hazreti Yunus'a imanla, o imanın kazandırdığı aşkla, vecdle bir peygamber arayan, bir ışık arayan Addas, aradığını Allah Resûlü'nü görmekle bulmuştu.

Allah Resûlü'nün huzuruna bir tabak üzümle geldi. Tabağı Resûl-i Ekrem'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) uzatırken Allah Resûlü, “*Bismillahirrahmanirrahim*” diyerek elini tabağa uzattı. Bunu duyduğu an Addas beyninden vurulmuşa döndü ve dedi ki: “Buralarda ben böyle laf duyma-

dım. Allah adına söyle sen kimsin?” dedi. Allah Resûlü ona sordu: “Sen nerelisin?” Cevap: “Ben Ninovalıyım.” oldu. Allah Resûlü bir iç çekti ve kendi kendine hüzünlenererek, *“Kardeşim Yunus’un memleketindensin!”* buyurdu. Addas bunun üzerine, “Yunus’u Sen nereden biliyorsun?” dedi. “O da benim gibi peygamberdi. Onu da kavmi memleketinden çıkarmıştı. Onu da benim gibi dinlememişlerdi. Onun kavminin de gözü dönmüştü. Ben de onun gibi gadre uğradım.” şeklinde cevap verdi Allah Resûlü. Addas, Resûl-i Ekrem’in üzerine abandı, onun saçını sakalını öpmeye başladı ve “Ben Seni gökte arıyordum, yerde buldum. Ben Seni, âhirzaman peygamberini, beşere rüşd ve hidayet getirecek insanı arıyordum.” dedi ve iman etti.

Addas, efendilerinin yanına döndüğü zaman Taiflilerin gayzları, nefretleri, kinleri iyice arttı. “O adam seni dininden çevirdi.” diye itap edip azarladılar onu.

Ne yolların eğri büğrü oluşu ne tarlaların dikenli bulunuşu ne geçme mecburiyetinde kaldığı nehirlerin kandan irinden olması Allah Resûlü’nü (sallallâhu aleyhi ve sellem) yolundan vazgeçiremiyordu.

Hak deyip atıldığı davada sonuna kadar sebat ediyordu. Hak olan o dava, *“el-Hakku ya’lû velâ yu’lâ aleyh”* (Hak daima bir şekilde galip gelir, o mağlup olmaz.) kaidesiyle âlî olduğunu neticede O’na gösteriyor, onu beşerin başına getiriyor, onun getirdiği esasları beşerin başına getiriyor, onu kalblerin sevgilisi hâline getiriyordu.

Kıyamete kadar bütün insanlık O’nu saygıyla anacaktır. Allah’tan başkasına secde caiz olsaydı insanlık O’nun karşısında eğilecekti. Ancak böyle bir secdeye Allah’ın izni olmadığı için O’na olan saygılarını samimi göz yaşlarıyla, kalb ıstıraplarıyla, salat u selamlarla ve en doğrusu O’nun yolunda yürümekle takdim edeceklerdir.

Cenab-ı Hak, bizi Habîb-i Edîbî’ne saygılı etsin. Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan’a bağlı eylesin. Binlerce belanın ve musibetin başımıza yağdığı bu devirde İslam’ın yüzünü güldürecek, Allah’ın yüce adının önündeki perde ve hicapları bertaraf edecek yeni nesli payidar eylesin. Ümmet-i Muhammed’in yüzünü güldürsün.

Âmîn.

24 Mayıs 1974, Alemizade Sırönü Camii, Edremit

⁶⁵ İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 2/101; et-Taberî, *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk* 1/545

⁶⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 1/211-212; İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 2/266-269; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye* 3/136.

41. Allah'a Teslimiyet ve Tevekkül

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ
نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Gücünüz yettiğince Allah'a karşı gelmekten, haramlara girmekten sakının, hakkı dinleyip itaat edin ve kendi iyiliğimize olarak hayır yolunda mal harcayın. Kim nefsinin hürsından ve cimriliğinden kendini kurtarabilirse asıl felâha erenler işte onlardır.” (Tegâbun Sûresi, 64/16)

Muhterem Müslümanlar!

Cenab-ı Hakk'ın nazar-ı merhametini celbetmenin tek yolu O'nun kapısına hasr-ı nazar etmektir.

Her şey O'nun inayetiyle, O'nun keremiyle, O'nun irşadiyle, O'nun ihسانیyla olur.

İnsan, O'nun dışında başkalarına başvurarak işlerini yapmaya çalışsa da iş neticede gider yine O'na dayanır.

Bütün sebepler, kâinattaki bütün hâdiseler, hepsi bir noktada birleşir; Allah'ın kapısı noktasında birleşir. O'na dayanmadan hiçbir meseleyi izah etmeye imkân yoktur. O'na bağlamadan hiçbir meselenin altından kalkmaya da imkân yoktur.

Öyleyse bütün sebep ve vasıtaları bir tarafa bırakarak doğrudan doğruya kalbi sebeplerin yaratıcısına bağlamak, O'ndan gelenleri duymak, O'nun dışındaki her şeye kulak tıkamak gerekir.

Gönül huzuruna ve saadetine, ruhun sıkıntılardan kurtulmasına tek çare, tek vesile budur.

Muvaffakiyeti ihsan edecek olan Allah'tır.

Şahsî hayatında muvaffakiyeti, gaye ve düşüncelerinde muvaffakiyeti, milletine hizmet heyecanlarını yaşamada muvaffakiyeti ihsan edecek olan Allah'tır.

Nazarı kısa olan bizler, dar görüşlü olan bizler, çok defa nazarımızı

sebeplerin ötesinde sebeplerin yaratıcısına ulaştıramadığımızdan ötürü sağımızda solumuzda, önümüzde arkamızda, hiçbir şeriki olmayan Allah'a bir sürü ortaklar koşuyor, O'nunla beraber âdeta onlara tapıyor, onlardan işlerimizi çabuklaştırmalarını istiyoruz. Heyhat ki iş neticede gidiyor, yine sadece Allah'a dayanıyor.

Beşerin akl-ı ekmeli, akl-ı ekberi, insanlığın fihristesi ve hulasası, kalblerin ziyası Hazreti Muhammed (aleyhissalatu vesselam) en makul davranış yolunu seçmiş ve Cenab-ı Hakk'a hasr-ı nazar etmiştir. Sağdan soldan O'na uzanan binlerce eli reddetmiş, "Allah bana kâfi ve vâfidir, O bana yeter." demiştir.

Aslında bu, bütün peygamberlerin vird-i zebanıdır:

Hazreti Musa'yı Firavun'un karşısında, "*Hasbunallahu ve ni'me'l-vekîl.*" (Allah bize kâfidir, O bize yeter. O'nu vekil tuttu isen O sana yeter.) derken görürsünüz.

Ateşe düşerken Hazreti İbrahim'in dilinde aynı vird-i zebanı görürsünüz: *Hasbunallahu ve ni'me'l-vekîl.*

Dehşet verici bütün hâdiseler karşısında Hazreti İsa'yı Cenab-ı Hakk'a teslim olmuş ve bunu vird-i zeban etmiş olarak görürsünüz.

Ve Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) "*Hasbiyellahu ve ni'me'l-vekîl*" (Allah bana kâfidir.) der.

Allah, bu dağlar aşılacak diye emrediyor. Ama bu yolda sağdan soldan uzanacak elleri değil doğrudan doğruya Cenab-ı Hakk'ın dest-i kudretinin uzanmasını beklemek lazım.

Öyleyse O'na teveccüh etmek, O'na dayanmak, O'na itimat etmek, O'nun prensipleri içinde bulunmak, O'ndan razı olmak lâzım.

رَضِينَا بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا

Allah Resûlü'nün virdidir; bunu sabah-akşam üçer defa tekrar ederlerdi. Allah mabudumuzdur, razıyız. Hazreti Muhammed peygamberimizdir, razıyız. Kur'ân kitabımızdır razıyız.

Mümin bu teslimiyetle hareket edecek, Kur'ân'daki her şeyi kendisine düstur kabul edecek, Resûlullah'a tam, kayıtsız şartsız iman edecek ve Cenab-ı Hakk'ı bu hususları talim ve terbiye etmede kanun vaz' edici kabul edip o yolda yürüyecek. İşte o zaman, Allah'ın tevfik ve inayetiyle, aşılmaz sanılan dağlar aşılacak, kayalar parçalanacak ve hiç beklenmedik hâdiseler olacaktır.

Biz bütün çığırtkanlıklarımıza rağmen bağırip çağırmamıza rağmen kimsenin gönlüne zerre kadar iman koyamıyoruz. Çünkü imanı gönüllere koyacak olan sadece Allah'tır.

Size Hazreti İsa da gelse hitab etse, Allah dilemediyse, gönlünüze bir şey koyamaz. Şu insanlığı heyecana getiremez, yekvücut yapamaz, ancak Allah dilerse yapar.

لَوْ أَنْفَقْتُ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً مَا لَفَّتْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ لَلْفَّ بَيْنَهُمْ

Yani, Sen, bütün yeryüzü altın olsa sarf etsen, para olsa sarf etsen, yine de kalbleri telif edemezsin. İnsanlık duygusunu onlara işleyemezsin, aşıl原因amazsın, onları insanlık semasına yükseltemezsin, Allah dilerse yapar. Allah diledi, bazı kimselerin kalblerini telif etti, onlara iman nasip etti ve onları medeni milletlere muallim hâline getirdi. Öyleyse tek çare, Allah'a hasr-ı nazar etmektir. (Enfâl Sûresi, 8/63)

Resûl-i Ekrem hiç inhiraf etmemiştir. Cenab-ı Hak, müşriklerin müracaatları neticesinde O'nun mülâhaza ve mütalaasına imkân vermeden şöyle buyurmuştur:

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ

“Habîb-i Zîşân'ım, Sen, sabah akşam seninle beraber Allah diyenlerle sabret.” (Kehf Sûresi, 18/28) Başkalarını bekleme. Onlar zengindir, güçlüdür, kuvvetlidir, işleri hallederler, deme. Sen, seninle beraber, günde beş defa Mabûd-u Mutlak'ın kapısını vuran o fakir, o zayıf zümreyle birlikte sabret.

Cenab-ı Hak, böylece meseleyi Zât'ına dayandırmaktadır.

O, bütün sebeplerle alâkasını kesti, anne-baba sebebinden, muhit-akraba sebebine kadar... Ondandır, kuvvetli ellerin kendisine uzanmasına kadar... Ve sonra yığın yığın, çığ gibi sökün edip akmaya başladı, sonra seller oldu, sonra zemin sulandı ve yemyeşil bir nevbahar oldu.

Allah Resûlü, cihanda bütün insanları idare edecek iplerin ucu elinde, Medine-i Tahire'de, minberinde, mihrabında oturuyordu. Bir taraftan da yığın yığın heyetler geliyordu. Kur'ân-ı Kerim'in, taş diye tasvir ettiği gönülsüzler türünden insanlar Medine kapısına kadar geliyor, Resûl-i Ekrem'in bezmine dehalet ediyor, tenevvür ediyor, kâmil insanlar olarak kabilelerine dönüyorlardı.

Bu kalbleri taşlaşmış gönülsüzlerden Mekke'de pek çoktu. Mekke zaten

taşlık ve kayalıktır, o devirdeki insanları da o kadar haşin, o kadar sertti, âdeta her biri birer taşı, birer kayaydı.

Nice kimse vardı ki, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ikna metodunu kullanmadan, meselelerini henüz anlatmadan bile cazibeye kapılıyordu. Güneşin, çok uzaklardan bir kısım cisimleri çekip kendi etrafında döndürdüğü gibi, onlar da Allah Resûlü'nün etrafında pervane gibi pervaz ediyorlardı.

Hazreti Halid, Hudeybiye anlaşması oluncaya kadar senelerce Allah Resûlü'nün hasmı ve baş düşmanıydı. Tarihçiler onu Arap ırkının yetiştirdiği mağlup olmaz insan diye anlatır. Bununla beraber Halid, Arap ırkının değil İslam'ın evladı ve İslam'ın yetiştirdiği insandır. O, Bedir'de Allah Resûlü'nün karşısına çıkmış, baş döndürücü bir cesaretle, korkunç bir vahşetle Müslümanlara saldırmış, hınçla da geriye dönmüştü. Uhud'da en kritik bir noktadan Müslümanlara arkadan hücum etmiş, pek çok zayıat vermiş, orada da yine muzaffer olarak Mekke-i Mükerreme'ye dönmüştü. Hendek vakasında Halid, yine Müslümanların karşısına çıkmış, ancak bu sefer bir şey yapma imkânı bulamamıştı.

Nihayet Allah Resûlü, cihana sulh getiren, salâh getiren insan, Hudeybiye'de sulh anlaşmasını imzaladıktan sonra kâfirlerle müminlerin aralarındaki münasebetler gelişmeye başlamış, kâfirler biraz daha müminlerle rahat münasebet kurma, görüşme, anlaşma imkânlarına sahip olmuşlardı.

Derken Müslümanların nurdan ve nuranîlikten ibaret güzellikleri onlara sirayet etmişti. Pek çoğu o cazibeye kapılmış, o şualara tutunmuş, şuânın menbaı olan Medine Güneşi'nin, Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) yanına gitmişti.

Bu atmosfer içinde, Halid'i karanlık bir gecede, Mekke'yi maddî manevî zulmetin kapladığı, Kâbe'nin hürmetinin ayaklar altında çiğnendiği bir gecede sıkılmış, bunalmış olarak Mekke'nin dışında görürüz. İnsanlığı ölmemiş, sönmemiş bir kalb taşıyan herkes, küfrün karanlığı, küfrün dehşeti, küfrün sıkıcılığı karşısında kalben sıkılır; bir ferec, bir mahrec arar. Halid de bunun için Mekke'den çıkmış, karanlıkta meçhul bir istikamete doğru gidiyordu. Aman kimse görmesin diyordu. Belki utanıyor belki de önüne geçer, mâni olurlar diye düşünüyordu. Ne olur ne olmaz diyordu. Biliyordu ki, tek kurtuluş yolu, tek çare, kendisinden evvel göç eden insanların göç ettiği yere gitmekti. O'na dehalet etmek, huzur getiren o insandan huzur almaktı. Kafasında mütemadiyen şu sorular dolaşı-

yordu: “Acaba kabul edilir miyim? Yapmadığım şey kalmadı, acaba hüsn-ü kabul gösterirler mi bana da?” Bunları düşünüyor, teredütler içinde Mekke'nin bir kenarında dolaşıyor.

Endişeli endişeli sağa sola bakarken bir aralık karşı tarafta bir karaltı belirliyordu. Karaltının sahibi endişeli adımlarla kendisine doğru geliyordu. Onun da yüzünde bir endişe vardı. Bir sürü çözülmedik soru vardı. Bir sürü meselenin kalbinde meydana getirdiği ızdıraplar yüzünün çizgilerinde hissediliyordu. Yaklaştığı zaman Halid bakar ki bu gelen insan silah arkadaşı, Bedir'de omuz omuza savaştıkları, Uhud'da beraber kılıç salladıkları büyük askeri deha Amr b. Âs'tır.

İkisi de ürkek, ikisinin niyeti de aynı şey fakat aynı zamanda birbirlerinden de korkuyorlar. Küfürden bıkmışlar artık. Dalaletten sıkılmışlar. Onlara cehennem gibi bir hayat yaşatan imansızlık bunaltmış onları. İman ufkunda bir saadet, bir selamet arıyorlar. İkisi de Medine'ye gitmeye azmetmiş ama kendi çocuklarına bile haber vermemişler. Önce Amr sordu: “Halid nereye gidiyorsun böyle?” Halid, “Hiç, sıkıldım. Şöyle bir dolaşayım dedim!” diye geçiştirmeye çalıştı. “Deme yahu ben de sıkıldım.” dedi Amr.

İmansız insan, eğer biraz akli varsa sıkılır. Ebedî yokluk duygusundan sıkılır. Kabirde çürümüş kemikleri görür de sıkılır. Dirilmemek üzere yokluğa gidişten sıkılır. Sevdiği anasını, babasını ebediyen kaybetmekten sıkılır. Binlerce beladan, binlerce musibetten sıkılır.

İşte bunalmış bu iki adam birbirine yaklaşıyordu.

“Yahu şu Mekke beni sıkmaya başladı artık, her yer bana dar geliyor.”

“Deme! Beni de sıkmaya başladı.”

“İyi, ne düşünüyorsun?”

“Bilmem ki, bir Medine'ye doğru gitsek mi?”

“Deme yahu, ben de aynı şeyi düşünüyordum!”

Aynı düşünce istikametinde adım attıklarını gören bu iki büyük insan nihayet omuz omuza vermişlerdi. Senelerce el ele, omuz omuzaydılar zaten. Şimdi de boyunları bükük, Allah Resûlü'nün karşısına gidiyorlardı.

Cibril-i Emin Allah Resûlü'ne haber vermiştir daha evvelen: “Halid, selim ve salim bir kalble, arkadaşıyla beraber geliyor!” Allah Resûlü ashâbına emir verdi ve onu Seniye-i Veda'da, daha Medine'ye girmeden tepenin başında karşıladılar. Resûlullah'ın kendisini beklediğini söylediler.

Halid bu andaki duygularını anlatırken, “Anamdan yeni doğmuş veya Cennet’e girmiş gibi bir hâlet-i ruhiye içindeydim.” der.

Allah Resûlü kalktı, onları istikbal etti ve mübarek sinesine bastı.

Halid artık serapa huzurla dolmuştu. Allah Resûlü’yle sarmaş dolaş olduğu o anda, bilemediğimiz bir yolla Allah Resûlü’nden kendisine irşat ve tebliğ duygusu öyle intikal etti, ruhuna öyle sindi ki artık hayatı boyunca bir lahza durmadı, hiçbir meydandan geri kalmadı, yakaladığı insanlara Allah’ı anlattı. Allah’ın anlatılmasına mâni olanlarla mücadele etti. Allah’ın adının bayrak bayrak dalgalandığı yollara, ufuklara koştu, mütemadiyen koştu... Yeni yollar açtı, dağlar devirdi ve hayatını Allah’ın rızası dairesinde Cenab-ı Hakk’a teslim etti.

“*Hasbiyallah!*” (Allah bana yeter!) diyen Allah Resûlü’nün etrafında...

Allah’a hasr-ı nazar eden Allah Resûlü’nün etrafında...

Aydın etrafındaki ışıklı hâle gibi nurdan halkalar teşekkül ediyor, yeni yeni halkalar hâsıl oluyor, halkalar kâinatın ufuklarına kadar, en son ufuklarına kadar genişliyor ve bütün âlemi nura gark ediyordu.

Allah Resûlü’nün maddî gücü yoktu. Bediüzzaman’ın dediği gibi, “Ey mühlidler! Ey zındıklar! Said, elli bin nefer kuvvetinde demişsiniz. Bir tek nefer bile maddeten benden çok kuvvetlidir ama Kur’ân’a ve imana hizmetim cihetiyle elli bin değil elli milyon kuvvetindeyim.”⁶⁷ diyor.

Allah Resûlü, Allah’a dayanma, Allah’a güvenme, Allah’a itimat etme noktasında milyarların üstünde bir güce sahipti. Çünkü arkasında Sultanlar Sultanı Hazreti Allah vardı. Halid’in gönlü elinde olan Allah vardı. Amr b. Âs’ın gönlü elinde olan Allah vardı. Kral Necaşî’nin gönlü elinde olan Allah vardı. Mukavkıs’ın gönlü elinde olan Allah vardı...

İnsanlar, getirdikleri hediyelerle O’nu memnun ve hoşnut etmeye çalışıyorlardı; zira O’nu hoşnut etmenin Allah’ı hoşnut etmek olduğunu biliyorlardı.

Öyleyse ey Müslümanlar, daima O’nun kapısına yönelme, nazarları O’na hasretme, neticeye biraz daha çabuk varma bakımından en isabetli ve en akıllıca yoldur.

Bunun yolu, gönüllere Allah muhabbetini ve Allah’a saygıyı işlemekten, Resûlullah muhabbetini ve Resûlullah’a saygıyı işlemekten ve ötesini Allah’a havale etmekten geçer. Hidayet eden Allah’tır. Bu yolda muvaffakiyet bahşedecek olan da Allah’tır. Bütün çalışmaları *hebâen mensûrâ*, boşa götürecektir olan da yine Allah’tır.

Cenab-ı Hak, müminlerin hakiki sa'ylerini meşkûr eylesin. Günahlarını mağfur eylesin. Neticeye varmaya onları muvaffak etsin. Allah buyuruyor:

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

“Andolsun! Onlar ki bizim yolumuzda cehd ü cihat içinde bulundular, gayret gösterdiler, Biz de çeşitli yollar ve vesilelerle onları hidayete ulaştırırız. Yol bir değildir. Anlayış farklılıkları içinde onları hakikate ulaştırırız. Allah, ehl-i ihsanla beraberdir.” (Ankebût Sûresi, 29/69)

Allah, ehl-i ihsanla beraberdir, elverir ki, onlar Allah'ı görüyor gibi O'na kulluk yapsınlar. Allah'ın murakabesi altında bulduklarını asla hatırdan çıkarmasınlar.

8 Şubat 1974, Alemizade Sırönü Camii, Edremit

⁶⁷ Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.267 (Eskişehir Hayatı).

42. Allah'a Güvenmek

وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ۖ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ
وَادْبَارَ النُّجُومِ

“Rabbinin hükmü yerine gelinceye kadar sabret! Çünkü Sen Bizim himayemiz altındasın. Namaza kalktığında Rabbinin hamd ile tenzih et. Geceleyin de gecenin sonunda yıldızların batışının ardından da O'na ibadet edip tenzih et.” (Tûr Sûresi, 52/48-49)

Muhterem Müslümanlar!

Her durumda ve her hâlükârda imanın bir neticesi olarak Allah'a itimat etmek, O'na güvenmek icap eder. Yaratan O'dur, yarattıkları için rızkı veren de O'dur, dünyaya gönderen O'dur... Yaşatan O'dur, öldüren de O olacaktır, öbür âleme intikal ettiren de.

Bizi saadet içinde, burada mest ve sermest gezdirip dolaştıran O'dur, ıstıraplara, çilelere, felaketlere maruz bırakan da. O her şeye vâkıftır, her şeye nigâhbandır, her şeyden haberdardır.

Her şey O'nun eliyle olur, her şey O'nun emriyle hareket eder. O, her hareket eden şeyi bilir, her oluşa vâkıftır. Öyleyse her şey gözünün önünde cereyan eden Hazreti Allah'a güveniniz, dayanınız, itimat ediniz.

Allah'ın Resûlü, çepeçevre tehlikelerle, felaketlerle karşı karşıya iken...

Her gün birbirini takip eden komplolar kurulmakta iken....

Her gün üzerine yağdırılmak istenen oklar, mızraklar hazırlanırken....

Her gün evinin etrafında, kılıçları elinde dolaşan ağzı karalar varken ve bunlar O'nu öldürme planlarını söyleyip dururken...

Bütün bunlara karşı, bu karmakarışık ve karanlık havayı yırtan ilahî ses Hazreti Muhammed'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle ferman ediyor:

وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ

“Habîb-i Zîşan'ım, Allah'ın hükmüne, Allah'ın kararına, başına gelenlere

sabret.”

فَأَنْكَ بِأَعْيُنِنَا

“Sen bizim gözümüzün önündesin. Sen, bizim görüşümüzün altındasın. Seni biz görüyor ve gözetiyoruz.”

Allah’ın Resûlü buyuruyor: **وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ** “Allah Seni insanlardan korur.” (Mâide Sûresi, 5/67) *âyet-i celîle-i kerîmesi indikten sonra artık benim himayeye ihtiyacım kalmadı. Allah bana kâfidir. O bana vâfidir.*”⁶⁸

Diğer bir deyişle, “Nâr-ı Nemrud’u İbrahim’e nur yapan Hazreti Allah ve Musa’yı Firavun’un şerrinden emin kılan Hazreti Allah, Âdem’e necat veren Hazreti Allah bana kâfi ve vâfidir, artık beni korumak için kapımda beklemenize lüzum yok.” diyordu.

Sahabi anlatıyor: “Uhud’da, en tehlikeli anlarda önünde iki meleğin O’nu himaye ettiğini görüyorduk. Kâfirler, müşrikler O’na hücum ettikleri zaman O’nunla aralarında, içi ateş dolu hendeklerin olduğunu müşahede ediyor ve geri çekiliyorlardı. Ona dokunamıyorlardı çünkü Allah, “Sen, bizim gözümüzün önündesin; öyleyse bizim kazamıza, bizim emrimize, bizim kararımıza rıza göster.” buyurmuştu.”

Muhterem Müslümanlar!

Madem rızıkla beraber hayattaki emniyetimizi, güvenimizi Allah garanti ediyor, madem kulları olarak O’na güvenme, O’na dayanma mecburiyetindeyiz, neden Allah’a itimat etmiyoruz? Neden Allah’a güvenmiyoruz? Hâlâ sebeplerin peşinde koşuyoruz.

Allah’ın Resûlü daraldığı zaman, vücudu taşlanmış, mübarek ayaklarından kanlar akar bir vaziyette Taif’ten dönerken bir ağacın altında oturmuş, Allah’a ellerini açıp şöyle yalvarmıştı:

“Ya Rabbi kavmimi helak etme, onlar içinden Seni anacak biri çıkabilir. Ya Rabbi, beni himaye et, beni kime bırakıyorsun. Ya Rabbi, yanlarına vardığım zaman yüzlerini ekşitip bana bakmayanlara mı? Başıma bela kesilecek kimselere mi? İşlerimi Sana havale ediyorum. Onlar mı benim başımda bulunsunlar! Hayır, bu böyle olmaz, Sen buna rıza göstermezsin, beni himaye et yâ Rabbi, beni başkalarına havale etme...”

Cenab-ı Hak Celle ve Âlâ Hazretleri, Hazreti Muhammed’i (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayatı boyunca bütün tehlikelere karşı, O’nu çepeçevre saran bütün felaketlere karşı himaye etti, korudu. O, çektiği ızdırapta, meşakkat ve çilede ümmetine güzel bir numune oldu.

Evet, bu yol uzaktır, menzili çoktur, geçidi yoktur, derin sular var. Uçurumlar aşılacak, felaketlere maruz kalınacak... Yeri gelecek; yumruklar inecek ağızlara, sopalar vurulacak sırtlara, hakaretler yağdırılacak yüzlere... Bakmayacaklar; dövecekler, sövecekler, her şeyi yapacaklar. Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), Allah için olduktan sonra her şeye seve seve rıza göstermeyi ümmetine öğretebilmek için her şeye seve seve rıza gösterdi.

Bizler de bu devranda yerimizi almakla mükellefiz. Allah bize de aynı emri veriyor, bize de aynı şekilde ferman ediyor ve diyor ki:

Siz, Allah'ın hükmüne ve kazasına rıza gösteriniz, Allah'ın görüşü, himayesi ve kontrolü altında bulunursunuz. Sağdan soldan size hücum eden ağız karaların hücumundan çekinip İslam'ı bırakmayınız, başkalarının alayını söz konusu edip de İslam'dan taviz vermeyiniz. İslam'ı yaşayınız. Kim ne derse desin, bütün hareketleriniz, bütün hamleleriniz dini yaşama istikametinde olsun. O'nun mükemmel ahlâkını aileleriniz içinde hâkim kılmak için olsun. Bütün hedefiniz, Allah'ın rızasını tahsil olsun.

Bunları yaparken hayli meşakkate maruz kalacaksınız. Bir şey bilmeyen, düşüncesiz, kalpsiz ve vicdansız kimselerin hakaretlerine maruz kalacaksınız. Allah için, inandığınız İslam için, Hazreti Muhammed için seve seve bunlara da rıza göstereceksiniz.

Ne güzel şey Hazreti Muhammed için yanmak. O'nu anarken zindanlara atılmak...

Ne güzel şey Allah dediğinden veya Allah dedirtmek istediğinden dolayı yumruk yemek, hakaret görmek, zindan zindan, mahkeme mahkeme dolaşmak, memlekette girmediği mahkeme bırakmamak...

Ne güzel ve ne yüce şey, memlekette Allah dediğinden dolayı saadetin kendisine haram kılınması...

Ne güzel şey Allah Resûlü'nün ocağında O'nun ateşine yanmak ve o ateşe yandıktan sonra var olmak...

O'nun için yananlardan biri şöyle söyler:

*“Yanarsam nâr-ı aşkınla yanayım yâ Resûlallah,
Ezelden bağı yanmış bir gedâyım yâ Resûlallah.
Hevâ-yı nefsimе tâbi olup pek çok günah ettim,
Huzura hangi yüz ile varayım yâ Resûlallah.”*

Ümmetin hâlini ne güzel ifade ediyor! Her gün binlerce hata, binlerce kusur, binlerce günah ve bunlarla Hazreti Muhammed'in (sallallâhu

aleyhi ve sellem) huzuruna çıkmak... Parça parça olmuş bir zemin; parça parça olmuş İslam bünyesi, parça parça olmuş Kur'ân müessesesi... Bütün bunları böylece bırakarak Allah'ın huzuruna gönül inşirahıyla, yüz açıklığıyla çıkabilme cesaretini gösterecek Müslüman var mı bilmiyoruz?

Gelin O'nun namına bütün kâinata küselim! Allah namına bütün dünyayı feda edelim. Feda edelim ki böyle bir yok oluştan sonra Allah'ı bulalım. Yok olalım ki yok olduktan sonra var olalım. Yok olmadan, yıkılmadan, ayaklar altında çiğnenmeden, etrafında kurduğun surlar hâk ile yeksân olmadan, bâğistanın hâristan olmadan, suların kurumadan, seman yağmurdan mahrum kalmadan, zeminin ot bitmez hâle gelip taş kesilmeden Allah'a kavuşmayı, Resûlullah'ın rızasını elde etmeyi ve Kur'ân'ın cemaati olma ümidini kafadan çıkartmak gerekir. Bunun boş bir hülya olduğunu kalbe yerleştirmek; önce bunları idrak ettikten sonra iddia edilmesi icap eden şeyleri iddia etmek gerekir.

Allah bizi hakiki manasıyla Müslüman eylesin. Allah, bizi Kur'ân'ın getirdiği dürüstlükten, hakkaniyetten ayırmasın.

Allah'ın koruyucusu, Hazreti Muhammed'in şefaathçisi olduğu bir cemaatin korkmaması, irkilmemesi, icap ettiği zaman canını, malını, her şeyini feda etmesi gerekirken ortada aksine bir zillet, bir korkaklık, bir ruhsuzluk, bir hissizlik göze çarpmaktadır. Hayatından, çoluk çocuğundan, eşinden dostundan endişe edenler görülmektedir. Allah için bunların ne ehemmiyeti var? Resûlullah yolunda bunların ne kıymeti var?

Allah bir kere "Ben sizden razıyım." dedikten sonra dünyayı şöyle elinin tersiyle itmek gerekirken fâni, ehemmiyetsiz, değersiz, basit şeylere bütün duygu ve latifelerini bağlayıp da "Aman dünyam kaçmasın, aman oğlum şöyle olmasın, aman kızım böyle olmasın." gibi boş hülya ve kuru sevdalarla Allah'ı terk etme, Resûlullah'ı bırakma cidden akılsızlıktır. Kur'ân'ın bize telkin ettiği İslam anlayışıyla taban tabana zıt bir keyfiyettir. Allah, rızasına uygun eylesin.

Allah, şu mübarek günde bizleri kendisine dönmüş bir cemaat eylesin. Sebeplere riayetle beraber hiçbir sebebe güvenmeyen, sadece Sen varsın, yetersin diyecek kadar izzet gösteren, imanda peklik gösteren bir cemaat hâline getirsin bizi.

Âmîn.

8 Aralık 1967, Alemizade Sırönü Camii, Edremit

⁶⁸Tirmizî, *tefsîru sûre* (5) 4; Saîd İbn Mansûr, *es-Sünen* 4/1504.

43. Sağlam İrade, Sağlam İman

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

“Ey Resûlüm de ki: ‘İşte benim yolum budur! Ben insanları Allah’ın yoluna, düşünmeksizin, taklit yolu ile değil, delile dayanarak, idraklerine hitap ederek davet ediyorum. Ben de bana tâbi olanlar da böyleyiz. Allah’ı bütün eksikliklerden tenzih ederim. Ben asla müşriklerden değilim.” (Yusuf Sûresi, 12/108)

Muhterem Müslümanlar!

Bir insanın hayatta istikamet sahibi olması, dürüst yaşaması onun dürüst bir kanaate sahip olmasına bağlıdır. Allah indindeki, Resûlullah nezdindeki kıymet ve değeri de yine bu dürüst kanaate bağlıdır.

Dünya ve âhiret işlerini halletmesi, büyük hâdiseler karşısında dayanması, dehrin hâdiselerine mukavemet etmesi yine bu büyük, sağlam, köklü kanaate bağlıdır. Dünyaya ait ne kadar işi varsa hepsini ancak bu sağlam kanaatiyle halledecektir.

Öyle sağlam kanaate sahip olmayan bir insan bir miktar koşsa, yorulsa, çabalasa bile bir noktadan sonra usanıp yaptığı işi bırakırsa, o âna kadar yaptığı bütün çalışmalar boşa gider. Âhireti kazanmak isteyen kimse kesinlikle bilsin ki âhireti yine kanaatinin sağlamlığıyla kazanacaktır.

Âhirete giderken bazen öyle meşakkatli yollardan, öyle çileli yollardan, öyle ıstırablı yollardan geçmek icap eder ki insan, orada Resûlullah’ın sesini duymazsa o yollar aşılmaz, vicdanında O’nu dinlemezse, kalbinde O’ndan gelen havayı hissetmezse o yollar selamete gitmez. Bütün bunlar kanaat sağlamlığına, sağlam bir akideye, köklü bir anlayışa bağlıdır.

İnsanların, kendisinden memnun olması, onun yanında rahat etmeleri yine o insanın köklü bir kanaate, sağlam bir imana, sağlam bir anlayışa bağlı bulunmasına bağlıdır.

Akidesi sağlam olmayan, sağlam bir kanaati bulunmayan, Allah’a ve

O'na hesap vereceğine inanmayan insandan herkes rahatsız olur, herkes onun yanında huzursuzdur. Dünyanın rahatını kaçıranlar, Allah'a inmayan insanlardır.

Öyleyse dünyada ve ukbada bize ve bütün insanlığa pek çok şey kazandıran mesele, bir insanın en mühim meselesidir.

Köprüler işte bu sağlam akideyle geçilecek, göklerde onunla uçulacak, dikenli tarlalardan onunla geçilecektir.

Bu, bir müminin, bir insanın en mühim meselesidir. En mühim meseleye karşı biz çok yabancı ve çok yayayız.

O kanaati kalbimize ne türlü yerleştirmek gerekiyor?

Sabahlara kadar Allah demekle mi?

Sabahlara kadar tefekkürle mi?

Sabah akşam Allah'ın âyetlerini tefekkür etmekle mi, araştırmakla mı, kitap karıştırmakla mı?

Hatta bu mevzuda gerekirse bütün zorlukları göze alarak uzun seferler katetmekle mi?

Dünyamızı ve ukbamızı bize kazandıracak bu sağlam itikadı içimize koymak hangi yolla olacak ise onu bulmalıyız. Basiretimiz varsa, idrakimiz varsa bunu elde etmek için gayret etmeliyiz.

Size deseler ki yerin altındaki ateş tabakaları yavaş yavaş yukarı doğru çıkmaktadır, yakında hepiniz helak olacaksınız. Ancak bundan kurtuluşun bir yolu var; o da başka bir gezegene gitmektir. Başka bir gezegene de bütün insanların bugün taşınmasına imkân ve ihtimal yoktur... Ne yaparsınız, biliyor musunuz? Her şeyinizi satar, füze üslerini geliştirmeye çalışırsınız. Bir an evvel bunları çoğaltsınlar da bizi başka bir gezegene atsınlar diye. Oraya gitseniz sanki ne olacak? Üç beş sene daha fazla yaşayacaksınız. Sonra ölüp gideceksiniz. Öldükten sonra başkaları da sizi memnun ve mesut edemeyecek.

Dikkat buyurun! Küçük bir hâdise karşısında her türlü meşakkate katlanmayı, sadece dünya saadeti için bunlara katlanmayı göze alan insan, dünya ve ukba saadetine sebep olacak bir meselede böyle tehlikelere ve zorluklara göğüs germezse elbette akıllıca davranmamış olacaktır.

Onun için bizim yolumuzu bulmamızda, Kur'ân karşısında vaziyetimizi almamızda, kâfirler içinde temayüz etmemizde, onlara karşı zillet ve meskenetten kurtulmamızda, İslam'ın izzetiyle arz-ı dîdâr etmemizde, kısaca bütün meselelerimizde nokta-i istinat ve istimdadımız, yani daya-

nak noktamız kalbdeki imanımızdır.

Allah Resûlü'nü aziz eden, O'nu insanlığın başına çıkararak, insanlığın başına taç yapan, O'nun o râsih, sağlam inancıdır. O'nun arkasındaki o mükemmel saffi, bütün insanlığın mahbubu hâline getiren yine onların o sağlam imanlarıdır.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) âdeta elindeki kaşığıyla insanlığı karıştırdı; bozuğu bir tarafa, düzgün, müstakim, saf, temiz ve berrakı bir tarafa ayırdı. O'nun cemaatinin içine de ilk başlarda bozuklar, bulanıklar karıştı; fakat bunlar o cemaat içinde uzun süre tutunamadılar, dayanamadılar.

Allah Resûlü'nün daire-i kutsiyesi; kirli, paslı, liyakatsiz, Allah yolunda azimli olmayan, iradesiz, sefil arzularının esiri olan insanları çabucak temizleyip atıverdi.

Bu sebeptendir ki Resûlullah'ın hayatının sonuna doğru İslamiyet'e dehalet eden, fakat gelip bir türlü kurb-u huzuruna müşerref olamayan, O'nun mübarek cemalini göremeyen, nuranî sohbeti ile müşerref olamayan pek çok kimse inanmış görüldüğü hâlde daha sonraları irtidat etti, küfür yolunda oldu ve öylece öldü. Buna karşılık O'nu görmüş, O'nu tanımış, O'nu gerçekten anlamış kimseler ise sonuna kadar iman davasında sebat ettiler.

Hazreti Ömer'in bir kardeşi vardı: Zeyd. Hazreti Ömer'den evvel İslamiyet'e girmiş, ondan evvel Resûl-i Ekrem'in yanında yerini almış, ondan evvel de şehit olmuş, Allah'a kavuşmuş bir insandı. Hazreti Ömer, hep onu takdirle yâd ederdi. Vefat ettiğinde arkasından aylarca ağlamıştı.

Yalancı peygamber Müseylime sonradan görmüş, sonradan inanmış, imanı içine oturtamamış, İslam yolundan geri dönmüş biri idi. Bir sürü insanı Yemame'de başına toplamış, İslam'a karşı koymuştu. Zeyd de bu Yemame harbinde Müseylime'nin taraftarlarıyla savaşan Müslüman ordusu içinde bulunuyordu. Bu ordunun içinde aynı zamanda Huzeyfe'nin azatlı kölesi Salim de vardı. İslam'da yerini almış büyük insan Salim... Salim de Zeyd gibi öyle kıymetli, öyle ağır biri idi ki Hazreti Ömer'e, vefat etmek üzereyken, "Yerine kimi tavsiye edersin?" diye sorulduğunda, "Eğer Yemame'de şehit olmamış olsaydı Huzeyfe'nin azatlısı Salim'i tavsiye ederdim." demiştir.

Savaşın kızıştığı bir esnada Salim'in ağzından şu cümleler döküldü: "Ben ki Kur'ân'ı ezberledim. Ben ki Kur'ân'ın içinde Allah'ın benden istediklerini bildim. Ben bugün ölmezsem kim Kur'ân'ın uğrunda ölür ki?" O

bunları söyleyince arkasındaki saf da sıklaştı, kenetlendi. Hepsi Kur'ân'ın mübarek kalesinin muhafazası için lazım gelen her şeyi yapıyor; baş veriyor, kol veriyor, bacak veriyor, ölüyorlardı. Salim de orada şehit oldu.

Hazreti Ömer'e kardeşinin şehid olduğu haberi gelince o, "Yemame'den kokun geliyor." diye ağlıyordu. Ömer'i ağlatan diğer önemli bir husus da esasında insanların irtidat etmeleri, dinden çıkmaları, kılık kıyafet değiştirir gibi kalblerini değiştirmeleri, kalblerini değiştirmelerinin yanında davranışlarını da değiştirmeleriydi. Ömer işte bundan endişe ediyordu.

Şehit olan kardeşini sena ederek şöyle diyordu: "O, benden evvel İslam'a girdi, benden evvel Resûl-i Ekrem'i ve Allah'ı memnun etti, benden evvel de Resûlullah'a gitti ve kurtuldu. Benim ise ne olacağım belli değil!"

O, bunları söylerken birden karşısına birisi çıktı. Onun da kardeşi Yemame'de ölmüştü. Ancak öyle bir ağlıyor, öyle bir ağlıyordu ki sormayın... Bu, ağlama Hazreti Ömer'in dikkatini çekti. Adama, "Bu kadar ağlamak niye? Niçin bu kadar feryat ediyorsun? Niye Allah'a karşı teslimiyet ve tevekkülün yok?" deyiverdi. Adam, "Yâ Ömer, sen niye ağlıyorsun?" diye sorunca Ömer, "Ben kardeşim Zeyd'e ağlıyorum." diye cevap verdi. Adamın cevabı yürekleri yakıcı mahiyetteydi: "Senin kardeşin Resûl-i Ekrem'in yolunda şehit oldu. Ben gözümle gördüm, bayrak omuzundaydı. O gün cansiperane mücadele ve mücahede etti. Bir de bana sor, sen niye ağlıyorsun? Benim kardeşim de o gün öldü, ama dayanamamış, İslam'dan dönmüştü. O gün Müseylime'in ordusunda, irtidat etmiş insanların arasında öldü."⁶⁹

Evet, kanaat ve iman, insanın içinde rasih hâle gelmez, sağlamlaşmaz, oturaklaşmazsa insan küçük bir tehlike, küçük bir meşakkat karşısında yolundan dönebilir. Girdiği, kazandığı, katlandığı şeyler boşu boşuna gidebilir.

Benzer bir vak'a da Ümmü Şerîk'in başından geçer. Ümmü Şerîk, imanı içine oturtmuş bir kadındı. Kendi ifadesine göre onu dininden döndürmek için müşriklerin yapmadıkları şey kalmadı. Gerisini onun ağzından dinleyelim:

"... Bal sürülmüş ekmek veriyorlar ama bir damla sudan mahrum bırakıyorlardı. Öğle olup güneşin sıcaklığı arttığında mola verdiler. Bizler güneşin altında sıcaktan yanarken onlar çadırlarını kurdular. Beni güneşin altında bıraktıkları için (âdeta) aklımı kaybettim, artık görmüyor ve duymuyordum. Üç gün bu şekilde davrandılar. Üçüncü gün bağlı oldu-

ğum dini bırakmamı istediler. (Bilincim neredeyse kapalı olduğu için) söylediklerini ancak kelime kelime anlıyordum. Ben de Allah'ın bir olduğuna işaret etmek için parmağımı yukarı doğru kaldırıyordum.”

Gözü küfürle dönmüş kimseler bu türlü işkenceyi yapıyorlardı, hem de bir kadına. Kâfir küfrünün gereğini yapıyor, mümin de imanının gereğini yapacaktı. Nitekim bu yüce kadın da imanının gereğini yapıyordu:

“Bana uzun bir süre bu şekilde işkence ettiler. Bu hal üzere devam ederken birden göğsümün üzerinde bir kovanın serinliğini hissettim. Kovayı tutup bir yudum içtikten sonra kova göğsümden çekildi. Gökler yer arasında asılı duran kovayı tutamadım. Sonra kova tekrar bana doğru sarkıtıldı. Kovadan bir yudum daha içtim. Baktım ki kova yine göklerle yer arasında asılı. Üçüncü defa sarkıtıldığında kovadan yine içtim. Artık suya kanmış susuzluğum gitmişti. Kovadan başıma, yüzüme ve üzerime su serptim. Geldiklerinde beni zinde, canlı ve üstüm başım ıslanmış bir şekilde bulunca su tulumlarına koştular. Ağızlarının bağlı ve çözülmemiş olduğunu görünce, ‘Senin Rabbinin bizim de Rabbimiz olduğuna inandık...’ dediler, hepsi birden Müslüman olup Allah'ın Resûlü'ne hicret ettiler.”⁷⁰

Ümmü Şerîk, iman içine kök saldığından, sağlam bir temele dayandığından dolayı Allah'a yöneldikten sonra artık asla geri dönmüyordu. Ama içine iman oturmamayan çokları döneçlik yapıp Kur'ân'ı, Allah'ı ve Resûlullah'ı bırakıyorlardı. Yemame'de bırakıyorlar, dünyanın değişik yerlerinde başlarına gelen bir kısım hâdiseler karşısında bırakıyorlardı. Üniversitede bir koltuk karşılığında bırakıyorlar, adliyede bir makam karşılığında bırakıyorlar, diyanette bir mevki karşılığında bırakıyorlar, dini, imanını, Kur'ân'ını bırakıyorlardı... Çünkü iman onların içlerine oturmamıştı.

Muhterem Müslümanlar!

İnsana şahsiyet kazandıran, insanı oturaklaştıran şey imandır. Dünyevî bütün müşkülli halleden imandır. Bütün tehlikelere seve seve göğüs gerdirecek, bütün meşakatlere katlandırarak şey imandır. Asrın hâdiselerine karşı insanı izzetiyle ayakta tutacak şey yine imandır. Bu imanı kazanmanın yolu, bunu en birinci mesele bilerek âfâkî ve enfüsî araştırmalar yapmak suretiyle elde etmektir.

Cenab-ı Hak bu yola bizleri hidayet eylesin. Kur'ân ve iman davasında bizleri sabitkadem eylesin. Bu yoldan dönmekten masun ve mahfuz buyursun.

Âmîn.

5 Nisan 1974, Alemizade Sırönü Camii, Edremit

⁶⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 3/377-378.

⁷⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakatü'l-kübrâ* 8/156.

44. Allah'a Yönelmek

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ
أَمَلًا

“Mal mülk, çoluk çocuk... Bütün bunlar dünya hayatının süsleridir. Ama bâkî kalacak yararlı işler ise Rabbinin katında, hem mükafat yönünden hem de ümit bağlamak bakımından daha hayırlıdır.” (Kehf Sûresi, 18/46)

Muhterem Müslümanlar!

Bir insan, hâlihazırda yaşadığı ve ileride yaşayacağı hayatını nurlandırmak, canlı bir hâle getirmek, canlı bir zamana sahip olmak istiyorsa o, hayatını Allah'ın yolunda, Cenab-ı Hakk'ın rızası istikametinde kullanmak zorundadır. Zamanın her parçasına Cenab-ı Hakk'ın mübarek isimlerini işlemeye çalışmalıdır. Üzerinden bir gün geçmesin ki o gün içinde Cenab-ı Hakk'a ait büyük bir hayır, büyük bir sevap yapmış olmasın. Öylece o gününe hayat kazandırmış olmasın. Âhîret hesabına onu emanet olarak Allah'a teslim etmiş olmasın. İnsan böyle yapmazsa sahip bulunduğu bütün fânî şeyler, bu fânî dünyadaki her fânî gibi fena bulur gider. Sahip bulunduğu her şey –kabirde cesedinin başına geleceği gibi– çürür, kokuşur ve en sonunda toprağa karışır, mahvolur gider.

Ama insan, ruhî hayatıyla, kalbî hayatıyla, tasavvurî hayatıyla ebediyet kazanmak istiyorsa ebedî bir Zat'a, Cenab-ı Hakk'a müteveccih olsun. Gönlünü Cenab-ı Hakk'a tevcih etsin. Cenab-ı Hak'tan gayri başka tarafa dönmesin. Tâ ebediyetin şuaları onu da ebedileştirsün. Onun sahip bulunduğu zaman parçalarını da ebedileştirsün. Geçmiş ve gelecek hayatını nurlara gark etsin. Ehl-i dalalet için çok tehlikeli, çok üzüntü verecek olan âhîret istikbalini onun için Cennet sarayları hâline getirsin.

Biz işte böylesine, ya zamanımızı ebedileştirme veyahut da onu maddî varlığımız gibi maddî varlığımızla beraber toprağa gömme, yok olmasını acı acı seyretme durumuyla karşı karşıya kalacağız. Ya namazlar, zekâtlar, sadakalarla geçmişimiz nurlanacak, ömrümüz ebedileşecek veyahut

da kapkaranlık bir mazi ile beraber kapkaranlık bir istikbal; her şeyi yutan, her şeyi bitiren ve her şey kendisinde biten, sona eren kapkaranlık bir kabir bizi bekliyor olacak.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan, malın ve evladın, dünya hayatının zineti olduğunu ifade ettikten sonra şöyle buyuruyor:

وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا

“Baki kalacak yararlı işler ise Rabbinin katında, hem mükafat yönünden hem de ümit bağlanması bakımından daha hayırlıdır.” (Kehf Sûresi, 18/46)

Kur'ân, insanın âhirete müteveccih yaptığı her şeye *'bâkiyât'* diyor. Yani namazlarına, oruçlarına, zekâtlarına... İnsanın, hüsn-i niyetle, kalbî istikametiyle, Cenab-ı Hakk'a karşı bütün mükellefiyetlerini yerine getirmesini, bütün menhiyattan, yasaklardan içtinap edip sakınmasını ise *'salihât'* olarak isimlendiriyor. Bir başka deyişle, salihât, insanın, bütün iyilikleri yapıp bütün kötülükleri ayağının altına almasıdır.

İşte bunlar, *'Rabbinin katında sevap bakımından hayırlıdır.'* Şayet geçmişiniz bu kabil amellerle doluyorsa siz geçmişinizi sevaba gark etmişsiniz demektir.

'وَخَيْرٌ أَمَلًا' İstikbale ümitli bakıyorsanız, bir emeliniz, bir arzunuz, bir idealiniz varsa işte bu da ancak salihât sayesinde tahakkuk edecektir.

Dünya, dünyaya bakan yönüyle fâni ve geçicidir. Siz de fâni ve geçicisiniz. Siz, Allah'a müteveccih olmazsanız sizin ruhunuz ve kalbiniz de fâni ve geçicidir. Fakat hem malını, mülkünü hem kendi varlığını, benliğini hem de kalbini ve ruhunu ebedileştirmenin bir yolu vardır: Allah'a müteveccih olmak.

Allah'a müteveccih olduğunuz, O'na yöneldiğiniz takdirde gelecek hayat sizin için nurlanacak, ümitten tomurcuklar hâline gelecektir. Geçmiş nurlanacak, yığın yığın sevapla âhirette sizin karşınıza çıkacaktır.

Şuurlu mümin, uyanık mümin, Allah'ın kendisine ihsan ettiği her şeyi Allah yolunda sarf eder, Allah'a verir. Size Allah tarafından hediye edilen her şeyi yeniden Allah'a vermek...

Allah mutlak olarak her şeyden müstağnidir, O'nun hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Sizin vereceğiniz fâni şeylere de ihtiyacı yoktur. Fakat bakî, ezelî ve ebedî olan o Sultan, sizin gibi fâni varlıkların mâmelekini kendisine almak, yani kendi yolunda sarf edilmesini istemek suretiyle bâkileştiriyor, ebedileştiriyor. Yine sizin hesabınıza yapıyor bunu.

Siz Şu fâni varlığını O'na verdiğiniz zaman ebediyet kazanacaktır bu varlık. Onun için uyanık mümin, varlığını Allah yolunda sarf edecektir. Sarf edip onun yükünden kurtulmaya bakacaktır. Mesuliyetinden, hesabından kurtulmaya bakacaktır.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hazreti Âişe'nin yanında, kendi mübarek lisanıyla cennete gireceğini müjdelediği Abdurrahman b. Avf hakkında Şöyle buyurmuştu: *“Abdurrahman b. Avf'i gördüm cennete giriyordu, fakat arkası üstü sürüne sürüne, emekleye emekleye giriyordu. Sebebi Şu: Çok fazla dünyalığa sahip. Mâmeleki pek çok!”*⁷¹

Bir insan sahip olduğu o kadar dünyalığın hesabını verince öyle olacaktır, dize gelecektir.

Allah Resûlü bu dünyadan ayrıldıktan sonra bir gün Hazreti Âişe, Abdurrahman'a, Allah Resûlü'nün onun hakkındaki bu sözünü aktarmıŐtı. O esnada ona ait bir kervan da Medine'ye girmek üzereydi. Abdurrahman, Hazreti Âişe'den Resûl-i Ekrem'in kendisi hakkındaki bu sözlerini iŐitince develerinin zimamına kadar ne kadar mâmeleki varsa hepsini Allah yolunda sarf etti. “Beni dize getirecek, beni arka üstü oturtacak dünya batsın gitsin.” diyordu. Nitekim hepsini bir çırpıda Allah yolunda sarf etti.

İŞte o zaman batmadı o dünya. O zaman Allah'a verildiği için ebediyet kazandı. Onun sırtına binen dünya, onu sırtına aldı ve ona binek oldu. Onu sırattan geçirecek bir binek hâline geldi... Allah yolunda sarf ettiği için.

Dikkat buyurun!

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), müminlerin namaz kılmaları, oruç tutmaları, hacca gitmeleri, cihat etmeleri kadar dünya anlayıŐlarına da ehemmiyet veriyordu. O'nun en fazla düşündüğu husus bu idi. Israrla bunun üzerinde duruyordu. Niceleri dinini, makamı karşılığında sattı... Niceleri dinini, dünyası karşılığında sattı... Nice gençler var ki bugün müptela oldukları bir kısım tiryakiliklerden, cismanî arzulardan ötürü camiye gelmemekte, Allah karşısında secde etmemektedir. İnsanlar, kulağını kalbine verse, kalbinin sesini dinlese, kendi kendine “Allah'a niçin secde etmiyorsun? Niye gururunu kırıp Allah karşısında iki büklüm olmuyor, yere gelmiyorsun?” diye sorsa nefsinden Şu cevabı alacaktır:

“Alışkanlık hâline getirdiğim sefil arzularımı, fena isteklerimi terk edemiyorum, boş boş gezmeyi terk edemiyorum, eğlenceyi terk edemiyorum, sağda solda, Őununla bununla boşa vakit harcamayı terk

edemiyorum.” Nefsi kendine bunları dedirtecektir.

Muhterem Müslümanlar!

Dünya, bütün yönleriyle insanı Allah’tan alıkoyucudur. İnsan, dünyayı anlayabilir, onun sırtına binebilirse, Abdurrahman b. Avf gibi, o sırtından dayken dünya kendisine binek olur. Onu sırattan geçirir, cennete ulaştırır.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), Tebük hâdisesi münasebetiyle ashâbına ciddi tahşidatta bulunmuştu:

Yarına çıkacağınıza teminatınız olmadığı hâlde yarınlar için çalışıyorsunuz. Hâlbuki katiyen inandığınız âhiret yarını için o kadar az çalışıyorsunuz ki, o, dünyevî işlerle mukayese edilecek olursa, sinek kanadı kadar dahi değildir. Dikkat edin! Sinek kanadı kadar kıymeti olmayan dünya işleriniz o kadar çok ki... Allah hesabına çalıştığınız şeyler, o dünya işlerinin yanında sinek kanadı kadar ya kalıyor veya kalmıyor. Ey insanlar! Allah’a inandığınız kadar Allah yolunda, âhirete inandığınız kadar âhiret yolunda olun.

Mümin bunları çok güzel ayarlarsa muntazam bir hayat yaşar, zikzaklardan kurtulur.

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) değişik bir eda, değişik bir hava içinde Allah yolunda harcamaya teşvik eden bu sözleri söylemişti ve bu sözler gönüllerde hemen bir uyanışa vesile olmuştu. Herkes coşmuştu. İnsanlar neye sahipse hepsini Allah yolunda sarf etmek için âdeta yarışa girmişti. Hazreti Osman, Allah Resûlü’nün teşviklerini duyar duymaz hemen evine koşmuş, altın gümüş ne varsa hepsini doldurup getirmiş, Resûl-i Ekrem’in kucağına bırakıvermişti. Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), bir taraftan getirdiklerini elinde eviriyor, çeviriyor, bir taraftan da şöyle söylüyordu: *“Osman’a bundan sonra yapacakları zarar vermez. Osman bundan sonra hata da yapabilir fakat yapacağı hatalar ona zarar vermez.”*⁷²

Sahabe, keşke ben de bu kadar dünyalığa sahip olsaydım, keşke ben de hepsini Allah yolunda sarf etseydim, keşke ben de Nebi’nin mübarek dudaklarından dökülen bu müjdeye mazhar olsaydım düşüncesi içindeydi.

Yine bir seferinde Resûl-i Ekrem, bu mevzuda teşvikte bulunmak üzere minbere çıkarken dudaklarından şu sözler döküldü: *“Yâ Rabbi, Osman’ın yaptığı iyiliklerin altından kalkamıyorum.”* O anda Cibril-i Emin nazil olu-

yor, diyor ki: ‘Allah ferman ediyor: Habib-i Zîşan’ım, Sen Osman’ın yaptığı iyiliklerin altından kalkamazsan, Ben kalkarım onun altından.’”

Dünya, Allah’a verilmek suretiyle ebediyet kazanıyor. Fâni dünya, yüzüne tükürüklerimizi saçtığımız dünya, sinek kanadı kadar ehemmiyet vermeyip hakaretle ayağımızın altına aldığımız dünya, Allah yolunda sarf edildiği zaman gökler kadar kıymet kazanıyor. Cenab-ı Vacibü’l-Vücut Hazretleri, kemal-i izzet, kemal-i rahmet ve kemal-i şefkatle konuşuyor. Kâinatı konuşturuyor, melekleri konuşturuyor. Gökler ve yer elinde olan Allah ferman ediyor:

“Sen Osman’ın yaptıklarının altından kalkamazsan Ben kalkarım!”

İşte yarınlarımıza, âhirete ait istikbalimize hayat vermek, onu nurlandırmak, böylesine fâni ve geçici şeyleri bâkî ve kalıcı bir surete tebdil etmek niyetiyle, Allah yolunda sarf etmekle olacaktır. Muhafazasına gücümüzün yetmediği, korumasına imkân ve iktidarımızın olmadığı dünyaya ait bu şeylerin sorumluluğundan ancak bunları Allah’a vermekle, Allah’a satmakla, Allah yolunda sarf etmekle kurtuluruz.

Cenab-ı Vacibü’l-Vücut ve Tekaddes Hazretleri böylesine geçmiş ve gelecek zamana mübarek adını, şanını işlemeye muvaffak olmuş kullarından eylesin bizi de. Mazisi karanlık, istikbali karanlık, bedbaht, bedbin kimseler olmadan bizleri masun ve mahfuz buyursun.

Âmîn.

5 Temmuz 1974, Alemizade Sırönü Camii, Edremit

⁷¹ Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/115; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 1/129.

⁷² Tirmizî, *menâkıb* 18; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/63.

45. İslam'da Kadın ve Anne Hakkı

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا
أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفًّا وَلَا تَنْهَرَهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا

“Rabbin şöyle buyurdu: Allah’tan başkasına ibadet etmeyin. Anneye ve babaya güzel muamele edin. Şayet onlardan her ikisi veya birisi yaşlanmış olarak senin yanında bulunursa sakın onlara hizmetten yüksünme, “öf!” bile deme, onları azarlama, onlara tatlı ve gönül alıcı sözler söyle.” (İsra Sûresi, 17/23)

Muhterem Müslümanlar!

Bu asırda, bilhassa ailede çok mühim bir mevkie olan annelerin hukuku hiçe sayılmakta, onlara karşı hürmetsizlik edilmektedir. Bu yönüyle insanımız âdeta bir Cahiliye dönemi yaşamaktadır.

Cahiliye devrinde kadın, evin hanımefendisi olma hakkını kaybetmiş, ticaret malı gibi düşünölmeye başlamıştı. Aynı şekilde asrımızda da pek çok çevrede anne, evde anne olma hakkını kaybetmiş, hürmet hakkını kaybetmiş, hanımefendiliğini kaybetmiş, ev efradı tarafından hafife alınmaktadır.

Tazeliğini kıyamete kadar muhafaza edecek olan Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan’ın ahkâmı, o devirde kadına ve bilhassa anneye karşı yapılan hürmetsizliğin karşısına çıkmıştır. Kur’ân, o dönemde olduğu gibi bugün de hürmet görmeyen, hukuku ayaklar altına alınan anneler başta olmak üzere bütün kadınlık âleminin hürmetini muhafaza eder.

Allah, kendisine ibadet ü taati emreder. “Bana kullukta sabitkadem olacaksınız.” der. Bana kul olmada katkısız safi ve halis olacaksınız ve sonra da anne ve babanıza ihsanda bulunacaksınız. Bu, Allah’ın kesin hükmüdür. Onlara karşı ‘öf’ bile dememekten başlayıp da hukuklarına riayet etmede alabildiğine bir hassasiyet içinde olmaya kadar riayetkâr olacaksınız.

Muhterem Müslümanlar!

Devr-i Saadet'i kurcalarken, o asırdan misaller verirken, nazarımızı daima asrımızdaki hâdiselere çevirmek, anlatılan şeylerin bu asırdaki durumuna bakmak, ona göre ders almak gerekir. Meseleler gönüllerimizde heyecan uyandırır diye değil, bizi hislendirir diye değil, bir hakikatın yüzünden perdeyi kaldırırsın, o asırda görüldüğü gibi bu asırda da o hakikat görülsün diye anlatılmaktadır.

Nasıl Cahiliye devrinde kadın her şeyini kaybetmişti, bugün de maalesef pek çok çevrede, hatta İslamî muhitte dahi anne artık 'annelik' rolünü yitirmiştir. Evde ona gereken hürmet gösterilmez. Müminlerin yaşadığı muhitlerde dahi durum böyledir. Camiye gelenler dahi annelerini hor görebilmektedirler.

Anne, evde bir 'fazlalık' olarak görülebilmektedir. Bir an evvel gitse, geriye bırakacağını bıraksa, biz de ondan kurtulsak ve istediğimizi elde etsek diye düşünen evlatlar vardır.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan fasl-ı hitaptır. İman sayesinde gönüllerde hâkimiyet kuran Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) İslamiyet'in esasları ile bu mevzuda Allah'ın istediği şeyleri insanlara anlatır. Allah'ın istediği şeyleri gönüllerde hâkim kılar.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan başka bir âyetinde bu hususta şöyle buyurur:

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ
لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

(Lokman Sûresi, 31/14)

Biz insana vasiyet ettik, emirde bulunduk, tavsiyede bulunduk: Bana kulluk yapsın, annesine teşekkürde bulunsun, iyilikte bulunsun. Annesi onu uzun zaman karnında taşımış, meşakkat çekmiş, şu kadar zaman da kucağında büyütmüş, beslemiş, iyilikte, ihsanda bulunmuş. Biz ona vasiyet ediyoruz, o da annesine karşı iyilikte ve ihsanda bulunsun.

Allah, bunları demek suretiyle anneye, babaya karşı sadece itaati emreliyor. Burada daha ziyade 'anne' üzerinde duruluyor. Meseleyi tavzih için sahabinin Allah Resûlü'nün karşısına çıkıp da;

يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ الصَّحَابَةِ

"Ya Resûlallah! İnsanların hangisiyle daha iyi geçineyim, arkadaşlık kurayım, muâşeretinde bulunayım, iyilikte bulunayım, ihsanda bulunayım?" sorusuna karşılık Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), "An-

nendir.” buyurur. Sahabi ikinci kez sorar: “Sonra kimdir yâ Resûlallah?” Allah Resûlü ikinci defa, *“Annendir.”* buyurur. Sahabi üçüncü defa, “Sonra kimdir?” diye sorunca Allah Resûlü yine, *“Annendir.”* buyurur. Annen ile hüsn-ü muaşeretle bulunacak, bütün iyiliğini ona tevcih edeceksin. Allah Resûlü dördüncü defada *“ebûke”* (Babana karşı da yapacaksın aynı şeyi) buyurur.⁷³

Keza diğer bir hadis-i şerifte Allah Resûlü şöyle buyurur:

إِنَّ اللَّهَ يُوصِيكُمْ بِأُمَّهَاتِكُمْ - ثَلَاثًا - إِنَّ اللَّهَ يُوصِيكُمْ بِأَبَائِكُمْ، إِنَّ اللَّهَ يُوصِيكُمْ
بِالْأَقْرَبِ فَأَلْقُرَبِ

“Allah, annelerinize iyilik yapmayı, iyi davranmayı size vasiyet ediyor” diye üç defa tekrar ediyor. Ardından *“Ve sonra babalarınıza iyilik yapmayı vasiyet ediyor.”* En sonunda da *“Size yakın olanı size tavsiye ediyor.”* buyuruyor.⁷⁴

Kadın, düştüğü yerden İslam ve Kur’ân sayesinde terakkinin şahikasına yükseliyordu. Mümin, Allah Resûlü’nün bu duruşuna göre vaziyet alacaktır. Cahiliye devrinde ayaklar altında olan kadın, Allah Resûlü’nün nazarında göklere çıkmış, melek mertebesine yükselmiştir. Hazreti Âişe’nin ifadesiyle Efendimiz’den naklen:

الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ

*“Cennet, annelerin ayakları altındadır.”*⁷⁵

Anne, İslam sayesinde bu pâyeyi alır. Ve yine Hazreti Âişe’nin ifadesiyle:

إِنَّمَا النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ

*“Kadınlar; erkeklerin yarısıdır; erkekleri tamamlarlar.”*⁷⁶

Yani kadın olmadan erkek, erkek olmadan kadın yarım insan demektir.

Evet, anne, Kur’ân ve İslam sayesinde beklediği hürmeti bulmuş, lâyük olduğu mevki elde etmiş, bir kadın efendi hâline gelmiştir. Ne var ki asrımız yine onu şirâzededen çıkarmış, bu noktada Cahiliye devrine götürmüş, bir kısım insanların elinde oyuncak hâline getirmiştir.

Annenin hukuku İslam’da o kadar mühimdir ki bir gün Allah Resûlü’nün huzuruna (sallallâhu aleyhi ve sellem) cihada iştirak etmek isteyen bir genç gelir. Arkasından da annesi gelir, “Yâ Resûlallah, ben bunu

emzirdim, baktım, büyüttüm; şimdi ise beni dinlemiyor, cihada gidiyor.” Allah Resûlü kaşlarını çatar ve *“Dön git, annene hizmet et. Senin cihadın bize lazım değildir.”* buyurur.⁷⁷

Burada dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Cihadın önem kazandığı yerde cihat her şeyden ehemmiyetlidir, her şey cihat için feda edilir, tıpkı asrımızda olduğu gibi. Fakat anne babaya itaatin önem kazandığı yerde ise bu ikisinin rızası her şeyden mühimdir. Her birinin yeri ayrıdır ve bu iki şeyi birbirine karıştırmamak gerekir.

Bütün bunların üstünde anlatılmak istenen şeye gelince o da şudur; annenin hiçbir yeri, hiçbir hürmeti olmadığı hâlde birdenbire çok mualla bir makama yükselmesi ve bir hürmet kazanması ancak Kur’ân ve İslam sayesinde olmuştur.

Risaletmeâb Efendimiz mescitte otururlarken içeriye biri girer ve şöyle der, “Ya Resûlallah! Falan zat, ruhunu teslim etmek üzeredir, fakat bir türlü ruhunu Allah’a teslim edememektedir.” Bu zat, Resûl-i Ekrem’in, sağında solunda sık sık gördüğü, alabildiğine cesur, alabildiğine mert, alabildiğine hareketli, alabildiğine sadık bir sahabiydi.

Allah Resûlü, ilk önce kendisi gitmek istemedi. Zira çok hassas, çok inceydi Allah Resûlü. Bu gibi hâdiselerde dayanamazdı. Önce Hazreti Ebû Bekir’i, sonra Hazreti Ömer’i gönderdi. Onlar gittiler, geldiler, “İlle de Sen!” diye Allah Resûlü’ne ısrar ettiler.

Allah Resûlü’nün bir daveti reddettiği, kabul etmediği, davete icabet etmediği asla vaki ve vârit değildi. Düğüne bile davet etseler giderdi, yeter ki orada, gayrimeşru bir şey yapılmış olmasın. Kalktı, o zatı ziyarete gitti.

Tahkik etti; zatın babası yoktu, ancak annesi hayattaydı. Bir borcu olup olmadığını sordu. Bu kişi mescide gelir, safların içinde namazını kılar, gerektiğinde orduyla beraber cihada katılırdı. Ama şimdi dilinin tutulması, can verdiği hengâmda ‘Lâ ilâhe illallah’ diyememesi... Buna bir sebep vardı. Mesele etraflıca araştırılınca nihayet annesi şunları söyledi:

“Yâ Resûlallah, içimden atamadığım bir ukde var. Bir türlü atamıyorum onu. Bir meselede hanımıyla aramızda bir şey oldu, hanımını bana tercih etti, gönlümü kırdı benim. Ne kadar kendimi zorladım onu affetmeye ama davranışlarım hep sun’î oldu. Gönlümden gele gele affedemedim onu. Hâlâ da içimde bir ukde var.”

Bu sözleri duyan Allah Resûlü, onlara hem bir ders vermek hem de

anneninin hislerini galeyana getirerek oğlunu gönlünden gele gele affettirmek istiyordu. Şöyle buyurdu: *“Bu hâliyle giderse Cenab-ı Hak, buna azap edecek. Siz odun getirin de bari onu burada yakalım. Belki Allah, bu yanmasına mukabil âhirette bir daha onu yakmaz.”* İşte o zaman kadının içindeki o ukde de silindi. Yerinden fırladı: “Yâ Resûlallah! Gönlümün ona karşı yumuşadığını hissediyorum şimdi. Artık bir ukde yoktur gönlümde. Bütün haklarımı helal ediyorum.” dedi.

Kadın, sözlerini bitirmiş veya bitirmemişti ki, can çekişmekte olan sahabinin sesi duyuldu: “Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resûlullah.”

İslam, başta peygamberiyle, mürşid-i azamıyla, sonra O'nun sözlerini bize şerh eden müçtehit ve mücedditleriyle, sonra bu vak'aları tasnif edip bize intikal ettiren büyük insanlarıyla bize şunu anlatmaktadır: Hürmetini kaybetmiş anne, İslam sayesinde hürmet kazanıyor. Hem o kadar hürmet kazanıyor ki ona isyan edildiğinden ötürü insan son nefesinde “Allah” diyemiyor.

Hayatımıza çok şey kazandıran büyük insan Üstad Bediüzzaman aynı konuyla alâkalı diyor ki: Arkadaşlarımdan, kardeşlerimden bazılarının rızkında bir vüs'at, bir genişlik görüyordum, anlayamıyordum. Bunun hikmetini sonra anladım ki, onlar anne ve babalarına çok itaat ediyorlar. Anne ve babaya itaat, annenin hukukuna riayet sayesinde, Allah, rızkında bereket ihsan ediyor.

Bunlar tecrübelerle sabit hakikatlerdir. Bunlar, Resûl-i Ekrem'in hidayet edalı ifadeleriyle sübut ve vücut bulan hakikatlerdir. Bunlar, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın ifadesinde yerini alan hususlardır.

Evet, kadın, İslam sayesinde gerçek yerini almıştır. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) hadis-i şerifiyle şöyle ferman eder:

أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِمْ

“Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlâkı en güzel olanıdır. Sizin en hayırlınız da ailelerine, hayat arkadaşlarına karşı hayırlı olanınızdır.”⁷⁸

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), hanımlarından bir tanesini, zerre kadar dahi incitmemiş, kırmamıştır. Onların hepsini memnun ve mesut etmiştir. Hanımları kimi zaman aç susuz kaldıkları hâlde Allah Resûlü'nden hep razı olmuşlardır. Bütün kadınlık âlemi memnundur Allah Resûlü'nden. Bu hakikati ifade için *“Ehline en hayırlı olan benim.”*

buyuruyor. Ve *“Sizin en hayırlınız da ehline karşı en hayırlı olanıdır.”* diyor.

Yüzlerce hadis-i şerif, kadına, anneye hürmet hakikatini insanlara anlatmaktadır. Allah Resûlü, mübarek sözleriyle bir esas olarak bu mevzuyla ilmek ilmek örmektedir.

Cenab-ı Vacibü'l-Vücut ve Tekaddes Hazretleri, üst üste bu hakikatlerden ders alıp mahz-i hakikat olan Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'a ve esâsat-ı İslamiye'ye ittibaya bizleri muvaffak kılsın. Hürmetini kaybeden anne ve babaya kalblerimizde hürmet hissini yaratsın. Bizleri bu vadide huşyar, uyanık kalbli, hassas, annesine babasına itaatkâr eylesin.

Âmîn.

8 Mart 1974, Alemizade Sırönü Camii, Edremit

⁷³ Buhârî, *edeb* 2; Müslim, *birr* 1.

⁷⁴ İbn Mâce, *edeb* 1; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/132.

⁷⁵ el-Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb* 1/102. Aynı manadaki hadis için bkz.: Nesâî, *cihâd* 6; İbn Mâce, *cihâd* 12

⁷⁶ Tirmizî, *tahâret* 90; Ebû Davud, *tahâret* 94; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/256.

⁷⁷ Bkz.: *Buhârî*, *cihâd* 138; *Müslim*, *birr* 5.

⁷⁸ Tirmizî, *radâ* 11; Ebû Dâvûd, *sünnet* 6.

46. İslam Âleminin Dertleri

يَا قَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ يَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ

“Ey milletimiz! Allah yoluna davet eden bu elçinin çağrısını kabul ve ona iman edin ki Allah da sizin günahlarınızı affetsin ve gayet acı bir azaptan sizi kurtarsın.” (Ahkâf Sûresi, 46/31)

Muhterem Müslümanlar!

Müthiş bir hâdiseyeyle temelinden sarsılan İslam cemiyeti, İslam cemaati uzun zamandan beri üzerinde durabileceği bir nokta-i istinat, bir dayanak noktası aramaktadır.

Bütün ümit kaynakları âdeta kurutulmuş; zemini kuraklıktan, rahmet-sizlikten parça parça olmuş, semasında bir tek yıldız kalmamış, kapkaranlık gecesini yaşıyor.

Simsiyah bir kin ve nefret bütün ortalığı kasıp kavurmuş. Memleketinin bülbülleri dertli destanı okuyor. Çünkü İslam'ın köyünde matem var. Başınıza yağın her yağmur damlasından etrafınızı ihata eden koca koca dağların başlarına kadar hepsi İslam'ın derdine ağlıyor. Kur'ân'ı anlamayan, Hazreti Muhammed'i tanımayan, Allah'a, Allah'ın istediği manada râın olmayan, boyun eğmeyen perişan İslam âleminin derdine ağlıyor.

İslam'ı sadece şekil olarak ifade eden gösteriş eksenli davranışlar, kabrinde dağidâr olan Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ızdırabını dindiremediği gibi şu perişan ümmetin ızdırabını da dindiremeyecektir.

Ümmet, bugün hırçınlaşarak kabarıp kabarıp sahilleri tehdit eden dalgalar misali o eski heyecanını kaybetmiş; ona tebessüm eden semalar artık onun için ağlar hâle gelmiş. Müslümanların yüzüne tebessüm eden bir tek yıldız bile yok gökte. Her şey âdeta Müslüman milletin matemiyile simsiyah bir örtüye bürünmüş.

Mesele bir milletin davası olsa cüz'i bir hamleyle ve basit bir sıçrayışla belki bu boşluk kapatılabilirdi. Allah bilir, fakat topyekûn İslam dünyası,

yörüngesinden ayrılmış bir yıldız gibi her an başka bir sisteme çarpıp parçalanma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Başka sistemlerden medet dlenmektedir. Kendisi merkezi teşkil ediyorken bugün başkasına uydu olma, uyma zilleti ve aşağılığı içindedir.

Merkezi tutan, elinde Kur'ân asâsı bulunan Hazreti Muhammed (sallalâhu aleyhi ve sellem) gibi büyük bir çobanları varken o, çobanından ayrılmış, Allah'ın yasak hudutları içine sapmış; çobanı dinlemez, onun emirlerine râ'n olmaz hâle gelmiş. Neticede perişan olmuş, her tarafı yıkılıp dökülmüş bir viraneye dönüşmüştür.

Zemininiz yağmursuzluktan, rahmetsizlikten çatladığı zaman kadınlarınızla, erkeklerinizle, çocuklarınızla, hatta hayvanlarınızla seferber olur, elbiselerinizi ters giyer, ellerinizi aşağıya doğru eğer, Rabb-i Kerîm'in dergâhında durur, bize yağmur ver, dersiniz. Belki çoluk çocuğunuza, belki de hayvanlarınıza merhameten Allah yağmur verir ama İslamiyet'ten ayrılmış, Kur'ân'ı terk etmiş perişan cemaate merhamet eder mi bilmiyoruz?

Yine de Allah merhametlidir; O, daima merhametlidir ve her an merhametle tecelli buyurur. Fakat bunun için sizin bütün varlığınızla, bütün mahiyetinizle, topyekûn bir millet olarak rahmet yağmurunu, Allah'ın rahmetini, Allah'ın nizamını isteme manasına gelen yağmur duasına çıkmamız lazım.

Siz bu kaskatı, kupkuru zemin ve zaman içinde rahmetin gelmesine vesile olması için Allah'ın huzuruna tıpkı yağmur duasında olduğu gibi çıkmalısınız. O anda elbisenizi değiştirip tersyüz ettiğiniz gibi kafanızın içindekileri de değiştirmeli; kalbinizi yıkamalı, Allah'ın huzurunda göz yaşlarınızla, "Rahmetine muhtaçlar kapına geldi." diyerek bulunmalısınız.

Muhterem Müslümanlar!

Bu, sizin mücerret namaz kılmanızla, oruç tutmanızla halledilebilecek cinsten basit bir mesele değildir; topyekûn bir milletin seferber olmasına vâbeste büyük bir meseledir.

Nasıl ki bir köy ahalisi, kuraklıktan kavrulduğu, yağmursuzluktan yandığı zaman birçok masrafa, ağır külfete girerek, acayip şeyler yaparak Allah'ın merhametini istiyor. Topyekûn bir milletin rahmetsizlikten, merhametsizlikten, hidayet nurundan mahrum bir vaziyette avare, sergerdan dolaştığı bir zeminde Allah'a dönüşün, Allah'tan rahmet isteyişin şeklinin nasıl ulvî, nasıl kutsi, nasıl şuurlu olması gerektiğini düşünün ve kararı

siz verin. Cenab-ı Hak bizlere merhamet buyursun.

Aziz Müslümanlar!

Şekilcilikten vazgeçelim. Yatıp kalkma bizi kurtarmaz. Her sene hac mevsiminde yığın yığın hacca gitme bizi kurtarmaz. Bütün bu ibadetler, Allah'a iman şuuruyla olursa kıymetlidir.

Burada memleket yanarken, yanan memleketin enkazı itfaiyeci beklerken;

Tulumbanı al yetiş imdada, yangın var... Deryada yangın var, imanda yangın var, nesilde yangın var... diye feryat edilirken, siz bu derde karşı hissiz ve bu perişanlığa karşı şuursuz kalmamalısınız.

Allah (celle celâluhu), cinlerin diliyle şöyle buyuruyor:

“Ey milletimiz! Allah yoluna dâvet eden bu elçinin çağrısını kabul ve ona iman edin ki Allah da sizin günahlarınızı affetsin ve gayet acı bir azaptan sizi kurtarsın.” (Ahkâf Sûresi, 46/31) O'na uyunuz, iktidâ ediniz, O'nun rehberliğini ve imamlığını kabul ediniz ve O'na iman mevzuunda, O'nun istediği şekle gelebilmek için şuurunuzu, anlayışınızı genişletmeye çalışınız.(.....)

Allah, asırlardan beri üzerimizde tabaka tabaka yığılan günahlarımızı affetsin, kusurlarımızı bağışlasın. O zaman ellerimizi açtığımızda Cenab-ı Hak dualarımızı kabul edecektir. Günahlarımız, hatalarımız, Allah'a doğru yükselen dualarımızın kabul makamına çıkmasına engel oluyor.

Hazreti Ömer (radiyallahu anh) imanda varılması lazım gelen şuurun en son ufkuna vardığı hâlde daima kendi kusurunun ve kabahatinin duasının kabulüne engel olacağını düşünür, ellerini açıp da ümmet için dua etmeyi pek istemezmiş.

Hizmetçisi şöyle anlatıyor: “Mekke ve Medine'yi kasıp kavuran müthiş bir kıtlık bizi perişan hâle getirmişti. Hazinelerde stok yapılan emtia da bitmeye başlamıştı. Ömer, bu durumdan o kadar mustarıpti ki... Ben onu takip ederdim, bazen bir harabede yüzünü yere kor ve şöyle derdi:

‘Ya Rabbi! Ben biliyorum ki şu ümmetin başına bütün musibetler, bütün belalar benim yüzümden geliyor. Eğer ben günahsız olsaydım bunlar başımıza gelmezdi. Ya Rabbi! Yalvarırım Sana... Habîb-i Edîb'in için benim yüzümden ümmet-i Muhammed'i mahv u perişan etme, onları kahretme... Bana ne yaparsan yap ama ümmet-i Muhammed'i ezme...’

Bir gün, Hazreti Ömer'den yağmur duasına çıkmasını istemişlerdi. Zira Ömer, Allah Resûlü'nün dilinde şu sözlerle manasını bulmuştu: *“Eğer*

benden sonra peygamber gelecek olsaydı o Ömer olurdu.”⁷⁹ Ancak Ömer böyle düşünmüyordu, “Ben kim, yağmur duasına çıkmak kim? Ben sıkılı-
rım elimi Allah’a kaldırıp da yağmur ver demekten” diyordu.

Bir gün yerinden fırladı; bir çözüm bulmuştu. Doğruca Allah Resûlü’nün amcası Hazreti Abbas’ın evine koştu: “Yâ Abbas, bilirsin seni seve-
rim, gel seninle bir yere gidelim.” diye teklifte bulundu. Abbas, “Nereye
gideceğiz ya Ömer?” diye sorunca “Sen gel yeter.” dedi.

Berberce Allah Resûlü’nün senelerce evvel parmağını kaldırıp ayı ikiye
böldüğü Ebû Kubeys tepesinin başına çıktılar. Ömer, Cenab-ı Abbas’ın
elinden tuttu; içi sızlaya sızlaya, içi yana yana o mübarek eli yukarıya
doğru kaldırdı. “Ya Rabbi, bu senin Habîb-i Edîb’inin amcasıdır, onun
yüzü suyu hürmetine bize yağmur ver!” diye dua etti. Seleme, olayın
devamını şöyle anlatıyor: “Arkadan bakıyordum elleri daha inmeden yağ-
mur inmeye başlamıştı.”⁸⁰

Siz yığın yığın hata, kusur ve seyyiatla nasıl olur da hiç hicap etmeden
ellerinizi açıyor, “Ver Allah’ım, ver!” diyorsunuz. Vâkıa o kapıdan kovul-
sak da ayaklar altında çığnensek de kemiklerimiz ezilse de yine O’ndan
isteyeceğiz, yine O’nun kapısına yanaşacağız, yine O’na “Ver!” diyeceğiz;
çünkü bilmiyoruz başka kapı.

Öyleyse temizlenmek lazım, kulluk lazım, günde şuurla beş defa
camiye gelmek lazım, oruç tutmak lazım, bütün muamelelerimizi İslam’a
uydurmak lazım. Hacca giderken de şuurlu bir şekilde gitmek lazım.
İslam âleminin perişan vaziyetini düşünmek lazım. Yetişmek istediği
hâlde yetişemeyen zavallı neslin ahvalini düşünmek, ona göre hareket
etmek lazım...

Allah, davaya icabet izzetiyle bizleri aziz eylesin.

Senelerden beri matem tutan, kapkara bir örtüye bürünmüş İslam dün-
yasına artık başını o kapkara örtünün altından çıkarıp da hidayet ve
imanın parıl parıl parlayan o nurlu semalarına bakma lütfunu Allah
ihسان eylesin.

Canlar gırtlığa gelmiş, dayanmak çok zor. Bundan sonra sağlam bir
azimde bulunmak, sağlam bir hamlede bulunmak ve Allah’a dönüşte çok
şuurluca hareket etmek lâzım ki kurtulmuş olalım.

Tevfik ve inayet O’ndan, gayret ve azim bizden...

Allah cümlemizi hidayet eylesin.

Âmîn.

8 Kasım 1968, Kestanepazarı

⁷⁹ Tirmizî, *menâkib* 17; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/154.

⁸⁰ Buhârî, *istiskâ* 3; *fezâilü'l-ashab* 11.

47. Müminin Dünyaya Bakışı

قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

“De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım ve akrabanız, ter dökerek kazandığınız mallar, kesada uğramasından endişe ettiğiniz ticaret, hoşunuza giden konaklar size Allah’tan ve Resûlü’nden ve O’nun yolunda cihat etmekten daha sevimli ve önemli ise... O hâlde Allah emrini gönderinceye kadar bekleyin! Allah öyle fasıklar güruhunu hidayet etmez, umduklarına erdirtmez.” (Tevbe Sûresi, 9/24)

Muhterem Müslümanlar!

Müminin mayası muhabbetir, sevgidir. Allah, müminin kalbine en kıymetli şey olarak muhabbeti koymuştur. Kâinata karşı kapılar, pencereler açmış; her şeyle tanışıp-görüşmesini, her şeye karşı bir alâkasının olmasını, her şeyi sevmesini, her şeyden, yerinde ve gerektiği gibi istifade etmesini ona göstermiştir. Müminin anlayış, şuur ve idraki bu muhabbetin tesiri altında gelişir, bu muhabbetin tesiri altında işler, bu muhabbetin tesiri altında vereceği semereleri verir.

Kâfir ise imandan mahrum olduğu gibi muhabbet ve sevgiden de mahrumdur. Kalbinde iman olmadığından ötürü hayatı ağzına kadar başka şeylerle doludur. Onun için hırsıyla mütemadiyen dünyayı tahsil etme, dünyayı kazanma uğrunda lazım gelen her şeyi feda eder; haysiyetini feda eder, izzetini feda eder.

Mümin, Allah’ın izzetine intisap ederek kazandığı izzeti değil dünya için, âhiret hesabına dahi feda etmez. Cennetin çeşit çeşit nimetleri için dahi feda etmez. O, o kadar azizdir.

Aynen öyle de mümin, Allah’tan başka hiç kimseyi kendinden büyük görmez ve Allah’tan ötürü her şeyi sever, Allah’ın sevmediği hiçbir şeye

karşı da kalbî alâkası olamaz. O'nun hatırına, O'ndan ötürü her şeye karşı derin bir muhabbeti, alâkası ve bağı vardır. Binaenaleyh mümini kendi şuuru ve anlayışı içinde ele aldığınız zaman onu, dünyayı terk etmiş, dünyadan kaçan bir insan olarak görmüyoruz.

Bilakis onun, dünyanın servetinden zinetine, evinden, ailesinden çocuklarına kadar hepsine karşı çok candan, gönülden, sıkı ve alabildiğine samimi bir alâkası vardır. Bu alâka o kadar candan ve samimidir ki ne ihtiyarlama ne hastalık ne başka türlü malul bulunma gibi şeyler o muhabbetin devamına mâni olabilir. Çünkü o muhabbet tâ âhirete kadar, Allah'ı görmeye kadar devam edecektir.

Mümin, Allah'tan ötürü sevdiği için icabında onları Allah yolunda seve seve feda edebilir. Öylesine büyük bir fedakârlıkta da bulunabilir. Onun için ailenin, çoluk çocuğun ve malın varlığı, mümin için zararlı değildir. Elverir ki mümin, imanı içine oturtmuş olsun. Elverir ki dünya karşısında aldanmamış bulunsun. Ara sıra kendini yoklasın; "Ben bütün bu sahip olduğum şeyleri Allah yolunda verebilir miyim, terk edebilir miyim?" desin.

Yok, dünya kalbine hâkim olacaksa, Allah'ı ona terk ettirecekse, yanlış bir yola girmeden, hayatta eğri bir çizgi çizmeden hemen dönüversin o yoldan, Allah'a dönsün ve Allah'a sığınsın.

Kâfirin hayatı, dünya hesabına zikzaklarla doludur. Zira o tamamen dünyaya bağlıdır; onun hesabında Allah ve âhîret yoktur.

Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyan, hutbenin başında zikrettiğim âyet-i celile-i kerimesiyle, dünya mülküne, evlad ü ıyale ve servete sahip müminlerin, mâmeleklerinin, evlatlarının, servetlerinin icabında seve seve Allah, Resûlullah yolunda feda edildiğini ve edileceğini, edilmesi lazım geldiğini anlatıyor.

Babalarınız diyor, kardeşleriniz diyor, evlatlarınız diyor, muaşerette bulduklarınız, oturup kalktıklarınız, eşleriniz, aşiretleriniz ve kabileleriniz, dünya malınız, yok olup gitmesinden endişe ettiğiniz servetler, ticarî kazançlarınız... Bütün bunlar Allah'tan, Resûlullah'tan ve Allah yolunda cihattan daha sevgiliyse;

فَتَرَبَّصُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ

Bekleyin... Allah'ın emrinin geleceği ânı intizar edin. Allah'ın emrinin geleceği ânı...

Mümine büyük ders vardır bunda. Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyan mümine diyor ki: Allah'ın getireceği, senin beklediğin o gün gelmeden ne dünyadaki ticaretin ne Allah yoluna kendini verdiğiinden ötürü ticaretindeki kesadın, işlerindeki aksama, dünya cihetinde bazı şeyleri kaybetmen ne evlat sevgisi ne aile sevgisi ne mal mülk ne bağ-bahçe sevgisi... Bunların hiçbiri sana mâni ve perde olmamalı. Bütün bunların ötesinde daima Allah'ı, Allah'ın cemalini ve O'nun rızasını görmelisin.

Ve şartlar gerektirdiği zaman bunları sırtından atıp rahat etmelisin. Yok, böyle yapmaz da bunlara maksud-u bizzatmış, asıl gayeymiş gibi bağlanırsan yani dünyaya ve içindekilere kâfirin nazarıyla bakarsan, **فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ** Allah'ın getireceği o günün gelmesini bekleyin, diyor Allah.

Ve sonunda, **وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ** Allah fasıklara, başını dinin hududundan dışarıya çıkarmışlara, yanlış yola girmişlere, açık vermişlere hidayet etmez, buyuruyor.

Muhterem Müslümanlar!

Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) temiz, nadide, eşsiz, emsalsiz cemaati dünyada büyük başarılarla ulaşmış bir cemaattir. Dünya işlerini rahatlıkla çekmiş, çevirmiş bir cemaattir.

Dünyada, onların hâkim oldukları devirde ciddi bir problem görülmez. Onlar dünyanın en mamur devletini kurmuşlardı. Ve o güne kadar en mamur olan devletler onların karşısında hâk ile yeksân olmuş, imparatorluklar yıkılmıştı.

Kendi medeniyetlerini imar etmelerinin yanı başında, yıktıkları yerlerde de hakiki ümranlar kurmuş ve gittikleri her yerde, mabetlere Mabud-u Hakiki'yi getirmiş, insanlara hakiki olan Mabud-u Mutlak'a, bir olan Allah'a kul olma zevkini duyurmuş ve böylece gönülleri doyurmuşlardı. Sevginin temsilcileri ve dünyanın imarcıları hâline gelmişlerdi.

Bu insanların bütün meziyetleri; imanı gönüllerine sağlam oturtmaları ve o iman uğruna, seve seve her şeylerini feda etmeleriydi.

Kaynaklarda şöyle bir hâdise anlatılır:

Ramazan-ı Şerif ayıydı. Müminlerin hepsi oruçluydu. Abdurrahman b. Avf'a iftar vakti bir bardak soğuk su getirdiler.

Şerefli sahabi, Aşere-i Mübeşşere'den Abdurrahman b. Avf...

Uhud'da aldığı yaralardan dolayı hayatının sonuna kadar topallayarak yürüyen ve bu durumu vesile-i iftihar olarak gören, başka meziyetim

yoktur, diyen insan...

Yüzü gibi, yüzünün güleçliği gibi kalbi de temiz olan, o devirde ve daha sonraki devirlerde hiç kimse tarafından kınanacak tarafı bulunmayan bu nadide insan, tek meziyet olarak Uhud'da Allah Resûlü'nün önünde bir uzvunu sakat etmeyi sayıyor; Allah'ın huzuruna giderken bu sakat uzvumu göstereceğim, şuuru içinde yaşıyordu.

Gelen bu bir bardak su, bir tabak yemek karşısında hıçkırıklarını tutamayıp ağlıyor ve şöyle diyordu:

Mus'ab b. Umeyr ve Hamza b. Abdulmuttalip benden daha hayırlıydılar. Onlar Uhud'da şehit oldukları zaman bedenlerini tam olarak sarabileceğimiz bir kefen bulamadık.

Mus'ab'ı Allah Resûlü'nün huzuruna getirdiklerinde mübarek vücudu parça parçaydı. Elimizdeki bezleri ona kefen yapalım dedik fakat başını örttüğümüz zaman ayakları, ayaklarını örttüğümüz zaman başı açıkta kaldı. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), *'Baş tarafını örtün, açık kalan kısmını da izhir otuyla kapatın.'* dedi.⁸¹ İzhir, Medine'de biten, mezarlarda ve evlerin damlarında kullanılan bir ot idi.

Hazreti Hamza da şehit oldu, onun da vücudu parça parçaydı. Meleklerden daha mukaddes o şehit bir kefen isterdi, o gün onun da kefeni yoktu. Eldeki bir gömlek ikiye bölünmüş ve şehitlerin avret yerleri ancak kapatılabilmmişti.

O, aziz, mesut ve bahtiyardı. Şehitlerin en aziziydi. O anda yıkanamamış, üzerine bir damla su dökülememişti ama dökülen sulardan daha temiz, daha berrak başka damlalar dökülmüştü. Bu damlalar, meleklerin dahi kapış kapış edip yüzüne gözüne sürdükleri, Resûl-i Ekrem'in gözyaşlarıydı. Resûl-i Ekrem, bu en aziz şehidi âdeta gözyaşlarıyla yıkıyordu. Varsın kefen olmasın. Onlar o gün öyle ölüyorlardı."

Abdurrahman b. Avf bu vakayı bize anlatırken hıçkırıklarını tutamıyor ve ağlıyordu. "Vallahi, diyor, Mus'ab da benden hayırlıydı, Hamza da benden hayırlıydı. Ben rahat rahat şu lokmaları yutuyor, şu suyu yudumluyorum ama o gün onları saracak kefen yoktu."

Mus'ab öyle fedai idi ki o gün Resûl-i Ekrem'in cübbesini giymiş Resûl-i Ekrem namına onun önünde arz-ı endam ediyordu.

Ne bahtiyar insandı ki Resûl-i Ekrem'in cübbesi sırtında, şehit oluyor, Allah'ın huzuruna öyle gidiyordu.

Ne bahtiyar insandı ki Resûl-i Ekrem'in mübarek başına inmek üzere

kalkan kılıçlar onun başını uçuruyordu.

Resûl-i Ekrem'in koludur diye Mus'ab'ın kolunu kesiyor; bacağıdır diye Mus'ab'ın bacağına kesiyordu. Geriye kalan başını uzatırken, "Bir bu kaldı vur!" diyordu. "O'nun aşkına onu da götür." diye yalvarıyordu.

Zira Mus'ab, dünyanın zinet ve debdebesinden, her şeyden çoktan geçmişti. Onun bacaklarında, avret mahallini örten sadece bir post vardı o esnada. Resûl-i Ekrem'in cübbesini sırtına geçireceği âna kadar bir posttan ibaretti bütün örtüsü.

Medine'nin zengin insanı, panjurların arasından gözetlenen genç...

O da İslam'ı i'lâ yolunda, cihat yolunda her şeyini terk etmiş, her şeyini kaybetmiş; bir mum gibi yana yana tahtaya dayanmış ama son dakikada Allah'ı bulmuştu. Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) gözyaşlarıyla yıkanmıştı. Kıyamete kadar da –günahkâr dahi olsak– bizim gözyaşlarımız akacaktır onun mezarına.

Muhterem Müslümanlar!

Onlar da zengindi...

Onların da malı, mülkü, serveti vardı...

Dünya onlar için de cazipti, onlar da mal biriktirir ve bununla övünüp caka satabilirdi...

Fakat onlar, nazarlarını güzeller güzeline çevirmişlerdi. Dünyanın zinet ve debdebesine aldanmamışlardı. Şeytan onları saptırıp yoldan çıkaramamıştı. Çünkü onlar bir kere nazarlarını Allah'a tevcih etmiş, Allah'a dönmüş ve bir daha da sonuna kadar ebedî mihraplarından, Allah kapısından ayrılmamışlardı. İnsan için mümkün olan bu işi rahatlıkla yapmışlardı. Ve bize çizdikleri tatlı tablolarla, tatlı dersler vermişlerdi ibret alalım diye.

Veyl o kimseye ki bunlardan ders almaz...

Veyl o kimseye ki dünya bütün zinet ve debdebesiyle insanları aldatıp durduğu hâlde, kâfirin dünyası olarak onların karşısına çıktığı hâlde ona aldanır, onun arkasından gider, âhireti terk eder...

Veyl o kimseye ki Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) tarif ve taliminden ibret almaz, ders almaz...

Allah Teâlâ, o talim ve tariften, o tebliğden ders almaya bizleri muvafak kılsın.

Âmin.

12 Nisan 1974, Alemizade Sırönü Camii, Edremit

⁸¹ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, 1/145; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, 4/407.

48. Allah Resûlü'nden İstifade Etme

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ
رَّحِيمٌ

“Andolsun ki içinizden size, sıkıntıya uğramanız kendisine ağır gelen, size düşkün, müminlere şefkatli ve merhametli bir resûl gelmiştir.” (Tevbe Sûresi, 9/128)

Muhterem Müslümanlar!

Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), âyetin ifadesiyle, bütün âlemlere rahmet; zerreye rahmet, küreye rahmet, canlıya rahmet, cansıza rahmet, insana rahmet, mümine rahmet, meleğe rahmet... Hâsılı bütün kâinata rahmet olarak gönderilmiştir.

Fakat herkes bu rahmetten yakınlığı, kabiliyeti ve anlayışı nispetinde istifade eder.

Kimisi, O'nun içinde bulunduğu merkezden çok uzaktadır, istifadesi de o ölçüde az olur.

Kimisi de Hazreti Muhammed'e (sallallâhu aleyhi ve sellem), O'nun içinde bulunduğu merkezden daha yakındır, onun istifadesi de o nispette olur.

Efendimiz'e Allah'tan bir şey gelsin de Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer onu özümseyip ondan istifade edememiş olsun... Böyle bir şey gösterilemez. Bu yönüyle bu zatlar, Efendimiz'e O'nun akrabalarından daha yakındır.

O'nun etrafındaki daire genişledikçe ve insanlar O'ndan uzak kaldıkça, onların istifadeleri de o nispette azalmıştır.

Bu uzaklık ve yakınlık, zaman veya mekân ile alâkalı değil, gönlün Allah'ın Resûlü'yle beraber olması, kafanın O'nun yolunda bulunması, bütün letâifin kendini O'nun yoluna vermesiyle alâkalıdır.

Öyle ki O'nun yanı başında olsa, hatta evinde onu büyütse onu kuca-

ğına alsa bile hakkında kendisini lanetleyecek, cehennemle kendisini müjdeleyecek âyetlerin geleceği kâfirler de bulunabilir.

Allah'ın Resûlü şöyle buyurur: *“Hayatım da sizin için hayırlıdır... vefatım da sizin için hayırlıdır.”*⁸² Ben âlemlere rahmetim.

Cibril-i Emin, Efendimiz'in yanı başında bulunmaktadır. Peygamberimiz, kendilerine sorarlar: *“Allah, benim için, ‘Sen âlemlere rahmetsin.’ buyuruyor. Beni âlemlere rahmet için gönderen Hazreti Allah, bu rahmetten sana da istifade ettirdi mi? Sana da bu rahmetten bir şey isabet etti mi?”*

Cibril şöyle cevap verir: “Evet, yâ Resûlallah! Sen âlemlere rahmetsin ve Sen olmasaydın ben de akıbetimden korkuyor olacaktım. Fakat şimdi artık eminim, çünkü Allah benim için şöyle dedi:

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٩﴾ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٢٠﴾ مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ

(Tekvîr Sûresi, 81/19-21)

Bu Kur'ân, –haşa!– Hazreti Muhammed'in düzmesi değildir. Onu çok emin, Allah yanında kıymetli, emniyette değerli bir melek getiriyor. O, o meleğin ağzında Allah'ın sözüdür. O melek Allah'a itaatkârdır. Allah'tan aldığını Resûlullah'a getirir ve aynı zamanda emniyettedir. Şeytanın maruz kaldığı akıbeteye düşmekten emindir.

Evet, Yâ Resûlallah, Senin gelişin ve âlemlere rahmet oluşundan ben de istifade ettim.”

Melek istifade eder, semek istifade eder, zemin istifade eder, sema istifade eder...

Arkasında saf bağlayan cemaat istifade etmezse veyl olsun onların ruhuna!

Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir şem'a gibi, Arş'tan sarkıtılmış bir kandil gibi bütün insanlığın yolunu ve bütün insanlığın iç âlemini kıyamete kadar aydınlatacak ve ondan öte yolları kendilerine gösterecektir.

Herkes, uzaktan ya da yakından o ışığı görüyor, ona koşuyor, onun etrafında dönmeye başlıyor, kendisini o ışığın içine sokmaya çalışıyor, ışığın etrafında dönmekle teselli buluyor...

Bûsîrî bir şiiriyle bunu ifade eder ve rüyalarla teselli bulanları buna benzetir:

“Resûlulah'ı rüyada gören aslında göremiyor demektir,

Fakat Resûlullah kandili etrafında ışığı bulmuş kelebek gibi dönüyor demektir;

Bir gün açık bir yer bulur da içeriye girerse,

Kendisini ateşe çarpan kelebekler gibi çarpar ve yok olursa,

İşte o zaman varlık kapısı kendisine açılacak ve işte o zaman gerçekten var olacaktır.”

O'nun ışığında, O'nun ateşinde, O'nun ocağında yandıktan sonra var oluş... Herkes O'ndan istifade eder, herkes O'na koşar, ya O'nun arkasında koşanlar niçin O'na koşturmazlar? Neden O'nun etrafında dönmezler? Niye ibadetlerine ibadet katmazlar? Niçin beş vakitlerini on vakit yapmazlar? Nasıl olur da sadece Cuma namazına gelmekle iktifa ederler? Neden gönüllerini şu hâdiselerin bozukluğu içinde perişan bırakırlar? Resûlullah muhabbetiyle beslemezler? Allah aşkıyla sulamazlar? İslam havasıyla havalandırmazlar? Perişan ruhlu, perişan kalbli, perişan gönüllü yaşamaya rıza gösterirler? Allah böylesini kime ihsan etmiştir? Allah, Hazreti Muhammed'e kimi böylesine yakın etmiştir?

Hangi millet ve hangi cemaattir ki babasından intikal etme suretiyle kurtarıcısını, halaskârını, ışık tutucusunu tanımıştır ve uzakta dahi olsa ona dönmeyi bilmiştir; kalbi tam müteveccih olmasa bile onun arkasında saf duranlara doğru yüzünü çevirmiştir?

Moskova'da doğmamış, Paris'te dünyaya gelmemiş, Pekin'de yaşamamıştır. İslam memleketinde doğmuş, İslamî havanın teneffüs edildiği yerlerde koşmuş, Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) konuşulduğu yerlerde yaşamış ve hayatını İslamî duyuş, İslamî görüş ve İslamî oluşlara bağlayarak yaşamıştır... Böylesine bahtiyarlık, böylesine mutluluk...

“Tûbâ ve henîen” sırrı âdeta tecelli etmiş, müjdeler olsun onlara...

Akibetleri ne güzel onların...

Varacakları yer ne güzel onların...

Hitabı karşımızda bir şem'a gibi her an yanıyorken maldan, candan, evlattan geçip rahmet olarak Allah'ın bize gönderdiği Hazreti Muhammed'den, O'na yakın olanlar gibi istifade etmeyişimiz...

İşte bu akıllıca bir hareket değildir, bu divanece bir harekettir.

Muhterem Müslümanlar!

İnsanlar, Hazreti Muhammed'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) ancak buldukları mevki ve duruma göre istifade ederler. Melekler O'ndan

fevkalâde istifade eder, ashâp ondan fevkalâde istifade eder. Kendisi öyle buyururlar:

“Müminlere benim rahmet olmam, onların dünyada beni bulmaları, rahmete mazhar olmaları, cennete girmeleri şeklindedir.

Münafıkların benden istifade etmesi, dünyada nifaklarının açığa çıkması, görünürde mümin olarak yaşamaları ve bununla Allah’ın huzuruna gitmeleri şeklindedir.

Kâfirlerin benden istifade etmesi, azaplarının peşinen dünyada gelmemesi suretindedir.”

Muhterem Müslümanlar!

Allah, kâfirlerin azabını âhirete bırakıyor. Sizin o rahmetten istifadeniz, kâfirlerin istifadesi gibi azabın âhirete bırakılması suretinde olmamalıdır. Ondan istifade ettikten sonra semalara doğru uçabilmek için O’nun ateşinde yanmak ve İslam’a sımsıkı sarılmak suretinde olmalıdır. O’na döndükten sonra başka tarafa dönmektense kalbini kökünden koparıp atmak suretinde olmalıdır. Sizin o rahmetten istifadeniz kâfirin istifadesi gibi olursa, Allah muhafaza buyursun, akıbetiniz de kâfirin akıbetinden farklı olmayacaktır.

Dikkat edin! Bulduğumuz zemin, sahabenin Resûlullah’tan istifade ettiği zemindir. Ancak sahabe gibi istifade etmedikten sonra bizim için kurtuluş söz konusu olamaz. Sahabe gibi istifade edeceğiz Resûlullah’tan. O’na bağlanacağız, sımsıkı sarılacağız...

Gönüllere O hâkim, bütün duygulara O hâkim, kafalara O hâkim, kalblere O hâkim, fertlere O hâkim, evlere O hâkim, muhite O hâkim olacak. Zaten O’dur kalblerin sultanı, kafaların terbiyecisi, ruhların tezkiyecisi, temizleyicisi ve insanlığın önderi, rehberi, çobanı. O’nun götürdüğü yere gitmeli ve O’nun şefaatine mazhar olmalıyız. Kusurluyuz, Allah taksiratımızı affetsin.

Âmîn.

10 Kasım 1967, Kestanepazarı

⁸² el-Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid* 9/24.

49. Dünyaya Karşı Boyun Eğmeme

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

“Bu dünya hayatı dünyaya bakan yüzüyle ancak bir eğlence ve oyundan ibarettir. Âhiret yurduna gelince, işte gerçek hayat odur. Keşke bilselerdi!”

(Ankebût Sûresi, 29/64)

Muhterem Müslümanlar!

Kalb cesedin rağmına gelişir. Ceset kalbin aleyhinde büyür. Cisimle ruh birbirine zıt şeylerdir. Birine haddinden fazla gösterilen ihtimam, diğerinin aleyhinde işleyecek, insanın iki yönden de mükemmel yetişmesine engel olacaktır. Biz hem cesedi hem de ruhu varlığımızda, mahiyetimizde taşıyan insanlar olarak davranışlarımızı Din-i Mübin-i İslam'ın bize emrettiği gibi yapar ve her ikisine karşı da vazifelerimizi yerine getirirsek denge içinde yaşama imkânı buluruz. Ne cesedimizin ne de ruhumuzun ihmal edilmesi bizim için bahis mevzuudur. Ama bunlardan bir tanesini tercih edip diğerini kısmen de olsa unuttuğumuz zaman hayat muvazenesimiz bozulacak; telafisi mümkün olmayan hatalara düşecek ve belimizi doğrultamayacağız.

Bu husustaki ölçüyü bize dinimiz getiriyor. Nasıl ki vücudumuza bakmakla mükellefiz, onu hayatta tutmak için ne gerekiyorsa yapmalıyız; öyle de dünya ve âhiretin yükünü omuzlarında taşıyan ruhumuzun ve kalbimizin de ihtimama ve özene ihtiyacı vardır. Kalbini ve ruhunu ihmal etmiş bir insanın âhirette mesut olması düşünülemez. Lütf-i ilahî olarak cennete girse, oradaki bir kısım nimetlerden faydalansa bile her türlü harika zevkten ve nimetten istifade edemeyecektir. Onun içindir ki kâmil müminler daima varlıklarını dinlerine, vatanlarına sarf etmek suretiyle varlık içinde yokluk çekmişlerdir.

En büyük insanlar, dünya nimetlerine tenezzül etmeyen, dünya karşısında iki büklüm olmayan, Allah'a ve âhirete ait şeyleri hiçbir zaman

dünya karşısında değiştirmeyen kimselerdir. Önemli olan, iradenin hakkını vermek, nefsin esaretine düşmemek, beşerî hırs ve kaprislerin altında ezilip kalmamaktır.

Devrinin en büyük âlimlerinden Süfyân-ı Sevrî, Harun Reşit'in en yakın arkadaşıdır. Arkadaşı hükümdar olduğunda ondan istifade etme ve rahatlıkla ona bazı isteklerini kabul ettirebilme imkânı doğar. Aksine o, hükûmet adamlarıyla, hususiyle de başlarındaki Harun Reşit'le alâkasını keser. Harun Reşit'ten gelen mektuplara elini dahi sürmez. Cevabî bir mektup için ikinci bir kâğıdı dahi kullanmaz, mektubun arkasına yazar. Ve arkadaşı Harun Reşit'i sert bir dille: "Milletin parasıyla aldığın kâğıda mektup yazıyor, onlara zulmediyorsun. Bir de beni zulmüne ortak yapmak istiyorsun. Allah bunu sana sorunca ne cevap vereceksin?" şeklinde tenkit eder.

Yine Harun Reşit bir gün Fudayl b. İyaz'ın kapısına gelir.

Bu zat, Tebe-i Tâbiin döneminde yaşamış, Ebû Hanife'yle aynı zamanı paylaşmış, mana âleminin yıldızlarından. Paraya pula temenna etmeyen, dünya ve içindeki her şeyi ellerinin tersiyle iten, hadis, tefsir, fıkıh gibi dini ilimlerde uzman bir kişidir.

"Harun Reşit ziyaretinize geldi." derler. Fudayl b. İyaz: "Rabbime ibadet ettiğim şu dakikalarda Harun Reşit'le konuşacak bir meselem yoktur benim." der ve kapıyı açmaz devlet reisine.

Bugün var mı bu kadar yürekli bir insan içimizde? Temenna edilecek yerde, her şeyi elinin tersiyle itecek kadar iradesi olan biri var mı? Günümüzün zalimlerine ve münafıklarına mukabele edebilecek, onlardan gelen her şeyi yine onlara iade edecek kimse var mı içimizde? İnşallah içimizde böyle kimseler vardır. Geleceğimizi aydınlatacak böyle nesillerin mevcudiyetine Allah'ın lütfuna itimat ederek inanıyoruz.

Aziz Müslümanlar!

Müslümanlığımız, onu yaşama mevzuundaki irademiz, asrın hâdiselelerine karşı mukavemetimiz, bu istikamette verdiğimiz tecrübe ve imtihana bağlıdır. Beşer olarak hepimizin içinde dünya nimetlerine karşı bir temayül vardır ve herkes bu açıdan tatmin olmak ister. Fakat şurasını da unutmamak gerekir; bu nimetlere gırtlığına kadar dalan insanların dünyası da âhireti de mahv u perişan olur.

En sıkıntılı anlarda, en canhıraş durumlarda Efendimiz'in yanından ayrılmayan Cibril, bir gün yine O'nun yanında oturuyordu. Bedir'de,

Efendimiz'in önünde atını kamçılıyıp düşman saflarına saldırırken *“Uk-dum hayzum”* diyerek Resûl-i Ekrem'e can ve cesaret veren Cibril...⁸³ Nebinin yüzü ekşidiği zaman yüzü ekşiyen, güldüğü zaman gülen Cibril...

Rahmetin ve gönüllerdeki hayatın menşei ve temsilcisi...

Vahyin emin meleği...

Allah'ın Resûlü bu candan arkadaşına, tebliğ vazifesindeki yoldaşına, Allah'tan gelen emirlerdeki sırdaşına: *“Üç gündün beri Nebi'nin evinde bir şey yok ki, yesin!”* diyordu. Aylardan beri bir ocak yanmadı bu evde diyor, sırrını ona açıyordu.

Cebrail'e açılan bu sırra Allah nigâhbandı ve Allah'ın emriyle anında İsrafil yere indi. Selam verdi ve “Yâ Muhammed, Rabbinin sana selamı var. Ferman ettiler; melik bir peygamber mi yoksa kul bir peygamber mi olmak istersin?” dedi.

Resûl-i Ekrem, Hira'da baktığı Cebrail'in simasına bir defa daha bakıyordu. O sima ciddi bir dehşet içinde Resûl-i Ekrem'e: “Tevazu yâ Muhammed! Tevazu yâ Muhammed! Tevazu yâ Muhammed!” diyordu. Resûl-i Ekrem iki büklüm oluyor ve hükmünü veriyordu: *“Ben, kul bir peygamber olmak istiyorum!”*⁸⁴ Ve biraz evvel istediği şeyi unutuyordu. Çünkü az evvel istenen şey, Zaman ve Mekânın Efendisi'nin âhîret hesabının aleyhinde işleyebilirdi. O, dünyevî isteklerini terk edecek, bu sayede her şeyi bulacak ve başının Makam-ı Mahmud'a ulaştığını hissedecekti. Cebrail bunu tavsiye etmiş, O da bu tavsiyeye uymuştu.

Hayat baştan sona Efendimiz için âdeta bir 'perhiz' olarak ilerledi. Efendimiz'den sonra da bu şekilde uzun bir dönem geçti. Dünya karşısında eğilmeyen, madde karşısında çizgisinden vazgeçmeyen kimseler Efendimiz'in emanetine sahip çıktılar, O'nun yolunu terk etmediler.

Bugün, o faziletli insanların arkasında, o emanet uğruna ölüme dahi razı olarak bir araya gelen insanlar, Efendimiz'in emanetine sahip çıktığını gösteriyor.

Muhterem Müslümanlar!

Allah Resûlü'nün izinden giden bu şerefli neslimize, garipler kervanına, âhîr zamanda sahabinin vazifesini yüklenecek bu kutsi topluluğa büyük insanların tavsiyesini bir kere de ben hatırlatayım:

Sizi madde ile vurabilirler...

Makam ve mansıpla dize getirebilirler...

Çok ehemmiyetsiz şeylerle sizin aklınızı çelebilir, Allah'ı unutturabilirler...

Sizler, Allah'ın antikaları yani en değerli sanatlarıdır. Hazreti Muhammed'in satın alınamaz ordusunun değerli birer ferdisiniz. Cihan ölçüsünde kıymete sahipsizsiniz. Ucuz şeyler karşısında yok olmamalısınız. Dine ait bir tek sünnet karşısında bile titreyecek ve onu terk etmektense ölümün bin çeşidini tercih edeceksiniz. Allah sizi böyle görmek istiyor. Resûl-i Ekrem sizi böyle görmek istiyor. Pervasız insanlar sizi böyle görmek istiyor. Dünyaya karşı boyun eğmeyen insanlar böyle görmek istiyor. Sizi, dünya sevgisi kalbine girmemiş insanlar olarak görmek istiyor.

Allah, bizleri payidar kılacak bu yolda duygu ve düşüncelerimize fer versin. Bizi ayakta tutsun. İslam davası uğrunda bizleri daim, kaim ve muvaffak eylesin.

Âmîn.

12 Ekim 1979, Merkez Camii, Bornova-İzmir

⁸³Müslim, *cihâd* 58.

⁸⁴Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/231; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, 10/491.

50. Kur'ân Huzur Kaynağıdır

هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَىٰ عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَؤُفٌ رَّحِيمٌ

“Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kuluna, apaçık âyetler indiren O’dur. Doğrusu Allah size karşı şefkatlidir, merhametlidir.” (Hadîd Sûresi, 57/9)

Muhterem Müslümanlar!

Beşer, kendisine çok pahalıya mâl olan, canını yakan, neslini heder eden, malına, aklına, hukuken muhafazasına memur olduğu her şeye kıyan bir Kur’ânsızlık devri yaşamaktadır. Cahiliye’ye denk, belki onu da geride bırakacak bir Kur’ânsızlık devri... İlahî maksatların anlaşılmadığı, Allah’ın isteklerinin arkasından koşulmadığı, kupkuru, kaskatı bir devir.

Cahiliye dönemi; ümitsizlerin, kalbi kırıkların devriydi. Bu devirde paramparça olan kalblere derman bulunamıyordu. İnsanlar ölüp gidiyorlar, gittikleri yerden döneceklerine ya da orada dirileceklerine dair bir kanaatleri olmadığı için de arkalarında daima ümitsizlik, hasret ve nefret bırakıyorlardı.

Çocuklar ümitsiz, ihtiyarlar mutsuz ve endişeli, delikanlılar da serkeşti. Kendisini intizar eden ve yutmak üzere ağzını açıp bekleyen kabir karşısında, yaşlı elbette ümitli olamayacaktı. Kendini ölümden çok uzak gören delikanlı, tabi ki serkeşliği bırakamayacaktı. Ve çocuklar... Çabuk müteessir olan, ince kalbli çocuklar çevrelerinden kopup giden kimseler karşısında elbette ağlayacak ve gülmeyi unutacaklardı.

Cahiliye devri buydu.

Siz bu tabloyu hayalinizde canlandırdıktan sonra bir de şu asrımızın kalbi kırıklarına, heyecanı sönmüşlerine, âhiret adına nasibi kalmamış bedbinlerine bakıverin. Aynı perişanlığı bütün dehşeti ile müşahede edeceksiniz. Üniversite kapılarından lise koridorlarına kadar Mevla’ya inmayan bir sürü insanın huzursuzluğunu göreceksiniz.

İşte bu üst üste karanlıklar, Saadet Asrı'nda imanın nurlarıyla aydınlanmış, Kur'ânî bir çığır açılmıştı. Yaşlı insan, gönlündeki Kur'ân'la ümitvar olmuş, kendini bekleyen kabri saadet saraylarına açılan bir kapı, şu dâr-ı hizmetten mükafat evine götüren bir koridor olarak müşahede etmişti. Delikanlılar serkeşliği bırakmış, kızların diri diri toprağa gömülmeleri geleneği terk edilmişti. İnsanlar saldırganlıklarından vazgeçmiş, böylece Cahiliye anarşisi sona ermişti. Çünkü insanların ellerinde Kur'ânî ölçüler vardı. O ölçüler, onlara âhiretten, hesaptan bahsediyordu. **فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ** diyor, zerre kadar hayrı ya da şerri olanın dahi bunların karşılığını göreceğini hatırlatıyordu. Bu vesileyle insanlar bütün hissiyat ve hevesatlarıyla frenleniyordu. Kur'ân, keskin bir kılıç gibi kötü arzuları kökünden kesiyordu. Böylece devrin gencinin vaziyeti değişiyordu. İhtiyakla âhireti bekleyen genç, bütün enerjisiyle insanlığa hizmetkâr hâline geliyordu. En küçük hâdiseler karşısında müteessir olan, kaybettiklerine, anne babalarının gidişine ağlayan çocuklar, onların cennete kanatlandıkları inancıyla huzura kavuşuyorlardı. O altın çağda sekiz on yaşındaki çocuklar dillerinde Kur'ân, içlerinde maksad-ı Sübhân, âhirete gidenlerden endişe duymaksızın mutlu yaşıyordu.

Kur'ân'la beraber her yere, herkese huzur gelmişti. Kimse kimsenin canını yakınıyor, eskiden beri hukukun temel prensiplerinden olan aklın, dinin, nefsin, neslin ve malın muhafazası teminat altına alınıyordu. Herkes her şeyden emin olarak yaşıyordu. Kapılar, pencereler, dükkânların kepenkleri açıktı. Bu açıklıklardan girse girse huzur, mutluluk ve üns esintileri giriyordu.

Adiyy b. Hâtim anlatıyor: "Allah Resûlü'nün huzurunda idim, bir adam geldi, yoksulluktan şikayet etti, sonra başka biri gelip eşkiyanın yol kesmesinden şikayet etti. Allah Resûlü buyurdular ki; *'Ömrün olur da yaşarsan hevdeci içinde bir kadının tek başına Hire'den yola çıkıp da Allah'tan başka hiç kimseden korkmadan Kâbe'yi tavaf ettiğini göreceksin.'*"⁷⁸⁵

Evet, Kur'ân'ın rehberliğinde bu müjdelenen devir gelmişti. O kadar güvenli bir atmosfer oluşmuştu ki bir kadın devesinin üzerinde tek başına günlerce yol katediyordu da güvenlik konusunda en küçük bir endişe taşııyordu.

Muhterem Müslümanlar!

Eğer komünizm, sosyalizm gibi çeşitli 'izm'lerle ifade edilen sistemler vesilesiyle insanlığa huzur getirmek isteyenler, Kur'ân'ın getirdiği bu

huzur dönemine az âşina olsalardı başka arayışlara girmeyeceklerdi. Teorik ya da pratik anlamda bu ideolojileri savunanların tamamı, Saadet Devri'nin tahakkuku için Kur'ânî hakikatlere sarılacaktı.

Kur'ân öyle şanı yüce bir kitap, öyle mûciz-beyan bir hitaptır ki hangi karanlık devrin içine girse onu aydınlatır. Bu Yüce Kelâm'ın hayatımıza hayat olması; kan dökmeye, insan öldürmeye, silah kullanmaya veya el, ayak kesmeye bağlı değildir. Bombalar, molotof kokteylleri yoktur onda. Kur'ân'ın lügatinde yıkmanın, kırmanın, saldırganlığın ve barbarlığın yeri yoktur. Onun sloganlarla işi yoktur... Kur'ân sadece gönüllere taht kurmanın yolunu arar. Onunla herkes melek-misal bir hüviyete bürünür. Buna, Hazreti Muhammed'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) günümüze kadar aralıklı olarak, bazen yirmi beş bazen elli bazen yüz sene bazen de daha uzun sürmüş olan saadet dönemleri şahittir.

Kur'ân'ın ortaya koyduğu prensipler hayal değil, hakikattir. Bunun dışındaki sistemler ve 'izm'lerle adlandırılan bütün ideolojilerin hepsi birer safsata, iddia ve hülyadan ibarettir. Kapitalizmden komünizme, sosyalizme kadar bu ideolojilerin hepsi huzur getireceği iddialarıyla gelmiş ama her defasında insanlığı kana boğmuştur. Üniversite kapılarına kadar anarşizmi getirmişler, milleti rahatsız etmişlerdir. Şimdiye kadar bu ideolojileri savunanlardan beş tanesinin arasında dahi iddia ettikleri huzurlu sistem kurulamamıştır. Bir dönemde kurulduğu iddia edilen Rusya'da bu sistem, milyonlarca insanın cesedi üzerine inşa edilmiştir. Yüzbinlerce insan sürgün edilmiş, yüz binlercesi ise zindanlarda çürütülmüştür.

İnsan beyninden çıkan sistemlerin hemen hepsinde kan vardır, gözyaşı vardır, anarşi vardır. Yol, Kur'ân'ın yoludur. Huzur ve saadet de bu yoldadır. Zira Kur'ân'ın hayat sistemi Allah'ın ezelî kelâmından çıkmıştır. İnsanoğlu, mutluluğu ancak iman atmosferinde, Kur'ân'ın nurlu havasında tadacaktır. Yüce Kur'ân'ın tatbik sahasına konulmadığı her zaman dilimi insanlık, mutluluktan ve saadetten uzak kalmaya mahkûm olacaktır.

Allah Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri, Kur'ân'ın nuruyla kalblerimizi tenvir eylesin. Bizleri Kur'ân'ın hizmetkârları yapmak suretiyle saadet-i dâreyne dünya ve âhîret saadetine mazhar kılsın.

Âmîn.

⁸⁵ Buhârî, *meâkib* 25; el-Hâkim, *el-Müstedrek*, 4/564.

51. Gökler Ötesine Seyahat (Miraç Hutbesi)

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي
بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

“Kulu (Muhammed’i), kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye bir gece Mescid-i Haram’dan, çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa’ya götüren Allah’ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.” (İsrâ Sûresi, 17/1)

Muhterem Müslümanlar!

Allah bizi hidayet etti. Kur’ân’ı tanıttı. Hazreti Muhammed’e (sallallâhu aleyhi ve sellem) bağladı. Sayılamayacak nimetlere mazhar kıldı. Allah, Hazreti Muhammed’i (sallallâhu aleyhi ve sellem) gönderdi. Rengi bozuk âleme O’nun eliyle bir renk verdi. Başıbozuk beşeri O’nun eliyle bir araya getirdi, bir şirazede topladı. En tehlikeli günler ve korkunç zamanlar içinde İslamiyet teessüs etti. Biz o günün ıstıraplarını yaşayanları görmediğimiz gibi onların yaşadığı şeylerden de bîhaberiz.

Tereddüt, küfür ve dalâlet dalgaları peşi peşine onların üzerine gelirken onlar, o cılız kanatları fakat keyfiyet noktasında çok üstün mahiyetleriyle bunları bertaraf etmeye çalışıyorlardı. Her gün içlerine onlarca, yüzlerce şüphe tohumları atılmaya çalışılıyor fakat onlar bütün bu şüphelere karşı kulaklarını ve gönüllerini kapatıyorlar; sadece Allah’ın ve Resûlü’nün emirlerini dinliyorlardı.

Birçok kimse, o gün orada olmayı ve Resûlullah’ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) etrafında bulunmayı, kendisi için hayırlı olur düşüncesiyle ister. Oysaki onlar bunun, haklarında hayırlı olup olmadığını bilemezler. “Keşke Resûlullah’ın yanında olsaydık!” demek yerine “Keşke Resûlullah’a sağlam iman etmiş bulunsaydık.” demeleri daha isabetli olur. Zira hiç kimsenin, ashâb-ı kiramın maruz kaldığı zorluklar karşısında yerinde sebat edeceğine dair garantisi yoktur.

Allah Resûlü, aklın almayacağı öyle şeyleri naklediyordu ki onlara...

Hayatlarında görmedikleri, tasavvurlarından bile geçmeyen öyle meseleleri şerh ediyordu ki... Sağlam rivayetlerle bir gelenek halinde bize intikal ettiğinden dolayı biz bunlara inanıyoruz, fakat onlar, bunları daha önce duymadıkları, görmedikleri, işitmedikleri hâlde hemen *“Amenna bima enzelte yâ Resûlallah ve saddekna”* diyorlardı. “İman ettik... Ne ile gönderildiyse ve ne getirdiyse onu da tasdik ettik...” O’nun sağlam ve sadık bendeleri olarak asla arz-ı ubudiyetten ayrılmıyorlardı.

Miraç hâdisesi de ashâb-ı kiramın kayıtsız şartsız teslimiyetini gösteren vak’alardan biridir:

Hicret emri daha gelmemişti. Allah Resûlü’ne, “Mekke’de dur!” deniyordu.

Dur da yudum yudum ıstırap iç...

Dur da nuruna, feyzine muhtaç olanlara ışık ve nur ver...

Dur da kimisi canına kasteden ve kimisi de belki Sen’den bir şeyler almak niyetiyle sana gelenlere bir şeyler ver...

Senin ıstırap çekişin insanlığın kurtuluşunun çekirdeği olacaktır.

O ise derin bir teslimiyet içinde, Allah’tan gelen her şeyi başının üzerine koyuyor, boynunu büküyor, “Senden gelenleri kabul ettim ve emirlerine râm oldum.” sözleriyle biatını yeniliyordu. Nihayet küfür öylesine şiddetleniyordu ki her an canına kastedilmeye, her türlü fenalık yapılmaya çalışılıyordu. Zaten söylediklerine kulak asmayanların sayısı had safhadaydı.

Nihayetinde Allah’ın Resûlü de bir beşerdir. Beşerî sınırları çok aşmıştır ama yine de bir beşerdir. Müşriklerden gördüğü tazyik O’na da çok acı geliyordu. Hele O’nu dinlememeleri... Hele O’nun getirdiği hidayetle yollarını bulamamaları... Hele etrafından kopup ölüme gidenleri görüşü... Bütün bunlar, O’na çok acı geliyordu. “İşte bir kâfir daha öldü ve işte cehenneme gidiyor, işte orada ıstırap çekecek, vay benim hâlime!” diyordu.

Allah’ın Resûlü, bilhassa âhirete ait meseleleri uzaktan uzağa müşahede edip orada insanların dûçâr olacağı azabı gözünün önüne getirdiği zaman imansız gidenlerin ıstırabıyla perişan olurdu. Ve Allah, O’nu teselli için Kâbe’de Hatim’in dibinde yatarken kurb-u huzuruna davet fermanını gönderdi.

Hazreti Cebrail geldi:

“Ey mekânda bî-huzur olan!

Ey, artık ten kafesinin ve cihetler yurdunun kendisini çok fazla sıktığı Allah'ın aziz misafiri!

Allah Seni sıkılmayacağını, bunalmayacağını bir âleme davet ediyor. Gel tenezzüh et, gör ve sonra tekrar dünyaya dön.”

Cebrail, Resûlullah'ın elinden tutar tutmaz bir hamlede, bir nefhada onu Kudüs-i Şerif'e götürdü. Bütün peygamberlerin ve gelecek velilerin ruhları, Allah'ın Resûlü'nü istikbal ettiler. Sizin, kubbenin altında toplanıp saf bağladığınız, önünüze geçip namaz kıldıracak imamı beklediğiniz gibi onlar da kendilerine âhir zamanda gelecek büyük imamın, ufuk peygamberin namaz kıldırmasını bekliyorlardı.

Her gelen peygamber “İşte geliyor!” demiş gitmiş. Her gelen imam, “Geliyor!” demiş gitmiş. Gelenler gelmiş fakat beklenen imam bir türlü gelmemiştir.

Hazreti İsa, beş asır evvel en tiz perdeden “İşte Faraklit geliyor!” demişti.

Cemaat, canları gırtlaklarına gelmiş gibi bekliyordu. Ve bir aralık Allah Resûlü'nün, Hazreti Cibril'le içeriye girdiğini müşahede ettiler.

Bütün cemaat, bütün enbiya-i izamın, evliya-i fihamın ervahı O'na kıyam ettiler, hepsi ayağa kalktı, ‘Allahu ekber’, ‘Muhammedün Resûlullah’ dediler. Ve Allah'ın Resûlü öne geçip namaz kıldırdı onlara. Namazını bitirdikten sonra, biraz sonra yapacağı miraçtan dolayı O'nu tebci ve tebrik ettiler. “Ne mutlu sana ki, en sonda geldin fakat bu şeref, beraat tacını giymek sana nasip oldu.” dediler.

Âdem o beraat tacını giymek istedi ancak yaptığı zellenin cezasını yer yüzünde ağlamak suretiyle çekti. Hazreti Lût da çok ıstırap çekti ancak ona da bu nasip olmadı. Hazreti Musa bu ıstırapı Tur dağında dile getirmek istedi fakat dağın parçalanmasından başka bir şey göremedi. Hazreti İsa çok ıstırap çekti ama ona da nasip olmadı. Kendisini çarmıha germeye niyet ettiler ancak Rabb-i Kerîm'i dest-i kudretiyle elinden tuttu ve semaya doğru çıkardı onu.

Ne mutlu Sana ki beraat fermanı Senin adınla imzalandı. Bu işi de Sen başardın ve adın, kafiye gibi nübüvvet şiirinin sonuna eklendi.

Allah Resûlü Burak'ın üzerine biniyordu. Şimşeklere âdeta, “Siz durun da bugün semanın yüzünde ben parlayayım. Bugün devran benimdir.” diyen Burak, Allah Resûlü'nü sırtına aldıktan sonra üveyk gibi kanatlanıyordu. Allah'ın Resûlü'nü sırtına aldıktan sonra durmak olur mu? Burak,

yıldızdan yıldıza ayaklarını koyarken mesafeler âdeta ayaklarının altında dürülüyor, yıldızlar ayaklarının altına sergi gibi seriliyordu. Ay, çok aşağılarda hilal şeklinde kalmıştı. Mekân ve zaman, atının kuyruğuna bağlanmış, O, mekânsızlığa doğru soluk soluğa ilerliyordu.

Semalardaki peygamberler O'nu karşılıyor, O'nu selamlıyor, "Miracın kutlu olsun." diyorlardı.

Tebcil ve tebrikten sonra O, onların yanlarından ayrılıyor, öyle bir noktaya geliyordu ki meleklerin bile artık bir adım ileriye atmasına imkân yoktu.

Hiçbir yerde O'nu terk etmeyen, görüşü kendisine şeref veren, görünüşü huzur veren Hazreti Cebrail, Resûlullah'ı çok sevmesine ve O'ndan hiç ayrılmak istememesine rağmen orada ıstırap içinde, "Yâ Muhammed! Eğer buradan öteye bir adım atsam ben mahvolurum. Buradan öte öyle bir âlemdir ki onun tecellileri orayı kasar, kavurur. Oraya sadece Sen varacaksın."⁸⁶ diyordu.

Ayaklar hiç ilerlemiyor. Ne ile yürüdüğü belli değil. Sağ ayak mı önce gidiyor, sol ayak mı? Bilmediğimiz bir âlemde, ifadeler anlatmaktan âciz kalıyor. O, sağ tarafından habersiz, sağ tarafı sol tarafından habersiz... Durmadan kapı dövüyor... Her insanın müştak olduğu, her kalbin kendisi için çırpındığı Allah'ı orada müşahede ediyor. Ve o gün dünyayı da unutuyor, masivayı da... Kendinden geçiyor... Mest olmuş bir hâlde Allah'tan gelen emirleri telakki ediyor.

Allah, insanlığı gösteriyor Efendimiz'e. İnsanlığın perişan hâlini. Avare avare sokaklarda dolaşanları, başıbozuk, perişan gezenleri, namazsızları, niyatsızları, kalbi paslanmışları, ruhu bozulmuşları, iç dünyası yıkılmışları gösteriyor.

Allah'ın huzurunda sonsuz hazlarla dolu dakikalar yaşarken, insanların bu hâllerini görmek Hazreti Muhammed'e çok ağır geliyor, çok acı geliyor. "Yâ Rabbi! Bunlar cehenneme mi gidecek? Bunları yakacak mısın? Ben Senin huzurunda duramam artık. Onların içine döneceğim, gördüklerimi onlara anlatacağım, işittiklerimi söyleyeceğim ve onların da Sana gelmelerini temin edeceğim!" diyor.

İşte bu noktayla alâkalı olarak büyük veli Abdülkuddüs der ki:

"Hazreti Muhammed hiçbir beşerin varamayacağı ufuklara ulaştı. Mesafeler dürüldü, kâinat kitap gibi ayaklarının altında bir kütle hâline geldi ve onun üzerine çıktı. Mekânsızlıkta mekânsızlığın sultanıyla

görüştü. Hazların en sınırsızını tattı. Bununla beraber O, tekrar döndü insanların içine geldi. Vallahi ben o şahikalara çıksaydım geriye dönmezdim.”

İşte Hazreti Muhammed’in davası. İşte O’nun büyüklüğü. İşte peygamberlerle veliler arasındaki büyük fark. O, bir tarafında Allah’la görüşmenin hazzını, diğer tarafında ise insanlığın perişan hâlinin ıstırabını taşıyan kalbiyle tekrar insanların içine döndü.

Heyhat ki kime anlatacaktı? Etrafında dar bir halkadan, O’na, “Getirdiklerine iman ettik ve gönderildiğin şeyi tasdik ettik.” diyen bir avuç muvahhidinden başka kimse yoktu. Ağzı karalar yine O’nu tenkit ediyor; ruhu kararmışlar, “Böyle şey olmaz. Akla, hayale gelmedik bu şeyler nasıl olur?” diyor, tekzibe ve yalanlamaya koyuluyorlardı.

Muhterem Müslümanlar!

Allah, hidayet şem’asını ve güneşini başımızın üzerinde yaktı. O gitti, Allah’a vâsıl oldu, nurlandı ve tekrar içimize döndü. Bizim saadetimiz için altmış küsur sene çırpındı durdu ve artık, “İnsanlığın saadetini temin edecek bir zemin hazırladım.” ümidiyle ruhunu Allah’a teslim ederken, meseleyi bütün ağırlığıyla ümmetinin omuzlarına koydu. Muhtelif fasıllarla biz O’na dönmeyi, O’nun yolunda olmayı, O’nun için ölmeyi kendimize şiar edindik. O’nun bir davetini, O’nun bir selamını başlara taç yaptık.

Allah bizi ıslah ve hidayet eylesin. Bugün o keyfiyeti elde edebilmek için namazımızla niyazımızla işe başlamalıyız. Bütün kalbimizle Allah’a müteveccih olmalıyız. Hazreti Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) miraç yaptığı şu mübarek zaman diliminde, biz de O’nun gölgesi altında ruhen miraçlar yapmaya çalışmalıyız. O’nun miraçtan getirdiği hidayet etrafında toplanmalıyız. O nur ile nurlanmalıyız ve O’nun getirdiklerine bütün benliğimizle, bütün varlığımızla bağlı olmalıyız ki saadet yalnız ondadır.

Allah’a ulaşmamız, Kur’ân’ın hidayetinden gerektiği gibi istifade etmemiz, O’nun nuruyla gerektiği gibi feyizlenmemiz, yalnız Hazreti Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) etrafında toplanmamıza bağlıdır. Şu parti bu partinin değil, şu meşrep bu meşrebin değil, şu topluluk bu topluluğun değil, şu kulüp bu kulübün değil, şu siyasi fikir bu siyasi fikrin değil, şu cereyan bu cereyanın değil doğrudan doğruya, miraçtan gelen Hazreti Muhammed’in getirdiği cereyana bağlı olmaya, O’nun teşkil ettiği cemaate tâbi olmaya bağlıdır.

Allah bizi Hazreti Muhammed cemaatinden ayırmasın.

Allah bizi Kur'ân cemaatinden ayırmasın.

Allah bizi, imamı Hazreti Muhammed, cemaati da bütün peygamberler ve veliler olan Kudüs'teki o cemaatin arkasında saf tutmadan ayırmasın. Bizi onların arkasından ayrılma zilletinden muhafaza buyursun.

Âmîn.

27 Ekim 1967, Kestanepazarı

⁸⁶ Aliyyülkârî, *Mirkâtü'l-mefâtîh* 10/410

52. Kurban Bayramı Hutbesi

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾
 لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ
 الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ

“İnsanlar arasında hacı ilan et ki gerek yaya olarak gerekse nice uzak yoldan gelen yorgun argın develer üzerinde, kendilerine ait birtakım yararları yakînen görmeleri, Allah’ın kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanlar üzerine belli günlerde Allah’ın ismini anmaları (kurban kesmeleri için) sana (Kâbe’ye) gelsinler. Artık ondan hem kendiniz yiyin hem de yoksula, fakire yedirin.” (Hac Sûresi, 22/27-28)

Muhterem Müslümanlar!

Hayatımızın gayesi Allah’ın rızasını kazanmaktır. Cenab-ı Hakk’ın bahşedeceği altmış-yetmiş senelik ömür, bin sene, iki bin sene olsa ve bu müddet zarfında Allah’ın rızası kazanılmasa bunun hiçbir manası yoktur. Binlerce yıllık hayat, boş yaşanmış demektir. İbadet ve taatin ruhu da neticesi de Allah’ın rızasıdır. Cihadın, sa’y ü gayrette bulunmanın, varını, yoğunu Allah yolunda sarf etmenin de en son mertebesi Allah’ın rızasıdır. Allah’ın rızası kazanılmadan Allah yolunda ölmenin de bir manası yoktur. Öyleyse Allah’ın rızasını kazanmayı en birinci maksat yapmak ve işlerimizi ona göre tanzim etmek mecburiyetindeyiz.

Cenab-ı Hakk’ın rızası, amelin kendisi için olmasına bağlıdır. Kul, Cenab-ı Hakk’a bağlı ise her şeyiyle kendisini O’na teslim etmişse, her şeyini Allah’a ait bilmişse işte o zaman Hâlık’ın rızasını kazanabilir. İşte o zaman ne dünya onun önüne bir engel olarak çıkabilir ne evlad ü ıyal engel ne de dünyanın makam ve mansıbı... Zira mümin, Allah’ın rızasını kazanma uğruna bütün bunları aşmış ve Allah’ın rızası ufkuna yaklaşmıştır.

Hazreti Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) tilmizlerinin en

büyüğünü, o medresenin en mükemmel talebesini meseleye ışık tutması bakımından size arz etmek istiyorum.

Bir gün Allah Resûlü'nün yanına Cibril-i Emin gelir. Üzerinde eski bir hırka veya bir kilim parçası vardır. Resûlullah'a öyle temessül etmiştir. Burada izah etmekte fayda görüyorum: Misal âlemi diye bir âlem vardır. Eşyanın, manaların, lafızların, ruhların o âlemde nasıl tecessüm ettiğini görenler görmekte, müşahede edenler müşahede etmektedir. İşte Resûl-i Ekrem de kendi aynasında temessül eden Hazreti Cibrîl'i sırtında eski bir hırka veya bir kilim parçasıyla müşahede ediyor. Ardından Hazreti Cibril'e böyle temessül etmesinin sebebini soruyor. Cibril şöyle cevap veriyor: "Yâ Resûlallah! Bütün gök ehli şu anda bu vaziyette, bu kılıktadır. Bu, gök ehline Allah'ın fermanıdır. Çünkü senin yâr-i gârın, mağara arkadaşın ve bugün de yeşil kubbenin altında yoldaşın, âhirette elinden tutup beraber haşrolacağın Hazreti Ebû Bekir (radiyallahu anh) bu kılık ve bu kıyafettedir. Ve Cenab-ı Hak şöyle ferman eyledi: 'Gitsin, Ebû Bekir'e benim selamımı söylesin ve ona sorsun bakalım, ben onun kulluğundan razıyım, o da benim Allah olduğumdan, Mevla olduğumdan razı mıdır?'"

Allah Resûlü Hazreti Ebû Bekir'in yanına gider. Her şeyini Allah yolunda sarf etmiş ve tek şeye bürünmüş, silinmiş insan... İbadetin en büyüğünü yaparken dahi kimsenin haberi yok, sadece Mevla için yapıyor.

Allah Resûlü, Ebû Bekir'i gerçekten o kılık ve kıyafette bulur. Efendimiz'in gözleri dolar ve sorar: "*Nedir bu durumun ey Ebû Bekir?*" "Yâ Resûlallah! İstediler, ben de istediklerini verdim." der Ebû Bekir. Buradaki mana çok derindir. Biz Allah'tan istiyoruz, Allah her istediğimizi veriyor. Allah'ın kulları, Allah'ın malını bizden istediği zaman neden vermeyelim?

Resûlullah bunun üzerine şöyle buyurur: "*Allah'ın sana selamı var, ey Ebû Bekir! Allah ferman etti ki, Ebû Bekir'e söyle, ben ondan razıyım, o da Benden razı mı?*"

Bunu duyan Hazreti Ebû Bekir ağlamaya başlar: "Benim ne haddim var ki, Mevla'mdan razı olmayayım. Ben Mevla'mın Rab olduğundan, Mabûd-u Mutlak olduğundan memnunum."

Mevla razı oluyor. Zira O'nun rızası esastır. Hazreti Ebû Bekir (radiyallahu anh), birçok şeyde olduğu gibi Allah rızasını kazanma hususunda da en önde geliyor. O, Mevla'nın rızasından başka hiçbir şey düşünmemiş ve hayatını hep öyle yaşamıştı.

Hazreti Ebû Bekir bu hassasiyeti peygamberinden öğrenmişti. Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), şanı yüce peygamber... Bütün

insanlığın iftihar tablosu... Tek, yekta insan... Bilhassa bayram gibi mübarek günlerde, sokakta, çarşıda, pazarda gezer, yoksulun elinden tutar, Allah rızası için dine ihtiyacı varsa dini anlatır, giyime ihtiyacı varsa giydirir, yemeye ihtiyacı varsa yedirirdi.

Bir gün nurlu Medine'nin nurlu bir sokağında gezerken bütün çocukların oynamasına, hoplayıp zıplamasına mukabil küçük bir çocuğun, melül mahzun, münkesir bir köşede oturduğunu görür. Allah Resûlü yanına varır çocuğun başını sıvazlar, zira yetimin başını okşamak da bir ibadettir. *“Evladım, sen niye oynamıyorsun bu çocuklarla?”* der. Çocuk, *“Yâ Resûlallah! Benim giyecek bir şeyim yok, karnımda da bir şey yok hem açım hem giysim yok çünkü annem babam yok!”* deyiverir.

Çocuğun babası Uhud'da şehit olmuş, annesi de başka birisiyle evlenince çocuk sahipsiz kalmıştır. Allah Resûlü, kemal-i şefkatle şöyle der: *“Senin annen baban yok. İstemez misin Âişe senin annen olsun? İstemez misin Fatıma kardeşin olsun? İstemez misin ben de sana baba olayım?”* Cevap bellidir: *“İsterim, yâ Resûlallah! İsterim tabi ki.”*

Allah Resûlü çocuğun elinden tutar, saadet evi, mübarek hücreğine getirir, sırtına elbise giydirir, karnını doyurur. Az sonra o münkesir, kalbi kırık, mahzun ve mükedder çocuk sokağa çıkar ve diğerleri gibi oynamaya başlar. Çocuklar, *“Nedir senin bu hâlin? Biraz önce hissiz ve sessizdin.”* diye sorunca çocuk sevinçle, *“Resûl-i Ekrem beni evlatlığa kabul etti.”* der.

Bu hâdiseyi bize nakleden râvî diyor ki: *“Bunu duyan diğer çocuklar son derece hayıflandılar ve ‘Keşke bizim babamız da ölseydi de Resûl-i Ekrem bizleri de evlatlık olarak alsaydı.’ dediler.”*

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) vefat ettiği zaman o çocuğu, bir kenara çekilmiş ağlarken görürler: *“İşte ben asıl şimdi yetim kaldım. Annesiz babasız kaldığım zaman sırtımı dayayacağım Resûl-i Ekrem vardı fakat şimdi desteksiz, dayanaksız kaldım.”*⁸⁷ Resûl-i Ekrem'in yokluğu bütün beşer için dayanaksızlık, yoksulluk ve fakirlik demektir.

Muhterem Müslümanlar,

Sizler de çevrenize karşı daima uyanık olun, etrafınızda düşmüş birini görürseniz hemen onun elinden tutun. Siz tutmazsanız başka biri tutar elinden ve onu şirazedden çıkarabilir. Sûret-i haktan görünür ve onu idlal eder, baştan çıkarır. Bu konuda yapacağınız her şey, sizi Hazreti Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) yolunda kılacak ve size cenneti kazandıracaktır. Bu, memleket için de büyük bir hizmettir.

Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) şahsî küskünlüklere önem vermemiştir. Madem imamımız önem vermemiş, sizler de şahsî küskünlükleri, kırgınlıkları, dargınlıkları bir tarafa bırakın. Komşularınızla görüşün, tanışın ve mübarek Kurban Bayramı'nı, bir araya gelişleri kitap okumak, güzel şeyler konuşmak suretiyle nurlandırın. Çok uymaktan, gafletten, boş laftan, zararlı şeyler yiyip içmeden sakının. Siz, içinizi kirletmeyin, kirletmeyin ki Allah da kalbinizi kirletmesin, lekeli bırakmasın.

Bu büyük hizmetleri yapın ve böylece Cenab-ı Hakk'ın rıza ve rıdvanına mazhar olun. Allah bayramı cümlemiz hakkında mübarek, bâis-i rahmet ve mağfiret eylesin.

Âmîn.

15 Ocak 1972, Alemizade Sırönü Camii, Edremit

⁸⁷ el-Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr* 2/78.

Kaynakların Tespitinde Faydalanılan Eserler

- Abdürrezzak**, Ebû Bekir Abdürrezzak b. Hemınam (v. 211 h.); *el-Musannef*, I-XI, [Tahkik: *Habiburrahman el-Âzamî*], el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut, 1403 h.
- Ahmed İbn Hanbel**, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed eş-Şeybanî (164-241 h.); *el-Müsned*, I-VI, Müessesetü Kurtuba, Mısır, tsz.
- Aliyyülkârî**, Ebu'l-Hasan Nureddin Ali b. Sultan Muhammed (v. 1014/1606); *el-Esrâru'l-merfûa fi'l-ahbâri'l-mevdûa*, [Tahkik: *Muhammed b. Lütfi es-Sabbâğ*], Dâru'l-emâne-Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1391/1971.
- _____ ; *Mirkâtü'l-mefâtih şerhu mişkâti'l-mesâbih*, I-XI, Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, Beyrut, 2001.
- Bediüzzaman**, Said Nursî; *Tarihçe-i Hayat*, Şahdamar Yay., İstanbul, 2010.
- el-Beyhakî**, Ebû Bekir Ahmed İbnu'l-Hüseyn (384-458 h.); *es-Sünenü'l-kübrâ*, Mektebetü dâri'l-bâz, I-X, Mekke, 1414/1994.
- _____ ; *Şuabü'l-îmân*, I-IX, [Tahkik: *Muhammed es-Saîd Besyûnî ez-Zağlûl*], Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, Beyrut, 1410/1990.
- el-Bezzâr**, Ebû Bekir Ahmed b. Amr b. Abdilhâlık (215-292 h.); *el-Müsned*, I-IX, [Tahkik: *Mahfûzurrahman Zeynullah*], Müessesetü ulûmi'l-Kur'ân/Müessesetü'l-ulûmi ve'l-hikem, Beyrut/Medine, 1409 h.
- el-Buhârî**, Ebû Abdillâh, Muhammed İbn İsmail (v. 256 h.); *Sahîhu'l-Buhârî*, I-VIII, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul, 1979.
- ed-Deylemî**, Ebû Şucâ' Şireveyh b. Şehredâr (445-509 h.); *el-Müsnedü'l-firdevs bi me'sûri'l-hitâb*, I-V, [Tahkik: *Muhammed es-Saîd Besyûnî ez-Zağlûl*], Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, Beyrut, 1406/1986.
- Ebû Dâvûd**, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî (202-275 h.); *es-Sünen*, I-V, Çağrı Yayınları, 2. baskı, İstanbul, 1413/1992.
- Ebû Nuaym**, Ahmed b. Abdillâh el-İsbehânî (v. 430 h.); *Hilyetü'l-evliyâ ve tabakâtü'l-asfiyâ*, I-X, Dâru'l-kitâbi'l-Arabî, Beyrut, 1405 h.
- Ebû Ya'lâ**, Ahmed b. Ali b. Müsennâ el-Mevsilî et-Temîmî (v. 307 h.); *el-Müsned*, I-XIII, [Tahkik: *Hüseyn Selim Esed*], Dâru'l-Me'mun li't-türâs, Dimaşk, 1404/1984.
- Ebu's-Şeyh**, Abdullah b. Muhammed b. Cafer b. Hayyan el-Esbahânî (274-369 h.); *el-Azame*, [Tahkik: *Rızaullah b. Muhammed İdris el-Mübarekfûrî*], I-V, Dâru'l-âsime, Riyad, 1408 h.
- el-Gazzâlî**, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed (450-505 h.); *İhyâu ulûmi'd-*

- dîn*, I-IV, Dâru'l-ma'rife, Beyrut, tsz.
- el-Hakîm et-Tirmizî**, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ali b. el-Hasen, *Nevâdiru'l-usûl fî ehâdisi'r-Rasûl*, I-IV, [Tahkik: Abdurrahman Amîra], Dâru'l-cîl, Beyrut, 1412/1992.
- el-Hâkim**, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh en-Neysâbûrî (v. 405 h.); *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, I-IV, [Tahkik: Mustafa Abdülkadir Atâ], Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1990.
- el-Heysemî**, Ali İbn Ebî Bekr (v. 807 h.); *el-Mecmeu'z-zevâid*, I-X, Dâru'r-reyyan li't-türas-Dâru'l-kitâbi'l-Arabî, Kahire-Beyrut, 1407 h.
- İbn Abdilberr**, Yusuf b. Abdullâh b. Muhammed (v. 463 h.); *et-Temhîd*, I-XXIV, Vüzâratü umûmi'l-evkâfi ve's-şüûni'l-İslâmiyye, Mağrib, 1387 h.
- İbn Asâkir**, Ebu'l-Kasım Sikatüddîn Ali b. Hasan b. Hibetillâh (v. 571/1176); *Târîhu Dimaşk*, I-LXX, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1417/1996.
- İbn Ebî Şeybe**, Ebû Bekir Abdullâh b. Muhammed (v. 235 h.); *el-Musannef fî'l-ehâdis ve'l-âsâr*, I-VII, [Tahkik: Kemal Yusuf el-Hût], Mektebetü'r-Rüşd, Riyad, 1409 h.
- İbn Hişâm**, Abdülmelik İbn Hişâm İbn Eyyûb el-Himyerî (v. 213/ 828); *es-Sîratü'n-Nebeviyye*, I-IV, Dâru'l-Kalem, Beyrut, tsz.
- İbn Kesîr**, Ebu'l-Fidâ İsmail b. Ömer b. Kesîr ed-Dimaşkî (v. 774 h.); *el-Bidâye ve'n-nihâye*, I-XIV, Mektebetü'l-meârif, Beyrut, tsz.
- İbn Mâce**, Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî (207-275 h.); *es-Sünen*, I-II, Çağrı Yay., 2. baskı, İstanbul, 1413/1992.
- İbn Sa'd**, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd ez-Zührî (v. 230 h.), *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*, I-VIII, Dâru sâdır, Beyrut, tsz.
- İbnü'l-Esîr**, Ebu'l-Hasan İzzeddin Ali b. Muhammed b. Abdülkerim (v. 630/1233); *Üsdü'l-gâbe fî ma'rifeti's-sahâbe*, I-VII, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1414/1993.
- Kadı İyâz**, Ebu'l-Fazl İyâz İbni Musa İbni İyâz el-Yahsubî (v. 544/1149); *eş-Şifâ bi ta'rîfi hukûki'l-Mustafa (s.a.s.)*, [Tahkik: Hüseyin Abdulhamid Nil], Dâru'l-erkam, Beyrut, 1415/1995.
- el-Kudâî**, Muhammed b. Selâme b. Ca'fer (v. 454 h.); *Müsnedü's-Şihâb*, I-II, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1407/1986.
- Müslim**, Ebu'l-Hüseyn el-Haccâc en-Neysâbûrî (206-261 h.); *Sahîhu Müslim*, I-V, [Tahkik: Muhammed Fuad Abdulbakî], Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.
- en-Nesâî**, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb (215-303 h.); *es-Sünen*, I-VIII, Çağrı Yay., 2. baskı, İstanbul, 1413-1992.
- er-Râzî**, Ebû Abdillâh Fahreddin Muhammed b. Ömer b. Hüseyin (v. 606/1210); *Mefâtîhu'l-gayb*, I-XXXII, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrut, 1421/2000.
- Saîd b. Mansûr**, Ebû Osman Said b. Mansur b. Şu'be el-Horasani (v. 227/842 h.); *Kitâbü's-Sünen*, [Tahkik: Habîbürrahman el-Âzâmî], ed-Dâru's-Selefiyye, Hindistan, 1982.
- es-Sa'lebî**, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrahim en-Neysâbûrî (v. 427/1035), *el-Keşf ve'l-beyân fî tefsîri'l-Kur'ân*; I-X, [Tahkik: Muhammed İbn

- Âşûr], Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1422/ 2002.
- es-Süyûtî**, Abdurrahman b. el-Kemal Celâleddîn (849-911 h.); *Tedrîbü'r-râvî fî şerhi Takrîbi'n-Nevevî*, I-II, [Tahkik: Abdülvehhab Abdüllatif], Mektebetü'r-Riyâd el-hadîse, Riyad, tsz.
- et-Taberânî**, Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed (260-360 h.); *el-Mu'cemü'l-evsat*, I-IX, [Tahkik: Tarık b. Ivazullah b. Muhammed-Abdülmuhsin b. İbrahim el-Huseynî], Dâru'l-Harameyn, Kahire, 1415.
- _____ ; *el-Mu'cemü'l-kebîr*, I-XXV, [Tahkik: Hamdi b. Abdülmecîd es-Selefî], Mektebetü'z-Zehra, Musul, 1404/1983.
- et-Taberî**, Muhammed İbn Cerir İbn Yezid İbn Halid (224-310 h.); *Câmiu'l-beyân fî tefsîri'l-Kur'ân*, I-XXX, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1405 h.